

T.C.

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI

TAPU VE KADASTRO UZMANLIK TEZİ

**DİPLOMATİK TEMSİLCİLİK VE KONSOLOSLUKLARIN TÜRKİYE'DE TAŞINMAZ
EDİNİMİ**

GÜVEN NAZMI DEMİRALP

36040

Danışman

Zeynep Yılmaz Uzer

Harita Yüksek Mühendisi

Ankara

2012

T.C.

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI

TAPU VE KADASTRO UZMANLIK TEZİ

**DİPLOMATİK TEMSİLCİLİK VE KONSOLOSLUKLARIN TÜRKİYE'DE TAŞINMAZ
EDİNİMİ**

GÜVEN NAZMI DEMİRALP

36040

Danışman

Zeynep Yılmaz Uzer

Harita Yüksek Mühendisi

Ankara

2012

T.C.

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI

Tapu ve Kadastro Genel M¼d¼rl¼g¼

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Tapu ve Kadastro Uzmanlık Tezi Hazırlama ve Yazım Kılavuzuna uygun olarak hazırlanan bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etik kurallarına riayet edildiğini, görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçların bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, atıfta bulunulan eserlerin tümünün kaynak olarak gösterildiğini beyan ederim.

İmza

Ad ve Soyadı

Güven Nazmi DEMİRALP

T.C.

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI

Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü

Tapu ve Kadastro Uzmanlık Tezi Kabul Formu

Güven Nazmi DEMİRALP tarafından hazırlanmış olan, "DİPLOMATİK TEMSİLCİLİK VE KONSOLOSLUKLARIN TÜRKİYE'DE TAŞINMAZ EDİNİMİ "başlıklı bu çalışma ...../...../..... tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak, Tez Kabul Komisyonu tarafından Tapu ve Kadastro Uzmanlık Tezi olarak kabul edilmiştir.

Ünvanı	Adı Soyadı	İmza
Genel Müdür Yardımcısı	Başkan	.....
Birinci Hukuk Müşaviri	Üye	.....
İnsan Kaynakları Dairesi Başkanı	Üye	.....
Tapu Dairesi Başkanı	Üye	.....
Kadastro Dairesi Başkanı	Üye	.....

ÖNSÖZ

Tez yazım kılavuzuna göre, bu bölümde de çalışmanın amacından bahsedilmesi gerekse de, burada, kendime ve bu cümleleri zaman tünelinin ötelerinde okuyacaklara bir hatıra mahiyetinde olması amacıyla, hislerimi düşüncelerimi paylaşmayı yeğledim. Yine de çalışmanın amacını arayanlar özet ve giriş kısımlarını inceleyebilirler.

Sanırım, hayatımın epeyce ehemmiyetli kilometre taşlarından birini 02.07.2008 tarihinde geride bırakmıştım. Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü, Elazığ 16.Bölge Müdürlüğü merdivenlerinden Denetmen Yardımcılığı memuriyetinin ilk gününde usulca çıkarken, önümde uzayan merdivenlerin henüz görünmeyen daha nice basamakları olduğunu bilmenin imkansız olduğu bir vaktin hikayesidir bu. Neredeyse dört yıl oldu o günden bu yana, epeyce uzun bir dört yıl...Ve zaman, o merdivenlerin basamakları ile Ankara'ya; bu önsöze taşıdı beni.

Bu çalışma, çok kısa bir zaman dilimine sıkışmak mecburiyetine rağmen naçizane o zaman müddetince yoğun bir emek ortaya konularak oluşturulmuştur. Akademik bir çalışma ortaya koyma iddiam olmamakla birlikte, elden geldiğince titizlikten ödün vermemeye gayret gösterdim. Hatalar eksikler kusurlar umarım ki tolere edilebilecek boyuttadır. Fazlası varsa şimdiden affola.

Çalışmada,bilgisinden,eserlerinden istifade ettiğim,kaynak olarak başvurduğum tüm emek sahiplerine içtenlikle teşekkür ediyorum.Bir ürün ortaya çıkartmanın ne denli emek istediğini gayet net idrak etmiş olduğum şu vakitlerde bu teşekkürün ne kadar yürekten olduğu umarım aşikardır.

Tez teslimine yaklaştıkça bunaldığım şu dönemde, yanımda olan Yabancı İşler Dairesi Başkanlığı tüm personeline ve mesai arkadaşım Barış Demir'e teşekkürler. Ayrıca meslektaşım Cem Kahraman'a ve danışmanım Zeynep Yılmaz Uzer'e de teşekkürler.

Özel olarak teşekkür etmek istediğim bir kişi daha var ki, zaten o olmasa idi, ne bu önsöz ne de bu çalışma hiç yazılmamış olacaktı. Teşekkürler Sn. Mehmet Zeki Adlı...Öncesinde ve sonrasındaki her şey için...

Bu çalışmayı, bu serüvene beraber başladığımız, tüm bilinmezliklerin soru işaretlerini bölüştüğümüz,aynı yatakhanelerde yastığa baş emanet ettiğimiz,uykusuzluğa uzanmış gecelerin sabahında yeni günün ışığıyla aynı kadere gözlerimizi araladığımız ,aynı karavananın kazanında beraber kavrulduğumuz 2008 promosyonu arkadaşlarıma ithaf ediyorum.Her şey sizinle anlamlı sizinle güzel...

Güven Nazmi Demiralp

Eryaman/Ankara,2012

ÖZET

Çalışmanın amacı, Yabancıların Gayrimenkul Edinimi olgusu içerisinde ayrıştırılmış olan, "Diplomatik Misyon Temsilcilikleri ve Konsoloslukların Türkiye'de Taşınmaz Edinimi" hususunu incelemektir.

Konu her ne kadar taşınmaz edinmenin hukukuna işaret etse de, çalışmanın uluslararası hukuk, diplomatik ilişkiler ve bunların tarihsel süreçleri-kurumları ile dirsek teması halinde olması kaçınılmaz bir durumdur. Dolayısı ile okuyucuya öncelikle diplomasi kavramı ve bunun gelişimi hakkında bilgi verilmesi tercih edilmiş ve ilk bölümün diplomasi kavramı, diplomasinin tarihte oluşum aşamaları, coğrafyamızda nasıl bir gelişme izlediği ve devamında Osmanlı ve Cumhuriyet dönemlerinde diplomasi uygulamaları hakkında özet bilgiler vermesi amaçlanmıştır.

İkinci bölümde ise diplomatik temsilcilik ve konsoloslukların tanımlanması yolu izlenmiş, ülkemizde ve tüm dünya da taşınmaz edinmesi söz konusu olan bu oluşumlar hakkında bilgi verilmeye çalışılmıştır. Devamında ise Osmanlı Döneminden başlayarak Cumhuriyet ile devam ederek günümüz uygulamalarını da içerir şekilde bu kurumların taşınmaz ediniminin anlatılmasına gayret edilmiştir.

Bölümler, esas olarak bu akış çerçevesinde oluşturulmuş olup, alt başlıklar ise konu içerisindeki bilgi tasnifi ana arterleri doğrultusunda teşekkül ettirilmiştir.

Çalışma, temel olarak diplomatik misyon şefliklerinin ve konsoloslukların Ülkemiz sınırları içerisinde taşınmaz ediniminin yasal altlığını ortaya koymayı hedeflemiştir. Bununla ilgili Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin taraf olduğu Milletlerarası Anlaşmalar ve uygulamaya konulan ikili anlaşmalar ve genel mevzuat çerçevesindeki diğer düzenlemeler etraflıca ele alınmaya çalışılmıştır. Bahsi geçen metinlerin ilgili maddeleri bölümlerin içinde işlenmiş, ekler kısmında ise araştırmacılara kolaylık sağlanması amacıyla bu metinlerin tamamına yer verilmiştir.

Sonuç kısmında ise okuyucunun resmin tamamını görmesi için çaba gösterilmiştir.

ANAHTAR KELİMELER: Diplomatik Misyon, Konsolosluk, Fahri Konsolosluk, Taşınmaz Edinimi, Yabancılar

ABSTRACT

The aim of this thesis is to study the subject of "Real Estate Acquisition of Diplomatic Mission Embassies and Consulates in Turkey" apart from Real Estate Acquisition of Foreigners.

Eventhough the subject points out that law of real estate acquisition, it's a certain position that the subject will be in a close contact with the international law, diplomatic relations and the historical processes and institutions of these. Because of this first of all, giving information to the readers regarding the term diplomacy and the development of the diplomacy is preferred. It's aimed to summarise the information regarding the diplomacy term of first chapter, historical evolution stages of diplomacy, how it has a development in our territory and so the practices of diplomacy in the period of Ottoman Empire and Republic of Turkey.

In second chapter, I have tried to give the information regarding the description of diplomatic missions and consulates and real estate acquisition of these entities in Turkey and in the other countries. Afterwards, I have tried to explain the real estate acquisition of these entities, including the today's implementations, from beginning of the Ottoman period continuing with the Republic period.

Chapters are constituted in this context, on the ground of this flow and sub-titles are formed as the classification of the information on the way of basic arteries in the subject.

This study, basically presenting the statutory grounds of Real Estate Acquisition of Diplomatic Mission Embassies and Consulates in Turkey. The international agreements that the Turkish Republic has signed and the bilateral agreements that are put into implementation and the regulation of general legislations in depth has been tried to analyse in this study. The regarding articles of aforementioned text are studied under the chapters. For the purpose of making available the full text for the researchers, they have been attached to the "attachments".

In the conclusion, it is tried that the readers to see the big picture easily.

KEY WORDS: Diplomatic Mission, Consulates, Consular Agency, Acquisition of Immovable Property, Foreigners

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK SAYFASI.	
TEZ VE YETERLİLİK KOMİSYONU ONAY FORMU.	
ÖNSÖZ.	i
TÜRKÇE ÖZET.	ii
İNGİLİZCE ÖZET(ABSTRACT)	iii
İÇİNDEKİLER.	iv
GİRİŞ.	1

Bölüm 1

Diplomasi

1.1. GİRİŞ.	2
1.2 DİPLOMASİNİN GELİŞİMİ.	5
1.2.1. Antik Yunan'da Diploma.	5
1.2.2. Roma İmparatorluğu'nda Diplomasi.	7
1.2.3. Bizans'ta Diplomasi.	8
1.3. AD HOC DİPLOMASİDEN SÜREKLİ DİPLOMASİYE GEÇİŞ.	10
1.4. İTALYA VE SÜREKLİ DİPLOMASİNİN DOĞUŞU.	11
1.4.1. İç ve Dış Siyasal Sebepler.	11
1.4.2. Ekonomik Sebepler.	14
1.4.3. Kültürel Sebepler.	16
1.4.4. Dini Sebepler.	17
1.4.5. Tarihsel Sebepler.	18
1.5. SÜREKLİ DİPLOMASİYE GEÇİŞİN GERÇEKLESMESİ.	21
1.6. SÜREKLİ DİPLOMASİNİN AVRUPA'NIN DİĞER ÜLKELERİNE YAYILIŞI.	22
1.7. OSMANLI'DA DİPLOMASİ.	24
1.7.1. Genel Bakış.	24
1.7.2. Osmanlı Diplomasisi Ana Hatları ile Kısa Özeti.	26

1.8. CUMHURİYET DÖNEMİ DİPLOMASİSİ.	33
--	----

BÖLÜM 2

DİPLOMATİK TEMSİLCİLİKLER VE KONSOLOSLUKLARIN TAŞINMAZ EDİNİMİNİN İNCELENMESİ

2.1.TANIMLAR.	40
2.1.1. Diplomatik Temsilci.	40
2.1.2. Başkonsolos, Konsolos, Fahri Konsolos.	44
2.2. OSMANLI DÖNEMİNDE DİPLOMATİK TEMSİLCİLİKLER VE KONSOLOSLUKLARIN TAŞINMAZ EDİNİMLERİ.	47
2.3. CUMHURİYET’İN İLK DÖNEMLERİNDEN GÜNÜMÜZE DİPLOMATİK TEMSİLCİLİKLER VE KONSOLOSLUKLARIN TAŞINMAZ EDİNİMLERİ.	49
2.3.1. Ana Hatlar.	49
2.3.2. Diplomatik Temsilciliklerin Taşınmaz Edinimi.	52
2.3.3. Konsoloslukların Taşınmaz Edinimi.	57
2.3.4. Fahri Konsoloslukların Taşınmaz Edinimi.	61
SONUÇ.	63
KAYNAKÇA.	65
EKLER.	
EK-1.	67
EK-2.	86
EK-3.	118
EK-4.	158
EK-5.	192
EK-6.	193

GİRİŞ

20 yy., genel kanı itibariyle sürekli olarak bilgi çağı olarak nitelendirilmiş ve insanlık tarihinde sağlanmış olan tüm ilerlemenin kat kat fazlasının 20 yy. da sağlandığı sürekli dile getirilmiştir. Ne var ki, henüz başlarında bulunduğumuz yüzyıl ise, bilgi çağı olmanın da ötesinde, “bilgiye erişim çağı” olma kimliği ile gerçekten insanlık tarihinde hiç yaşanmamış sıra dışı bir zamanın başlangıcı olma yolunda adaydır. Bununla birlikte takdir edileceği üzere, bilgiye erişim imkanlarında sağlanan olağanüstü yenilikler, yine de o bilgiyi anlamlı bir bütün haline getirecek, değerlendirecek olanların daha kolay özümsemesi sonucunu doğuracak olan çalışmalara duyulan ihtiyacı bertaraf edememiştir. İşte bu aşamada karşımıza, doğru bilgiyi bulma, ham olan bu bilgiyi işleme, gerektiğinde disiplinler arası çalışmalar yaparak bilgiyi kullanılabilir hale getirme konusu çıkmaktadır.

Çalışmada naçizane amaç, iki disiplinden istifade ederek, bir ana hat üzerinde okuyucuya kararında bilgi sunabilmektir. Diplomatik misyon ve konsoloslukların taşınmaz edinimini incelemeyi, tek başına taşınmaz ediniminin özel hukuk mevzuatı ile sınırlandırarak gerçekleştirmek yerine, Diplomatik Misyon ve Konsolosluk kavramları ile birlikte bu kurumların ait olduğu uluslar arası ilişkiler ve diplomasi alanlarından da öz bilgiler vermeye çalışmıştır. Bu gayeden hareket ile çalışmanın ilk bölümünde, diplomasi kavramı, diplomasinin günümüzdeki hale gelene kadar geçirdiği evreler ve Osmanlı-Cumhuriyet oluşumlarında diplomatik süreçler işlenmiştir.

İkinci bölüm ise, konunun nispeten daha özeline inerek, öncelikle diplomatik misyon ve konsolosluk kurumlarını tanımlamış, devamında bu kurumların uluslar arası sistemde nasıl bir legal düzenleme altlığına oturduğunu ortaya koymayı hedeflemiştir. Beraberinde, bu uluslar arası yasal düzenlemeler sayesinde, ilgili kurumların taşınmaz ediniminin ulusal düzlemde yansımaları incelenmiştir.

Sonuç bölümünde, çalışmanın ortaya koymayı amaçladığı anlatımın bir nevi derlemesi gerçekleştirilerek okuyucunun zihninde konunun daha net sınırlara kavuşması arzulanmıştır.

BÖLÜM 1

DİPLOMASİ

1.1. GİRİŞ

Diplomasi nedir sorusuna verilebilecek cevabı temelde günümüz ve geçmiş ayırımından bağımsız olarak ortaya koymak gerekirse; diplomasinin en basit tanımı devletlerin birbirleri ile iletişimidir denilebilir. Devletler, tıpkı sosyal yaşamdaki bireyler gibi uluslararası alanda birbirleri ile temas halindedirler. Günümüzdeki devlet oluşumu elbette ki çok uzun bir süreçte teşekkül etmiştir. Diplomasi de neredeyse devletlerin varoluş tarihlerine kadar uzanan bir olgudur. Tabirin kullanımı bugün olduğu kadar evrensel olmasa da diplomatik faaliyetler gerçekte tarihin çok eski devirlerinden beri süregelmiştir.

Diplomasi, devletlerin Dış Politika’da Siyasi Etki Aracı olarak kullandığı ve kısaca Uluslararası İlişkilerin savaşa değil de barışçıl yol ve araçlarla yürütülmesi anlamına gelen bir kavramdır.¹ Diplomasinin, Harold Nicolson’a göre iki anlamı vardır: dar anlamda diplomasi, hükümetlerin resmi temsilcileri olan diplomatlar aracılığıyla gerçekleştirdikleri karşılıklı haberleşme ve görüşmeler süreciyken²; geniş anlamda diplomasi, bir ülkenin dış politikasında kullanılan çeşitli siyasal etkileme yöntem ve tekniklerini ifade etmektedir.³ Sir Ernest Satow’a göre ise diplomasi, bağımsız devletlerin hükümetleri arasındaki resmi ilişkilerin yürütülmesinde uygulanan zekâ ve inceliklerdir.⁴ Daha dar bir ifadeyle diplomasi, Uluslararası İlişkiler tarihi’dir. Bu tarih, belgelerle doludur ama özü, hükümdarların, cumhurbaşkanlarının, başkanların, sadrazamların, dışişleri bakanlarının, kabinelerin, v.b. giriştiği ya da girişmediği eylemlerdir. Yani diplomasi ya da diplomasi tarihi, devletlerin birbiriyle nasıl ilişki kuracaklarına dair kararlar bütünü ya da farklı çıkarları temsil eden dış politikaların etkileşimidir.⁵ Tayyar Arı’ya göre ise diplomasi, uluslararası politika ve dış

¹ Ahmet Emin Dağ, **Uluslararası İlişkiler ve Diplomasi Sözlüğü**, Anka Yayınları, İstanbul, Mayıs 2004, s. 146. ,Timuçin KODAMAN-Ekrem Yaşar AKÇAY **Kuruluştan Yıkılışa Kadar Osmanlı Diplomasi Tarihi ve Türkiye’ye Bıraktığı Miras** SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi Aralık 2010, Sayı:22, s.75-92

² Mehmet Gönübol, **Uluslararası Politika**, Atilla Kitabevi, Ankara, 1993, s. 116. ,Kodaman-Akçay a.g.e. s.75-92

³ Faruk Sönmezoglu, **Uluslararası İlişkiler ve Dış Politika Analizi**, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2000, s. 323. ,Kodaman-Akçay a.g.e. s.75-92

⁴ Hüner Tuncer, **Küresel Diplomasi**, Ümit Yayıncılık, Ankara, 2006, s. 15. ,Kodaman-Akçay a.g.e. s.75-92

⁵ Roderic Davison, **“Osmanlı Diplomasisi ve Bıraktığı Miras”**, Carl Brown (ed.), **İmparatorluk Mirası**, Gül Çağalı Güven (çev.), İletişim Yayınları, İstanbul, 2000, s. 246-262. ,Kodaman-Akçay a.g.e. s.75-92

politikadan farklı olarak, bunların içeriğinden ziyade bunların yürütülme biçimiyle ilgilidir. Başka bir deyişle uluslararası politika'nın resmi yollarla uygulamaya aktarılması sürecidir. Bazen diplomasi daha da sınırlanarak hükümetlerin dışişleri bakanlıkları ve bu birime bağlı diplomatlar aracılığıyla yürütülen bir uygulama, bir haberleşme ve görüşmeler süreci olarak da tanımlanmaktadır.⁶ En genel çerçevede bir tanım yapacak olursak, diplomasiyi dış ilişkilerin yürütülme biçimine ilişkin kaidelerin tümü olarak tanımlamak mümkündür.⁷

Kökenine bakacak olursak, sözcüğün Eski Yunan'da "ikiye katlamak" anlamına gelen "diploma" sözcüğünden doğduğunu görürüz.⁸ Eski Yunan'da ve Roma'da devlete ait tüm resmi belgelere, bazı ayrıcalıklar dağıtan ve yabancı topluluklarla ilişkileri düzenleyen belgelere, bunların katlanış biçimlerinden ötürü "diploma" adı verilirdi.⁹ Zamanla bu belgeleri koruyacak, düzene sokacak ve deşifre edecek profesyonel katiplere ihtiyaç duyuldu ve böylece diplomasi tabiri, 18.yy'a kadar anılan şekilde yani "belgeleri inceleme bilimi"ni ifade etmek amacıyla kullanıldı.¹⁰ Diplomasinin "belgeleri inceleme bilimi" olarak değil de "Uluslararası İlişkileri Yürütme Sanatı" olarak kullanılması ise ilk kez 1796 yılında Edmund Burke tarafından gerçekleştirilmiştir.¹¹ Ayrıca, Diplomatik Kurul kavramını da kullanarak burada çalışan insanlara diplomat adını vermiştir.¹²

Diplomasinin ilk örneklerini Eski Mısır ve Hititlerde görmek mümkündür. M.Ö.1278'de yapılan ve tarihte görülen ilk yazılı antlaşma olan Kadeş Antlaşması'nı diplomasinin ilk örneklerinden biri olarak göstermek mümkündür.¹³ Ancak bu tarihten önce diplomasinin olmadığını söylemek doğru değildir. Bu tarihten önce de elçilerle haber gönderiliyor ve bu elçilerin görevleri bitince dönüyorlardı.¹⁴ Görevlerini eksiksiz yapmaları ve savaşçılara tarafından öldürülmemeleri için belli ayrıcalık ve dokunulmazlıklara sahip

⁶ Cavidan Mordoğan, **Türk-Amerikan İlişkilerinde Kriz Diplomasisi**, Atılım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2010, s. 7. ,Kodaman-Akçay a.g.e. s.75-92

⁷ Ömer Kürkçüoğlu, "**Dış Politika Nedir? Türkiye'deki Dünü ve Bugünü**", AUSBF Dergisi, Cilt. 35, No. 1-4, Ankara, Ocak-Aralık 1980, s. 312.,Kodaman-Akçay a.g.e. s.75-92

⁸ Huner Tuncer, **Eski ve Yeni Diplomasi**, Ümit Yayıncılık, Ankara, 2002, s. 13., Ali İbrahim Savaş, **Osmanlı Diplomasisi**, 3F Yayınevi, İstanbul, 2007, s. 9. ,Kodaman-Akçay a.g.e. s.75-92

⁹ Tuncer, **Eski ve....**, s. 13., Seha L. Meray, "**Diplomasi Temsilcilerinin Hukuki Statüsü**", Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt. 11, Sayı. 3, Ankara, Eylül 1956, s. 81. ,Kodaman-Akçay a.g.e. s.75-92

¹⁰ Tuncer, **Eski ve....**, s. 13.,Kodaman-Akçay a.g.e. s.75-92

¹¹ Tuncer, a.g.e., s. 13. Namık Sinan Turan, "**Osmanlı Diplomasisinde Batı İmgesinin Değişimi ve Elçilerin Yetkisi**", Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt. 5, Sayı. 2, Edirne, 2004, s. 57-86. ,Kodaman-Akçay a.g.e. s.75-92

¹² Tuncer, a.g.e., s. 14. ,Kodaman-Akçay a.g.e. s.75-92

¹³ Kodaman-Akçay a.g.e.

¹⁴ Tuncer, a.g.e., s. 14. ,Kodaman-Akçay a.g.e. s.75-92

olmuşlardır.¹⁵ Bununla beraber, o dönemde devlet temsilcilerinin birbirleriyle yazıştıkları, Akadca yazılmış, siyasi nitelikli mektuplar olan “Amarna Mektupları” eski çağın en önemli diplomatik arşivi olarak bize bilgi vermektedir.¹⁶

Sözcük olarak doğuşu yeni olan diplomasinin kurum olarak varlığı çok eski zamanlara dayanmaktadır. Tarih öncesinde ilk kavimler aralarındaki savaş durumuna son vermek, bazı ortak sorunları tartışmak ve çözebilmek amacıyla, birbirlerine günümüzde “elçi” diye adlandıracağımız özel yetkilere sahip kişileri gönderirlerdi. Bu elçiler, “ad hoc diploması”¹⁷ olarak bilinen, tek yanlı ve geçici anlamını taşıyan, kavimler arası sınır sözleşmesi yapmak ve av alanlarının sınırlarını saptamak gibi örnekler verebileceğimiz, belirli bir amacı gerçekleştirmek için kullanılan bu yöntemi uygulamak için geçici bir süreyle yurt dışına gönderilirlerdi.¹⁸

Ad hoc diploması tek yanlı ve süreklilik göstermeyen bir diploması çeşididir. Bu diploması anlayışı çerçevesinde, bir devlet tarafından gönderilen elçilerin diplomatik eylemleri sadece belirli konu ya da konuları ihtiva etmekte, elçiler görevlerini ve amaçlarını yerine getirdikten sonra ülkelerine dönmektedirler.¹⁹ Ad hoc diploması, ülkeler arasında diplomatik temas; kısa süreli, dar kapsamlı ve tek taraflıdır. Bir devletten ötekine, belli sorunların görüşülmesi, törenlere katılımın veya savaş açıldığının bildirilmesi, barış koşullarının müzakeresi ya da belli haberlerin iletilmesi amacıyla elçi gönderilir.²⁰ Söz konusu anlayış, diplomasinin kesintisiz ve profesyonelleşme gerektiren kurumsal bir süreç olmadığı görüşüne dayanmaktadır. Bu yüzden, diplomatik temsilci gönderen ülkenin merkezinde doğrudan diplomasiyle ilgili bir örgütlenmeyi zorunlu kılmamaktadır. Gönderen ülkenin, gönderilen ülkede sürekli bir temsilcilik makamı ve örgütü bulundurması da gerekli değildir. Ad hoc diploması anlayışı Avrupa’da hızla gerileyerek, 15. yüzyılda yerini sürekli diploması anlayışına bırakmaya başladı. 19. yüzyıldan itibaren de tüm dünya ülkeleri tedrici bir biçimde sürekli diplomasiye geçerek, ad hoc diploması anlayışını terk etmiştir.²¹

“Ad Hoc “Diploması kavramı, bugün yaygın olan ve çalışmanın özüne de temas eden “yerleşik”diplomati ve konsolosluk faaliyetlerinden çok farklı bir olguyu ifade

¹⁵ George Grote, **History of Greece**, Vol. VIII, London, 1854, s. 186. naklen Kodaman-Akçay a.g.e. s.75-92

¹⁶ H.Tuncer, a.g.e., s. 14., Tuncer, Küresel...,s. 17. ,Kodaman-Akçay a.g.e. s.75-92

¹⁷ Gökhan Erdem, **Osmanlı İmparatorluğu’nda Sürekli Diplomasıye Geçiş Süreci**, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalı Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara, 2008, s. 8.

¹⁸ H.Tuncer, a.g.e., s. 14. , Kodaman-Akçay a.g.e. s.75-92

¹⁹ Hüner Tuncer, **Eski ve Yeni Diploması**, 2. B., Ankara, Ümit Yay., 1995, s. 14. ,G.Erdem a.g.e. s.6

²⁰ Seha L. Meray, **Devletler Hukukuna Giriş**, C. II., 4. B., Ankara, AÜ SBF Yay., 1975, s. 12. , G.Erdem a.g.e. s.9

²¹ G.Erdem a.g.e. s.9

etmekteydi.Yani “duruma göre-tek yanlı-geçici” bir diplomasi tekniği uygulanan dünya da, profesyonel bir diplomatik temsilcinin muhatap devlet ülkesinde sürekli ikamet etmesi gibi bir kavramdan bahsedebilmek için uzun yıllar geçmesi gerekecekti.

1.2. DİPLOMASİNİN GELİŞİMİ

Diplomasinin bugün olduğu düzeye erişimi aşamalarında tarihte işlevsel rol üstlenmiş eski dönem devletlerindeki diplomasi uygulamalarına göz atmak faydalı olacaktır.

1.2.1. Antik Yunan’da Diplomasi

Yakındoğu’da başlayan diplomasinin kurumsal ve üslup boyutlarındaki gelişim süreci, Antik Yunan’da daha da büyük bir ivme kazanmıştır. Diplomatik dokunulmazlık, konsolosluk kurumu, çok yanlı diplomasi, diplomatik temsilci seçimine ve yetkinliğine gösterilen önem gibi kurumsal özelliklerin yanı sıra, ittifak sistemi, ilkel anlamda güç dengesi anlayışının ortaya çıkışı gibi üslupla ilgili özellikler de Eski Yunan’da bugünkü anlamına yaklaşmıştır.²² Az evvel de ifade edilmiş olduğu üzere Antik Yunan’da diplomasinin gelişiminin en bariz göstergesi, bugün literatürdeki diplomasi kelimesinin Yunancadan türemesidir. “İkiye katlanmış yaprak, belge” anlamına gelen “diploma” Antik Yunan’da ortaya çıkmış ve diğer dillere de sirayet etmiştir.

Gökhan Erdem, Antik Yunan Diplomasinin gelişimini 3 temel nedene bağlamaktadır:

Birincisi, devletlerarası sistemin birbirleriyle yakın ilişki içindeki çok sayıda aktörden oluşması diplomatik ilişkileri yoğunlaştırmaktaydı. Antik Yunan tarihi boyunca, çok kısa dönemler haricinde hiçbir güç ya da blok diğer güçler üzerinde tam hâkimiyet kuramadı ve sistem çok aktörlü yapısını sürdürdü.²³ Bu çerçevede, hem diplomasinin öznesi olan aktörler varlıklarını korudular, hem de diplomasi bizatihi bu yapının sürdürülmesi açısından sıklıkla başvurulan bir araç oldu. Aktörler varlıklarını sürdürmek, güç dengesi anlayışı çerçevesinde ittifak ilişkileri kurmak ve geliştirmek amacıyla diplomasiyi kurumsal ve yöntemsel açıdan

²² Hüner Tuncer, **Eski ve Yeni Diplomasi**, 2. B., Ankara, Ümit Yay., 1995, s. 14. ,G.Erdem a.g.e. s.10

²³ A. Nuri Yurdusev, **“Uluslararası İlişkiler Öncesi”**, **Devlet, Sistem ve Kimlik**, Atilla Eralp(der.), 2. B., İstanbul, İletişim Yay., 1997, s. 31. , G.Erdem a.g.e. s.10

geliştirdiler.²⁴ Bunda Yunanistan'ın coğrafi koşullarının siyasal birliğin kurulmasını engelleyen özelliklerinin de büyük rolü bulunmaktaydı.²⁵ Çok aktörlü sistem çerçevesinde devletler arasında en basit anlamda da olsa egemen eşitliğin ortaya çıkması ve kabul edilmesi, diplomasiinin gelişimi açısından olumlu etkide bulundu. Nitekim bu bağlamda devletler arasında ilk örgütlenmeler de ortaya çıktı. “Amphictyonic Lig” olarak adlandırılan ve Yunan dünyasında ortaya çıkan kimi sorunların görüşüldüğü bu birlikler, Yunan devletleri arasında - genel ve sürekli olmasa da- örgütlenme ve kurallaşmanın yolunu açtı. İlk defa Yakındoğu'da ortaya çıkmakla birlikte, diplomasiinin gelişimi açısından çok önemli bir olgunun, diplomatik dokunulmazlığın Antik Yunan'da korunduğu ve geliştirildiği de vurgulanmalıdır.²⁶

İkincisi, Antik Yunan ekonomisinin ticarete dayalı yapısı diplomasiinin gelişiminde büyük rol oynadı. Ticaret, toplumlar arasındaki ilişki ve etkileşimi geliştiren yönü ve çatışma yerine uzlaşmayı temel alan doğası gereği diplomasiinin gelişiminde etkili oldu. Nitekim bir site devletine gelen tüccarların ticari haklarının yurttaşlık bağıyla bağlı oldukları site tarafından korunması amacıyla konsolosluğun ilk örneğini oluşturan “proxenos”luk kurumunun oluşturulmasında, ticaretin büyük etkisi olmuştur.²⁷ Yunanistan'da ticaretin gelişmesinin diplomasi açısından bir başka olumlu etkisi de, diplomatik ilişkilerin sadece Yunan kentleri arasında değil aynı zamanda Yunan kentleri ile Yakın Doğu uygarlıkları arasında da gelişmesini sağlamasıdır. Akdeniz havzasında kurulan Yunan kolonileri bu gelişimi daha da arttırmıştır.²⁸

Üçüncüsü, Yunan kent-devletlerinin ortak dile, dine, kültüre ve benzer siyasal sisteme sahip olmaları diplomasiinin gelişiminde çok etkili oldu. Devletlerarası sistemin kurulması ve isleyebilmesi açısından ortak noktaların fazlalığının önemli bir avantaj olduğu açıktır.²⁹ Benzer sosyo-ekonomik yapılar; benzer kültürel, dinsel ve ideolojik yapıların ortaya çıkmasını sağladı. Bu ortaklık ya da benzerlik, kolektif bir bilincin ve kimliğin ortaya çıkışında büyük rol oynamıştır. Örneğin, yukarıda belirtilen “Amphictyonic Lig”ler, Antik Yunan'da kent-devletleri gelişim sürecindeyken, kutsal bir mekânın saldırılara karşı müştereken korunması amacıyla oluşturulan birliklerdi. Bu lige giren kent ya da kabileler,

---

²⁴ Charles Freeman, **Mısır, Yunan ve Roma: Antik Akdeniz Uygarlıkları**, Çev:Suat Kemal Angı, Ankara, Dost Kitabevi, 2003, s. 187. ,G.Erdem a.g.e. s.10

²⁵ G.Erdem a.g.e. s.10

²⁶ Tuncer, **Eski ve Yeni Diplomasi**, s. 17. , G.Erdem a.g.e. s.11

²⁷ Nicolson, **The Evolution of Diplomatic Method**, s. 8. , G.Erdem a.g.e. s.11

²⁸ Freeman, **Mısır, Yunan ve Roma: Antik Akdeniz Uygarlıkları**, s. 117–124. , G.Erdem a.g.e. s.11

²⁹ Keith Hamilton ve Richard Langhorne, **The Practice of Diplomacy: It's Evolution, Theory and Administration**, London and New York, Routledge, 1995, s. 9. , G.Erdem a.g.e. s.12

aralarındaki anlaşmazlıkları ortadan kalkmış sayarlardı.³⁰ Ayrıca, bu ortaklaşalık/benzerlik, Yunan kent-devletlerinin birbirlerini etkileyerek ortaya çıkardıkları kurum ve anlayışları ihraç edebilme yolunun açılmasını da kolaylaştırdı. Yunan kent-devletleri arasındaki diplomatik sistemin altında kökleşmiş bir sosyo-ekonomik yapının ve bu temelin üzerinde de bir siyasal, kültürel, askeri ve ideolojik etkileşim ağının olduğu açıkça görülmektedir.³¹

1.2.2. Roma İmparatorluğu'nda Diplomasi

Antik Yunan'ın kültürel anlamda en büyük mirasçısı olan Roma'nın, diplomasiinin gelişimi açısından yaptığı katkıların fazla olmadığı görülmektedir. Bu durum, Roma'nın sosyo-ekonomik, coğrafi, siyasi, askeri ve ideolojik koşullarının Antik Yunan'dan çok farklı olmasından kaynaklanmaktadır.³²

Kısaca Roma'da diplomasiye değinecek olursak, yukarıda da izah edildiği gibi buradaki gelişim Yunanlıların ölçüsünde olmamıştır. Bunun da bazı nedenleri vardır. İlk olarak, Romalıların, diğer ülkelerle ilişkilerde diplomasiyi çok az kullanmasındaki başlıca etmen, askeri açıdan güçlü olmalarıdır.³³ İkinci olarak, Roma ekonomisinin Antik Yunan'ın aksine esas olarak tarıma dayandığı görülmektedir.³⁴ Tarıma dayalı bir ekonomi, sosyal, siyasal ve askeri örgütlenmenin –tarım ekonomisi fetih anlayışına dayalı olduğu için askeri örgütlenme de fetih anlayışına göre yapılandırılmıştır- de bu çerçeveye göre şekillenmesine yol açmıştır. Dolayısıyla Roma'nın diğer devletlerle ticari ilişkileri ikincil düzeyde olmuş, bu da diplomasiinin gelişimini engellemiştir.³⁵ Üçüncü olarak, İtalyan Yarımadası, M.Ö. 10. yüzyıldan itibaren yoğun bir göçe sahne olmuş, değişik halklar yarımada farkı uygarlıklar kurmuştur. Yani Eski Yunan'ın aksine burada ortak dilin ve kültürün ortaya çıkışı doğal bir süreçte olmamıştır. Roma büyüyüp yayıldıkça kendi dilini ve kültürünü dayatmıştır. Bu

³⁰ Arif Müfid Mansel, **Ege ve Yunan Tarihi**, 6. B., Ankara, TTK Yayınları, 1995, s. 104. ,G.Erdem a.g.e. s.12

³¹ G.Erdem a.g.e. s.12

³² G.Erdem a.g.e. s.13

³³ Cecil V. Crabb, **Nations in a Multipolar World**, Harper and Row Publishers, Newyork, 1968, s. 76. , Kodaman-Akçay a.g.e. s.75-92

³⁴ Robert Lerner, v.d., **Western Civilizations:Their History and Culture**, WW Norton&Company, London and New York, 1993, s. 162. , Kodaman-Akçay a.g.e. s.75-92

³⁵ G.Erdem a.g.e. s.14. , Kodaman-Akçay a.g.e. s.75-92

durumda bölgedeki diğer benzer kültür ve dile sahip uygarlıkların önünü kapamış ve onları Roma'nın bir parçası haline getirmiştir. Dolayısıyla diplomasinin gelişimi baltalanmıştır.³⁶

Bütün bu nedenlere rağmen Roma'nın, bugünkü Dış İşleri Bakanlığı Antlaşma Şubesi diyebileceğimiz “Fetialler Koleji” ile antlaşmaların saklanıp, diplomatik arşivlerin korunmasında büyük katkıları olmuştur.³⁷

1.2.3. Bizans'ta Diploması

4. yüzyılda doğu ve batı olarak ikiye ayrılan Roma İmparatorluğu'nun doğusu, bir yüzyıl kadar sonra ortadan kalkan batısının aksine varlığını 15. Yüzyıla kadar sürdürdü. Helen kültürünün ve Ortodoksluğun etkisiyle geçirdiği değişime rağmen Bizans, Roma'nın ana mirasçısıdır.³⁸ Bizans, her ne kadar diploması olgusuna ve kullanımına verdiği önem çerçevesinde Roma'dan farklılaşsa da, devletin dayandığı felsefe anlamında bir süreklilik göstermekteydi.³⁹ Bu da, “Roma'nın tek gerçek ve meşru güç olduğu, sınırları dışında kalan dış dünyanın sadece daha kontrol altına alınamamış, taraf/özne olamayacak ötekiler olduğu” düşüncesidir.⁴⁰ “Gentiles” olarak adlandırılan Bizans dışındaki tüm toplumlar, Roma'dakine benzer bir biçimde ötekileştirilmekteydi. Bu ötekileştirme, devletin gücünü tamamen kaybettiği 13. yüzyıldan çöküşe kadar geçen dönemde anlamını tamamen kaybetti.⁴¹

Gökhan Erdem'e göre Bizans'ın diploması kurumuna yaptığı katkılar şu şekilde ifade edilebilir:

Bizans imparatorları tarihte ilk defa uzmanlık alanı dış ilişkiler olan bir kamu birimi kurdular. Bu birim yabancı ülkelere gönderilecek elçilerin profesyonel birer görüşmeci olarak eğitilmelerini sağlıyordu. Bu eğitim çerçevesinde, elçilere görevlerini yaparken dikkat etmeleri gereken protokol, görüşme metodu gibi hususlar öğretilmekteydi. Ayrıca, elçilere göreve başlamadan önce verilen yazılı yönergede dikkat edilmesi gereken genel ve özel hususlar bir kez daha vurgulanmaktaydı. Benzer bir bürokratikleşmenin protokol ve merasim

³⁶ Halil Demircioğlu, **Roma Tarihi**, Cilt. 1, 3. Baskı, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1993, s. 204. , Kodaman-Akçay a.g.e. s.75-92

³⁷ Tuncer, a.g.e., s. 19. , Kodaman-Akçay a.g.e. s.75-92

³⁸ G.Erdem a.g.e. s.20

³⁹ G.Erdem a.g.e. s.21

⁴⁰ Dimitri Obolensky, **“The Principles and Methods of Byzantine Diplomacy”**, Diplomacy, Vol. II., Chister Jonsson ve Richard Langhorne(ed.), London, Sage Publications, 2004, s. 121. , G.Erdem a.g.e. s.21

⁴¹ G.Erdem a.g.e. s.22

isleri açısından da gerçekleştirildiği görülmektedir. “Skrinion Barbaron” adı verilen bu birim yabancı elçilerin karşılanması, ağırlanması, huzura kabulleri ve hatta kontrol edilmeleri gibi işlerden sorumluydu.⁴² Ayrıntılı biçimde düzenlenen protokol kuralları ve merasimlerde yabancı elçilerin imparatorluğun gücü ve ihtişamından etkilenmelerinin sağlanmaya çalışıldığı görülmektedir. Bu güç ve ihtişam gösterisi, yabancı ülkelere giden Bizans elçileri açısından da söz konusudur. Diplomasinin şekli unsurlarının bile diplomatik sürecin çok önemli bir parçası olarak görüldüğü, yürütülen diplomasinin hedefi açısından bir kazanç olması için uğraş verildiği gözlemlenmektedir.⁴³

İkinci olarak, Roma'nın aksine genel olarak barışçı yöntem ve bu bağlamda diplomasi, her zaman savaşa yeğ tutulan birinci tercih niteliğindedir. Bu durum, yukarıda vurgulandığı gibi devletin içinde bulunduğu reel-politik koşullardan kaynaklanmaktaydı. Dolayısıyla, Bizans için diplomasi, bizatihi dış politikasının merkezine oturan bir olgu oldu.⁴⁴

Üçüncü olarak, Bizans'ın diplomatik yöntemi her yönüyle kullanmaya çalıştığı görülmektedir. Bu çerçevede diplomatik yöntem sadece görüşme, pazarlık, anlaşma gibi “olağan” boyutlarıyla değil, aynı zamanda aldatma, rüşvet, birbirine saldırtma, entrika, suikast gibi daha “olağandışı” boyutlarıyla da kullanılmıştır. Nitekim yabancı adamlarının devletin yüce çıkarları adına satın alınması meşru bir davranış olarak görülmekteydi. Bizans açısından parayla satın alınanın maliyeti, bir savası kaybetmenin maliyetinden çok daha önemsizdi. Bunun yanı sıra, o zamana kadar hiç görülmediği bir biçimde, diplomatik sürecin taraf ülkelerden bilgi toplamak, yani istihbarat amacıyla da kullanıldığı bilinmektedir.⁴⁵ Günümüze de miras kalmış olan ”Bizans Entrikası” deyişinin, diplomasideki bu sınırsız meşruiyet çerçevesindeki tüm eylem ve faaliyetlerin eseri olduğu aşikardır.

Dördüncü olarak, Ortodoks Hıristiyanlık dış politika ve diplomasinin yürütülmesinde işlevsel biçimde kullanılmaktaydı. Bizans 7. yüzyıldan itibaren doğudan gelen İslam tehlikesine karşı Hıristiyanlığın savunucusu olduğunu vurgulayarak, Batılı Hıristiyan güçlerden destek almaya çalıştı. İstanbul'un Ortodoks Hıristiyanlığın merkezi olması, Bizans'a ayrı bir güç ve meşruiyet sağlamaktaydı. Bunun yanı sıra, Bizanslı rahipler imparatorluğun hâkimiyet sahası dışındaki alanlarda Ortodoks inancının yayılması için çabalıyordu. Bu sadece Ortodoksluğun değil, aynı zamanda Ortodoksluğun merkezi

---

⁴² Nicolson, **The Evolution of Diplomatic Method**, s. 25-26. ,G.Erdem a.g.e. s.24

⁴³ Tuncer, **Eski ve Yeni Diplomasi**, s. 22. , G.Erdem a.g.e. s.24

⁴⁴ G.Erdem a.g.e. s.24

⁴⁵ G.Erdem a.g.e. s.24

Konstantinapolis'in de diğer toplumlar üzerinde etkinlik kazanmasının bir yoluydu. Böylece, Bizans Ortodoksluk yoluyla bu toplumlar üzerinde hegemonya kurabiliyordu. Bizans değerleri, yaşam biçimi ve düşünce yapısı bu toplumlarda yayılıyordu.⁴⁶

1.3. AD HOC DİPLOMASİDEN SÜREKLİ DİPLOMASİYE GEÇİŞ

O dönemde dünyadaki diplomasinin gelişimine ve bugünkü diplomasi kurumlarına yön veren bir takım kavramların ortaya çıkışına dair belli başlı medeniyetlere kısaca değindikten sonra, bu başlık altında geçici diplomasiden kalıcı-yerleşik diplomasiye nasıl geçildiğine dair süreç incelenecektir.

Kökenleri tarih öncesi dönemlere uzanan diplomasinin, yüzyıllar boyunca ad hoc bir nitelik gösterdiği yukarıda belirtilmişti. Diplomasisi, 15. yüzyılda ad hoc niteliğinden uzaklaşarak, süreklilik kazanmaya başlamıştır. Süreklilik, devletler arasındaki diplomatik ilişkilerin belirli bir zaman dilimine bağlı olmayan, devam eden ve sona ermeyen bir süreç olmasından çok, diplomatik faaliyetlerin yürütülme biçimiyle ilgilidir. Çünkü ad hoc diplomasi anlayışında da diplomatik ilişkilerin zamansal sürekliliği bulunmaktadır. Ad hoc dönemde de çoğunlukla, iki devlet arasındaki diplomatik ilişkiler, bu devletlerden biri ortadan kalkmadıkça sürmekteydi. Dolayısıyla, ad hoc dönemde de diplomasinin bu anlamda süreklilik gösterdiği rahatlıkla söylenebilir.⁴⁷

Sürekliliği diplomasi anlayışına rengini veren esas olgu, bu anlayışın benimsenmesiyle oluşturulan kurumsallaşma yoluyla diplomatik ilişkilere süreklilik kazandırılmasıdır. Bu kurumsallaşma, ülkelerin diğer ülkelerde diplomatik faaliyetlerini, kurdukları sürekli diplomatik temsilcilikler yoluyla sürdürmelerine dayanmaktadır. Ad hoc anlayıştan farklı olarak, bu yeni anlayışta, belirli amaçlar için belirli bir dönem için gönderilen elçilerin yerini, süre ve konu kısıtlamasından bağımsız elçi, daha doğrusu elçilik almıştır. Bu çerçevede, sürekli diplomaside bireyden çok kurum, diplomatik temsilciden çok diplomatik temsilcilik ön plana çıkmıştır.⁴⁸

Kurumsallaşma, diplomatik faaliyetlerin yürütülmesinin, yani diplomasinin üslup boyutunda karşılaşılan sıkıntıların aşılması ve bu bağlamda daha etkili bir diplomatik faaliyet

⁴⁶ Hamilton ve Langhorne, **The Practice of Diplomacy**, s. 17. , G.Erdem a.g.e. s.25

⁴⁷ G.Erdem a.g.e. s.70

⁴⁸ Watson, **Diplomacy: The Dialogue Between States**, s. 100–101. , G.Erdem a.g.e. s.70

yürütülmesi ihtiyacından doğmuştur. Queller'in de vurguladığı gibi, sürekli diplomasi anlayışının benimsenmesinde, diplomatik faaliyetlerin daha ekonomik ve pratik bir biçimde yürütülmesi ihtiyacının büyük etkisi bulunmaktadır.⁴⁹ Zamanla diplomasi'nin iki boyutu birbirini beslemiş, kurumsal boyut üslup boyutunda, üslup boyutu da kurumsal boyutta gelişmeye yol açmıştır.⁵⁰

1.4. İTALYA VE SÜREKLİ DİPLOMASİNİN DOĞUŞU

Kalıcı-süreklî diplomasi anlayışı ilk olarak İtalya coğrafyasında görülmüştür. Bu durumun iç ve dış siyasal, ekonomik, kültürel-sosyal-dini ve tarihsel çeşitli etkenleri mevcuttur. Bilindiği üzere İtalya, esasen Avrupa kıtasındaki düşünsel siyasal kültürel pek çok değişikliğin çıkış noktası olmuştur. Dolayısıyla ile Avrupa'yı etkilemiş olduğu pek çok konuda olduğu gibi diplomasi konusunda da ciddi anlamda etkileyecektir.

1.4.1. İç ve Dış Siyasal Sebepler

14. yüzyıl başlarında Batı Avrupa birbirlerinden bir ölçüde bağımsızlaşmış çeşitli bölgesel alt-sistemlere bölünmüştü. Feodalizmin gücünü kaybetmeye başlamasının da etkisiyle, yerellik yerini bölgeselliğe bırakmaya başlayacaktır. Bölgeselleşme, alt-sistemlerin ortaya çıkışının temel nedenidir. Bir alt-sistem içinde yer alan ülkeler/birimler arasındaki ilişkiler gün geçtikçe daha sıkılaşmış ve düzenli bir nitelik kazanmıştır.⁵¹ Bu durum, özellikle sistem içi diplomatik ilişkilerin artmasına yol açmıştır. İtalya, özellikle kuzey İtalya, bu alt-sistemlerin en fazla sistemsel özellikler taşıyanıydı. 14. yüzyılın ortalarında İtalyan yarımadası küçük ve iyi örgütlenmiş küçük devletlere bölünmüştü. Bu kent-devletlerinin en önde gelenleri; Milan Düklüğü, Floransa Cumhuriyeti, Napoli Krallığı, Papalık Devleti, Venedik Cumhuriyeti ve daha ikinci planda kalan Cenova ve Montava kent-devletleriydi.⁵²

İtalyan kent-devletlerinin kendi varlıklarını tek başlarına sürdüreceğe güce sahip olmamaları, bu ülkelerin sürekli olarak ittifaklar aramalarına neden olmuştur. Bu durum,

---

⁴⁹ Donald E. Queller, **The Office of Ambassador in the Middle Ages**, Princeton, Princeton University Press, 1967, s. 82. , G.Erdem a.g.e. s.71

⁵⁰ G.Erdem a.g.e. s.71

⁵¹ Anderson, **The Rise of Modern Diplomacy**, s. 2. , G.Erdem a.g.e. s.72

⁵² G.Erdem a.g.e. s.72

diplomasinin gelişiminde çok etkili olmuştur. Çünkü bu ülkelerin varlıklarını korumaları açısından ittifakların asli bir önemi haiz olması, ittifak arayışının, dolayısıyla bunu sağlamak için diplomatik faaliyetlerin büyük önem kazanmasına yol açmıştır.⁵³

Devletler, siyasal ve askeri alandaki güçsüzlüklerini, diplomasinin gücüyle telafi etmek istemişlerdir. Bu güçsüzlük, devletlerin mensup oldukları Roma geleneğinin aksine, “üniversalist” bir siyaset felsefesine ve söylemine hiçbir zaman sahip olmamalarında etkili olmuştur. Bu yüzden İtalyan kent-devletlerinden hiçbiri diplomasinin gelişimi açısından çok önemli olan egemen eşitlik anlayışını reddetmemiştir. Bu da diplomasinin çok-terafli bir nitelik kazanmasında büyük rol oynamıştır.⁵⁴

İtalyan kent-devletlerinin –Venedik bir ölçüde bunun dışındadır- sahip oldukları topraklar açısından küçük olmaları, merkezileşme süreci açısından olumlu etki yapmıştır. O dönemde, Avrupa’nın geri kalanındaki daha büyük monarşilerin aksine, İtalyan kent-devletleri küçük ölçeğe sahip olmanın avantajına sahiplerdi. Ulaştırma imkânlarının ölçek küçüklüğü nedeniyle kolay olması, vergi toplama, denetim gibi hususlarda merkezi otoritenin elini güçlendirmekteydi.⁵⁵

Bu durum, merkezi otoritenin feodal güç odaklarını tasfiyesini de kolaylaştırmıştır. Çünkü Batı ve Orta Avrupa’da olduğu gibi, İtalya’da da büyük feodal güçler söz konusu olsaydı, İtalyan kent-devletlerinin merkezi otoriteleri, bu büyük yapıları tasfiye etmekte çok zorlanacaklardı. Bu durum, söz konusu devletlerin büyük askeri güçlere sahip olmadığı hususu da hesaba katıldığında daha kolay anlaşılabilir. Nitekim Avrupa’nın geri kalanında merkezileşme sürecinin başlaması bir yüzyıl kadar sonra gerçekleşecektir.⁵⁶

Her şeyden önce, merkezileşme sayesinde, dış politikayı neredeyse tamamen kendi kontrolüne alan etkili ve düzenli bir merkezi yapı ortaya çıkmıştır. Merkezileşme, ayrıca, yerel güç odaklarının etkisinden büyük ölçüde uzak, senkronize, tutarlı ve ülkesel bir dış politika izlenebilmesini, dış politikanın tek elde toplanabilmesini sağlamıştır. Dış politikanın, doğası gereği, ilk çağlardan günümüze kadar merkezi otoritenin belki de en fazla tekelinde tutmaya çalıştığı alan olduğu göz önüne alındığında, merkezileşmenin önemi daha kolay anlaşılabilir.⁵⁷ Dış politikanın tek elde toplanmaya başlaması, kaçınılmaz olarak

⁵³ Tuncer, **Eski ve Yeni Diplomasi**, s. 23. , G.Erdem a.g.e. s.72

⁵⁴ G.Erdem a.g.e. s.74

⁵⁵ Mattingly, **Renaissance Diplomacy**, s. 59. , G.Erdem a.g.e. s.75

⁵⁶ G.Erdem a.g.e. s.74

⁵⁷ G.Erdem a.g.e. s.76

diplomasinin de kurumsal ve üslup boyutlarında değişimine ve gelişimine yol açmıştır. Kurumsal boyutta, merkezileşme, diplomatik faaliyetlerin de merkezileşmesini ve bu bağlamda bir bürokratik yapının ortaya çıkmasını sağlamıştır. Dolayısıyla, sürekli elçiliklerin kurulması, merkezileşmenin getirdiği bir bürokratikleşme sonucunda gerçekleşmiştir.⁵⁸

Siyaset felsefesi alanına bakıldığında ise, İtalya'nın Avrupa'da Ortaçağ'a egemen olan feodalizm ve Hıristiyanlık tarafından biçimlendirilmiş siyaset felsefesinin etkinliğini kaybettiği ilk bölge olduğu görülmektedir. Ortaçağ'a egemen olan, siyasal meşruiyeti Hıristiyanlığa ve feodal hak ve yükümlülüklerle dayandıran anlayış, Katolik dünyasında etkisini 14. ve 15. yüzyıllara kadar sürdürmüştür. Bu anlayışın devlete bakışı ise, temelde devlete ikincil bir rol verme olgusuna dayanmaktadır. Hıristiyanlığın etkisiyle siyasal iktidarın dinsel iktidar karşısındaki konumu tali bir nitelik kazanmıştır. Bu durum, maddi dünyanın değil, manevi dünyanın önemli olduğunu vazeden Hıristiyan inancı çerçevesinde, bireylerin dış dünyayla kurması gereken iliksinin sonucudur. Zaten bu anlayışa göre, maddi dünya da manevi dünyanın bir uzantısıdır ve Tanrı tarafından yaratılmıştır. Maddi dünyanın önemsizleşmesi, bir maddi dünya kurumu olan devletin de önemsizleşmesi anlamına gelmektedir. Hıristiyanlık çerçevesinde tali bir kurum olarak kurgulanması, devletin meşruiyetini dinden alan ve din çerçevesinde faaliyet göstermek zorunda olan bir toplumsal kuruma dönüşmesine neden olmuştur. Bu da, devletin (feodal örgütlenmenin de etkisiyle) hem güçsüzleşmesine ve etkisizleşmesine, hem de siyasal iktidarı elinde tutanların Hıristiyanlık tarafından biçimlendirilen bir hukuki ahlaki boyutta hareket etmek zorunda kalmalarına neden olmuştur.⁵⁹

Evrensel bir Hıristiyan ailesi anlayışına dayanan ve feodalizmden de beslenen hiyerarşik dünya kurgusu, yerini güç mücadelesine giren ve kendini Hıristiyanlıkla eskisi kadar bağlı hissetmeyen, dinsel ve siyasal hiyerarşiye karşı mücadele eden egemen siyasal birimler arası mücadeleye bırakmaya başlamıştır. Hiyerarşinin teoride ve pratikte reddedilmesi, oluşmaya başlayan sistemin laik, eşitlikçi ve çok-yanlı bir iç işleyiş dinamiğine kavuşmasına sebebiyet vermiştir. Sistem içi ilişkilerin kazandığı bu yeni veçhe, diplomasinin gelişimine doğrudan etkide bulunmuştur. Artık, diplomasi, sistem içinde ilişkilerin yürütülmesinde hiç olmadığı kadar önem kazanacaktır. Bu da, diplomasinin kurumsal ve

---

⁵⁸ Michael Mallett, "Italian Renaissance Diplomacy", *Diplomacy & Statecraft*, Vol.12, No:1, (March 2001), s. 63. , G.Erdem a.g.e. s.76

⁵⁹ Ayferi Göze, *Siyasal Düşünceler ve Yönetimler*, 7. B., Beta Basım Yayım, İstanbul, 1995, s. 74. , G.Erdem a.g.e. s.77

üslup boyutundaki gelişimini, bu bağlamda sürekli diplomasi anlayışının benimsenmesini sağlayacaktır.⁶⁰

1.4.2. Ekonomik Sebepler

Roma İmparatorluğu'nun yıkılmasından sonra, Avrupa'nın girdiği ve yüzyıllarca süren kargaşanın yerini istikrara bıraktığı ilk bölgelerden biri de İtalya olmuştur. İtalya'da bütün Avrupa'ya hakim olan feodal üretim biçimi benimsenmekle birlikte, ülkenin özellikle kuzeyi sosyo-ekonomik yapılanma açısından Avrupa'nın çoğu bölgesinden farklılık göstermektedir. Feodalizm tarıma dayanan bir sosyo-ekonomik sistem olmasına rağmen, İtalyan kent-devletleri, Yüksek Ortaçağ'da Avrupa'da dinamikleri ortaya çıkmaya başlayan ticari kapitalizmin doğduğu bölgelerden biri oldu. Ticari kapitalizm, İtalyan kent-devletlerinin tüm toplumsal alanlardaki örgütlenmesini etkileyecektir. Bu da, İtalya'nın Avrupa'nın modernleşme sürecinde yasayacağı değişimin ilk kez görüldüğü coğrafya olmasını sağlayacaktır. Sürekli diplomasi anlayışının benimsenmesinin altında bu sosyo-ekonomik değişim yatmaktadır. Her şeyden önce, ticari kapitalizm İtalyan kent-devletlerinin dış politika anlayışlarında etkilerde bulunmuştur. Bunun temel nedeni, ticari kapitalizmin etkisiyle söz konusu kent-devletlerinin ülkesel güç kavramına farklı bir anlam yüklemeye başlamalarıdır. Antik çağlardan beri ülkeler gücü, sahip olunan topraklar ve askeri güçle ölçmekteydiler. Bu geleneksel anlayış, teritoryal bir mantığa dayanmaktaydı. Daha çok toprak sahibi olmak, o ülkenin, daha doğrusu o ülkenin egemenlerinin gücünü artıracak temel olguydu. Bu anlayışın doğal sonucu, fütuhatin dış politikanın merkezine oturmasıydı. İtalyan kent-devletleri ise bu teritoryal güç anlayışından uzaklaşarak, gücü, sahip olunan ekonomik kaynaklarla ölçmeye başladılar. Kapitalizmin bu ülkelere getirdiği zenginlik ve güç, teritoryal anlamda birer "cüce" olan bu ülkelerin, dünya siyasetinde sahip oldukları topraklarla hiç de orantılı olmayan bir etkinliğe kavuşmalarını sağlamıştı. Dolayısıyla, bu devletler açısından askeri güçle kazanılan teritoryal büyüme ve etkinlik, yerini ticaretle elde edilen ekonomik güce bıraktı. Bu da, askeri yöntemlere verilen önemin, barışçı yöntemler lehine azalmasına yol açtı. Dış politikada barışın korunması amacı da, diplomasi gelişmesinde çok önemli bir etkiye sahip olmuştur.⁶¹

---

⁶⁰ G.Erdem a.g.e. s.80

⁶¹ G.Erdem a.g.e. s.81

Savaş, ticari kazancı azaltacağı ve ülkelerin ekonomik kaynaklarını aşındıracağı için kapitalist rasyonaliteye aykırıydı. 15. yüzyılın ilk yarısında söz konusu kent-devletleri arasında yaşanan uzun çatışmalar, bu bilincin yayılmasında çok etkili oldu.⁶² Bu çerçevede, zaman ilerledikçe, İtalyan kent devletleri savaşın getireceği maliyetin, savaş sonunda elde edebilecek kazançtan çok daha az olduğu düşüncesini daha sağlam bir inançla benimsediler. Bu da, savaşın önlenmesi ve barış içinde ekonomik zenginliklerin artırılması çabalarının, dış politika hedeflerinin basına oturmasına neden oldu. Dış politika hedeflerinde yaşanan söz konusu değişim, diplomasinin gelişimine neden olacaktır. Bu değişimin somutlaşmasıysa, sürekli diplomasi anlayışının benimsenmesiyle olmuştur.⁶³

İtalyan kent-devletleri ekonomilerinde ülkelerarası ticaretin sahip olduğu önem, kamu yönetiminin örgütlenmesine de etkilerde bulunmuştur. Sosyo-ekonomik altyapının, siyasal kurumların ortaya çıkışında, değişiminde ve ortadan kalkışında temel belirleyici olduğu kabul edilirse, bu durum daha iyi anlaşılabilir. Kentlerde iktidarı ellerinde tutan yöneticiler güçlerini ticari zenginliğe dayandırmaktaydılar. Venedik örneğinde görüldüğü gibi, bu kentlerin önemli bir kısmında da ticareti denetleyen ailelerin oligarşik yönetimi sürmekteydi. Dolayısıyla, ülkelerarası ticaretin kontrolüne verilen önem, bürokratik yapının işleyişinde ve kurumsal gelişiminde merkezi bir öneme sahipti. Ticaretin denetimi ihtiyacının kamu yönetimi örgütlenmesinde yarattığı en önemli etki ise, sürekli diplomatik temsilciliklerin açılmasıydı. Sürekli diplomasi anlayışının benimsenmesi, merkezi bürokraside de bu yönde yeni örgütlenmelerin ortaya çıkışını tedrici bir biçimde sağlayacaktır.⁶⁴

İtalyan kent-devletlerinin ticarete dayalı ekonomileri aynı zamanda diplomatik faaliyeti yürütecek kişilerin içinden çıktığı sınıfsal tabanı yaratması açısından da önem taşımaktadır. Oluşmaya başlayan burjuvazi, diplomatik faaliyetleri yavaş yavaş kontrolü altına almaya başlamış, tüccarlar diplomasinin en önemli aktörleri haline gelmişlerdir. Yukarıda belirtilen ticari ilişkilerin siyasal ilişkilerin gelişiminde oynadığı önemli rol göz önüne alındığında, bu durum hiç de şaşırtıcı değildir. Ticaretin, doğası gereği müzakereye dayanması diplomasinin mantığıyla örtüşmektedir. İtalyan tüccarlar, müzakerenin, dolayısıyla

---

⁶² Michael Mallett, "The Northern Italian States", The New Cambridge Medieval History, Vol. VII, Christopher Allmand(ed.), Cambridge, Cambridge University Press, 1998, s. 549. , G.Erdem a.g.e. s.81

⁶³ Giovanni Arrighi, **Uzun Yirminci Yüzyıl: Para, Güç ve Çağımızın Kökenleri**, Çev:Recep Boztemur, Ankara, İmge Yay., 2000, s. 69. , G.Erdem a.g.e. s.81

⁶⁴ G.Erdem a.g.e. s.83

sözlerin, çoğu zaman çatışmadan, dolayısıyla kılıçlardan daha etkili olduğunu bilmekteydiler.⁶⁵

Tüccarların diplomatik temsilciler olarak kazandıkları önemin yanı sıra, bazı durumlarda diplomatik faaliyetler bizzat onlar tarafından organize edilmekte ve yürütülmekteydi. Çoğunlukla bağlı oldukları ülkenin yöneticilerinin bilgisi dahilinde olmakla birlikte, tüccarlar doğrudan doğruya kendi inisiyatifleriyle elçi göndermekteydiler. Elçilerin masrafları gene tüccarlar tarafından karşılanmakta, gittikleri ülkelerde, temsil ettikleri tüccar grupları için ticari ve hukuksal avantajlar ve haklar elde etmeye çalışmaktaydılar.⁶⁶ Bu durum, ticaretle diplomasi arasındaki ilişkinin en belirgin örneklerinden birini oluşturmaktadır.

1.4.3. Kültürel Sebepler

İtalya'da sürekli diplomasi anlayışının benimsenmesinde, bu coğrafya da yasayan toplumların ortak bir kültüre sahip olmaları da önemli bir etken olmuştur. Toplumların ortak ya da benzer kültürel yapılara sahip olmalarının diplomatik ilişkilerin gelişimi açısından olumlu etkide bulunduğu, yukarıda Antik Yunan'da diplomasi'nin gelişimi bahsinde vurgulanmıştı. İtalyan kent-devletleri ortak dinsel inanışlara, ortak bir dile, ortak adetlere sahip olduklarından, aralarındaki toplumsal iletişim diplomatik bağların kolaylıkla kurulmasında olumlu bir rol oynamıştır.⁶⁷

Yüzyıllar boyunca İtalya'nın bir kültürel ve entelektüel merkez olması, öğrencilerden, din adamlarına, sanatçılardan prenlere değişik kesimlerden ve Avrupa'nın birçok bölgesinden insanın İtalyan kentlerine akın etmesine yol açmıştır.⁶⁸ Bu durum, Ortaçağ'da İtalya'nın Avrupa'nın geri kalan bölgelerini etkileme potansiyeline sahip olmasına neden olmuştur. İtalya'da ortaya çıkan sürekli diplomasi anlayışının Avrupa'ya hızla yayılmasını sağlayan önemli etkenlerden biri de budur. Rönesans'ın bu coğrafya da doğması, İtalya'nın söz konusu kültürel gelişmişliğinin doğal sonucudur. 14. yüzyıl başlarında ortaya çıkan Rönesans, Ortaçağ kalıplarına ve anlayışına bir karşı çıkış niteliğindedir. İnsanın doğaya bakışı ve doğada konumlandırışında köklü bir değişimi ihtiva etmektedir. Bu çerçevede, Ortaçağa egemen olan statükonun sürdürülmesi düşüncesi, yerini daha iyiye ulaşmak için

⁶⁵ Mattingly, *Renaissance Diplomacy*, s. 62. ,G.Erdem a.g.e. s.83

⁶⁶ Anderson, *The Rise of Modern Diplomacy*, s. 4. , G.Erdem a.g.e. s.83

⁶⁷ G.Erdem a.g.e. s.84

⁶⁸ Michael Mallett, *Italian Renaissance Diplomacy*, s. 63. , G.Erdem a.g.e. s.86

değişim düşüncesine bırakmıştır.⁶⁹ Bu değişim anlayışı sanattan siyasete tüm alanlarda etkili olmuştur. Dolayısıyla, diplomasiye de yeni bir bakış getirme çabasının, Rönesans'ın getirdiği yeni ruhla yakından ilişkili olduğu rahatlıkla ileri sürülebilir. Nitekim Mattingly, sürekli diplomasiye geçişle sembolleşen yeni diplomasi anlayışıyla, Rönesans ruhu arasında doğrudan bir bağ olduğunu, hatta sürekli diplomasiye geçişin temel nedeninin Rönesans'ın etkisi olduğunu ileri sürmektedir. Mattingly'e göre, İtalya'da 1300–1450 yılları arasında yeni kurumların ve yeni bir anlayışın benimsenmesi yeni bir diplomasi stilinin benimsenmesini sağlamıştır.⁷⁰

1.4.4. Dini Sebepler

Feodalizmle birlikte, Ortaçağ Avrupası'nı şekillendiren iki temel olgudan biri olan Hıristiyanlık, siyasal birimler arasındaki diplomatik ilişkilerin de şekillendirilmesinde çok önemli bir role sahipti. Asıl ilgi çekici nokta ise sudur: İtalya'da bu rolün sorgulanması ve Hıristiyanlığın siyasal alandaki etkinliğinin azaltılması da sürekli diplomasi gelişiminde etkili olacaktır.⁷¹

Ortaçağ Hıristiyanlığı'nın dünya kurgusu, keskin bir Hıristiyanlar-Hıristiyan olmayanlar ayırımına dayanmaktaydı. En somut biçimde St. Augustine tarafından doktrine edilen bu anlayış, Hıristiyan dünyası içinde bir evrenselliğin olması gerektiğini varetmekteydi.⁷² Buna göre, tüm Hıristiyan dünyası tek ve bütün bir ülkeye/cumhuriyete (Respublica Christiana) aitti. Bu yapının tepesinde ise Tanrı'yı temsil eden Kilise bulunmaktaydı. Söz konusu anlayış, siyasal birimler arası ilişkilerin çerçevesini, din ve onun temsilcisi Kilise tarafından çizilen bir meşruiyet zeminine oturtma çabası göstermekteydi. Örneğin, savaş gibi, siyasal birimler arası ilişkilerdeki en temel olgular, din tarafından çizilen meşruiyet sınırları içinde değerlendirilmekteydi.

Dinin bu kısıtlayıcı çerçevesinin, diplomasi gelişimi açısından olumlu etkilerde de bulunduğu görülmektedir. Watson, sürekli diplomasi köklerinin, "Respublica Christiana" anlayışı doğrultusunda siyasal birimler arasında gelişen ad hoc diplomatik ilişkilerde aranması

⁶⁹ Norman Davies, **Avrupa Tarihi**, Çev: Burcu Çiğman (et. al.), Ankara, İmge Yayınevi, 2006, s. 513. G.Erdem a.g.e. s.86

⁷⁰ Mattingly, **Renaissance Diplomacy**, s. 55. , G.Erdem a.g.e. s.86

⁷¹ G.Erdem a.g.e. s.87

⁷² Yurdusev, "**Uluslararası İlişkiler Öncesi**", s. 36–37. , G.Erdem a.g.e. s.87

gerektiğini vurgulamaktadır.⁷³ Watson tarafından ileri sürülen bu tezde haklılık payı bulunmaktadır. Çünkü bu anlayış çerçevesinde Avrupa'daki siyasal birimler arasında diplomatik faaliyet sürekliliği ortaya çıkmış, diplomasi gelişme yolunda üzerine sağlıklı biçimde oturabileceği bir tarihsel sürece sahip olabilmıştır.

Bu durum, aynı zamanda, Avrupa'da bir ülkelerarası sistem kurulabilmesi açısından da önem taşımaktadır. Çünkü siyasal birimler, aralarındaki bütün çatışma ve çekişmelere rağmen kendilerini büyük Hıristiyan ailesinin bir parçası olarak görmekteydiler.⁷⁴ Dolayısıyla, siyasal birimler arasında kolektif bir kimliğin varlığı, ilişkilerin içinde geliştiği bir sistemin ortaya çıkmasını sağlamaktaydı.

Hıristiyanlığın bir başka etkisi ise, ülkelerarası sistemin işleyişi açısından önem taşıyan düzenlemeler ve kuralların ortaya çıkmasına etkide bulunarak, devletler hukukunun gelişiminde önemli bir rol oynamasıdır. Sekülerleşmeyle paralel biçimde, bu dinsel etki de zamanla önemini kaybetse de, ülkeler arasındaki ilişkilerin ve bu bağlamda diplomasinin yürütülmesinde düzenleyici rol oynayan kurallaşmalarda Hıristiyanlığın büyük katkısı bulunmaktadır. Nitekim o dönemde gelişmeye başlayan devletler hukukunun üç kaynağından birini Hıristiyanlık oluşturmaktadır. Diğer iki kaynak ise Roma ve Germen hukuklarıdır.⁷⁵

Hıristiyanlığın diplomasinin gelişimi açısından bir başka önemli etkisi de, Papalığın seküler iktidarları dengeleyerek, “üniversalist” bir söyleme sahip olan bir büyük gücün oluşumunu engellemesidir. Yukarıda belirtildiği gibi, “üniversalist” bir gücün oluşumu, kaçınılmaz olarak diplomasinin gelişimi açısından çok gerekli olan çok-aktörlü ve egemen eşitliğe dayalı bir sistemin doğusunu engellemektedir. O dönemde, söz konusu “üniversalist” söyleme en fazla sahip olması beklenebilecek Kutsal-Roma Germen İmparatorluğu'nun bile, Papalığın da yoğun çabalarıyla, bunu dile getirecek güce ulaşamadığı görülmektedir.⁷⁶

1.4.5. Tarihsel Sebepler

Roma/Bizans etkisinin, Batı ve Orta Avrupa'da kendisini en fazla gösterdiği bölge, Batı Roma İmparatorluğu'nun parçalanmasından sonra, uzun bir süre Bizans

⁷³ Watson, **Diplomacy: The Dialogue Between States**, s. 97. , G.Erdem a.g.e. s.87

⁷⁴ Mattingly, **Renaissance Diplomacy**, s. 18–20. , G.Erdem a.g.e. s.88

⁷⁵ Mattingly, a.g.e s. 24. , G.Erdem a.g.e. s.88

⁷⁶ G.Erdem a.g.e. s.88

İmparatorluğu'nun kontrolünde kalan İtalya olmuştur. Zaten, Roma İmparatorluğu'nun siyasal, ekonomik ve kültürel açıdan merkezi de İtalyan yarımadasıydı. Ayrıca, özellikle Venedik'in, bağımsız bir siyasal birim olarak ortaya çıktığı 9. yüzyıldan, yıkıldığı 15. yüzyıla kadar Bizans'la siyasal, ekonomik ve kültürel ilişkilerini sürdürmesi, İtalya üzerindeki Bizans etkisinin süreklilik arz etmesini de sağlamıştır. Kuzey İtalya'daki kent-devletleri için Doğu ticaretinin taşıdığı önem, kimi zaman ortaya çıkan ve taraflar arasında savaşa kadar giden sorunlara rağmen, bu ilişkilerin sürekliliğindeki temel etkidir.⁷⁷

11. yüzyıldan itibaren zayıflamaya başlayan Bizans İmparatorluğu açısından diplomasi, ülkenin birliği ve bütünlüğünü koruma bakımından çok büyük önem kazanmıştır. Bu durum, diplomasinin kurumsal ve üslup boyutundaki gelişiminde rol oynamıştı. İşte bu olgu, Bizans diplomasisinde en önemli aktörlerden biri haline gelen Venedik'in, Bizans'taki gelişimden belki de en fazla etkilenen ülke olmasını sağlamıştır. Nicolson'un belirttiği gibi, Venedik, Bizans diplomasi teorisini anlayarak benimseyen ilk Batılı güç olmuştur.⁷⁸

Diplomasinin üslup boyutu açısından bakıldığında, Bizans'ın diplomasiyi kullanarak güçleri birbirine düşürme, anlaşmazlıklardan yararlanma, ittifaklar kurma gibi taktikleri Venedikliler tarafından yakından gözlenmiş, çoğu zaman bizatihi Venedikliler bu süreçlerin bir parçası olmuşlardır.⁷⁹ Zamanla, basta Ceneviz olmak üzere, diğer İtalyan kent-devletlerinin de Bizans'la ilişkilerini geliştirmeleri, Bizans etkisinin İtalya üzerinde daha da belirginleşmesinde rol oynamıştır. Bizans diplomasisinin üslup boyutuna ilişkin özellikleri İtalyan kent-devletleri yöneticilerince kavranmış, benimsenmiş ve uygulanmaya başlamıştır. Bunun gerek 15. yüzyıl öncesi ad hoc dönem İtalya'sında, gerek 15. yüzyılda sürekli diplomasiye geçişte ve sonrasında önemli etkilerde bulunan bir olgu olduğu görülmektedir.⁸⁰

Bizans'la ilişkilerin sürekli diplomasiye geçişteki en önemli etkilerinden biri de, hiç kuskusuz "balio"luk kurumunun oluşturulmasıdır.⁸¹ "Balio" İstanbul'da bulunan Venedik ticaret kolonisinin başı durumunda bulunan ve Venedik yurttaşları üzerinde siyasal, yönetsel ve hukuksal yetkilere sahip, merkezce atanan bir memurdu.⁸² Ticari ilişkiler çerçevesinde oluşan ve temelde ticari işlev gören bu makam, aslında bir konsolosluktur. Bu özelliğiyle, İtalyan kent-devletlerinin 12. yüzyıldan itibaren Doğu limanlarında kurduğu konsolosluklara

⁷⁷ G.Erdem a.g.e. s.89

⁷⁸ Nicolson, **The Evolution of Diplomatic Method**, s. 27. , G.Erdem a.g.e. s.90

⁷⁹ G.Erdem a.g.e. s.90

⁸⁰ G.Erdem a.g.e. s.90

⁸¹ G.Erdem a.g.e. s.91

⁸² Tayyip Gökbilgin, "Konsolos", İslam Ansiklopedisi, C. VI, s. 836. , G.Erdem a.g.e. s.91

benzemektedir. Fakat Mattingly, İstanbul'da bulunan "balio"nun farklı durumuna işaret ederek, diğer konsoloslukların aksine, diplomatik işlevinin süreklilik arz ettiğini ve daha sonra kurulacak Venedik sürekli elçiliklerinin bir öncülü olarak görülmesi gerektiğini vurgulamaktadır.⁸³ Gerçekten, genel olarak bütün konsolosluklar, özelde ise İstanbul'daki söz konusu konsolosluk, sürekli diplomasiye geçiş açısından büyük önem taşımaktadır. Bu konsolosluklar, sürekli elçiliklerin bir prototipi olmuş ve sürekli diplomasiye geçişte İtalyan kent-devletlerine esin kaynağı ve model işlevi görmüştür.

Bizans'la Venedik arasındaki diplomatik bağların diplomasinin gelişimindeki etkisinin bir başka göstergesi de, diplomatik yazışmaların düzenliliği ve saklanmasıdır. Roma/Bizans bürokratik geleneğinden gelen etkiyle, Venedikliler bir devlet arşivi kurarak dış ülkelerle ve konsolosluklarla yapılan yazışmaları saklamışlardır. Bu düzenli arşiv, 883 yılından Venedik Cumhuriyeti'nin Napolyon tarafından ortadan kaldırıldığı 1797'ye kadar geçen dönemdeki belgeleri ihtiva etmektedir.⁸⁴

İtalya'da sürekli diplomasiye geçişte Avrupa'nın ad hoc dönemden kaynaklanan mirasının da önemli bir katkısı olduğu görülmektedir. Feodalizmin çok aktörlü yapısı, Hıristiyanlığın evrenselci niteliği ve Kilisenin düzenleyici etkisi ad hoc dönemde diplomatik ilişkilerin gelişiminde önemli rollere sahiptir. Temelde mutlak bir hiyerarşiye dayanmasına rağmen, feodalizm Orta Çağ boyunca Avrupa siyasal hayatında çok aktörlü bir yapının ortaya çıkmasını sağladı. Özellikle, Avrupa'nın belirli bir istikrara kavuşmaya başladığı 11. yüzyıldan sonra, siyasal aktörler arasındaki ilişkiler daha düzenli bir nitelik kazanmıştır. Bu durumun sonucu, en belirgin bir biçimde 13. ve 14. yüzyıllarda diplomatik ilişkilerin ve diplomatik faaliyetlerin artmasıdır. Bunun da ötesinde, söz konusu dönemde diplomatik ilişkiler sadece siyasal birimler arasında değil, aynı zamanda ekonomik, kültürel, dinsel ve toplumsal birimler arasında da geliştirilmiştir. Nitekim bu dönemde diplomatik faaliyetler sadece prensler ve özgür şehirler arasında değil, aynı zamanda feodal beyler, tüccar birlikleri ve hatta üniversiteler arasında da görülmekteydi. Bu aktörler, birbirlerine, Mattingly'nin tabiriyle, "yarı-diplomatik temsilciler"⁸⁵ göndermekteydiler. Bu durum, diplomasinin gelişimi açısından büyük önem taşıyan çok taraflılığın, Orta Çağ Avrupası'nda sürekli diplomasiye geçiş öncesinde de görülmeye başladığını göstermektedir. Ayrıca, çok sayıda aktörün

⁸³ Mattingly, *Renaissance Diplomacy*, s. 68. , G.Erdem a.g.e. s.91

⁸⁴ Nicolson, *The Evolution of Diplomatic Method*, s. 27. ,G.Erdem a.g.e. s.92

⁸⁵ Mattingly, *Renaissance Diplomacy*, s. 27. , G.Erdem a.g.e. s.93

diplomatik süreçte yer alması, o dönemde diplomatik faaliyetlerin önemli bir yoğunluğa sahip olduğunu da ortaya koymaktadır.⁸⁶

1.5. SÜREKLİ DİPLOMASİYE GEÇİSİN GERÇEKLEMESİ

İtalyan kent-devletleri arasındaki siyasi ve ekonomik güç mücadelesi 13.yüzyılın ikinci yarısından itibaren artmaya başladı. Ayrıca, İtalya, basta Fransa olmak üzere, diğer Avrupalı güçlerin etkinlik kurmak için gittikçe daha fazla ilgilendiği bir bölge oldu. Bu durum, İtalya’da ad hoc diplomasiye çok daha sıklıkla başvurulmasına ve diplomatik bağların süreklilik kazanmaya başlamasına yol açtı. Buna paralel olarak, diplomatik aktörler arasında artan ekonomik ilişkilerin konsolosluk kurumlarının yaygınlaşmasına neden olduğu da görülmektedir. Nitekim 1380–1450 yılları arasında Kuzey ve Merkezi İtalya’da, konsolosluk ve ticari temsilcilik gibi yarı-diplomatik, fakat süreklilik taşıyan birimler hızla artan bir biçimde yaygınlaştı.⁸⁷ Bu durumun doğal sonucu, diplomatik temsilin de gündelik, kesintisiz ve sürekli bir biçimde yapılandırılması olacaktır. Bu da sürekli/yerleşik diplomatik temsilciliklerin açılması sürecini başlatacaktır.⁸⁸

İlk sürekli elçiliğin ne zaman ve nerede kurulduğu tartışmalıdır. Mattingly, ilk sürekli elçiliğin İtalyan kent-devleti Montava tarafından Bavyera Prensi Louis nezdinde 1341 gibi erken bir tarihte kurulduğunu ileri sürmektedir.⁸⁹ Gene Mattingly’e göre, İtalyan kent-devletleri arasında karşılıklı sürekli elçilik açılması ilk defa 1375 ve 1379 yılları arasında Milano ve Montava’da gerçekleşmiştir. Fakat bu deneyim kısa sürmüş, 1379’dan sonra her iki taraf da yerleşik elçi atamamışlardır.⁹⁰ Mattingly, 1425–1432 yılları arasında Milano Düküğü ve Macaristan arasında da karşılıklılık temelinde, yerleşik diplomatik temsilcilerle yürütülen bir sürekli diplomasi bağı olduğunu belirtmektedir.⁹¹ Fakat bu deneyim de belli bir süre sonra kesintiye uğramıştır.

---

⁸⁶ G.Erdem a.g.e. s.93

⁸⁷ Mattingly, **Renaissance Diplomacy**, s. 69. , G.Erdem a.g.e. s.98

⁸⁸ G.Erdem a.g.e. s.98

⁸⁹ Mattingly, a.g.e. s. 71. , G.Erdem a.g.e. s.98

⁹⁰ Mattingly, a.g.e. s. 72. , G.Erdem a.g.e. s.99

⁹¹ Mattingly, a.g.e. s. 76. , G.Erdem a.g.e. s.99

Anderson ise, fiili olarak ilk sürekli elçiliği Milano tarafından Floransa'ya 1446'da gönderilen ve 20 yıl kadar görev yapan Nicodemus'un kurduğunu belirtmektedir.⁹² Bunu 10 yıl kadar sonra Napoli, Cenova, Roma ve Venedik'te kurulan Milano elçilikleri izlemiştir.⁹³

Sürekli diplomasiye geçiş için en uygun tarih 1460 olacaktır. Çünkü bu tarihte Savoy Düklüğü tarafından Roma'ya gönderilen büyükelçi, resmi ve açık bir biçimde “yerleşik” olarak nitelendirilmiştir (“orator et ambaxiator continuus et procurator”).⁹⁴

1.6. SÜREKLİ DİPLOMASİNİN AVRUPA’NIN DİĞER ÜLKELERİNE YAYILIŞI

İtalya’da doğan sürekli-yerleşik diplomasi anlayışının, etkinliğinin fark edilerek diğer Avrupa Ülkelerinde de uygulanmaya başlaması olağan bir gelişme olarak değerlendirilebilir. Zira dönemin devletleri de ortaçağ-feodal yapılardan krallıklara ve gitgide dini etkiden uzaklaşan ussal oluşumlara doğru evrilmektedirler.

15. yüzyılın sonunda İtalyan kent-devletleri siyasal ve ekonomik sebeplerle İtalya dışındaki ülkelerde de sürekli diplomatik temsilcilikler açmaya başladılar. Bu çerçevede, İspanya, İngiltere, Fransa ve Avusturya’da sürekli elçilikler oluşturuldu.⁹⁵ Sürekli diplomasi anlayışının İtalya dışında tanınması ve benimsenmesi bu sayede kısa sürede mümkün olmuştur. Söyle ki, 16. yüzyılın başlarına tekabül eden dönemde Batı ve Orta Avrupa’daki güçler de sürekli diplomasi anlayışını benimsemeye başladılar. Bu dönemde Batı ve Orta Avrupalı güçler hem İtalyan kent-devletlerinde, hem de birbirlerinde sürekli elçilikler açmaya başladılar. Bu gelişme, Avrupalı devletler arasındaki diplomatik bağın daha önce hiç olmadığı kadar güçlenmesine, diplomasinin kurumsal ve üslup boyutlarında büyük bir gelişme göstermesine yol açtı.⁹⁶

Fransa’nın sürekli diplomasi anlayışını benimsemekte gösterdiği çekingен tutum, yukarıda sürekli altı çizilmeye çalışılan güç ve diplomasi arasındaki ilişkinin güzel bir örneğini oluşturmaktadır. 16.yüzyılın başında Fransa, diğer ülkelerin aksine sürekli elçilikler kurmaktan büyük oranda kaçınmıştır. Çünkü bu dönemde Avrupa’nın en güçlü devleti

⁹² Anderson, **The Rise of Modern Diplomacy**, s. 7. , G.Erdem a.g.e. s.99

⁹³ Anderson, a.g.e. s. 7. , G.Erdem a.g.e. s.99

⁹⁴ Anderson, a.g.e. s. 6. , G.Erdem a.g.e. s.99

⁹⁵ Hamilton ve Langhorne, **The Practice of Diplomacy**, s. 36. , G.Erdem a.g.e. s.100

⁹⁶ G.Erdem a.g.e. s.100

Fransa'ydı. Fransa'nın 16. yüzyılın ikinci çeyreğine kadar kurduğu tek sürekli elçilik, 1509'da Avusturya nezdinde olandır. Kral I. Fransuva'nın 1525'de Pavia Savaşı'nda Avusturya İmparatoru V. Charles'a yenilmesi, Fransa'nın ittifak arayışına, bu çerçevede diplomatik bağlarını geliştirme ihtiyacı içine girmesine neden oldu. Bu durumun doğal sonucu, Fransa'nın sürekli diplomasi anlayışını benimsemesi ve sürekli elçilikler kurmaya başlamasıydı. Nitekim 1515'te 1 olan sürekli elçilik sayısı, Fransuva'nın öldüğü 1547'de 10'a yükselmişti.⁹⁷

Fransa sürekli diplomasiye geçişte gösterdiği bu çekingenliğe rağmen, yeni anlayışı hızla benimseyecek ve İtalyan kent-devletlerinin ardından diplomasi açısından bir model haline gelecektir. 15. ve 16. yüzyıllar, sürekli diplomasi anlayışının içinde doğduğu İtalya tarafından şekillendirildiği dönemdir. Diplomasi, 17. yüzyıldan, "yeni diplomasi"nin ortaya çıktığı 20. yüzyıla kadar ise Fransız etkisiyle şekillenecektir.⁹⁸ Fransız etkisi, diplomasi kurumsal ve üslup boyutlarının tüm yansımalarında kendini göstermektedir. Kurumsal boyutta örnek vermek gerekirse: Dışişleri bakanlığının ilk kurulduğu, mesleki profesyonelleşmenin tam anlamıyla ortaya çıktığı yer Fransa olmuştur. Üslup boyutunda ise, Fransızca yüzyıllarca uluslararası diplomasi dili olmuş, müzakereler Fransız modeline göre yapılmıştır.⁹⁹

Görüldüğü gibi, 16. yüzyılda Avrupa'nın büyük güçleri arasında sürekli diplomasi anlayışının benimsenmesiyle oluşan gelişkin bir diplomatik sistem bulunmaktaydı. Bu ülkelerde diplomasi kurumsal ve üslup boyutlarında büyük gelişme göstermişti. Bu diplomatik sistemin dışında kalan İskandinav ülkelerinde ve İskoçya, Portekiz, Polonya, Rusya gibi periferik ülkelerde ise sürekli diplomasi anlayışının henüz benimsenmediği görülmektedir.¹⁰⁰

Bu ülkelerde sürekli diplomasi anlayışının benimsenmesi, özellikle 17.yüzyılın sonunu ve 18. yüzyılın başını bekleyecektir. Örneğin, Rusya'da sürekli elçi olarak nitelendirilebilecek ilk atamanın yapılması 1673 yılını bulacaktır. Bu tarihte Rusya ilk defa Varşova'ya sürekli elçi göndermiştir. Fakat Rusya'nın sürekli diplomasi anlayışını kesin bir biçimde

---

⁹⁷ Anderson, **The Rise of Modern Diplomacy**, s. 9. , G.Erdem a.g.e. s.101

⁹⁸ Nicolson, **The Evolution of Diplomatic Method**, s. 48-71. , G.Erdem a.g.e. s.101

⁹⁹ G.Erdem a.g.e. s.101

¹⁰⁰ Anderson, **The Rise of Modern Diplomacy**, s. 27-28. , G.Erdem a.g.e. s.101

benimsemesi, 18. yüzyıl başında Rus modernleşmesinin öncüsü I. Petro devrinde olabildiği.¹⁰¹

Avrupa'nın geri kalanında yerleşik diplomasi oturma 18.yy da mümkün olacaktır.19.yy da ise bu sistem tüm dünyaya yerleşecek ve Osmanlı' da bu anlayışı benimseyen ilk devletlerden biri olacaktır.

1.7. OSMANLI'DA DİPLOMASİ

1.7.1. Genel Bakış

Osmanlı İmparatorluğu, hakkında yüzlerce hatta binlerce eser yazılmış, tarihin en uzun soluklu devletlerinden biridir. Hayatta bulunduğu dönem itibariyle, dünyadaki güç dengelerini oluşturmuş, milyonlarca kişinin yaşadığı coğrafyaları şekillendirmiş, kültür medeniyet anlamında bölgesine ve çevresine alternatif bir bakış açısı getirmiştir. Tabii ki O da bölgesinden etkilenmiş, doğal bir sonuç olarak zamanın akışında çok kültürlü bir nitelik kazanmıştır. Dönemin siyasi, askeri, ekonomik tüm ilişkilerinin içerisinde Osmanlı'nın tuğrasına rastlamak mümkündür. Fakat Osmanlı'yı incelemek ondan bahsetmek derya deniz bir konu olması dolayısı ile burada sadece konumuzun spesifik sınırlarında kalınmaya çalışılacak, dolayısı ile Osmanlı kuruluşundan sonlanmasına diplomatik ilişkileri yönüyle ele alınacak, bu diplomatik ilişkiler çerçevesinde de yabancı devletlerin ülkemizde diplomatik temsilcilik ve konsolosluk açması ve bu misyonlar için gayrimenkul edinmesi gibi belirgin bir noktaya varılacaktır.

Siyasi Tarih alanında yakın dönemin otorite isimlerinden rahmetli Oral Sander hocamızın Osmanlı'nın diplomatik yaşamı ile ilgili kısa bir yorumu ile konuya başlayalım...

İşin gerçeğine bakılırsa, 18. yüzyılın sonlarına kadar tam anlamı ile bir "Osmanlı diplomasisinden ya da "Osmanlı dış politikasından söz etmek pek doğru görünmüyor. Teknik anlamda "diplomasi" resmî temsilciler aracılığıyla devletler arasındaki ilişkileri yürütme işi ya da sanattır (Plano, 1982: 234-5). Bu faaliyet bir devletin tüm dış ilişkiler sürecini kapsayabilir. Geniş anlamında ele alındığında, bir devletin diplomasisi ile dış politikası aynı şeydir. Dar anlamında ise, dış politika, devletin uluslararası sistemden beklentileri, yani amaçlarıdır; diplomasi bu amaçlara varmak için kullanılan araç ve mekanizmalardır. Kısaca,

---

¹⁰¹ Anderson, a.g.e. s. 69-70. ,G.Erdem a.g.e. s.102

nasıl tanımlanırsa tanımlansın, diplomasi faaliyeti dış politikanın uygulanması kadar belirlenmesi sürecini de kapsayabilir.

Bu bilgilerin ışığı altında, 18. yüzyılın sonlarına kadar Osmanlı imparatorluğunun öteki devletlerle ilişkilerini "diplomasi" ya da "dış politika" kavramları ile açıklamağa çalışmak yanıltıcı olur. Osmanlılar, 18.yüzyıla kadar öteki devletleri kendileriyle eşit değerlendirmedikleri için, Avrupa'da oluşan uluslararası hukuk kurallarıyla kendilerini bağlı saymamışlardır. Güçlü oldukları dönemlerde sürekli büyükelçi göndermedikleri gibi, bir iki istisnası dışında, başka devletlerin sürekli büyükelçilerini de kabul etmemişlerdir. Dolayısıyla, kuramda da olsa "eşitlik" kavramının ilişkilerin temeli olduğu uluslararası sistemde teknik anlamda "diplomasi" yapmamışlardır. Öte yandan, son zamanlara kadar merkezde dış politikayı belirleyip biçimlendirecek bağımsız bir kurum (dışişleri bakanlığı) olmadığından ve böyle bir politikayı çeşitli yönergeler ve amaçlar doğrultusunda uygulayacak dış temsilcilikler de kurulmadığından, teknik anlamda Osmanlı "dış politikasından da söz etmek pek doğru görünmüyor. İşte, bu düşüncelerin ışığı altında, Osmanlı devletinin uluslararası sistemdeki yeri ve rolünün değerlendirilmesi ancak "Osmanlı dış ilişkileri" başlığı altında yapılabilir.

Gerçekten, Karlofça Antlaşması'na (1699) kadar Osmanlı dış ilişkileri, Hıristiyan Avrupa'ya giren bir Asya-Müslüman gücü olarak, karşılıklılık temeline dayanmayan, tek-yanlı bir ilişki türüydü. Bu ilişki biçiminin belirgin özellikleri, uluslararası bir yasa ve kural tanınmaması (bunların Avrupa devletleri arasında yavaş yavaş oluştuğu dikkate alınmalıdır), kendilerini sanki yeryüzündeki tek devlet olarak görmeleri, Avrupa'nın yerleşik diplomatik temsilcilerinin kabul edilmemesi, dışarıya sürekli ve yerleşik diplomatik misyon gönderilmemesi ve Avrupa devletlerinin aşağı görülüp horlanmasıdır. Doğal olarak, bu tür ilişkiler bütünü, Avrupa ülkelerinin 17. yüzyıldan sonra ulus-devletler biçimine dönüşüp güçlendikleri dönemde Osmanlı imparatorluğunu yalnızlık içine iterek, "izole" etmiştir. Öte yandan, devletin Avrupa'ya doğru ve Avrupa içinde genişlemeğe başladığı 15. ve 16. yüzyıllarda bu yalnızlık politikası yararlı olmuş, devlet Avrupa'nın zayıflatıcı ve karmaşık diplomatik oyun ve dolaplarının içine girmemiştir.

18. yüzyıla gelindiğinde, Osmanlı devletinin taraf olduğu uluslararası anlaşma ve antlaşmaların, artık uluslararası hukuka uygun ve Batılı devletlerin alışık oldukları biçimde yazıldığını görüyoruz. Bu durum, artık Osmanlı devletinin Avrupa'ya karşı genişlemeci değil, gerileyici bir güç olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. 18. yüzyıla gelinceye kadar Osmanlı devletinin Avrupa devletlerine karşı kullandığı "silah", diplomasiden çok savaş iken, bu

tarihten sonra Osmanlılar Avrupa'daki rollerinin artık savunma olduğunu, devletin varlığının sürdürülmesi için müttefiklere dayanmak zorunda kaldıklarını ve böylece sürekli ve yerleşik diplomatik misyonlara önem verilmesi gerektiğini anladılar. Bu, Osmanlı devletinin diplomasisinin başladığını gösteriyor.¹⁰²

1.7.2. Osmanlı Diplomasisi Ana Hatları ile Kısa Özeti*¹⁰³

Osmanlı Devletinin kuruluş ve yükseliş dönemlerine baktığımızda, modern anlamda ya da 18. yy'da görülen diplomasi olmadığını görmektedir. Ancak bu, Osmanlı'nın kuruluş ve yükseliş dönemlerinde diplomasiyi kullanmadığı anlamına gelmemelidir.¹⁰⁴ Bir kere, kurulduğu yer itibariyle karşısında Bizans İmparatorluğu vardır¹⁰⁵ ve Bizans'ın ihtiyacı olan paralı askerlik, at yetiştiriciliği ve kölelik müessesesinin Osmanlı'da elde tutulması sonucu bir takım diplomatik ilişkilerin kurulması doğaldır.¹⁰⁶ Yani Osmanlı Devleti, bu dönemde diplomasiyi kullanmıştır.¹⁰⁷ Ancak bu, hemen hemen her şeyde olduğu gibi hem İslam hukuku kurallara göre sürdürülmüş,¹⁰⁸ Cihat anlayışı ve buna bağlı olarak da fetihler şeklinde olmuştur.¹⁰⁹ Bu yüzden de Batı'da Ortaçağın sona ermesiyle başlayan süreçte uygulanan devletlerarası hukuk kuralları, Osmanlı ile batılı devletler arasında uygulanamamıştır.¹¹⁰ Askeri açıdan, o dönemde çok güçlü olduğu için ve her istediğini gerektiğinde savaşarak

¹⁰² Oral Sander " ANKA'NIN YÜKSELİŞİ VE DÜŞÜŞÜ, Osmanlı Diplomasi Tarihi Üzerine Bir Deneme" ANKARA ÜNİVERSİTESİ SİYASAL BİLGİLER FAKÜLTESİ YAYINLARI.- 563 Ankara,1987 s.3-4

¹⁰³ *Bu başlıktan oluşan bölüm, Osmanlı Diplomasi Tarihinin kısa bir özeti olup "Timuçin KODAMAN-Ekrem Yaşar AKÇAY Kuruluştan Yıkılışa Kadar Osmanlı Diplomasi Tarihi ve Türkiye'ye Bıraktığı Miras SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi Aralık 2010, Sayı:22, s.75-92 "bu makaleden alınmıştır.

¹⁰⁴ Bülent Arı,"Early Ottoman Diplomacy: Ad Hoc Period", Ottoman Diplomacy: Conventional or Unconventional?, Ed. A. Nuri Yurdusev Palgrave Macmillan, Basingstoke, 2004, s. 37. , Kodaman-Akçay a.g.e. s.75-92

¹⁰⁵ Kemal Girgin, Osmanlı ve Cumhuriyet Dönemleri Hariciye Tarihimiz, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1994, s. 5, 37., Fuat Köprülü, Osmanlı Devletinin Kuruluşu, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1999, s.

73. Kodaman-Akçay a.g.e. s.75-92

¹⁰⁶ Oral Sander, Anka'nın Yükselişi ve Düşüşü, İmge Kitabevi, Ankara, 3. Baskı, 2004, s. 31., Savaş, a.g.e., s. 11., Halil İnalçık, "The Question of The Emergence of The Ottoman State", International Journal of Turkish Studies, Cilt. 2, No. 2, Kış, 1981-82, s. 71-79. , Kodaman-Akçay a.g.e. s.80

¹⁰⁷ Tuncer, Hüner, Tuncer, Hadiye, a.g.e., s. 12-13. ,Kodaman-Akçay a.g.e. s.80

¹⁰⁸ Gül Akyılmaz, Osmanlı Diplomasi Tarihi ve Teşkilatı, Gül Yayınevi, Konya, 2001, s. 58-59., Halil İnalçık, Osmanlı'da Devlet, Hukuk, Adalet, Eren Yayınları, İstanbul, 2000, s. 42., Dönmez, a.g.e., s. 8. , Kodaman-Akçay a.g.e. s.75-92

¹⁰⁹ Arı, a.g.m., s. 37., Carter V. Findley, Osmanlı Devletinde Bürokratik Reform, İzzet Akyol (Çev.), İz Yayıncılık, İstanbul, 1994, s. 3., Feridun Emecen, Kemal Beydilli, Osmanlı Devleti ve Medeniyet Tarihi Devlet ve Toplum, Cilt 1, İrcica Yayınevi, İstanbul, 1994, s. 208. , Kodaman-Akçay a.g.e. s.80

¹¹⁰ Vakur Versan, "Osmanlı Devletinde Tanzimattan Sonra Batı Devletler Hukukunun Benimsenmesi", Çağdaş Türk Diplomasisi, Ed. İsmail Soysal, Türk tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1999, s. 105., Kodaman-Akçay a.g.e. s.75-92

aldığı için de dönemin diplomasisi sürekli değil ad hoc diplomasi- antlaşma yapma, törenlere katılma, buyrukları bildirme, savaş öncesi kan dökülmeden teslim olmayı önerme v.b.- şeklinde olmuştur.¹¹¹ Bu durum ise Gazi geleneğinin benimsenerek Bizans'a saldırılmasıyla dini olmakla birlikte Bizans tekfurlarıyla iyi ilişkilerin olması zorunluluğuyla aynı zamanda dini olmayan nitelikte olmuştur.¹¹²

Bizans'ın son dönemlerinde ortaya çıkan taht kavgalarına müdahale etmesi ve bunun sonucunda Çimpe Kalesi'nin alınması, dönemin bir başka güzel diplomatik ilişkisi olmaktadır. Bununla birlikte, bu dönemde diplomasi sadece savaşarak, Cihat anlayışıyla, iç işlere karışmayla da olmamıştır. Evlenme yoluyla da diplomasi kullanıldığı görülmektedir. Osmanlı Sultan'ı Orhan Bey, Bizans Prensesi Teodora ile evlenmiştir. Kalelerin kuşatılması ve fetih sırasında da bir kaleyi barış yoluyla almak için çabalanmıştır.¹¹³

Osmanlı'nın diğer devletlerle diplomatik ilişkilerinin iyi olması Osmanlı Devleti'nin iç politikadaki cebriliğiyle de bağlantılı olmuştur. Bu amaçla kardeş katlinin yapılmış ve taht kavgaları en aza indirilmiştir. Aynı zamanda Fetret Devri ve Cem Sultan Olayı da devlete büyük zarar vermiştir. Cem Sultan ölene kadar Avrupalılar tarafından büyük koz olarak kullanılmıştır.¹¹⁴

Yükseliş döneminde, o askeri başarıların yanında, Fatih'in Cenevizlilere kapitülasyon vermesi¹¹⁵, Venediklilere sürekli dış temsilcilik ya da elçi bulundurma hakkının verilmesi ve Venedik bayrağı çeken gemilere ateş edilmeme ayrıcalığının verilmesi gibi gelişmeler de diğer önemli örnekler olarak gösterilebilir.¹¹⁶

Kanuni Sultan Süleyman döneminde savaş alanında olduğu kadar diplomasi alanında da başarılı olunmuştur. Osmanlı Devleti, bu dönemde egemenliği altındaki topraklarda bulunan Katoliklere karşı Ortodoksları koruduğu gibi Ruslarla da Ortodoks nüfusa hakim olma hususunda rekabet içinde olmuştur. Bu durum Osmanlı Devletinin siyasi açıdan ne

---

¹¹¹ Versan, a.g.m., s. 36., Girgin, a.g.e., s. 39, Faik Reşit Unat, **Osmanlı Sefirleri ve Sefaretnameleri**, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1987, s. 15., Köprülü, a.g.e., s. 106., Turan, a.g.m., s. 57-86., Davison, a.g.m., s. 263. , Kodaman-Akçay a.g.e. s.80

¹¹² Kodaman-Akçay a.g.e. s.75-92

¹¹³ Halil İnalçık, "**Türk Diplomasi Tarihinin Sorunları**", **Çağdaş Türk Diplomasisi: 200 Yıllık Süreç**, Ed. İsmail Soysal, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1999, s. 5. , Kodaman-Akçay a.g.e. s.75-92

¹¹⁴ Sander, a.g.e., s. 87., Taner Timur, **Osmanlı Toplumsal Düzeni**, 4. Baskı, İmge Kitabevi, Ankara, 2001, s. 117-125., Kodaman-Akçay a.g.e. s.75-92

¹¹⁵ Rhoads Murphey, "**Fatih Dönemi İç ve Dış Politikası**", Osmanlı Ansiklopedisi, Cilt 1, Ankara, 1999, s. 239-257. , Kodaman-Akçay a.g.e. s.81

¹¹⁶ Sander, a.g.e., s. 52., Girgin, a.g.e., s. 62., Maria Pia Fabris, "**XV.-XVIII. Yüzyıllarda Osmanlı-Venedik İlişkileri**", Osmanlı Ansiklopedisi, Cilt 1, Ankara, 1999, s. 259-268. , Kodaman-Akçay a.g.e. s.81

kadar güçlü olduğunu gösterirken aynı zamanda İslami bir imparatorluk olmasına karşın Ortodoks çevresinin çok olması da Osmanlı Devleti açısından batıya karşı çok büyük bir diplomatik başarı olmuştur.¹¹⁷ İlk zamanlarda Osmanlı Devleti'nde sürekli dış temsilciliği olan ülke Venedik iken, Avrupa Akdeniz'deki üstünlüğü Osmanlıya kaptırdıktan sonra Venedik gibi diğer devletler de- Macarlar, Hırvatlar, Kutsal Roma İmparatorluğu v.b.-İstanbul'da Avrupa geleneğine uygun büyükelçi statüsünde olmasalar bile İstanbul'a gelmeye başlamışlardır.¹¹⁸ Zamanla İstanbul'un diplomatik önemi büyümüş ve diplomasi gelişme göstermiştir. Yine de bu gelişmenin Avrupa'da gelişen diplomatik kurallara uymayan yönleri vardı. Mesela, Osmanlılar yabancı elçilerin kabulünde dost ile düşman gördüklerinin arasında büyük bir ayrıma gidebilmekteydi. İran elçisi huzura geldiğinde büyük bir itibar görürken, Avusturya elçisi geldiğinde ise kötü davranışlar sergilenebilir, bazen huzura bile kabul edilmeyebilirdi.¹¹⁹

1535 yılında Osmanlı-Fransa arasında yapılan antlaşma sonucunda, Fransızlara kapitülasyon dediğimiz ayrıcalıklar verildi. Bununla birlikte Paris, İstanbul'da sürekli elçi bulundurma hakkı da kazandı.¹²⁰ Bütün bunlardan anlaşılacağı üzere, Osmanlı Devleti, güçlü bir devlet olduğu ve toprak bütünlüğü ve egemenliği Avrupa tarafından tehdit edilmediği sürece, "ad hoc" diplomasiyi gücünün ve üstünlüğünün bir belirtisi ve temel dayanağı olarak kalmıştır.¹²¹

Osmanlı Devleti, yukarıda da ifade edildiği gibi kuruluş ve yükseliş dönemlerinde savaşın da bir diplomatik yöntem olarak görüldüğü, savaşın diplomasinin bir uzantısı olarak kabul edildiği "ad hoc" diplomasiyi kullanmıştır.¹²² Çünkü askeri olarak çok güçlüydü ve istediğini savaşarak kazanıyordu.¹²³ Ancak, toprak sisteminin değişmesi, merkezileşmesi gibi unsurlarla başlayan Duraklama Dönemi ile birlikte güçten düşmeler ve Avrupa'dan tehditler başlayınca diplomasi ve devletlerle ilişkiler gelişmeye başlamıştır.¹²⁴ Yani duraklama dönemiyle birlikte savaşın yerini diplomasi almıştır. Kuruluş ve yükseliş dönemlerinde

---

¹¹⁷ Oral Sander, **Siyasi Tarih İlk Çağlardan 1918'e**, İmge Kitabevi, Ankara, 12. Baskı, 2003, s. 65. , Kodaman-Akçay a.g.e. s.81

¹¹⁸ Sander, Ankanın..., s. 87. , Kodaman-Akçay a.g.e. s.81

¹¹⁹ Sander, Ankanın..., s. 89. , Kodaman-Akçay a.g.e. s.81

¹²⁰ Sander, Ankanın..., s. 90. , Kodaman-Akçay a.g.e. s.82

¹²¹ Tuncer, Eski ve Yeni..., s. 49. , Kodaman-Akçay a.g.e. s.82

¹²² Tuncer, Küresel..., s. 22. , Kodaman-Akçay a.g.e. s.82

¹²³ Uygunlar, a.g.t., s. 1.

¹²⁴ Sander, a.g.e., s. 115., Hüner Tuncer, Hediye Tuncer, Osmanlı Diplomasisi..., s. 18. , Kodaman-Akçay a.g.e. s.82

yabancı devlet sultanları Osmanlı sadrazamına denk sayılırken duraklama ile özellikle 1606 Zıtvatoruk Antlaşması ile eşitlik/denklik sağlanmıştır.¹²⁵

Aslında diplomasi, savaşlarda başarısızlıklar yaşanınca, hayatta kalmak için bir organizma olarak görülmüştür. Elçiler, önceden antlaşma yapmak, buyrukları bildirmek gibi sebeplerden giderken, bu dönemle birlikte elçilerin gidiş sebepleri de değişmiştir. Artık elçiler, “biz nerede hata yaptık?” sorusuna cevap aramak üzere gönderilmeye başlanmıştır.¹²⁶

Bununla birlikte Osmanlı’da diplomasiinin gelişmesinde, Avrupa’da yaşanan 30 Yıl Savaşları ve Osmanlı’nın artık savaş istememesi daha doğrusu bu gücü kendisinde görmemesi de etkili olmuştur. Bununla birlikte Osmanlı’da askeri anlamda yaşanan başarısızlık, ordunun bağınazlaşması ve Osmanlı coğrafyasının geniş olması da diplomasiyi geliştiren diğer bir unsur olmuştur. Çünkü Osmanlı coğrafyası geniş olunca kara ordusunu götürmek zor olmaya başlamıştır. Ayrıca orduda Yeniçerilerden başka paralı askerler de vardır. Yeniçeriler de bu tip batılı gelişmeler karşısında işten çıkarılma korkusu gibi çıkarlarını zedeleyecek nedenlerden ötür karşı çıkıp isyan çıkarmışlardır. Çünkü eskiden padişaha sadakat orduyu ve ulemayı yaşatırken, modernleşmeyle birlikte ulusun kulu olacaklarını düşünmüşlerdir. Bu ise ellerindeki geniş yetkiden feragat etme anlamına gelmektedir. Bu sebeple, padişahın kulu olmak yerine ulusun kulu olmak istememişlerdir. Bu tip modernleşme hareketleri de Batı’da, Batı tarzı eğitim gören Dış İşleri Bürokrasisi gibi elit kesimden geldiği için bu kesim tarafından hiç sevilmemiş ve kabul görmemiştir.¹²⁷

Osmanlı İmparatorluğu’nun kuruluş itibariyle askeri bir imparatorluk olması, ordudaki bağınazlık ve başarısızlıktan ötürü de diplomasi ilk olarak askeri anlamda alınmıştır. Yani Osmanlı Devleti, askeri gücünü yitirmeye başlayınca hayatta kalmak, varlığını sürdürebilmek adına diplomasiye yönelmiş/yapışmıştır. Öyle ki, bu durum, Batıya verilen kapitülasyonların niteliğini bile değiştirmiştir. Eski dönemlerde Avrupalı Devletlere-Venedik, Fransa- verilen kapitülasyonlar Hıristiyan Birliğini dağıtmak gibi amaçlar taşırken, duraklama, gerileme ve çöküş dönemlerinde Avrupa’ya- İngiltere verilen kapitülasyonlar ise ticareti düzeltmek ve

---

¹²⁵ Sander, a.g.e.,s.119., Savaş, a.g.e. s. 41., Sinan Turan, “**Osmanlı Diplomasisi ve Elçiler**”,http://www.tarihportali.net/tarih/osmanli_diplomasisi_ve_elciler-t8424.0.html;wap2=, (20.10.2010)., Mehmed Maksudoğlu, **Osmanlı Tarihi**, 2. Baskı, Boğaziçi Yayınları, İstanbul, 2001, s. 197. , Kodaman-Akçay a.g.e. s.82

¹²⁶ Unat, a.g.e., s. 15. , Kodaman-Akçay a.g.e. s.82

¹²⁷ İnalçık, “**Türk Diplomasisi.**”, s. 16. , Kodaman-Akçay a.g.e. s.82

düşmanlara karşı- Rusya- yardım almak amacıyla olmuştur.¹²⁸ Batılı devletler de Osmanlı'nın bu durumundan yararlanarak kendi ekonomik ve siyasi üstünlüklerini kabul ettirmiştir.¹²⁹

Ülkeyi geliştirmek için Batılı güçlerle ilişkiler geliştirilmiş, Batı tarzı reformlar yapılmaya başlanmıştır. Hatta Koçi Bey'in 1631'de Sultan IV. Murat ve Sultan İbrahim'e sunduğu ve Osmanlı'da düzensizlikler ve gerilemenin sebeplerini, bu sebeplere neden olanları çözüm önerilerini kapsayan "Koçi Bey Risalesi"¹³⁰ bu döneme damgasını vurmuş bir yenilik hareketi olmuştur.¹³¹ Ancak yapılan hiçbir şey istenilen sonucu vermemiş, aksine çöküş sürecini hızlandırmıştır. Çünkü diplomasi dediğimiz unsur Batı'da bir Sanayi Devriminden ayrı olarak çıkmamış, birbirlerini tamamlayan unsurlar olmuşlardır. Fakat Osmanlı Devleti bir Sanayi Devrimi yaşamamış ve bunu başaramamış, asla bir sömürgeci imparatorluk halini almamıştır. Kapitalist Batı Devletlerinin tüm dünyayı pazar olarak görmesine karşın Osmanlı bunu yapmamış ve cihat anlayışıyla hareket etmiştir. Gerileme süreci başlayınca da Batı benzeri reformlar yapmaya başlamıştır. Ancak bunu da toplumuna uydurmadan taklit ederek almıştır.¹³²

Ayrıca III.Selim döneminde 1793'lerde ise diplomatik anlamda Osmanlı Devleti, diğer devletlerde yer alan olaylar ve gelişmelere ilişkin daha doğrudan ve güvenilir bilgi sahibi olmak ve aynı zamanda Osmanlı İmparatorluğu'nu Batı'nın dışında bırakmamak nedenleriyle Avrupa başkentlerinde sürekli elçilikler kurma kararı alarak "ad hoc" diplomasiyi bırakarak sürekli diplomasiye geçmiştir.¹³³ İlk sürekli Osmanlı elçiliği de 1793 yılında, dönemin başat gücü olması nedeniyle İngiltere'ye açılmış ve Yusuf Ağâh Efendi de ilk sürekli Osmanlı elçisi olmuştur.¹³⁴

Osmanlı Devleti kuruluş itibarıyla militer bir imparatorluk olarak karşımıza çıkmaktadır. İlk zamanlar, diplomasi, ekonomik ve askeri boyuta göre daha az etkili olmuştur. Çünkü askeri açıdan çok güçlü olan Osmanlı Devleti, istediğini savaşarak elde edebilmekteydi. Yani savaş, eskiden diplomasinin bir parçasıydı ve bu nedenle diplomasiye

¹²⁸ a.g.e., s. 121. , Kodaman-Akçay a.g.e. s.83

¹²⁹ İnalçık, a.g.m., s. 16. , Kodaman-Akçay a.g.e. s.83

¹³⁰ R. H. Davison, **Osmanlı İmparatorluğunda Reform**, Osman Akinhan (Çev.), Papirüs Yayınevi, İstanbul, 1997, s. 31. Erol Özbilgen, *Bütün Yönleriyle Osmanlı*, İz Yayınları, İstanbul, 2003, s. 71-72. , Kodaman-Akçay a.g.e. s.83

¹³¹ http://www.akademiktarih.com/index.php?option=com_content&task=view&id=80&Itemid=51, (24.07.2010). , Kodaman-Akçay a.g.e. s.83

¹³² Girgin,a.g.e.,s. 41. , Kodaman-Akçay a.g.e. s.83

¹³³ Tuncer, Eski ve Yeni..., s. 50., Savaş, a.g.e., s.15., Girgin, a.g.e., s. 41. , Kodaman-Akçay a.g.e. s.83

¹³⁴ Mehmet Ali Yalçınkaya, "**Kuruluştan Tanzimat'a Osmanlı Diplomasi Tarihi Literatürü**", Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi, Cilt. 1, Sayı. 2, Kodaman-Akçay a.g.e. s.83

çok az başvurılmaktaydı¹³⁵. Ancak Osmanlı Devleti yavaş yavaş askeri gücünü yitirmeye, savaş ve toprak kaybetmeye başlayınca, hayatta kalmak için diplomasiye tutunmaya başlamış, silahın yerini diplomasi almıştır.¹³⁶

Bununla birlikte, Osmanlı, gücünü kaybedince “bari var olanı koruyalım, kollayalım ve dışlanmayalım” mantığıyla içerde ve dışarıda denge politikası izlemeye başlamıştır.¹³⁷ Bu dönemde karşımıza çıkan devleti kurtarmak için yapılan, “Osmanlıcılık”¹³⁸, “İslamcılık”, “Baticılık” ve “Türkçülük”¹³⁹ gibi projeler uygulanmıştır. İçeride 1829 yılında yaşanan Yunan İsyanı ve bağımsızlığı nedeniyle cins, din, mezhep ayrımı yapılmaksızın Osmanlı topraklarında yaşayan bütün halkın haklar ve ödevler bakımından eşit olması anlamını taşıyan “Osmanlıcılık Akımı” sona erip yerini dünyadaki Müslümanlardan bir İslam Birliği meydana getirme fikir ve eylemi anlamına gelen, Avrupa tarafından Panislamizm ismi de verilen “İslamcılık Akımı’na” bırakmıştır. Ancak, Osmanlı’nın elinde kalan Müslüman toprakların fakirliği, sanayi devriminden uzak oluşları zamanla Osmanlıdaki Türklerin, Türk olmadıkları halde az çok Türkleşmiş olanların ve ulusal bilinçten yoksun olanların bilinçlendirilmesi olarak bilinen “Türkçülük Akımı”nın daha ağır basmasına yol açmıştır.¹⁴⁰

Timar sisteminin¹⁴¹ bozulması, devletin güçsüz olması, savaşların kaybedilmesi sonucu ganimet alınmaması ve hazinenin boşalması gibi sebeplerden ötürü çare olarak İltizam Sistemi getirilmiştir.¹⁴² Bu sisteme göre, vergilerin tahsili belirli bir bedel karşılığında devlet tarafından “mültezim” adı verilen üçüncü şahıslara verildi. Bu bedel en yüksek bedeli teklif eden kişilere verilirdi. Şahsın devlete ödediği bedel ve topladığı vergi arasındaki fark ise mültezimin karı olacaktır.¹⁴³ Ancak, mültezimlerin daha fazla kar elde edebilmek amacıyla

¹³⁵ Savaş, a.g.e., s. 19. , Kodaman-Akçay a.g.e. s.84

¹³⁶ Emecen, Beydilli, a.g.e., s. 625-626., Sinan Kuralalp, Edhem Eldem, “Diplomasi ve Batı ile İlişkiler, http://www.obarsiv.com/nm_sergi_etk_eldemkuralalp.html, (20.10.2010)., Sander, a.g.e., s. 154., Uygunlar, a.g.t., s. 3. , Kodaman-Akçay a.g.e. s.84

¹³⁷ Roderic H. Davison, (2000), “The Modernization of Ottoman Diplomacy in The Tanzimat Period”, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, (Çev.) Durdu Mehmet Burak, Sayı. 11, Ankara, s. 449-460. , Kodaman-Akçay a.g.e. s.84

¹³⁸ İlber Ortaylı, Taha Akyol, **Osmanlı Mirası**, 1. Baskı, Timaş Yayınları, İstanbul, 2010, s. 140., Kodaman-Akçay a.g.e. s.84

¹³⁹ Ortaylı, Akyol, a.g.e., s. 144. , Kodaman-Akçay a.g.e. s.84

¹⁴⁰ Yusuf Akçura, **Üç Tarz-ı Siyaset**, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1991, s. 6-8. , Kodaman-Akçay a.g.e. s.84

¹⁴¹ Timur, a.g.e., s. 210-222., İlber Ortaylı, **Osmanlı’da Değişim ve Anayasal Rejim Sorunu**, 2. Baskı, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2008, s. 26-29. , Kodaman-Akçay a.g.e. s.84

¹⁴² <http://tr.wikipedia.org/wiki/%C4%B0ltizam>, (25.07.2010) , Kodaman-Akçay a.g.e. s.84

¹⁴³ Coşkun Can Aktan, “Osmanlı’da İltizam Sistemi”, Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi, http://www.canaktan.org/canaktan_personal/canaktan-arastirmalari/kamu-maliyesi/aktan-iltizam.pdf, (25.07.2010) , Kodaman-Akçay a.g.e. s.84

fazla vergi toplamak için halka baskı uygulaması, içerde sıkıntılara yol açmıştır. Devlet işte bu durumu güvence altına alabilmek amacıyla halk tarafından seçilen “ayan” adı verilen kişilere devretti. Başlangıçta ayanlar mültezimlere karşı halkı koruyorlardı. Fakat zamanla ayanlar mültezimlerle anlaşma yoluna gittiler.¹⁴⁴ Bu durumda da Osmanlı Devleti, otoritenin yıpranmaması amacıyla ayanlarla anlaşma yoluna gitmişler ve II. Mahmut zamanında, 1808’de Senedi İttifak’ı yapmışlardır.¹⁴⁵ Yani içerdeki güçsüzlük, Osmanlı’yı diplomasiye adeta yapıştırmıştır. Mehmet Ali Paşa Olayı¹⁴⁶ nedeniyle ilk defa bir Osmanlı Sultanının kendi içindeki bir olaydan dolayı batılı güçlerden yardım istemesi burada verilebilecek en güzel örneklerden biridir.¹⁴⁷ Bunun yanında 1856’da yapılan Islahat Fermanıyla Osmanlı, Avrupa Devletler Sistemine kabul edilmiş ve Osmanlının Avrupalılığı tescil edilmiştir.¹⁴⁸ Ayrıca, bu dönemde, kurum olarak da diplomasinin geliştiği de görülmektedir. Tercüme Büroları kurulmuştur. Bugünün Dış İşleri Bakanı diyebileceğimiz, eskiden yabancı devlet temsilcileriyle yazışıp antlaşmaları kayda geçirme gibi yetkilere sahip olan Reis-ül Küttap’ın¹⁴⁹ gerilemeyle birlikte yetkileri artırılmıştır.¹⁵⁰ Artık kurum diplomatik faaliyetlerin de merkezi haline gelen bir kurum olmuştur.¹⁵¹

Bunların yanında, 19.yy.’da, askeri güçsüzlükten dolayı, Rusya’nın Osmanlı topraklarında izlediği Pan-Ortodoks politikası karşısında, bu politikayı kırmak adına hiçbir faaliyette bulunamamıştır.¹⁵²

---

¹⁴⁴ Süleyman Demirci, “**İltizam (tax-farming) in the Avâriz-tax System: A Case Study of the Ottoman Province of Karaman**, c.1650s-1700”, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı:12, Yıl: 2002, http://sbe.erciyes.edu.tr/dergi/sayi_12/sayi_12_10_s_demirci_159_172.pdf, (25.07.2010) , Kodaman-Akçay a.g.e. s.84

¹⁴⁵ http://tr.wikipedia.org/wiki/Sened-i_%C4%B0ttifak, (25.07.2010) , Kodaman-Akçay a.g.e. s.85

¹⁴⁶ C. E. Bostworth, **İslam Devletleri Tarihi**, E. Mercil, M. İpsirli (Çev.), Oğuz Kitabevi, İstanbul, 1980, s. 173. , Kodaman-Akçay a.g.e. s.85

¹⁴⁷ Muhammed Hanefi Kutluoğlu, “**Tanzimat Dönemi Osmanlı Dış Politikası ve Diplomasisi**”, Çağdaş Türk Diplomasisi: 200 Yıllık Süreç, Ed. İsmail Soysal, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1999, s. 80. , Kodaman-Akçay a.g.e. s.85

¹⁴⁸ A. Nuri Yurdusev, Esin Yurdusev, “**Osmanlı İmparatorluğunun Avrupa Devletler Sistemine Girişi ve 1856 Paris Konferansı**”, **Çağdaş Türk Diplomasisi: 200 Yıllık Süreç**, Ed. İsmail Soysal, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1999, s.137., Girgin, a.g.e., s. 12 , Kodaman-Akçay a.g.e. s.85

¹⁴⁹ Recep Ahıskalı, **Osmanlı Devlet Teşkilatında Reis-ül Küttaplık**, Tarih ve Tabiat Vakfı, İstanbul, 2001, s. 9-13. , Kodaman-Akçay a.g.e. s.85

¹⁵⁰ İbrahim Hakkı Uzunçarşılı, **Osmanlı Devleti’nde Merkez ve Bahriye Teşkilatı**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1988, s.242-245 , Kodaman-Akçay a.g.e. s.85

¹⁵¹ Sander, a.g.e., s. 156. , Kodaman-Akçay a.g.e. s.85

¹⁵² Yuluğ Tekin Kurat, “**19.yy.’da Rusya’nın Balkanlardaki Panslavizm ve PanOrtodoks Politikası Karşısında Osmanlı Diplomasisi**”, Çağdaş Türk Diplomasisi: 200 Yıllık Süreç, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1999, s. 173. , Kodaman-Akçay a.g.e. s.85

Osmanlı aynı zamanda diğer devletlerle ilişkilerinde denge sağlamak için de diplomasiyi zorunlu bir araç olarak görmüştür.¹⁵³ Çünkü İngiltere, Osmanlı'nın toprak bütünlüğünü korurken, 1869'da Süveyş Kanalı'nın açılması ve 1878 Berlin Konferansı'yla birlikte bu politikasından vazgeçmiştir.¹⁵⁴ Üstelik İngiltere I. Dünya Savaşı öncesi sipariş edilen gemileri de iade etmemiş, Osmanlı'nın elinden ise itiraz etmekten başka bir şey gelmemiştir.¹⁵⁵ Bu durum bize, güç olmayınca diplomasiinin de minör düzeyde olduğunu göstermektedir.

Bununla beraber Osmanlı başka arayışlar içine girmiş ve Fransa ve Almanya'ya yönelmiştir. Ancak Fransa da İngiltere ile benzer görüşlere sahip olduğundan, Osmanlı için tek alternatif Almanya kalmıştır.¹⁵⁶ Bu durum ise bize, o dönemdeki iktidarın Alman hayranı olmadığını tek alternatiflerinin Almanya olması nedeniyle Almanya ile yakınlaştığını göstermektedir.¹⁵⁷

I. Dünya Savaşı ise, çatlaklar veren -Mehmet Ali Paşa olayında ve Berlin Antlaşması'nda¹⁵⁸ olduğu gibi- Osmanlı Diplomasinin öldüğü/ bittiği an olmuştur. Çünkü diplomasi sadece bir kelime oyunu değildir. Diplomatik başarı arkasında mutlaka bir askeri güç gerektirmek zorundadır. Askeri güç olmayınca diplomasiinin bir anlamı yoktur. Bu yüzden Osmanlı Devleti, I. Dünya Savaşı ile askeri anlamda çökünce, diplomatik anlamda da bir çöküş yaşamıştır.¹⁵⁹

1.8. CUMHURİYET DÖNEMİ DİPLOMASİSİ

Mustafa Kemal Paşa'nın liderliğinde başlayan Milli Mücadele hareketinin temel amacı; tarih içindeki ömrünü tamamlayarak I. Dünya Savaşı sonunda yıkılan ve her taraftan işgale uğrayıp, Batı sömürgeciliğinin iştahına konu teşkil eden Osmanlı devletinin enkazı ve yıkıntılarında Türk olan kısımları kurtarıp özünde Avrupa modeline uygun bağımsız bir

¹⁵³ Sander, a.g.e., s.153-161. , Kodaman-Akçay a.g.e. s.85

¹⁵⁴ <http://www.e-tarih.org/sayfa.php?sayfa=2154243.2109152.0.0.0.php>, (28.07.2010). , Kodaman-Akçay a.g.e. s.85

¹⁵⁵ Sander, a.g.e., s. 288. , Kodaman-Akçay a.g.e. s.85

¹⁵⁶ Sander, a.g.e., s. 288-289. , Kodaman-Akçay a.g.e. s.85

¹⁵⁷ a.g.e., s. 279-283., İlber Ortaylı, İkinci **Abdülhamit Döneminde Osmanlı İmparatorluğunda Alman Nüfuzu**, A.Ü.SBF Yayınları, Ankara, 1981, s. 22-72. , Kodaman-Akçay a.g.e. s.86

¹⁵⁸ Teyfur Erdoğan, " **1856 Paris Kongresi- 1878 Berlin Kongresi Arasında Osmanlı Dış Politikası**", Çağdaş Türk Diplomasisi: 200 Yıllık Süreç, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1999, s. 172.

¹⁵⁹ Girgin, a.g.e., s. 12-13. , Kodaman-Akçay a.g.e. s.86

Türk Milli devleti kurmaktı. Milli Mücadele döneminde Misâk-ı Millî’de ifadesini bulan bu temel amaç, sınırlı ve gerçekçi, ama haklılığı inkâr edilemeyecek bir hedefti. Böylece Anadolu’daki milli hareket daha başlangıçta kendi kendini sınırladığını göstermekle başkaları tarafından tanınmasını kolaylaştırmıştır. Milli Mücadele’nin dış politikasının temel niteliği, bu gerçekçiliği ve hedeflerinin tespitindeki ustalığıydı.¹⁶⁰

Milli Mücadele döneminin dış politikadaki temel hedefi, yeni Türk Devletini milletlerarası alanda tanıtmak olmuştur ki; bu, bir anlamda Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluş döneminde de dış politikanın esaslarını oluşturmuştur. Türkiye’nin modern anlamda bir milli devlet olarak uluslararası alanda meşruiyet kazanması Lozan Konferansı ile gerçekleşmiştir.¹⁶¹ Milli Mücadele döneminde bizzat Atatürk tarafından yönlendirilen Türk dış politikası yeni ve milli bir devlet kurma çabası, bir anlamda Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluş diplomasisini oluşturmuştur. Milli Mücadelenin askeri ve diplomatik safhasını başarıyla sonuçlandıran Türkiye, Lozan Barış Antlaşması ile uluslararası alanda resmen tanınmıştır.¹⁶²

Lozan Antlaşması, 24 Temmuz 1923 tarihinde İsviçre’nin Lozan şehrinde, Türkiye Büyük Millet Meclisi temsilcileriyle Birleşik Krallık, Fransa, İtalya, Japonya, Yunanistan, Romanya, Bulgaristan, Portekiz, Belçika, SSCB ve Yugoslavya temsilcileri tarafından, Lozan Üniversitesi salonunda imzalanmış barış antlaşmasıdır.¹⁶³

Lozan Barış Antlaşmasıyla savaş dönemini kapatan Türkiye, 1923’ten sonra ağırlıklı olarak iç politikada yeni modern bir millet-devlet oluşturma ve oluşturulan bu yeni kimliği uluslararası alanda kabul ettirmeye çalışırken, dış politikada tüm gelişmelerle ilgilenmekle beraber, esas olarak Lozan’da halledilmeyen sorunların ya da sonradan baş gösteren meselelerin çözümü ile uğraşmıştır.¹⁶⁴ Bunlar İngiltere’yle Musul, Fransa’yla borçlar ve Suriye sınırı ve Hatay, Yunanistan’la ahali mübadelesi(etabli meselesi) ve genel olarak Boğazlar sorunudur.¹⁶⁵

---

¹⁶⁰ Mehmet Günlübol-Ömer Kürkçüoğlu, “Atatürk Dönemi Türk Dış Politikasına Genel Bir Bakış”, AAMD, C.I, Sayı:2 (Mart 1985), s.462 <http://www.atam.gov.tr/index.php?Page=Dergiler&icerikNo=290> 07.05.12

¹⁶¹ <http://www.ait.hacettepe.edu.tr/egitim/ait203204/II7.pdf> 07.05.2012

¹⁶² <http://www.atam.gov.tr/index.php?Page=Dergiler&icerikNo=290> 07.05.2012

¹⁶³ http://tr.wikipedia.org/wiki/Lozan_Antla%C5%9Fması 07.05.2012

¹⁶⁴ Mehmet Günlübol ve diğerleri, **Olaylarla Türk Dış Politikası**, 9.B. Ankara, 1996, s.59-84

<http://www.atam.gov.tr/index.php?Page=Dergiler&icerikNo=290> 07.05.2012

¹⁶⁵ Özden Zeynep Alantar, “Türk Dış Politikasında Milletler Cemiyeti Dönemi “ isimli makale s.71-100,”Türk Dış Politikasının Analizi” derleyen:Faruk Sönmezoğlu ,2.baskı Der Yayınları, İstanbul 1998

Takip eden dönemde 1930 lar dış politikası, II. Dünya Savaşı'na giden yolda yaşanan kutuplaşmalar savunma hesapları üzerine bina edilmiş, Savaş yıllarında ise dış politikada savaş dışında kalabilme eksenli stratejiler uygun görülmüştür.

Nitekim 1930'lu yıllarda Batı ile ilişkilerini normalleştiren Türkiye, 1932 yılında Milletler Cemiyeti'ne girerek aktif bir şekilde uluslararası işbirliğine katılmaya başlamıştır. Türkiye'nin Cemiyete girişi Batılı ülkelere yaklaşmasının önemli bir işareti olmuştur. Böylece başlayan yakınlaşma, ülkenin kalkınması için dış yardıma duyulan ihtiyaç ve dünya konjonktüründe meydana gelen değişmelere bağlı olarak ortaya çıkan güvenlik endişelerinin de etkisi ile giderek gelişecektir.¹⁶⁶

Diğer taraftan Türkiye'nin Lozan'dan arta kalan sorunlarını hallettiği 1930 yılından itibaren dünya bir buhranlar devresine giriyor ve özellikle Avrupa'da patlak veren bu bunalımlar Türkiye'yi de etkisi altına alıyordu. Bu sebeple iki savaş arası dönem, dünya da bir barış devresi olmaktan ziyade, yeni bir dünya savaşının tohumlarının atıldığı bir dönem olmuştur. Dünya da 1925-1929 arasındaki nisbî yumuşamanın dışında, özellikle 1929 dünya ekonomik bunalımından sonra uluslararası gerginlik hızla artmış, I. Dünya Savaşı'nın getirdiği statükoyu korumak isteyen anti-revizyonist devletler ile bu yapıyı değiştirmek isteyen revizyonist devletler arasında gittikçe keskinleşen bir kutuplaşma doğmuştur.¹⁶⁷

Türkiye İkinci Dünya Savaşında coğrafi mevkinin önemi dolayısıyla Müttefik ve Mihver devletlerinin kendi yanlarında savaşa sokabilmek amacıyla yoğun baskılarıyla karşı karşıya kalmıştır. Savaşan tarafların bu baskıları karşısında -İngiltere ve Fransa ile İttifakına rağmen- Türkiye'nin politikası; ülkenin toprak bütünlüğünü ve bağımsızlığını hiçbir taviz vermeden muhafaza etmek amacıyla savaşın dışında kalmak ve büyük devletler arasında bir denge unsuru olma politikasını yürüterek saldırılardan korunmak olmuştur. Bir başka deyişle 1939-1945 tarihleri arasında Türkiye Avrupa'nın birbirleriyle savaşan belli başlı güçleri ile ilişkilerini sürdürmüştür. Türkiye'nin izlediği bu çok yönlü politikanın en yararlı sonucu, Türkiye'nin savaşın dışında kalmasını sağlaması olmuştur. Türkiye'nin takip ettiği bu politika da I. Dünya Savaşında kazandığı tecrübeler kadar, Sovyetler Birliği'nden duyulan endişe de

¹⁶⁶ <http://www.atam.gov.tr/index.php?Page=Dergilcerik&IcerikNo=290> 07.05.2012

¹⁶⁷ Fahir Armaoğlu, **20. Yüzyıl Siyasi Tarihi 1914-1980**,4.B. Ankara, 1987, s.229-262
<http://www.atam.gov.tr/index.php?Page=Dergilcerik&IcerikNo=290> 07.05.2012

büyük rol oynamıştır. Türkiye'nin İkinci Cumhurbaşkanı İsmet İnönü bu politikayı son derece sınırlı tuttuğu bir kadro ile yürütmüştür.¹⁶⁸

Devamındaki döneme kısaca değinecek olursak, II. Dünya Savaşı sonrasında, dünyadaki sistem, soğuk savaş merkezli bir hal almış ve genç cumhuriyet, dış politikadaki adımlarını hep bu doğrultuda atmıştır. Sovyet tehdidi algısı ile ABD, Batı Avrupa ve ortak buluşma noktası olan Nato yanlı bir duruş sergileyen devlet, dış politikasını bu minvalde şekillendirmiştir. Soğuk Savaş döneminde Türkiye, batı bloğu ile olan ilişkilerini aynı zamanda 1963 yılında imzalanan Ankara Anlaşması ile Türkiye-AET ortaklığı stratejisi ile pekiştirmeye çalışmıştır. Fakat Türkiye'nin özel sorunları da bununla birlikte dış politikada ve ilişkilerde belirleyici olmuştur. Bunun en güzel örneği de Kıbrıs Sorunudur. Kıbrıs, Ege Adalarının statüsü-kıta sahanlığı gibi konular komşumuz Yunanistan ile ilişkilerimizi şekillendirirken, aynı bloğa mensup olmamız dolayısı ile yaşanan sorunlar, Türkiye'nin müttefikleri ile zor zamanlar yaşaması sonucunu doğurmuştur. 1990 lar da Sovyet Bloğunun dağılması beraberinde getirdiği yenedünya düzeni, Türkiye'nin komşuları ile ilişkileri, Enerji savaşları, Ortadoğu'daki son gelişmeler Türk Dış Politikasının sürekli yeni imtihanları olmuş ve daha da zorlu süreçler yaşanması muhtemel gözükmektedir.

Türk dış politikasına yön veren bugünün bakış açısına dair ana hatları, Dışişleri Bakanlığı sitesinden aktaralım:

Yaşadığımız çağ, hızlı değişimlerin çağıdır. Buna bağlı olarak dış politika konuları da daha karmaşık ve çetrefil bir nitelik kazanmıştır. Dünyamızda yaşanan bu değişimin ve gelişmelerin hızına ayak uydurarak gerekli adımları zamanında atabilmek, bugün karar vericilerin önündeki en önemli sınama ve görevdir. Böyle bir ortamda gelişmeler; uluslararası yasallık, karşılıklı ekonomik bağımlılık, insan haklarına saygı, sürdürülebilir bir çevre politikası ile farklı dini ve etnik kökene mensup kişiler arasında uyumun kalıcı barış, istikrar ve refahın tesisi bakımından önümüzdeki dönemin en önemli ihtiyaçları olduğunu bizlere göstermekte; uluslararası dinamiklerin küresel barış ufkuyla ve doğru araçlarla tahlil edilmesini zorunlu kılmaktadır.

Bu olağanüstü değişim süreci, farklı dış politika dinamiklerinin önemli kesişme noktalarından birinde yer alan Türkiye'nin temel dış politika konularını da

---

¹⁶⁸ Edward N. Veisband, **2. Dünya Savaşı'nda İnönü'nün Dış Politikası**, Çev;M.Ali Kayabef, 1974; Koçak, a.g.e., C.I., s.294-695; C.H., s. 141-271, **Türkiye Politikasında 50. Yıl ikinci Dünya Savaşı Yılları (1939-1946)**, Ankara, 1982 , <http://www.atam.gov.tr/index.php?Page=Dergiler&IcerikNo=290> 07.05.2012

şekillendirmektedir. Günümüzde küreselleşmenin yarattığı birçok fırsat çerçevesinde kalıcı barış umudunun daha canlı olması gerekirken, klasik güvenlik sorunlarının yanı sıra sıkça karşımıza çıkan terörizm, kitle imha silahlarının yayılması tehlikesi, sınır ötesi suç şebekelerinin faaliyetleri ve yasadışı göç gibi sorunlar bu ümidimizi gölgelemektedir. Türkiye'nin birçok açıdan merkezinde bulunduğu Afro-Avrasya coğrafyasın da bu fırsat ve risklerin en yoğun etkileşim içinde bulunduğu alan konumundadır. Hal böyle olunca, Türkiye'nin bölgede kararlı ve yapıcı bir dış siyaset takip etmesi daha da önemli hale gelmiştir. Zira tarih bize doğru adımların atılması ve mevcut potansiyelin layıkıyla değerlendirilmesi halinde bölgemizde barış içinde büyük medeniyetlerin yükseldiğini, ancak yapılacak yanlışların bedelinin ise tüm dünya için çok ağır olabildiğini göstermiştir.

Türkiye de bu anlayışla küresel değişimlerin en yoğun şekilde hissedildiği bölgesindeki gelişmeleri olumlu bir mecrada ilerletebilmek amacıyla dinamik ve vizyoner bir dış politika izlemektedir. Bu çerçevede çok boyutlu, sağduyulu, yapıcı, önalıcı, gerçekçi ve sorumlu bir dış siyaset uygulamak Türkiye'nin hem ulusal hem uluslararası alandaki hedeflerine ulaşmasını mümkün kılacak en önemli araçlardan birisidir.

Bu yaklaşım ve çabaların neticesinde Türkiye, bugün giderek artan olanak ve yetenekleriyle bölgesinde genişleyen bir barış ve refah çemberi kurmayı hedefleyen, istikrar ve güvenlik üreten, refahın, beşeri ilerlemenin ve kalıcı istikrarın önünü açacak bir düzenin kurulması yolunda ciddi çabalar harcayan, öncü bir ülke haline gelmiştir.

Türkiye'nin bu konuma gelmesi meşruiyet üzerine kurulu, dengeleri gözetten ve kendi güvenlik ve istikrarının bölgesinde de güvenlik ve istikrarın sağlanmasıyla teminat altında olacağını gören ilkeli tutumunun da sonucudur. Bu tutumunun ayrıntıları incelendiğinde hem komşularıyla, hem bölgesi ve ötesinde sürdürülebilir bir barış, güvenlik ve huzur ortamının yaratılmasına yönelik yoğun çabalar ve öncülük edilen önemli girişimler görülecektir.

Bu dış politika anlayışı sayesinde ki, Türkiye, bölgesinde insan haklarının, demokrasinin, hukukun üstünlüğünün ve sosyal adaletin güvencesini oluşturan ve bunların daha yaygın zemin bulmasını gözetten bir ülke olarak görülmektedir.

Türkiye'nin köklü devlet ve demokrasi geleneği, tarih ve coğrafyadan kaynaklanan avantajları, genç ve eğitimli nüfusu, dinamik ekonomisi bu politikada başarılı olmasında anahtar role sahiptir.

Birbirini tamamlayan çok sayıdaki siyasi, ekonomik, insani ve kültürel ögenin seferber edilmesiyle yürütülen Türk dış politikasının ilgi alanı da küresel ölçektir ve her biri son derece önemli olan çok sayıda konuyla ilgilenmektedir.

Bu çerçevede Türkiye, 200 seneden bu yana devam eden ve Cumhuriyetin ilanıyla somutlaşan çağdaş uygarlık seviyesini yakalama çabasının önemli bir aşaması olan Avrupa Birliği'ne tam üyelik, yolunda kararlılığını korumakta, giderek genişleyen NATO'nun dünya barışına yapacağı daha çok önemli hizmetler bulunduğunun bilinciyle müttefiklik ruhu her zaman canlı tutulmasını hassasiyetle gözetmektedir.

Diğer taraftan Türkiye, büyük önem atfettiği Transatlantik ilişkiler çerçevesinde hem ABD hem de Avrupa ülkeleriyle ilişkilerini kuvvetlendirmekte; her biriyle yakın ilişkileri, ayrıca tarihi ve kültürel bağlarının bulunduğu Balkanlar, Ortadoğu ve Kuzey Afrika, Güney Kafkasya, Güney Asya ve Orta Asya ülkeleriyle ilişkilerini daha da geliştirmektedir. Bu Keza küreselleşmenin etkisiyle mesafelerin artık giderek önemsizleştiği dünyamızda Sahraaltı Afrika, Latin Amerika ve Asya-Pasifik bölgelerine yönelik açılımlarını derinleştirmekte ve birçok yükselen güce ev sahipliği yapan bu bölge ülkeleriyle somut işbirliğine dayalı yakın ilişkiler geliştirmektedir.

Ülkemizin dış politikası, bir yandan ikili ve bölgesel ilişkilerin geliştirirken, diğer yandan geliştirilen bu ilişkilerin yaratacağı sinerji ile küresel barış, istikrar ve güvenliği sağlamayı da hedeflemektedir.

Bu çerçevede küresel ölçekli sorunların ancak küresel ölçekte işbirliğiyle çözülmesinin mümkün olduğunun bilincinde olan Türkiye, bu işbirliğinin en geniş katılımı ve en sağlam meşruiyet zemininde gerçekleştirildiği yegâne evrensel forum olan Birleşmiş Milletler bünyesinde de etkin bir diplomasi sergilemektedir. Nitekim üstüne düşen bu medeni sorumluluğu daha iyi yerine getirmek üzere Türkiye, son defa 2009-2010 döneminde üyesi olduğu BM Güvenlik Konseyi'ne 2015-2016 döneminde yeniden seçilebilmek için aday olmuştur. Diğer taraftan, güvenlik ve kalkınma arasındaki doğrudan ilişkinin bilinci içinde küresel kalkınma diplomasisinde de aktif bir rol üstlenen Türkiye, En Az Gelişmiş Ülkeler için her on yılda bir düzenlenen BM Zirvesine 9-13 Mayıs 2011 tarihlerinde, İstanbul'da evsahipliği yapmış ve kabul edilen eylem planına katkı sağlamıştır.

Bir başka deyişle, küresel ölçekte kalıcı barış için siyasi istikrar, ekonomik refah ve kültürel uyum sacayağının her zaman güçlendirilmesi gerektiğinin farkında olan Türkiye, tüm

lkelerle siyasi diyalogunu ilerletirken, ekonomik ve ticari alanda daima yeni işbirliği imknlerini araştırmakta ve gelişmekte olan ülkelere dış yardımlarını artırmakta; enerji alanında önemli bir merkez ve geçiş gzerghı haline gelirken, küresel yönetişim arayışlarına yeni bir soluk getiren G–20 gibi zeminlerde faal çalışmalarda bulunmakta; medeniyetler atışması senaryolarına bugüne kadarki en güçlü yanıtı teşkil Medeniyetler İttifakı bünyesinde farklı inanç ve kültür sistemleri arasındaki karşılıklı anlayış ve ortak değerleri güçlendiren tüm çabalarda aktif rol oynamaktadır.

Diğer yandan Türkiye son yıllarda dış politikasına, esasen mevcut uluslararası ilişkiler vizyonunu tamamlayan nispeten yeni bir boyut eklemiş, üçüncü ülkelerin gerek kendi içlerindeki gerek aralarındaki sorunların çözümünde kolaylaştırıcı ve uzlaştırıcı roller üstlenmeye başlamıştır. Nitekim lkeler arasındaki ilişkilere çok sayıdaki karmaşık sorunlar merceğinden değil, kazan-kazan ilkesine dayalı işbirliğini ve dostlukları geliştirici fırsatlar ve girişimler optiğinden bakan Türkiye uyuşmazlıkların çözümü ve arabuluculuk konularında eskiye kıyasla çok daha faal bir performans sergilemektedir.

Neticede Türkiye dış siyasetini Ulu nder Mustafa Kemal Atatürk’n “Yurtta Sulh Cihanda Sulh” ilkesi temelinde, geniş ve yapıcı bir vizyonla ve sahip olduğu tüm imknlardan azami surette yararlanarak hayata geçirmekte, gerek ulusal çıkarlarının korunması gerek insanlığın ortak yararına katkıda bulunulması amacıyla çabalarını bundan sonra da aynı kararlılıkla yürütecektir.¹⁶⁹

---

¹⁶⁹ Türkiye Cumhuriyeti Dışışleri Bakanlığı resmi web sitesi <http://www.mfa.gov.tr/dis-politika-genel.tr.mfa>
10.05.2012

BÖLÜM 2

DİPLOMATİK TEMSİLCİLİKLER VE KONSOLOSLUKLARIN TAŞINMAZ EDİNİMİNİN İNCELENMESİ

2.1.TANIMLAR

Öncelikle diplomatik temsilci, konsolos ve fahri konsolos gibi kavramlar açıklanarak başlanacaktır.

2.1.1. Diplomatik Temsilci

Uluslararası Sürekli Adalet Divanı'nın Uluslararası Çalışma Örgütü'nün Tarım İşlerinde Yetkisi konusuna ilişkin 10.08.1922 tarihli danışma görüşünde de bildirdiği gibi,"Devlet yalnızca görevlileri ve temsilcileri yoluyla ve aracılığıyla hareket edebilmektedir."Devletleri adına hareket eden ve özel olarak bu alanda görevlendirilen kişilere diplomasi temsilcisi denilmektedir.¹⁷⁰

Uluslararası hukukta diplomasi temsilcilerinin sınıflandırılması ilk olarak 19.03.1815 tarihli Viyana Kongresi son senesinde yer alan Yönetmelik ile yapılmıştır.¹⁷¹ Söz konusu yönetmelikle diplomasi temsilcileri önem sırasına göre üç sınıfa ayrılmaktadır. I)Büyükelçiler (ambassador) ve papalık temsilcileri (légats ou nonces) II)Devlet Başkanı nezdine atanan elçiler (minister) ve öteki temsilciler III) Dışişleri Bakanları nezdine atanan maslahatgözarlar (işgüderler-Chargé d'affaire)¹⁷²

Bugün uygulanan uluslararası hukukta diplomasi temsilcileri yalnızca yukarıda sayılan temsilcilik şeflerinden oluşmakla kalmayıp, ayrıca bunların yardımcıları olan öteki memurları da kapsamaktadır.¹⁷³

Diplomatik İlişkileri kuran ve yöneten kişileri, merkezde bulunan kişiler ve ilgili devlette bulunanlar şeklinde ikiye ayırabiliriz.

¹⁷⁰ Hüseyin Pazarıcı ,”Uluslararası Hukuk Dersleri III.Kitap” 2.baskı Turhan Kitabevi ,Ankara 1997 s.74

¹⁷¹ Metin için bkz. G.F.de Martens “Nouveau Recueil de Traités”,Gottingue Tome II,1818 s.429-430

¹⁷² Hüseyin Pazarıcı a.g.e. s.74

¹⁷³ Hüseyin Pazarıcı a.g.e. s.74

Devlet Başkanı-Cumhurbaşkanı, devleti temsil eden kişilerin şüphesiz başında gelmektedir. Devlet Başkanları, kendi devletlerinin uluslararası ilişkilerini yürütmede ve devletleri adına bir takım işlemleri tesis etmede yetki belgesine ihtiyaç duymamaktadır. Bu husus gerek uluslararası teamül gerek yazılı hukuk itibarıyla da benimsenmiştir. Bu konuda 1969 tarihli Viyana Anlaşmalar Hukuku Sözleşmesi'nin 7.maddesinin 2.paragrafının a bendi gereğince devlet başkanlarının görevi gereği yetki belgesine ihtiyaç olmaksızın uluslararası ilişkilerde devletlerini temsil ettikleri kabul edilmektedir.¹⁷⁴

Ancak Devlet Başkanı veya Cumhurbaşkanının resmi görevinin dışında, gezi vb. gibi bir durum nedeniyle başka devletin ülkesinde bulunması halinde ayrıcalıklardan, bağışıklıklardan ve dokunulmazlıklardan yararlanıp yararlanamayacağı hususu uluslararası hukuk işlemlerinde açıklanmamıştır. Oysaki teamül kuralları gereğince bu haklardan yararlanmanın gerekli olduğu hususu genel olarak kabul görmektedir.¹⁷⁵

İkinci olarak Hükümet Başkanları gelmektedir. Parlamenter rejimleri benimseyen devletlerin dış ilişkilerinin kurulması ve yürütülmesinde o devletin siyasal iktidarını elinde bulunduran hükümetin yetki kullanmada önemli bir konuma sahip olması doğal kabul edilmektedir. Bu alanda ilgili hükümetin lideri olan Hükümet Başkanının yani Başbakanın dış ilişkileri kurmada ve yürütmede önemli yetkileri kullanması ve görevler üstlenmesi söz konusudur.¹⁷⁶

1969 tarihli Viyana Anlaşmalar Hukuku Sözleşmesi'nin 7.maddesinin 2.paragrafının a bendinde Hükümet Başkanlarının anlaşmaların yapılması hususunda herhangi bir yetki belgesine ihtiyaç olmaksızın yetki kullanabildiklerini, bu anlamda kendi devletlerini temsil ettiklerini öngörmektedir.¹⁷⁷

Dışişleri bakanları da devletlerini diğer uluslararası hukuk sujeleri nezdinde temsil etmektedir. Öyle ki 1969 tarihli Viyana Anlaşmalar Hukuku Sözleşmesi'nin 7.maddesinin 2.paragrafının a bendinde dışişleri bakanlarının görevleri gereği ve yetki belgesine ihtiyaç olmaksızın bir anlaşmanın akdi ile ilgili her türlü işlemin yapılmasında devletlerinin temsil edebileceklerini öngörmektedir.¹⁷⁸

---

¹⁷⁴ Kamuran Reçber, "Diplomasi ve Konsolosluk Hukuku", 1.Baskı Dora Yayınları, Bursa 2011 s.14

¹⁷⁵ Kamuran Reçber, a.g.e. s.15

¹⁷⁶ Kamuran Reçber, a.g.e. s.21

¹⁷⁷ Kamuran Reçber, a.g.e. s.21

¹⁷⁸ Kamuran Reçber, a.g.e. s.22

Konuya yönelik olarak Uluslararası Sürekli Adalet Divanı,05.04.1933 tarihinde tesis ettiği Doğu Grönland'ın Hukuksal Statüsü Davasında Norveç Dışişleri Bakanı Ihlen' in yaptığı açıklama veya açıklamaların Norveç Devletini Uluslararası hukuk itibariyle bağladığına hükmetmiştir.¹⁷⁹

Bunun haricinde Devlet Başkanı, Başbakan ve Dışişleri Bakanı dışında da devleti ya da bir uluslararası hukuk kişisini temsilen dış ilişkileri kuran ya da yürüten kişiler olabilir. İç hukukumuzdan örnek vermek gerekirse 1173 sayılı “MİLLETLERARASI MÜNASEBETLERİN YÜRÜTÜLMESİ VE KOORDİNASYONU HAKKINDA KANUN “ un 1.maddesi “.bendi şöyle demektedir:

“1. Milletlerarası Hukuk ve Anayasa gereğince Cumhurbaşkanının ve Başbakanın yetkileri saklı kalmak kaydıyla, Türkiye Cumhuriyetinin yabancı devletlerle, bunların temsilcilikleri ve temsilcileri ile milletlerarası kurullarla, bunların temsilcilikleri ve temsilcileri ile müteakip bentler ve maddeler hükümleri saklı kalmak kaydıyla, temas ve müzakereleri Dışişleri Bakanlığı eliyle, ilgili bakanlıklarla işbirliği yapılmak suretiyle yürütülür ve yabancı devletler ve milletlerarası kurullarla Anayasa'nın 65 inci maddesi anlamındaki milletlerarası antlaşmaları da, yine diğer bakanlıklarla işbirliği dahilinde aynı Bakanlık eliyle yapılır.

Statülerinde, üyelerinin ve ortaklarının belli bir bakanlık veya merci vasıtasıyla muamelatta bulunacağı belirtilen milletlerarası kurullarla, bunların temsilcilikleri, temsilcileri ve sair mercileriyle yapılacak temaslar, müzakereler ve milletlerarası antlaşmalar, Dışişleri Bakanlığı ve diğer ilgili bakanlıklarla işbirliği dahilinde, sorumlu bakanlık veya merci eliyle yapılır.”¹⁸⁰

Esas olarak başka bir ülke topraklarında daimi olarak bulunan görevliler, yani sürekli diplomasi temsilcileri, rutin diplomasi görevini sürdürmektedirler.

Sürekli diplomasi temsilcileri teriminden anlaşılması gereken, gönderen devletin diğer devletler nezdinde, kural dışı durumlar saklı kalmak kaydıyla, kendini daimi olarak temsil ettirmesidir. Gönderen devletin temsilciliğinde görev yapacak personelin görev süresi, ilgili devletin iç hukukuna göre belirlenmektedir. Bu anlamda görevli bulunan temsilcilerin görevlerini tamamlayıp merkeze dönmeleri ve başka devletlerdeki diplomatik temsilciliklere

¹⁷⁹ Kamuran Reçber ,a.g.e. s.22

¹⁸⁰ R.g. 17/05/1969 sayı: 13201

atanmaları söz konusu olmaktadır. Konuya ilişkin iç hukukumuzda 07.07.2010 tarih ve 6004 sayılı Dışişleri Bakanlığının Kuruluş ve Görevleri Hakkındaki Kanun esastır.

İç hukukumuzda diplomatik temsilcileri listelemek gerekirse “DİPLOMATİK TEMSİLCİLİKLERDE DİPLOMATİK STATÜYÜ, KONSOLOSLUKLARDA KONSOLOSLUK MEMURU STATÜSÜNÜ HAİZ PERSONEL İLE İLGİLİ PROTOKOL ESASLARI HAKKINDA YÖNETMELİK” 3. Maddesine göre:

“Madde 3 - Diplomatik statüyü haiz personel, Türkiye Cumhuriyeti'nin bir yabancı ülkedeki Büyükelçilik, Daimi Temsilcilik veya Temsilciliğine, çeşitli mevzuatla verilen görevlerin yapılması için atanmış olup, milletlerarası anlaşmalar ve teamül gereğince kabul eden devlet tarafından bu sıfatla tanınmış ve kendilerine diplomatik ayrıcalık ve bağışıklıklar verilmiş Dışişleri Bakanlığına mensup Büyükelçi, Daimi Temsilci, Daimi Temsilci Yardımcısı, Temsilci, Elçi, Maslahatgözar, Elçi - Müsteşar, Birinci Müsteşar, Müsteşar, Hukuk Müşaviri, Başkatip, İkinci Katip, Üçüncü Katip, Ataşe ve Ataşe Yardımcıları ile Askeri Ataşeler, Askeri Ataşe Yardımcıları ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarına mensup Daimi Temsilci Yardımcısı, Müşavir, Müşavir Yardımcısı, Ataşe ve Ataşe Yardımcılarıdır.”¹⁸¹

Uygulamaya göre genelde bir diplomatik temsilcilikte istihdam edilen personeli 3 gruba ayırabiliriz: 1.Diplomatik Personel 2.İdari ve Teknik Personel 3.Hizmet Personeli

Bir devlet nezdinde görevli bulunan diplomasi temsilcilerinin tümü “Kordiplomatik”(Corps Diplomatique) adı verilen bir topluluğu oluşturmaktadır. Kordiplomatik konusunda 1961 tarihli Diplomatik İlişkiler Hakkında Viyana Sözleşmesinde¹⁸² herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. Kordiplomatik yapının hukuki bir kişiliği bulunmamaktadır. Prensip olarak Kordiplomatik, protokol gereğince bir devlet nezdinde temsil edilen tüm devletler adına temsil, bir devletin ülkesindeki diplomasi temsilcilerinin ortak haklarının ve ayrıcalıklarının korunması görevine sahip olmaktadır. Bu görevler ” Doyen “ adı verilen bir diplomasi temsilciliği şefi tarafından yerine getirilmektedir. Kordiplomatik adına hareket eden diplomasi şefi genellikle bir devletin ülkesinde göreve başlayışı itibariyle en eskisi veya en kıdemlisi olmaktadır. Ancak, Katolik mezhebini

¹⁸¹ Bakanlar Kurulu Karar Tarihi - No : 24/09/1985 - 85/9898 Yayımlandığı Resmi Gazete Tarihi - No : 12/02/1986 - 19017

¹⁸² Diplomatik İlişkiler Hakkında Viyana Sözleşmesi (18 Nisan 1961) İç hukukumuzda girişi: Kabul Tarihi: 04.09.1984 Kanun no:3042 R.G. tarih: 12.9.1984 Sayı : 18513 Sözleşmenin tam metni için bkz.ek-1

benimseyen devletlerde görev yapan Vatikan Temsilcisi “nuncio” nun göreve başlama tarihi ne olursa olsun Doyen olarak görev yapması genellikle kabul edilmemektedir.¹⁸³

Diplomatik Misyona görevlerini ise şu şekilde sıralayabiliriz:

- a) Gönderen Devleti kabul eden Devlette temsil etmek;
- b) Kabul eden Devlette, uluslararası hukukun müsaade ettiği sınırlar içinde gönderen Devletin ve vatandaşlarının çıkarlarını korumak;
- c) Kabul eden Devlet Hükümeti ile müzakereler yapmak;
- d) Bütün yasal imkânlarla kabul eden Devletin durumunu ve gelişmelerini tespit etmek ve bunlar hakkında gönderen Devlet Hükümetine bilgi vermek;
- e) Gönderen Devlet ile kabul eden Devlet arasında dostane ilişkileri ilerletmek ve ekonomik, kültürel ve bilimsel ilişkilerini geliştirmek.

2. Bu sözleşmedeki hiçbir hüküm konsolosluk görevlerinin bir diplomatik misyon tarafından yürütülmesini önleyecek şekilde yorumlanamaz.¹⁸⁴

2.1.2. Başkonsolos, Konsolos, Fahri Konsolos:

Uluslararası hukukta konsolosluk hukuku konusunda BM Genel Kurulunun 1963 yılında kabul ettiği “Konsolosluk İlişkileri Hakkında Viyana Sözleşmesi”¹⁸⁵ önemli ve somut bir kaynak olmaktadır.¹⁸⁶

Konsolosluk tabirinden Başkonsolosluk, Konsolosluk, Muavin Konsolosluk veya Konsolosluk ajanlığı anlaşılır.¹⁸⁷

Çalışmamızın ilk kısmında da değindiğimiz üzere antik çağlarda özellikle eski Yunan şehir devletlerinde konsolosluk kurumunun ilk hali olan “proxenos” lar mevcuttu. Ortaçağın özellikle ikinci dönemlerinde İtalyan kent devletlerinde ticaretin gelişmesi ile birlikte

¹⁸³ Hüseyin Pazarcı a.g.e. s.79 ,Kamuran Reçber ,a.g.e. s.33

¹⁸⁴ Diplomatik İlişkiler Hakkında Viyana Sözleşmesi madde 3

¹⁸⁵ Konsolosluk İlişkileri Hakkında Viyana Sözleşmesi (24 Nisan 1963) İç hukukumuzda girişi: Kabul tarihi: 20.05.1975 kanun no: 1901 R.G. Tarih: 27 Eylül 1975 Sayı: 15369 Sözleşmenin tam metni için bkz.ek-2

¹⁸⁶ Kamuran Reçber ,a.g.e. s.101

¹⁸⁷ Konsolosluk İlişkileri Hakkında Viyana Sözleşmesi madde 1.a

bugünkü konsoloslukların yapısına benzer ve bu yapılarda yer alan konsoslara eşdeğer diyebileceğimiz”consul” ler atanmıştır.¹⁸⁸

Çağdaş anlamda konsolosluk kurumu, uluslararası hukuk sujeleri arasında her alanda meydana gelen gelişmeler neticesinde oluşturulmuş ve ihtiyaçlara göre de yeniden yapılandırılmıştır.¹⁸⁹

Konsolosluk görevlerini şu şekilde sıralayabiliriz:

a) Devletler Hukukunca kabul edilen sınıflar çerçevesinde gönderen Devlet'in ve bu Devlet'in uyruğu bulunan gerçek ve tüzel kişilerin çıkarlarını kabul eden Devlet'te korumak;

b) Bu sözleşme hükümleri çerçevesinde, gönderen Devlet ile kabul eden Devlet arasında ticarî, ekonomik, kültürel ve bilimsel ilişkilerin gelişmesini kolaylaştırmak ve onlar arasındaki dostluk ilişkilerini teşvik etmek;

c) Kabul eden Devlet'in ticarî, ekonomik, kültürel ve bilimsel, hayat şartları ve gelişmeleri hakkında, her türlü kanuni yollarla bilgi edinmek ve bu hususlarda gönderen Devlet hükümetine rapor ve ilgili kişilere bilgi vermek,

d) Gönderen Devlet uyruklarına pasaport ve seyahat belgeleri ve keza bu Devlet'e gitmeyi arzu eden kişilere vize ve gerekli belgeler vermek;

e) Gönderen Devlet'in uyruğu bulunan gerçek ve tüzel kişilere yardım etmek;

f) Noter ve kişi halleri memuru sıfatıyla hareket etmek ve benzeri görevleri ve kabul eden Devlet'in kanun ve düzenlemelerine aykırı olmadığı ölçüde bazı idarî mahiyetteki görevleri yapmak;

g) Kabul eden Devlet'in kanun ve düzenlemeleri uyarınca, gönderen Devlet'in uyruğu bulunan gerçek ve tüzel kişilerin bu Devlet'te mirasla ilgili çıkarlarını korumak;

h) Özellikle haklarında bir velâyet veya kayımlık söz konusu olduğunda gönderen Devlet'in uyruğu bulunan küçük ve gayri mümeyyizlerin çıkarlarını kabul eden Devlet'in kanun ve düzenlemeleriyle saptanmış sınırlar çerçevesinde korumak;

---

¹⁸⁸ Kamuran Reçber ,a.g.e. s.102

¹⁸⁹ Kamuran Reçber ,a.g.e. s.103

i) Kabul eden Devlet'te yürürlükte bulunan uygulama ve usuller saklı kalmak üzere, gönderen Devlet uyrukları kabul eden Devlet'te bulunmadıkları veya tamamen başka bir nedenle zamanında hak ve çıkarlarını koruyamayacak durumda oldukları takdirde, bu uyrukların hak ve çıkarlarının korunması amacıyla, kabul eden Devlet kanun ve düzenlemeleri uyarınca, geçici tedbirlerin alınmasını talep etmek için söz konusu uyrukları kabul eden Devlet mahkemeleri veya başka makamlar önünde temsil etmek veya uygun şekilde temsil edilmelerini sağlamak üzere tertibat almak;

j) Yürürlükteki uluslararası anlaşmalar uyarınca veya böyle anlaşmalar bulunmadığı takdirde kabul eden Devlet'in kanun ve düzenlemelerine uygun olacak şekilde, adli ve gayri adli evrakı ulaştırmak veya istinabeleri yerine getirmek;

k) Gönderen Devlet'in uyrukluğunu taşıyan deniz ve nehir gemileri ile bu Devlet'te kayıtlı uçaklar üzerinde ve keza bunların mürettebatı üzerinde gönderen Devlet'in kanun ve düzenlemelerinde öngörülen kontrol ve teftiş haklarını kullanmak;¹⁹⁰

l) Bu maddenin (k) bendinde söz konusu gemi, vapur ve uçaklarla, bunların mürettebatına yardım etmek ve bu gemi ve vapurların seyahati ile ilgili beyanları kabul etmek, geminin kâğıtlarını incelemek ve vize etmek ve kabul eden Devlet makamlarının yetkilerine hâlel getirmeksizin yolculuk sırasında vuku bulan olaylar hakkında soruşturma yapmak ve gönderen Devlet'in kanun ve düzenlemelerinin verdiği yetki ölçüsünde kaptan, gemi zabitanı ve tayfalar arasında her çeşit anlaşmazlıkları çözümlmek;

m) Gönderen Devlet tarafından bir konsolosluğa verilen ve kabul eden Devlet kanun ve düzenlemelerinin yasaklamadığı veya bu Devlet'in karşı çıkmadığı veya gönderen Devletle kabul eden Devlet arasında yürürlükte bulunan uluslararası anlaşmalarda belirtilen bütün diğer görevleri yapmak.

Konsolosluk şefi, görevine, kabul eden Devlet'in, şekli ne olursa olsun, "Buyruktu" diye isimlendirilen bir müsaadesiyle başlar.¹⁹¹

Fahri Konsoloslar ise, Dış İşleri mensubu olmamasına rağmen görevlendirildiği ülkelerde, o yabancı memleketin işlerini yapan ve çıkarlarını gözeten tanınmış kimselerdir. Konsolosluk Görevleri ve Hakları, Konsolosluk İlişkileri Arasında Viyana Sözleşmesi'nde yer alır ve bu sözleşmeye Türkiye de taraftır. İki ülke arasında konsolosluk ilişkilerinin

¹⁹⁰ Konsolosluk İlişkileri Hakkında Viyana Sözleşmesi madde 5

¹⁹¹ Konsolosluk İlişkileri Hakkında Viyana Sözleşmesi madde 12

kurulması ise ülkelerin karşılıklı muvafakati ile olur. Konsolosluk görevlerini üstlenenler Devletler Hukukunca kabul edilen sınırlar çerçevesinde gönderen Devlet'in ve bu Devlet'in uyruğu bulunan gerçek ve tüzel kişilerin çıkarlarını kabul eden Devlet'te korumak; gönderen Devlet ile kabul eden Devlet arasında ticari, ekonomik, kültürel ve bilimsel ilişkilerin gelişmesini kolaylaştırmak ve onlar arasındaki dostluk ilişkilerini teşvik etmek; Kabul eden Devlet'in ticari, ekonomik, kültürel ve bilimsel, hayat şartları ve gelişmeleri hakkında, her türlü kanuni yollarla bilgi edinmek ve bu hususlarda gönderen Devlet hükümetine rapor ve ilgili kişilere bilgi vermek, Gönderen Devlet uyruklarına pasaport ve seyahat belgeleri ve keza bu Devlet'e gitmeyi arzu eden kişilere vize ve gerekli belgeler vermek; Gönderen Devlet'in uyruğu bulunan gerçek ve tüzel kişilere yardım etmek, Noter ve kişi halleri memuru sıfatıyla hareket etmek ve benzeri görevleri ve kabul eden Devlet'in kanun ve düzenlemelerine aykırı olmadığı ölçüde bazı idari mahiyetteki görevleri yapmak; Gönderen Devlet tarafından bir konsolosluga verilen ve kabul eden Devlet kanun ve düzenlemelerinin yasaklamadığı veya bu Devlet'in karşı çıkmadığı veya gönderen Devletle kabul eden Devlet arasında yürürlükte bulunan uluslararası anlaşmalarda belirtilen bütün diğer görevleri yapmak gibi görevlere sahiptir.¹⁹²

Fahri konsolosluk ile ilgili "Konsolosluk İlişkileri Hakkında Viyana Sözleşmesi"nin 58 ila 68 inci maddeleri düzenleyicidir.

2.2. OSMANLI DÖNEMİNDE DİPLOMATİK TEMSİLCİLİKLER VE KONSOLOSLUKLARIN TAŞINMAZ EDİNMELERİ

Osmanlı Devletinde Diplomasi sürecinin ana hatlarını, evvelki bölümde irdelemeye çalıştık. Bu bölümde ise çalışmamızın ana unsuru olan taşınmaz edinimi sürecinin nasıl başladığına değinilecektir.

1453 tarihinde İstanbul'un fethi, askeri stratejik, ekonomik, siyasi ve kültürel anlamda gerçekten de çağ açıp çağ kapatacak kadar ses getiren bir olay olarak tarih sahnesindeki yerini almıştır. Aynı zamanda bu hadise,1299 da bir beylikten doğmuş olan Osmanlı Devletini,"Cihannüma"bir imparatorluğa evrilmesinin en belirgin kilometre taşı olmuştur.

¹⁹² <http://bbdergi.com/bb/?p=742> 10.05.2012

II. Mehmet(Fatih) zamanında, gücü, yüzölçümü ve siyasi etkinliği gitgide artan Osmanlı Devleti, Avrupalı Yerleşikler arasında da nüfuzunu ve ilişkilerini paralel olarak arttırmaktaydı. İlişkiler salt siyasi-askeri düzeyden, gitgide ekonomik teması da içeren bir hale dönüşmekteydi.

Venedik bu dönemde çok diğer bölge devletlerinin önüne geçmiştir. Önceki bölümde anlatıldığı üzere, bu Venedik Prenslüklerinin esasen tüm coğrafyayı etkileyen bir takım özellikleri söz konusu idi. Zira Venedikliler, bölgede çok aktif tüccarlardı. Venedik tacir gemileri Akdeniz Havzasındaki tüm limanları dolaşıyor ticari faaliyette bulunuyordu. Dolayısı ile Venediklilerin bu ticari etkinlikleri, tüccarlarının çıkarlarını korumak gereğini ortaya çıkartmış ve Venedikliler yerleşik diplomasi usulüne aslında biraz da konsolosluk faaliyetleri kaygısı ile adım atmışlardır.

İlk mukim elçilik 18 Nisan 1453 Osmanlı-Venedik Antlaşması'yla kurulması bağtlanan ve aynı yıl faaliyete geçen Venedik Elçiliği'dir.¹⁹³ Bu elçiliği ise 1535'de Fransa, 1583'de İngiltere ve 1612'de Hollanda ikamet elçiliklerinin açılışı izlemiştir.¹⁹⁴

Osmanlı İmparatorluğu'na gelen elçiler I.İbrahim'in saltanat devrine kadar, İstanbul'da Çemberlitaş'ın karşısında bulunan“Elçi Hanı”nda ikamet ederlerdi.¹⁹⁵ 1646 yılından itibaren Galata'ya yerleşmelerine ve burada elçilik binaları yapmalarına izin verildi. Elçilik binalarının korunması görevi de “yasakçı” denilen yeniçerilere verildi. Elçi Hanı ise Eflak, Boğdan, Erdel ve Ragusa gibi bağlı devletlerin maslahatgüzarları tarafından kullanılmaya devam etti.¹⁹⁶ Yabancı elçilerin kendi binalarına taşınmalarına izin verilmesi, o devirde Avrupa'da da benimsenen “elçilik hakkı”, “elçilik binalarının dokunulmazlığı” gibi ilkelerin Osmanlı yöneticileri tarafından da benimsendiğini göstermesi açısından önemlidir.

Osmanlı döneminde özellikle Gayrimüslim nüfusun ve ticaretin yoğun olduğu bölgelerde siyasi ve ticarî kaygılarla yabancı devletler konsolosluklar açmaktaydı. Hatta kimi zaman hiçbir vatandaşının bulunmadığı bir şehirde bile siyasi veya ekonomik kaygılarla

¹⁹³ Mahmut Şakiroğlu, “Venedik Cumhuriyeti'nin İstanbul'daki Temsilcileri: Balyoslar, Çalışmaları ve Etkinlikleri”, Tarih ve Toplum, S. 59., (Kasım 1988), s. 46. ,Gökhan Erdem a.g.e. s.109

¹⁹⁴ Kemal Girgin, **Osmanlı ve Cumhuriyet Dönemleri Hariciye Tarihimiz (Teşkilat ve Protokol)**, 3. B., İstanbul, Okumuş Adam Yayınları, 2005, s. 47. Gökhan Erdem a.g.e. s.114

¹⁹⁵ Elçi Hanı için bkz: Semavi Eyice, “Elçi Hanı”, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Dergisi, S. 24, (1970), s. 93–130. , Gökhan Erdem a.g.e. s.162

¹⁹⁶ Uzunçarşılı, **Osmanlı Devletinin Merkez ve Bahriye Teşkilatı**, s. 278. , Gökhan Erdem a.g.e. s.162

konsolosluklar açılabilmekteydi¹⁹⁷. Konsoloslukların resmî olmayan bir görevi ise bölgelerindeki Hıristiyan halkı himaye etmekte¹⁹⁸. Konsolosluk çalışanları kurumları için taşınmaz edindikleri gibi kendileri için de taşınmaz edinme yolları aramaktaydılar. Buldukları diplomatik konum ve bağlı buldukları devletin Osmanlı ile siyasi ilişkilerinin taşıdığı önem nispetinde bunlar taşınmaz edinmede başarılı olabilmekteydiler.¹⁹⁹

Konu ile direkt alakalı olmamakla birlikte şunu da ek bilgi olarak ilave edebiliriz; Osmanlı Devrinde 1793'te III. Selim döneminde ilk sürekli Büyükelçilik Londra'da açılmış ve Yusuf Ağâh Efendi ilk sürekli Osmanlı Büyükelçisi olarak atanmıştır.²⁰⁰

2.3. CUMHURİYET'İN İLK DÖNEMLERİNDEN GÜNÜMÜZE DİPLOMATİK TEMSİLCİLİKLER VE KONSOLOSLUKLARIN TAŞINMAZ EDİNİMLERİ

2.3.1. Ana Hatlar

Türkiye Cumhuriyeti Devleti, bilindiği üzere Osmanlı İmparatorluğu mirasını devralarak kurulmuş bir devlettir. Dolayısı ile Cumhuriyet, kendine özgü pek çok kurum ve kuruluşu ilk defa ya da sil baştan tasarlamakla birlikte, bazı konularda ise Osmanlı döneminden kalmış olan pek çok teamülü-geleneği sürdürmüştür. Esasen diplomasiye ilişkin ortak hafızanın söz konusu olduğunu ileri sürebilmek mümkündür. Osmanlı döneminde oluşmuş bulunan hariciye teşkilatı, pek çok özelliği ile Cumhuriyete devrolmuş, bununla birlikte dış ilişkilere dair pek çok usul ve esas da neredeyse aynen sürmüştür.

---

¹⁹⁷ Almanya'nın Musul'da hiçbir vatandaşı olmadığı halde, Alman hükümeti bu şehirde bir konsolosluk açmıştı. Bkz.: Erdem Karaca, "Osmanlı Devletinde Birinci Dünya Savaşı Öncesi Şimendüferler (Demiryolları Meselesi (1913- 1914), OTAM, Sayı: 27, s. 91. , Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Taşınmaz Geliştirme Anabilim Dalı **TÜRKİYE'DE YABANCILARIN TAŞINMAZ EDİNİMİ VE ETKİLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ** isimli çalışmanın 2.Gelişim raporu s.924

¹⁹⁸ Smith ve Dwight adlı iki misyonerin raporunda Tokat için şunlar yazılmaktaydı: "... Tokat halkının Avrupalılarla birlikte yaşamak alışkanlığı yoktur. Bunlara ilaveten burada Avrupalı bir devletin konsolosluğu da yoktur, dolayısıyla onların himayesi de olmayacaktır. Bütün bu olumsuz şartlara rağmen İsa'nın himayesine girip çalışılmalıdır". Bkz.: Ömer Turan, "Amerikan Misyonerlerinden E. Smith ve H.G.O. Dwig'h'e Göre 1830- 1831 Yıllarında Ermeniler", XIV. Türk Tarih Kongresi, Bildiriler, II/2, Ankara 2005, s. 1468. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Taşınmaz Geliştirme Anabilim Dalı **TÜRKİYE'DE YABANCILARIN TAŞINMAZ EDİNİMİ VE ETKİLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ** isimli çalışmanın 2.Gelişim raporu s.924

¹⁹⁹ Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Taşınmaz Geliştirme Anabilim Dalı **TÜRKİYE'DE YABANCILARIN TAŞINMAZ EDİNİMİ VE ETKİLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ** isimli çalışmanın 2.Gelişim raporu s.924

²⁰⁰ <http://www.mfa.gov.tr/turkiye-cumhuriyeti-disisleri-bakanligi-tarihcesi.tr.mfa> 10.05.2012

Osmanlı devrinde konsolosluk ya da elçilik olarak ülke toprağında kurulmuş bulunan yabancı devletlere ait merkezlerde, Cumhuriyete geçiş ile birlikte bazı değişiklikler kaçınılmaz olmuştur. Bilindiği üzere diplomatik misyon olarak bir devletin ülkesinde başka bir devleti temsil eden Büyükelçilikler, ilgili devletin başkentinde tek merkez halinde kurulmaktadır. Osmanlı zamanında İmparatorluğun başkenti olan İstanbul'da Kurulu büyükelçilikler, Cumhuriyetin Ankara şehrini başkent olarak belirlemesi ile Ankara'ya taşınmak durumunda kalmış, fakat Osmanlı zamanında kullandıkları binaları, konsolosluk-başkonsolosluk binalarına çevirerek muhafaza etmişlerdir. Ayrıca Osmanlı Devleti zamanında Osmanlılara ait olup Cumhuriyet Devrinde başka devletlerin toprağına katılan yerlerdeki konsolosluklar da doğal olarak ortadan kalkmışlardır.(Örn.Kudüs)

Cumhuriyet Devrinde bir taraftan Osmanlı zamanında da ilişki halinde bulunulan yabancı devletlerin temsilcilikleri devam etmiş, bir taraftan da yeni diplomatik ilişkiler tesis edilen ülkeler temsilcilikler açmışlardır. Doğal olarak bu temsilcilikler ilgili faaliyetlerini sürdürebilmek için taşınmaz teminine ihtiyaç duyacaklardır.

Burada izlenen yol, çalışma içerisinde detaylarına ayrıca değinilecek olduğu üzere, ya ilgili taşınmazın kiralanması ya kabul eden devletçe tahsis yöntemi, ya da taşınmazın satın alınması şeklinde olmaktadır. Elçilikler ya da konsolosluklar kuruluş yöntemi itibariyle genellikle "karşılıklılık" esas ile kurulmaktadır. Aynı şekilde karşılıklılık esas ile bu diplomatik temsilciliklerin kullanacağı taşınmazlar da kararlaştırılmaktadır. Bununla ilgili arsa tahsisini-bina yapımını düzenleyen antlaşmalar, bina edinmeyi düzenleyen antlaşmalar ya da uzun süreli kiralama antlaşmaları söz konusu olmaktadır.

Bazı ülke iç hukuklarında(özellikle totaliter ülkeler) yabancıların her ne surette olursa olsun taşınmaz edinmelerinin yasaklanması dolayısı ile genel uluslararası teamüllere rağmen diplomatik temsilcilik ya da konsolosluklar taşınmazın mülkiyetini edinmemekte, ancak tahsis ya da kiralama ile bina kullanabilmektedirler. Aynı şekilde özel mülkiyetin söz konusu olmayıp tüm mülkiyetin devlete ait olduğu ülkeler de bu kapsamdadır.

Uluslararası örneklere bakacak olursak, ABD,1969,1972 ve 1977 yıllarında SSCB ile 85 yıllığına, her türlü yükümlülükten arî taşınmaz kiralama antlaşmaları yapmıştır. Bu antlaşmalar kapsamında Moskova ve Washington'da misyon binaları inşa edilmiştir. Her iki devlet, masrafları kendi tarafından karşılanarak inşa ettikleri misyon binalarının maliki

olmuşlardır.²⁰¹1991 yılında Birleşik Krallık ile SSCB arasında nota teatisi yoluyla, mevcut misyon binalarının önceden kararlaştırılmış kira oranları ile 99 yıllığına kullanılması konusunda anlaşmaya varılmıştır.1996 yılında ise “Moskova ve Londra’da Yeni Misyon Binalarının Kiralanması”(Lease of New Embassy Premises in Moscow and London) ve “Londra ve Moskova’da Misyon Binalarının Planı ve İnşası” (Design and Construction of Embassy Buildings in London and Moscow) adlarıyla iki düzenleme daha yapılmıştır. Son iki düzenlemede, mahalli imar ve planlara ilişkin mevzuata uyum, misyon binalarının inşaatında kullanılacak malzemelerin ithali, misyon binalarının inşaat alanlarının güvenliği ve bu alanlara giriş, Viyana konvansiyonuna göre hangi andan itibaren misyon binası statüsünün kazanılacağı konuları ele alınmıştır.²⁰²

Diplomatik temsilciliklere ve konsolosluklara taşınmaz malları edinme hakkı tanınsa bile taşınmazların edinilmesinde bazı şartların aranması veya kısıtlamalara gidilmesi mümkündür. Örneğin Birleşik Krallık, “Diplomatik Temsilcilik ve Konsolosluk Binaları Kanunu 1987 (Diplomatic and Consular Premises Act,1987) ”taşınmazın misyon binası olarak kullanılması için Dışişleri Bakanlığının iznini öngörmüştür.²⁰³

Ülkemizdeki uygulamanın da buna benzediği söylenebilir. Zira herhangi bir yabancı devletin ister diplomatik temsilciliği ister konsolosluğu için taşınmaz edinimi prosedüründe Dışişleri Bakanlığımız vesayetinde gerçekleşmektedir. Diplomatik temsilcilikler için Dışişleri Bakanlığı Protokol İşleri Genel Müdürlüğü, konsolosluklar için ise Konsolosluk İşleri Genel Müdürlüğü yetkilidir.

Şimdi diplomatik temsilcilik ve konsolosluklar bazında mevzuat ve esaslar incelenecektir.

---

²⁰¹ Eileen Denza ,”**Diplomatic Law a Commentary on the Vienna Convention on Diplomatic Relations**”,2nd ed.,Oxford 1998 ,s 107-108 ,Nuray Ekşi a.g.e. s.402

²⁰² Denza a.g.e. s.108-109 , Nuray Ekşi a.g.e. s.402

²⁰³ Nuray Ekşi, “**Türkiye’deki Taşınmaz Mallar Üzerinde Yabancı Devletlere, Diplomatik Temsilciliklere, Konsolosluklara ve Uluslararası Kuruluşlara Tanınan Haklar**”, isimli makale Milletlerarası Hukuk Bülteni 2004 s.400

2.3.2. Diplomatik Temsilciliklerin Taşınmaz Edinimi

Cumhuriyet Dönemini,18 Nisan 1961 tarihli Diplomatik İlişkiler Hakkında Viyana Sözleşmesi²⁰⁴'nin 1984 te kabulü ve öncesi olarak ikiye ayırabiliriz. Esasen karşılıklı kabul edilmiş protokoller ile düzenlenen bu husus, ilgili sözleşmeye taraf olduktan sonra da yine aynı usulle yürümüştür. Fakat ilgili sözleşme, protokollerin içeriğini oluşturmada yol gösterici bir etki sağlamıştır.

Nuray Ekşi, konuyu şöyle açıklamaktadır; Uygulamada Türkiye'deki yabancı elçiliklerin taşınmaz mal talepleri, karşılıklılık ilkesi çerçevesinde yerine getirilmektedir. Antlaşma varsa antlaşma, antlaşma yoksa karşılıklılığı teyit eden notanın verilmesi ile taşınmaz tahsisi yapılmaktadır. Dışişleri Bakanlığında alınan bilgilere göre,1980 yılının ortalarından itibaren Ankara'da Oran Sitesinde yabancı elçiliklere taşınmaz tahsisi yapılmaya başlanmıştır. Taşınmaz malın mutlaka Oran Sitesinden alınması zorunlu değildir. Bu alanın dışında kalan yerler için de taşınmaz talep edilebilir. Bu durumda karşılıklılığı teyit eden nota mukabilinde tahsisat yapılmaktadır.²⁰⁵

Sözleşme üzerinden giderek diplomatik temsilciliklerin taşınmaz ediniminde ana hatları belirleyen hususlara değinelim:

Sözleşmenin 1.maddesinin (i)bendi misyon binalarını tanımlamaktadır:

“«Misyon binaları», misyon şefinin ikametgâhı dahil olmak üzere ve mülkiyete bakılmaksızın, misyonun maksatları için kullanılan binalar veya bina bölümleri ile bunlarla irtibatlı arazidir.”

Burada altı çizilmesi gereken noktalardan biri ”mülkiyete bakılmaksızın” ibaresidir. Zira az evvel değinildiği üzere, taşınmazın mülkiyeti, her zaman diplomatik temsilciliği kuran ülkede olmamaktadır. İkinci husustan ise şunu anlıyoruz, ilgili ülke diplomatik temsilcilik faaliyeti için sadece bina edinmek ile kısıtlı olmayıp, binanın arazisini de edinebilmektedir. Bu husus şunun için önemlidir, bazı ülkelerde binanın üzerinde bulunduğu arsa ve binanın kendisi ayrıştırılabilmekte ve farklı edinim koşullarına tabi olabilmektedir. Dolayısı ile binanın mülkiyeti elde edilebilmekte fakat arazinin mülkiyetine sahip olunamamaktadır. Ör. Azerbaycan

²⁰⁴ Bu başlık altında bundan sonra “sözleşme” adı ile anılacaktır.

²⁰⁵ Nuray Ekşi, a.g.e. s.403

Sözleşmenin 12.maddesi özel bir kısıtlamayı belirtmektedir:

“Gönderen Devlet, kabul eden Devletin önceden açık rızası olmadan misyonun kurulduğu mahallerden başka yerlerde misyonun bir kısmını teşkil eden bürolar kuramaz.”

Buradaki vurgu, misyonun tek merkezde tek parça halinde olmasının esas olan durum olduğunu işaret etmektedir. Yani diplomatik temsilcilik, birden fazla şehre ya da aynı şehrin farklı farklı bölgelerine dağılamaz. Ancak kabul eden devletin açık rızası olması hali ibaresi ile istisna durumların anlaşma ile düzenlenebileceği de belirtilmiştir.

Sözleşmenin 20.maddesi, diplomatik temsilcilik arazisi ve binasının özgün durumunu ortaya koyması açısından önemlidir:

“Misyon ve şefi, gönderen Devletin bayrağını ve armasını, misyon şefinin ikametgâhı da dahil olmak üzere misyonun binalarında ve misyon şefinin nakil vasıtalarında kullanmak hakkını haizdirler.”

Burada diplomatik temsilcilik arazisi-binasına bayrak çekmek ile o taşınmazın gönderen devlet ülkesinin toprağı olması konusuna gönderme yapılmaktadır. Çok teferruatlı bir konu olduğundan detayına girilmeyecektir.

Sözleşmenin 21.maddesinin 1.fıkrası ise çalışmanın odak noktasına temas etmektedir:

“Kabul eden Devlet, kanunlarına uygun olarak, kendi ülkesinde gönderen Devletin misyonu için gereken binaların edinilmesini kolaylaştıracak veya gönderen Devletin başka suretle yer bulmasına yardımcı olacaktır.”

Burada diplomatik temsilciliğın, taşınmaz edinmesinin ilke olarak bir hak olmadığını,”başka surette yer bulması” ibaresinden anlıyoruz. Fakat sözleşme, kabul eden devletin bir yükümlülüğü olarak, eğer gönderen devlet, kabul eden devletin iç hukukuna göre taşınmaz edinebiliyorsa, kabul eden devlet, bu taşınmaz edinme sürecini kolaylaştırmak durumunda olduğunu açıkça ifade etmektedir.

Madde 22:

“1. Misyon binaları dokunulmazdırlar. Kabul eden Devlet yetkilileri misyon şefinin rızası olmadıkça bu binalara giremezler.

2. Kabul eden Devlet, misyon binalarını herhangi bir tecavüz veya zarara karşı korumak ve misyonun huzurunun herhangi bir şekilde bozulması veya itibarının kırılmasını önlemek üzere her türlü tedbiri almak özel göreviyle yükümlüdür.

3. Misyon binaları ile içindeki eşyalar ve diğer mallar ve misyonun nakil vasıtaları arama, el koyma, haciz veya icradan bağıştırlar.”

Sözleşmenin 22.maddesi, diplomatik temsilcilik olarak kullanılan bina ya da binaların ve bunların arazisinin, ilgili ülke topraklarındaki diğer taşınmazlardan hukuki statü itibariyle tam anlamıyla ayrı bir yeri olduğunu göstermektedir.

Madde 23:

“1. Gönderen Devlet ve misyon şefi, yerine getirilen belirli hizmetlerin bedeli olan ödemelerin dışında, ister malik, ister kiracı olsunlar misyon binaları bakımından bütün millî, bölgesel veya beledî vergi ve resimlerden bağıştırlar.

2. Bu maddede bahis konusu vergiden bağıştıklık, gönderen Devlet veya misyon şefi ile akit yapan şahısların kabul eden Devletin kanununa göre ödemeleri gereken vergi ve resimlere uygulanmaz.”

Sözleşmenin 23.maddesi ise ilgili taşınmazların tüm maddi yükümlülüklerden arî olduğunu ifade etmektedir.

Konuyla alakalı şu söylenebilir, diplomatik misyonlara dair çeşitli konularda protokoller-antlaşmalar yapılabilmektedir. Burada sadece binalar açısından vergi muafiyetinden söz edilmiş olup başkaca konularda da vergi muafiyeti söz konusudur. Örneğin sözleşmenin 34/a fıkrasına göre diplomatik ajanlar vasıtalı vergileri (kdv-ötv gibi dolaylı vergiler) ödemek durumundadırlar, fakat uygulamada iki ülke arasındaki protokol ile bu kurala da istisna getirildiği görülmektedir.

Madde 30:

“1. Bir diplomatik ajanın özel konutu misyonun binaları gibi aynı dokunulmazlık ve korunmadan yararlanacaktır.”

Sözleşmenin 30.maddesinin birinci fıkrası, az evvel 22/1 de belirtilen dokunulmazlığın, diplomatik ajanların özel konutları için de geçerli olduğunu ortaya koymaktadır.

Madde 41:

“3. Misyonun binaları, misyonun bu Sözleşmede belirtilen görevleri veya diğer genel uluslararası hukuk kuralları veya gönderen ve kabul eden Devlet arasında yürürlükte olan özel anlaşmalar ile bağdaşmayacak bir tarzda kullanılmaz.”

Sözleşmenin 41 maddesinin 3.fıkrası da binaların kullanımında özel bir kısıtlama getirmektedir. Bu madde de esasen diplomatik temsilcilik binalarının kullanım amacını kısıtlayarak, binalarda misyonun diplomatik faaliyet dışı işler yapmasını yasaklamıştır.

Madde 47:

“1. Kabul eden Devlet, bu Sözleşmenin hükümlerinin uygulanmasında Devletler arasında ayırım gözetmez.

2. Ancak, aşağıdaki hallerde ayırım yapılmış sayılmaz:

a) Kabul eden Devlet, bu sözleşme hükümlerinin herhangi birini, bu hükmün gönderen Devlet dahilindeki kendi misyonuna kısıtlamak uygulanması sebebiyle kısıtlamak olarak uyguladığı takdirde;

b) Devletler birbirlerine teamül veya anlaşma yoluyla bu sözleşme hükümlerinin gerektirdiğinden daha müsait muamele bahsettikleri takdirde.”

Sözleşmenin 47.maddesi, kabul eden devletin, ülkesinde diplomatik temsilcilik kuran devletler arasında ayrıcalık yapamayacağını düzenler.

Konumuz açısından ele alırsak, ülkemizde bazı diplomatik temsilciliklere taşınmaz edinme hakkı vermekteyiz, bazılarına ise tahsis ya da kiralama ile taşınmaz kullanımı sağlamaktayız. İşte aslında bu madde, bu durumun sözleşme açısından meşruluğunu ifade etmektedir. Zira taşınmaz edinmesine izin vermediğimiz ülke ile temaslarımız incelendiğinde, öncelikle o ülkenin mevzuatı ya da siyasi makamlarının, bizim misyonumuza taşınmaz edinme hakkı vermediği görülecektir. Dolayısı ile misli ile muamele ederek biz de o devletin diplomatik misyonunun taşınmaz edinmesine izin vermemekteyiz. Örneğin SSCB

Konu hakkında Dışişleri Bakanlığının uygulamasına dair kısa bir not aktaracak olur isek;

İlk kez Büyükelçilik açılacak ülkede, kiralık veya satılık uygun bir bina bulunmadığı takdirde, Diplomatik İlişkiler Hakkında Viyana Sözleşmesinin yukarıda kayıtlı hükmü çerçevesinde Dışişleri Bakanlığı nezdinde girişimde bulunularak, Dışişleri Bakanlığının yardım ve yönlendirmesinin talep edilmesi uygun olacaktır. Tecrübelerimiz, bu talebin ilk aşamada yazılı değil, Bakanlığın ilgili birimiyle doğrudan temas edilmek suretiyle yapılmasının daha etkin sonuç vereceğini göstermektedir. Bu konuda doğrudan yapılacak görüşme, bina ihtiyacımız konusunda ayrıntılı bilgi verilmesine ve işlemlerin daha hızlı şekilde tamamlanmasına imkân tanıyacaktır. Görüşmede ayrıca, uygun bina gösterilemiyorsa uygun fiyat ve şartlarda arsa tahsisi veya söz konusu ülkenin ileride ülkemizde Büyükelçilik açabileceği de göz önünde bulundurularak takas gibi yöntemler üzerinde durulabilir.

Kançılara ve/veya Büyükelçinin ikametgâhı için bina bulunduğu takdirde, kabul eden Devletin Dışişleri Bakanlığından gerekli izinlerin alınması gerekmektedir. Uygulamamıza göre, ülkemizde bulunan misyonların, Diplomatik İlişkiler Hakkında Viyana Sözleşmesi çerçevesinde her türlü bina satın alma, kiralama, onarım gibi işlemlerden Bakanlığımızı haberdar etmesi ve iznimizi alması gerekmektedir. Bu çerçevede, kiralama, satın alma veya tadilat gibi konularda Büyükelçiliklerin talepleri, şehircilik, imar, iskân, trafik ve güvenlik açısından incelenmek üzere Bakanlığımızca ilgili makamlara iletilmekte, makamlardan alınan cevaplar doğrultusunda, karşılıklılık gibi faktörler çerçevesinde değerlendirilerek gerekli izinler verilmektedir. Bu konudaki Notada yer alabilecek hususlar aşağıda sunulmuştur:

“No: ..../2010

“The Embassy of the Republic of Turkey presents its compliments to the Ministry of Foreign Affairs of..... and has the honor to inform the Ministry that the Embassy plans to build/buy/rent a new property/building (to use as the residence of the Ambassador/Chancellery) located at the below address:

.....

The Embassy kindly requests Ministry’s advice and assistance in initiating the necessary formalities and permissions.”

Dışişleri Bakanlığında alınacak cevap doğrultusunda yerel makamlarla işbirliği halinde gerekli işlemler yapılır. Diplomatik İlişkiler Hakkında Viyana Sözleşmesi çerçevesinde, gönderen Devlet ister malik, ister kiracı olsunlar misyon binaları bakımından bütün milli, bölgesel veya beledi vergi ve resimlerden bağışık olmakla birlikte, bazen bu hususun teyidi gerekebilir. Bu durumda, Dışişleri Bakanlığına, aşağıda yer alan hususları içeren bir Nota gönderilip, vergi muafiyeti bulunup bulunmadığı sorulabilir. Cevabın olumsuz olması halinde, karşılıklılık ilkesi çerçevesinde, söz konusu vergilerden muafiyet talep edilebilir.

“ The Embassy of the Republic of Turkey presents its compliments to the Ministry of Foreign Affairs of ..... and has the honor to inquire from the esteemed Ministry if the Turkish Embassy is exempted from the payment of specific taxes (like real estate tax) levied on the acquisition of real estate property for official use.”

Diğer taraftan, Büyükelçilik ve/veya Başkonsolosluk mensupları için çevre ve güvenlik koşulları elverdiği ölçüde, park yeri tahsisi talebinde bulunulması mümkündür.

Ülkemizdeki Büyükelçilik ve Başkonsoloslukların bu tür talepleri değerlendirilirken karşılıklılık ilkesi de göz önüne alınmaktadır.²⁰⁶

Bazı ülkelerle yapılmış olan protokol örnekleri ek-3 te incelenebilir.

2.3.3. Konsoloslukların Taşınmaz Edinimi

Bu kısımda, iki nokta üzerinde durulacaktır. İlk olarak 20.05.1955 tarih ve 6593 sayılı “ECNEBİ DEVLETLERE ANKARA'DA SEFARETHANE VE KONSOLOSHANE İNŞA ETMEK ÜZERE MECCANEN ARSA TAHSİSİ HAKKINDA KANUN” dan bahsedeceğiz.

“ECNEBİ DEVLETLERE ANKARA'DA SEFARETHANE VE KONSOLOSHANE İNŞA ETMEK ÜZERE MECCANEN ARSA TAHSİSİ HAKKINDA KANUN²⁰⁷

Kanun Numarası: 6593

²⁰⁶ Aylin Taşhan (Elçi-Genel Müdür Yardımcısı), “DİPLOMASİDE AYRICALIK VE BAĞIŞIKLIKLARLA İLGİLİ UYGULAMALAR (Immunities and Privileges Booklet)”, DİŞİŞLERİ BAKANLIĞI Protokol Genel Müdürlüğü s.17-18
²⁰⁷ R.G. tarih: 27/05/1955 sayı: 9013

Kabul Tarihi : 20.05.1955

Yayımlandığı R. Gazete : Tarih : 27.05.1955 Sayı : 9013

Yayımlandığı Düstur : Tertip : 3 Cilt : 36 Sayfa : 1498

Madde 1– Ecnebi Devletlere Ankara'da sefarethane ve konsoloshane inşa eylemek üzere Hazinece bedelsiz arsa tahsis ve temlik edilebilir.

Madde 2 – Gerek bu arsaların, gerekse bu arsalar üzerine inşa olunacak sefarethane ve konsoloshanelerin tapuya tescillerinde harç ve resim alınmaz.

Madde 3 – (Mülga: 19/7/1972 - 1615/181 md.)

Madde 4 – Yukarki maddelerle kabul edilen bedelsiz arsa tahsis ve temlik, tapu harcı ve Gümrük Vergisi muafiyeti, bunlardan istifade edecek yabancı Devletlerin Türkiye Cumhuriyetine mütekabiliyet esasına göre aynı hakları tanınmasına bağlıdır.

Madde 5 – Bu kanun neşri tarihinden itibaren mer'idir.

Madde 6 – Bu kanunun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.”

İkinci olarak önceden bahsi geçmiş olan 24 Nisan 1963 tarihli “Konsolosluk İlişkileri Hakkında Viyana Sözleşmesi”²⁰⁸ nin ilgili maddeleri incelenecektir.

Esasen evvel de değinilmiş olduğu gibi, Türkiye Cumhuriyeti Devleti, tıpkı diplomatik temsilciliklerde olduğu gibi konsolosluklarda da karşılıklılığın tesisi amacıyla ilgili devletlerle ikili antlaşmalar-protokoller imzalamaya yoluna gitmiştir. Fakat bahsi geçen sözleşme, bu antlaşmaların içeriğine yol gösterici olmuş ana ilkeleri belirlemiştir.

Madde 1 – Tanımlamalar:

a) "Konsolosluk" deyiminden, tüm Başkonsolosluk, Konsolosluk, Muavin Konsolosluk veya Konsolosluk ajanlığı anlaşılır.

---

²⁰⁸ Bu başlık altında "sözleşme" olarak anılacaktır.

j) "Konsolosluk Binaları" deyiminden, maliki kim olursa olsun, münhasıran konsolosluk amaçları için kullanılan binalar veya bina kısımları, müştemilâtı ve bunların üzerinde buldukları arsalar anlaşılır.

Sözleşmenin 1.maddesi (j) fıkrasından konsolosluk binalarında mülkiyetin gönderen devlete ait olması gibi bir şartın olmadığı anlaşılıyor.

Madde 4 - Bir konsolosluğun kurulması:

2 - Konsolosluğun yeri, sınıfı ve konsolosluk görev çevresi gönderen Devlet tarafından tesbit olunur ve kabul eden Devlet'in tasvibine sunulur.

3- Konsolosluğun yeri, sınıfı ve konsolosluk görev çevresi ile ilgili olarak gönderen Devlet tarafından sonradan yapılacak değişiklikler, ancak, kabul eden Devlet'in muvafakatiyle olur.

4 - Bir başkonsolosluk veya bir konsolosluk bulunduğu yerden başka bir yerde bir muavin konsolosluk veya bir konsolosluk ajanlığı açmak istediği takdirde yine kabul eden Devlet'in muvafakati gereklidir.

5 - Mevcut bir konsolosluğun bir parçasını teşkil eden bir büronun konsolosluğun bulunduğu yerin dışında açılması için de, keza, kabul eden Devlet'in açık ve ön muvafakati gereklidir.

Konsolosluğun kurulacağı yer, konsolosluk kurulmuş bulunan yerin değiştirilmesi, başkaca bir yerde konsolosluğa ilave büro açılması gibi hususlar kabul eden devletin iznine bağlanmıştır.

Madde 29 - Ulusal Bayrağın ve Armanın Kullanılması:

“2. Gönderen Devlet'in ulusal bayrağı ile Devlet arması, konsolosluk tarafından işgal edilen binanın üzerine, giriş kapısının üstüne ve keza konsolosluk şefinin ikametgâhı üzerine ve bir hizmetin görülmesi dolayısıyla kullanıldığında konsolosluk şefinin taşıt araçları üzerine çekilebilir ve konulabilir.”

Tıpkı diplomatik temsilcilikte olduğu gibi burada da ilgili konsolosluk binasında gönderen devlet bayrağı çekilerek ilgili mülk arazisinin ve binasının gönderen devlet toprağı sayıldığına gönderme yapılıyor. Burada mülkiyetin kimde olduğunun önemi yoktur.

Madde 30 – Mesken:

“1. Kabul eden Devlet kendi kanun ve düzenlemeleri çerçevesinde ve ülkesi içinde konsolosluga gerekli binalari gönderen Devlet'in iktisap etmesini kolaylaştırmalı veya binalarin temini konusunda başka bir şekilde gönderen Devlet'e yardımda bulunmalıdır.”

Yine diplomatik temsilcilikte olduğu gibi, konsoloslukların taşınmaz edinimi, kabul eden devlete bir yükümlülük getirmekte, bina edinme ya da teminini hususunda kabul eden devletin iç hukuku elverdiği ölçüde gönderen devlete yardımcı olması beklenmektedir.

Madde 31 - Konsolosluk binalarının dokunulmazlığı:

“2. Kabul eden Devlet makamları, konsolosluk şefinin, onun tarafından tayin edilmiş kimsenin veya gönderen Devlet'in diplomatik temsilcilik şefinin muvafakati dışında, konsolosluk binalarının münhasıran konsolosluk işleri için kullanılan kısmına giremezler. Bununla beraber acil koruma tedbirleri alınmasını gerektiren yangın veya sair felâket halinde konsolosluk şefinin zımnî rızası alınmış sayılabilir.”

Diplomatik İlişkiler Hakkında Viyana Sözleşmesi'nin 22. Maddesinin 1 fıkrasına göre değerlendirildiğinde,” Bununla beraber acil koruma tedbirleri alınmasını gerektiren yangın veya sair felâket halinde konsolosluk şefinin zımnî rızası alınmış sayılabilir.” Hükmü ile konsolosluk binaları konusunda diplomatik binalara göre bir alt derecede dokunulmazlık öngörülüyor yorumuna varabiliriz.

Madde 32 - Konsolosluk Binalarının Akçalı Bağışıklığı:

“1 . Gönderen Devlet veya bu Devlet hesabına hareket eden her kişinin maliki veya kiracısı olduğu konsolosluk binaları ile meslekten konsolosluk şefinin ikametgâhı, yapılan özel hizmetler karşılığı bedeller dışındaki, ulusal, bölgesel veya belediyeye ait tüm vergi ve her nevi harçtan muaftırlar.

2. Bu vergi ve harçlar, kabul eden Devlet kanun ve düzenlemelerine göre, gönderen Devlet'le veya bu Devlet hesabına hareket eden kişi ile mukavele yapan kişiye ait olduğu takdirde, bu maddenin 1. fıkrasında öngörülen akçalı bağışıklık söz konusu vergi ve harçlara uygulanmaz.”

Yine diplomatik temsilciliklerde olduğu gibi binaların vergi muafiyeti söz konusudur. Görüldüğü gibi ikinci fıkra uyarınca, 3.kişilerin konsolosluklarla yapacağı sözleşmelerde, 3.kişilerin mükellef olduğu ödemelerde bu muafiyet uygulanmamaktadır.

Konsolosluk kuruluşuna dair protokolleri Ek-4 ve Ek-6 da inceleyebilirsiniz.

2.3.4. Fahri Konsoloslukların Taşınmaz Edinimi

Fahri konsolosluklarla ilgili düzenlemenin de yine 24 Nisan 1963 Konsolosluk İlişkileri Hakkında Viyana Sözleşmesi'nde bulunduğunu görmekteyiz:

Madde 58 - Kolaylıklar, ayrıcalıklar ve bağışıklıklarla ilgili genel hükümler:

“1. 28., 29., 30., 34., 35., 36., 37., 38. ve 39. maddelerle 54. maddenin 3. fıkrası ve 55. maddesinin 2. ve 3. fıkraları, bir fahrî konsolosluk memuru tarafından yönetilen konsolosluklara da uygulanır. Bundan başka, bu konsolosluklara ait kolaylıklar, ayrıcalıklar ve bağışıklıklar 59., 60., 61. ve 62. maddelerle düzenlenir.”

Fahri konsolosluklarla ilgili taşınmaz edinme hususunu düzenleyen 30.maddenin aynen geçerli olduğunu görmekteyiz.

Madde 59 - Konsolosluk binalarının korunması

“Kabul eden Devlet, bir fahrî konsolosluk memuru tarafından yönetilen bir konsolosluğa ait binaları korumak ve bu binaların işgal edilmesine veya hasara uğratılmasına ve konsolosluğun sükûnunun bozulmasına veya onuruna hanel gelmesine engel olmak için gerekli tedbirleri alır.”

Görüldüğü gibi diplomatik temsilciliklere ve konsolosluklara sağlanan bina dokunulmazlığından burada bahsedilmemektedir. Sadece koruma yükümlülüğü mevcuttur.

Madde 60 - Konsolosluk Binalarının Akçalı Bağışıklığı

1. Gönderen Devlet'in maliki veya kiracısı olduğu ve bir fahrî konsolosluk memuru tarafından yönetilen bir konsolosluğa ait binaları, yapılan özel hizmetler karşılığında alınanlar dışında her türlü ulusal, bölgesel veya belediyeye ait vergi ve resimlerden muaftır.

2. Bu maddenin 1. fıkrasında öngörülen akçalı bağışıklık, kabul eden Devletin kanun ve düzenlemeleri uyarınca gönderen Devlet'le bir mukavele akdeden kişi tarafından ödenmesi gereken vergi ve resimlere uygulanmaz.

Fahri konsoloslukların binalarına da vergisel bir muafiyet getirilmiştir.

Fahri Konsolosluk kuruluşu ile ilgili metinleri ek-5 te inceleyebilirsiniz.

SONUÇ

Devasa boyutlardaki bir alan, ilk bölümde sıkıştırılmış olarak sunulmaya çalışılmış olsa da, dileğim odur ki konu hakkında hiç fikri olmayan bir okuyucunun dahi kavrayabileceği bir yalınlık ile diplomasi izah edilmeye çalışılmış ve devamında diplomasi kurumlarının bu spesifik hususta nasıl hareket ettikleri ortaya konulmuştur.

Diplomatik misyonlar, devletlerin kendi aralarındaki bağlarıdır. Konsolosluklar ise devletlerin bireyler ile olan bağlarıdır. Diplomatik misyonlar, devletlerin birbirlerine açılan kapıları, konsolosluklar ise kişilere dönük yüzleridir. Tabii olarak bu kurumların faaliyet gösterdikleri ülkelerdeki fiziksel varlıkları, öncelikle yerleşik olmaları sonucunu gerektirmektedir. Bir yabancı devletin, diğer bir devlet ülkesinde toprak sahibi olabilmesi ise gerçekten de özel bir düzenleme alanı teşkil etmektedir. Yüzyıllar boyu süregelen diplomasi kurumunun mirasına ek olarak, 20 yy.da uluslar arası hukukun kaynağı olan antlaşmaların da yadsınamaz payı ile diplomatik misyon ve konsolosluklar, milletler ailesinin büyük bir çoğunluğunca kabul gören meşru bir zemine kavuşmuş, varlıklarının doğal sonucu olarak belirgin bir statü tabanını sağlamışlardır.

Çalışmanın ilk bölümünde bu süreci kısaca özetlemek hedeflenmiştir. Yani diplomasinin ortaya çıkışından bu yana geride bıraktığı evrim incelenmiş ve ikinci bölümde verilecek olan bilgilere altlık sağlanması amaçlanmıştır.

İkinci bölüm ise, teorik bir başlangıçla diplomatik misyon ve konsolosluk kurumlarını tanıttıktan sonra, bu kurumların taşınmaz edinimini nasıl gerçekleştirdiği cevabını aramıştır. Gerek son Türk Devleti olan Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin, gerekse dünyadaki genel konjonktürün izahına çaba gösterilmiştir.

Devletimiz ve toplumumuz, özellikle Cumhuriyet Döneminin altı koyu çizilmek kaydı ile son 200 yılını modernleşme yoluna baş koyarak geçirmiş, öncelikle dünya standartlarını yakalamayı hedeflemiş, devamında ise dünya standartlarını belirleme ülküsünü kendine şiar edinmiştir. Aynı şekilde bir devletin kendini devletlerarası camiada ifadesinin en fonksiyonel aracı olan diplomasiyi de dünyadaki standartlara uygun olarak gerçekleştirmek, son 200 yıllık değişmez hedefimiz olmuştur. Bu doğrultuda diplomasinin evrensel ilkeleri sürekli izlenmiş, devletler ile ilişkilerde sürekli beynelmilel bir çizgi yakalanmaya çalışılmıştır.

Genç Cumhuriyet, kuruluşundan beri ulu önder Atatürk'ün “Yurtta Sulh, Cihanda Sulh” prensibi ile diplomatik alanı tanımlamış ve kendi kurumlarını bu doğrultuda organize etmiştir. Eldeki imkanlar ve gereklilikler ölçüsünde dünyadaki tüm devletler ile ilişki kurulmaya çalışılmış, sadece basit kısa vadeli çıkar hesapları yapılmayarak, Türk Milletinin dünyaya tanıtımı hep göz önünde bulundurulmuştur.

Çalışmamızda ortaya konulmaya gayret gösterilen bütün süreç, modern dünyada devletlerarası ilişkilerin gerekliliklerine olan sadakatimizin bir göstergesi olup, bugün Türkiye Cumhuriyeti Devleti, diplomatik ilişkilerinde batının önde gelen devletleri ile tamamen aynı prensiplerde bir çizgiye sahiptir.

Diplomatik misyon ve konsolosluklara, uluslar arası hukukun tanımış olduğu tüm imkan ve ayrıcalıklar, gerek hizmetin yürütülmesine verilen önem gerek ise ikili ilişkilerde bulunulan muhatap devlete gösterilen saygı ekseninde fazlası ile sağlanmaktadır. Dolayısı ile karşılıklılık prensibinde her zaman pozitif tavra sahip Türk Dışişleri Politikası, şunu çok rahatlıkla ifade edebiliriz ki, diplomatik misyon ve konsoloslukların taşınmaz edinimi hususunda da evrensel bir çizgiyi yakalamıştır.

Bugün ülkemiz başkenti Ankara 104 ülkenin Büyükelçiliğini barındırmaktadır. 1924 yılında 39 dış temsilciliğe sahip olan Türkiye Cumhuriyeti, bugün yurtdışında 185 misyonla temsil edilmektedir. Bu dış misyonlarımızın 107'si Büyükelçilik, 11'i Daimi Temsilcilik ve 67 tanesi Başkonsolosluktur. Dışişleri Bakanlığımız halen merkezde ve dış teşkilatımızda 985 diplomatiyle görev yapmaktadır.²⁰⁹

Bu tablo esasen uluslar arası ilişkiler alanındaki gayretlerin en güzel ifadesidir. Çalışmada izaha çalışıldığı üzere, yabancı devlet diplomatik misyon ve konsolosluklarının ülkemizde sorunsuz kuruluşu ve faaliyet gösterebilmeleri, bahsi geçen sayılardan da anlaşılmaktadır.

Umarım, çalışmayı inceleyenlerin sorularına asgari ölçüde de olsa cevap verebilmeyi başarmışsızdır.

---

²⁰⁹ Misyon sayıları kaynağı:Dışişleri Bakanlığı

KAYNAKÇA

Alantar , Özden Zeynep ,**Türk Dış Politikasında Milletler Cemiyeti Dönemi** isimli makale s.71-100, **Türk Dış Politikasının Analizi** derleyen: Faruk Sönmezoğlu ,2.baskı Der Yayınları, İstanbul 1998

Ekşi , Nuray, **Türkiye'deki Taşınmaz Mallar Üzerinde Yabancı Devletlere, Diplomatik Temsilciliklere, Konsolosluklara ve Uluslararası Kuruluşlara Tanınan Haklar**, isimli makale Milletlerarası Hukuk Bülteni 2004

Erdem , Gökhan, **Osmanlı İmparatorluğu'nda Sürekli Diplomasiye Geçiş Süreci**, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Ana Bilim Dalı Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara, 2008

Kodaman , Timuçin – Akçay , Ekrem Yaşar **Kuruluştan Yıkılışa Kadar Osmanlı Diplomasi Tarihi ve Türkiye'ye Bıraktığı Miras** SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi Aralık 2010, Sayı:22

Pazarıcı , Hüseyin , **Uluslararası Hukuk Dersleri III.Kitap** 2.baskı Turhan Kitabevi ,Ankara 1997

Reçber , Kamuran , **Diplomasi ve Konsolosluk Hukuku** ,1.Baskı Dora Yayınları ,Bursa 2011

Sander , Oral **Anka'nın Yükselişi ve Düşüşü, Osmanlı Diplomasi Tarihi Üzerine Bir Deneme** Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları.- 563 Ankara,1987

Taşhan , Aylin (Elçi-Genel Müdür Yardımcısı), **Diplomaside Ayrıcalık ve Bağışlıklıklarla İlgili Uygulamalar (Immunities and Privileges Booklet)**, Dışışleri Bakanlığı Protokol Genel Müdürlüğü

Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Taşınmaz Geliştirme Anabilim Dalı
Türkiye’de Yabancıların Taşınmaz Edinimi ve Etkilerinin Değerlendirilmesi
isimli çalışmanın 2.Gelişim raporu

<http://www.atam.gov.tr/index.php?Page=DergiIcerik&IcerikNo=290>

<http://www.ait.hacettepe.edu.tr/egitim/ait203204/II7.pdf>

http://tr.wikipedia.org/wiki/Lozan_Antla%C5%9Fmas%C4%B1

<http://www.mfa.gov.tr/dis-politika-genel.tr.mfa>

<http://www.mfa.gov.tr/turkiye-cumhuriyeti-disisleri-bakanligi-tarihcesi.tr.mfa>

EK-1

18 Nisan 1961 Tarihli Diplomatik İlişkiler Hakkındaki Viyana Sözleşmesine Katılmamızın Uygun Bulunduğuna Dair Kanun

(Resmî Gazete ile yayımı : 12.09.1984 Sayı : 18513)

Kanun No. 3042 Kabul Tarihi: 04. 09.1984

MADDE 1. — 18 Nisan 1961 tarihinde imzalanarak 24 Nisan 1964 tarihinde yürürlüğe giren «Diplomatik ilişkiler Hakkında Viyana Sözleşmesi»ne katılmamız uygun bulunmuştur.

MADDE 2. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

18 NİSAN 1961 TARİHLİ DİPLOMATİK İLİŞKİLER HAKKINDA VİYANA SÖZLEŞMESİ

Bu sözleşmeye taraf olan Devletler;

Eski zamanlardan beri bütün ülkelere mensup insanların diplomasi görevlilerinin statüsünü tanıdıklarını hatırlayarak,

Birleşmiş Milletler Yasasının Devletlerin egemen eşitliği, uluslararası barış ve güvenliğin korunması ve uluslararası dostane ilişkilerin geliştirilmesi hakkındaki amaç ve ilkelerini göz önünde bulundurarak,

Diplomatik ilişkiler, ayrıcalıklar ve bağımsızlıklar hakkında uluslararası bir Sözleşmenin, ulusların farklı anayasal ve sosyal sistemlerine bakılmaksızın aralarında dostane ilişkilerin gelişmesine katkıda bulunacağına inanarak,

Bu gibi ayrıcalıkların ve bağımsızlıkların amacının fertleri yararlandırmak olmayıp, Devletleri temsil eden diplomatik misyonların görevlerinin etkin şekilde yapılmasını sağlamak olduğunu müdrik bulunarak,

Bu Sözleşme hükümlerince açıkça düzenlenmeyen meselelerde teamülî hukuk kurallarına uygulanmasına devam olunacağını teyid ederek,

Aşağıdaki hususlarda anlaşmışlardır.

MADDE 1.

Bu sözleşme bakımından, aşağıdaki deyimler, karşılarında yer alan anlamları haiz olacaklardır :

a) «Misyon şefi» gönderen Devlet tarafından bu sıfatla hareket etmek üzere görevlendirilen şahıstır;

b) «Misyon üyeleri», misyon şefi ve misyon kadrosuna mensup üyelerdir;

c) «Misyon kadrosunun üyeleri», misyonun diplomatik kadrosunun, idarî ve teknik kadrosunun ve hizmet kadrosunun üyeleridir;

d) «Diplomatik kadronun üyeleri», misyon kadrosunun diplomatik rütbe taşıyan üyeleridir;

e) «Diplomatik ajan», misyon şefi veya misyonun diplomatik kadrosunun bir üyesidir;

f) «İdarî ve teknik kadronun üyeleri», misyon kadrosunun misyonun idarî ve teknik hizmetinde çalışan üyeleridir;

g) «Hizmet kadrosu üyeleri», misyon kadrosunun misyonun iç hizmetinde bulunan üyeleridir;

h) «Özel hizmetçi», misyonun bir üyesinin ev hâzîr etinde bulunan ve gönderen Devlet hizmetinde çalışmayan bir şahıstır;

i) «Misyon binaları», misyon şefinin ikametgâhı dahil olmak üzere ve mülkiyete bakılmaksızın, misyonun maksatları için kullanılan binalar veya bina bölümleri ile bunlarla irtibatlı arazidir.

MADDE 2.

Devletler arasında diplomatik ilişkiler ve daimî diplomatik misyonlar kurulması karşılıklı rıza ile olur.

MADDE 3.

1. Bir diplomatik misyonun görevleri, diğerlerinin yanında, şunları da kapsar :

a) Gönderen Devleti kabul eden Devlette temsil etmek;

b) Kabul eden Devlette, uluslararası hukukun müsaade ettiği sınırlar içinde gönderen Devletin ve vatandaşlarının çıkarlarını korumak;

c) Kabul eden Devlet Hükümeti ile müzakereler yapmak;

d) Bütün yasal imkânlarla kabul eden Devletin durumunu ve gelişmelerini tespit etmek ve bunlar hakkında gönderen Devlet Hükümetine bilgi vermek;

e) Gönderen Devlet ile kabul eden Devlet arasında dostane ilişkileri ilerletmek ve ekonomik, kültürel ve bilimsel ilişkilerini geliştirmek.

2. Bu sözleşmedeki hiçbir hüküm konsolosluk görevlerinin bir diplomatik misyon tarafından yürütülmesini önleyecek şekilde yorumlanamaz.

MADDE 4.

1. Gönderen Devlet kabul eden Devletten bu Devlete misyon şefi olarak göndermek istediği şahıs için agreement almak zorunluğundadır.

2. Kabul eden Devlet, agreement'in reddi halinde gönderen Devlete sebep göstermek zorunluluğunda değildir.

MADDE 5.

i. Gönderen Devlet, ilgili kabul eden Devletlere gerekli ihbarda bulunduktan sonra yerine göre bir misyon şefini veya diplomatik kadronun herhangi bir üyesini, kabul eden Devletlerden herhangi biri tarafından açıkça itirazda bulunulmadıkça birden fazla Devlet nezdinde akredite edebilir.

2. Gönderen Devlet bir misyon şefini, bir veya dahi fazla sayıda başka Devlete akredite ettiği takdirde, misyon şefinin sürekli oturmadığı Devletlerin her birinde bir geçici Maslahatgüzarın (Charge d'Affaires ad interim) yönettiği bir- diplomatik misyon kurabilir.

3. Bir misyon şefi veya misyonun diplomatik kadrosunun herhangi bir üyesi, herhangi bir uluslararası kuruluş, nezdinde gönderen Devletin temsilciliğini yapabilir.

MADDE 6.

Kabul eden Devletçe itiraz edilmedikçe iki veya daha fazla sayıda Devlet, aynı şahsı, diğerk bir Devlet nezdinde misyon Şefi olarak akredite edebilirler.

MADDE 7.

5, 8, 9 ve 11 inci madde hűkűmleri sikli kalmak Őartiyle, gűnderen Devlet, misyon kadrosunun űyelerini serbestŐe tayin eder. Kara, deniz veya hava ataŐelerinin tayininde, kabul eden Devlet, bunların adlarının, onayı alınmak űzere űnceden bildirilmesini isteyebilir.

MADDE 8.

1. Misyonun diplomatik kadro űyeleri prensip itibarűyle gűnderen Devletin vatandaŐı olmalıdır.
2. Misyonun diplomatik kadro űyeleri, kabul eden Devletin her zaman geri alınabilecek rızası olmadıkŐa, bu Devletin vatandaŐları arasından tayin edilemez.
3. Kabul eden Devlet, gűnderen Devletin vatandaŐı olmayan űçűncű bir Devletin vatandaŐları iŐin de aynı hakkı saklı tutabilir.

MADDE 9.

1. Kabul eden Devlet, herhangi bir zaman ve kararının gerekŐesini aŐıklamak zorunluluğunda olmaksızın, gűnderen Devlete misyon Őefinin veya misyon Diplomatik kadrosunun herhangi bir űyesinin istenmeyen Őahıs (persona non grata) olduėunu veya misyon kadrosunun herhangi bir baŐka űyesinin kabule Őayan olmadıėını bildirebilir. Bu takdirde, gűnderen Devlet, duruma gűre, ilgili Őahıs geri çaėırır veya misyondaki gűrevine son verir. Bir Őahıs kabul eden Devletin űlkesine gelmeden űnce de istenmeyen veya kabule Őayan olmayan Őahıs olarak ilan edilebilir.
2. Gűnderen Devlet bu maddenin 1 inci fıkrasında kayıtlı yűkűmlűlűklerini yerine getirmeyi reddeder veya makul bir sűre iŐinde yerine getirmezse, kabul eden Devlet ilgili Őahıs misyonun bir űyesi olarak tanımayı reddedebilir.

MADDE 10.

1. Kabul eden Devletin Dışişleri Bakanlığına veya mutabık kalınacak başka Bakanlığa, aşağıdaki hususlar bildirilecektir:

a) Misyon üyelerinin tayini, gelişleri ve kesin ayrılışları veya misyondaki görevlerinin sona ermesi;

b) Misyonun bir üyesinin ailesine mensup olan bir şahsın gelişi ve kesin ayrılışı ile uygun bulunduğu, bir şahsın misyonun bir üyesinin ailesine dahil olması veya bu durumdan çıkması;

c) Bu fıkranın (a) bendinde belirtilen şahıslar tarafından istihdam olunan özel hizmetçilerin gelişi ve kesin ayrılışları ile gerektiğinde, bunların söz konusu şahısların hizmetinden ayrılmaları vakıası;

d) Kabul eden Devlette ikamet eden şahısların misyon üyeleri olarak veya ayrıcalık ve bağışıklık tanınan özel hizmetçiler olarak istihdam edilmeleri ve bu görevlerine son verilmesi.

2. Mümkün olan hallerde, geliş ve kesin ayrılışlar önceden de bildirilecektir.

MADDE 11.

1. Misyonun kadrosu hakkında özel anlaşma bulunmadığı takdirde, kabul eden Devlet kendisinin içinde bulunduğu durum ve koşulları ve söz konusu misyonun ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak misyonun kadrosunun kendince makul ve normal sayılan hadler dahilinde tutulmasını talep edebilir.

2. Aynı şekilde, kabul eden Devlet, benzer sınırlar içinde ve ayırım gözetmeksizin belirli bir sınıfa mensup memurları kabul etmeyi reddedebilir.

MADDE 12.

Gönderen Devlet, kabul eden Devletin önceden açık rızası olmadan misyonun kurulduğu mahallerden başka yerlerde misyonun bir kısmını teşkil eden bürolar kuramaz.

MADDE 13.

1. Misyon şefi, kabul eden Devlette carî olan ve yeknesak bir tarzda uygulanacak usule göre, ya itimatnamesini takdim ettiği zaman veya gelişini bildirdiği ve itimatnamesinin aslına uygun bir Örneği kabul eden Devletin Dışişleri Bakanlığına veya mutabık kalınacak başka bir Başkanlığa tevdi olunduğu zaman, kabul eden Devletteki görevine başlamış sayılır.

2. İtimatnamelerin veya bunların gerçek suretlerinin takdim sırası, misyon şefinin geliş tarihi ve saatine göre tayin olunur.

MADDE 14.

1. Misyon şefleri aşağıda gösterilen üç sınıfa ayrılır :

a) Devlet Başkanları nezdinde akredite edilen Büyükelçiler veya Nonslar ile muadili rütbedeki diğer misyon şefleri;

b) Devlet Başkanları nezdinde akredite edilen Murahhaslar, Elçiler ve Enternonslar;

c) Dışişleri Bakanları nezdinde akredite edilen Maslahatgözarlar;

2. Öncelik sırası ve nezaket kuralları dışında, misyon şefleri arasında sınıflar dolayısıyla bir fark gözetilmeyecektir.

MADDE 15.

Misyon şeflerinin tayin edileceği sınıf, Devletler arasında varılan mutabakatla tespit olunur.

MADDE 16.

1. Misyon şefleri, kendi sınıfları dahilinde 13 üncü madde uyarınca görevlerine başlayış tarih ve saatine göre öncelik taşırlar.

2. Bir misyon şefinin itimatnamesinde sınıfını değiştirmeksizin yapılan tadiller önceliğini etkilemez.

3. Bu madde, kabul eden Devletin Papalık Temsilcisinin önceliği hakkındaki herhangi bir uygulamasını etkilemez.

MADDE 17.

Misyonun diplomatik kadrosu üyelerinin önceliği, misyon şefi tarafından Dışişleri Bakanlığına veya mutabık kalınacak başka bir Bakanlığa bildirilir.

MADDE 18.

Misyon şeflerinin kabulü konusunda her Devletin uygulayacağı usul, her sınıf için yeknesak olacaktır.

MADDE 19.

1. Misyon şefinin görevi münhal olduğu, veya misyon şefi görevlerini yerine getiremediği takdirde, bir geçici Maslahatgüzar Charge d'Affaires ad interim) geçici olarak misyon şefi görevlerini yapacaktır. Geçici Maslahatgüzarın adı, ya misyon şefi tarafından veya bunun mümkün olmaması halinde Gönderen Devletin Dışişleri Bakanlığı tarafından, kabul eden Devletin Dışişleri Bakanlığına veya mutabık kalınacak başka bir Bakanlığa bildirilir.

2. Kabul eden Devlette Misyonun diplomatik kadrosunun hiç bir üyesi bulunmadığı takdirde, kabul eden Devletin rızası ile idarî ve teknik kadronun bir üyesi, gönderen Devlet tarafından misyonun güncel idarî işlerini yürütmek üzere tayin edilebilir.

MADDE 20.

Misyon ve şefi, gönderen Devletin bayrağını ve armasını, misyon şefinin ikametgâhı da dahil olmak üzere misyonun binalarında ve misyon şefinin nakil vasıtalarında kullanmak hakkını haizdirler.

MADDE 25.

1. Kabul eden Devlet, kanunlarına uygun olarak, kendi ülkesinde gönderen Devletin misyonu için gereken binaların edinilmesini kolaylaştıracak veya gönderen Devletin başka suretle yer bulmasına yardımcı olacaktır.

2. Aynı şekilde, kabul eden Devlet, gerekiyorsa üyelerine uygun yer bulmaları için misyonlara yardım edecektir.

MADDE 22.

1. Misyon binaları dokunulmazdır. Kabul eden Devlet yetkilileri misyon şefinin rızası olmadıkça bu binalara giremezler.

2. Kabul eden Devlet, misyon binalarını herhangi bir tecavüz veya zarara karşı korumak ve misyonun huzurunun herhangi bir şekilde bozulması veya itibarının kırılmasını önlemek üzere her türlü tedbiri almak özel göreviyle yükümlüdür.

3. Misyon binaları ile içindeki eşyalar ve diğer mallar ve misyonun nakil vasıtaları arama, el koyma, haciz veya icradan bağıştırlar.

MADDE 23.

1. Gönderen Devlet ve misyon şefi, yerine getirilen belirli hizmetlerin bedeli olan ödemelerin dışında, ister malik, ister kiracı olsunlar misyon binaları bakımından bütün millî, bölgesel veya beledî vergi ve resimlerden bağıştırlar.

2. Bu maddede bahis konusu vergiden bağışıklık, gönderen Devlet veya misyon şefi ile akit yapan şahısların kabul eden Devletin kanununa göre ödemeleri gereken vergi ve resimlere uygulanmaz.

MADDE 24.

Misyonun arşivleri ve evrakı her zaman ve nerede bulunursa bulunsun dokunulmazlığı haizdir.

MADDE 25.

Kabul eden Devlet, misyon görevlerinin yürütülmesi için her türlü kolaylığı sağlayacaktır.

MADDE 26.

Millî güvenlik nedenleriyle girişi yasaklanan veya düzenlemeye bağlanan bölgeler hakkındaki mevzuat hükümleri saklı kalmak şartıyla, kabul eden Devlet, ülkesinde misyonun bütün üyelerine hareket ve seyahat serbestliği sağlayacaktır.

MADDE 27.

1. Kabul eden Devlet, misyonun her türlü resmî amaç için serbestçe haberleşmesine izin verecek ve bunu koruyacaktır. Gönderen Devletin hükümeti ve nerede bulunursa bulunsun, diğer misyonları ve konsoloslukları ile haberleşme esnasında misyon, diplomatik kuryeler ve kodlu veya şifreli mesajlar dahil olmak üzere, uygun bütün haberleşme vasıtalarını kullanabilir. Bununla beraber, misyon, telsiz vericisini ancak kabul eden Devletin rızası ile kurabilir ve kullanabilir.

2. Misyonun resmî yazışması dokunulmazlığı haizdir. Resmî yazışma, misyona ve görevlerine ait her türlü yazışma demektir.

3. Diplomatik çanta açılmaz veya alıkonulamaz.

4. Diplomatik çantayı teşkil eden paketlerin bu niteliğini gösterir harici işaretler taşıması gerekir ve bunlar ancak diplomatik evrakı veya resmî maksatlar için kullanılan maddeleri ihtiva edebilirler.

5. Statüsünü ve diplomatik çantayı teşkil eden paketlerin sayısını belirten bir resmî belge taşıyacak olan diplomatik kurye, görevlerinin ifasında kabul eden Devlet tarafından korunacaktır. Diplomatik kurye şahsî dokunulmazlıktan yararlanır ve hiçbir şekilde tutuklanamaz veya gözaltına alınmaz.

6. Gönderen Devlet veya misyon «ad hoc» (özel) diplomatik kuryeler tayin edebilir. Bu takdirde, bu maddenin 5 inci fıkrasının hükümleri, aynı fıkroda öngörülen bağışlıklar ad hoc kuryenin uhdesindeki diplomatik çantayı alıcısına teslim ettikten sonra sona ermek kaydıyla yine uygulanacaktır.

7. Bir diplomatik çanta, müsaade olunan bir giriş limanına inecek bir ticarî uçağın kaptanının uhdesine verilebilir. Kaptana çantayı teşkil eden paketlerin sayısını belirten resmî bir belge verilmekle beraber kendisi diplomatik kurye sayılmaz. Misyon, üyelerinden birini uçağın kaptanından diplomatik çantayı doğrudan doğruya ve serbestçe almak için gönderebilir.

MADDE 28.

Resmî görevlerinin ifası sırasında misyon tarafından tahsil olunan harç ve ücretler, her türlü vergi ve resimden bağışlıktırlar.

MADDE 29.

Diplomatik ajanın şahsî dokunulmazlığı vardır. Hiçbir şekilde tutuklanamaz veya gözaltına alınmaz. Kabul eden Devlet diplomatik ajana gereken saygıyı gösterecek ve şahsına, özgürlüğüne ve onuruna yönelik herhangi bir saldırıyı önlemek için uygun tüm önlemleri alacaktır.

MADDE 30.

1. Bir diplomatik ajanın özel konumu misyonun binaları gibi aynı dokunulmazlık ve korunmadan yararlanacaktır.

2. Diplomatik ajanın evrakı, haberleşmesi ve 31 inci maddenin 3 üncü fıkrası hükümleri saklı kalmak kaydıyla, mallan, aynı şekilde dokunulmazlıktan yararlanacaktır.

MADDE 31.

1. Diplomatik ajan, kabul eden Devletin cezaî yargısından bağışıktır. Diplomatik ajan, aşağıdaki hususlar dışında, kabul eden Devletin medenî ve idarî yargısından da bağışıktır :

a) Misyonun maksatları için gönderen Devlet adına malik olunmayan ve kabul eden Devletin ülkesinde bulunan özel taşınmazlar ile ilgili bir aynî hak davası;

b) Diplomatik ajanın gönderen Devlet adına değil de bir özel kişi olarak vasiyeti tenfiz memuru, mirasın idarecisi, kanunî mirasçı veya vasiyet olunan sıfatiyle ilgilendiği mirasa ilişkin bir dava;

c) Diplomatik ajanın kabul eden Devlet dahilinde resmî görevleri dışında yaptığı herhangi bir meslekî veya ticarî faaliyet ile ilgili bir dava.

2. Diplomatik ajanın, tanıklık yapmak zorunluluğu yoktur,

3. Bu maddenin 1 inci fıkrasının (a), (b) ve (c) bentlerinde sayılan haller dışında bir diplomatik ajan hakkında hiçbir icra işlemi yapılamaz ve yapıldığı takdirde dahi şahsının veya konutunun dokunulmazlığı ihlal edilemez.

4. Kabul eden Devletin yargısından bağışıklık diplomatik ajanı, gönderen Devletin yargısından bağışık kılmaz.

MADDE 32.

1. Diplomatik ajanların ve 37 nci madde gereğince bağışıklıktan yararlanan şahısların yargı bağışıklığı gönderen Devlet tarafından kaldırılabilir.

2. Bağışıklığın kaldırılması daima açıkça yapılmalıdır.

3. Bir diplomatik ajan veya 37 nci madde gereğince yargı bağışıklığından yararlanan bir şahıs tarafından yargı yoluna başvurulması, onun esas dava ile doğrudan doğruya ilgili herhangi bir karşı dava bakımından yargı bağışıklığını ileri sürmesine engel olur.

4. Medenî veya idarî davalar bakımından yargı bağışıklığının kaldırılması hükmün icrası bakımından da bağışıklığın kaldırılmış olmasını tazammun etmez. Hükmün icrası bakımından ayrıca bir bağışıklığın kaldırılması kararı gerekir.

MADDE 33.

1. Bu maddenin 3 üncü fıkrası hükümleri saklı kalmak şartıyla, bir diplomatik ajan, gönderen Devlete yapılan hizmetler bakımından kabul eden Devlette yürürlükte olan sosyal güvenlik hükümlerinden bağıştıktır.

2. Bu maddenin 1 inci fıkrasında öngörülen bağı «Alık, aşğıdaki şartlarla bir diplomatik ajanın münhasır hizmetinde bulunan özel hizmetçilere de uygulanır:

a) Kabul eden Devletin vatandaşı olmamaları veya kabul eden Devlette daimi ikametgâhları bulunması ve

b) Gönderen Devlette veya bir üçüncü Devlette yürürlükte olan sosyal güvenlik hükümlerinden yararlanır olmaları.

3. Bu maddenin 2 nci fıkrasında öngörülen bağıştıklıktan yararlanmayan şahısları istihdam eden bir diplomatik ajan, kabul eden Devletteki sosyal güvendik hükümlerinin işverene yüklediğı vecibelere riayet edecektir.

4. Bu maddenin 1 ve 2 nci fıkrasında öngörülen bağıştıklık, kabul eden Devletin müsaadesi şartıyla, bu Devletin Sosyal güvenlik sistemine kendiliğinden katılmaya engel değildir.

5. Bu madde hükümleri, sosyal güvenlik hakkında daha önce akdedilmiş iki - taraflı veya çok – taraflı antlaşmaları etkilemez ve gelecekte bu gibi antlaşmaların akdedilmesine engel teşkil etmez.

MADDE 34.

Bir diplomatik ajan, aşğıda sayılanlar dışında, şahsî veya aynî, millî, bölgesel veya beledî her türlü vergi ve resimden bağıştıktır:

a) Normal olarak mal veya hizmetlerin fiyatlarına dahil edilen neviden vasıtalı vergiler;

b) Misyonun maksatları için gönderen Devlet malik olunmayan, kabul eden Devletin ülkesinde bulunan özel taşınmazlar üzerindeki vergi ve resimler;

c) 39 uncu Maddenin 4 üncü fıkrası hükümleri saklı kalmak şartıyla, kabul eden Devlet tarafından tahakkuk ettirilen emlak, veraset veya intikal vergileri;

d) Kaynağı kabul eden Devlette bulunan özel gelirden alınan vergi ve resimler ve kabul eden Devlet dahilindeki ticarî teşebbüslere yapılan yatırımlardan alınan sermaye vergileri;

e) Yapılan muayyen hizmetlere karşılık tahakkuk ettirilen ücretler;

f) 23 üncü madde hükümleri saklı kalmak şartıyla, taşınmaz mülkiyetine ilişkin, kayıt, mahkeme veya zabıt harçları ile ipotek harcı ve damga resmi.

MADDE 35.

Kabul eden Devlet, diplomatik ajanları, bütün şahsî hizmetlerden, her ne şekilde olursa olsun her türlü kamu hizmetlerinden ve el koyma, katkıda bulunma ve konaklama yeri sağlama gibi askerî yükümlülüklerden bağışık tutacaktır.

MADDE 36.

1. Kabul eden Devlet, kanun ve nizamlarına uygun olarak, aşağıdaki maddelerin girişme izin verir ve depolama, taşıma ve benzeri hizmetlere ait ücretler dışında, bunlara bütün gümrük vergileri, resimleri ve ilgili ücretlerden bağışıklık tanır:

a) Misyonun resmî kullanımına ait maddeler;

b) Yerleşmesinde kullanılacak maddeler dahil olmak üzere, bir diplomatik ajanın veya beraberinde oturan aile üyelerinin şahsî kullanımına ait eşya.

2. Bu maddenin 1 inci fıkrasında sözü geçen bağışıklıklar kapsamına girmeyen veya ithali ya da ihracı kabul eden Devlet mevzuatınca yasaklanmış olan veya kabul eden Devletin karantina mevzuatına tabi olan eşya ihtiva ettiğinin farz olunmasını gerektiren ciddi sebepler bulunmadıkça, bir diplomatik ajanın şahsî bagajı aranmaz. Sayılan hallerde arama, ancak diplomatik ajanın veya yetkili temsilcisinin huzurunda yapılır.

MADDE 37.

1. Bir diplomatik ajanın beraberinde oturan aile üyeleri, kabul eden Devletin vatandaşı değilse, 29 ila 36 ncı maddelerde belirtilen ayrıcalık ve bağışıklıklardan yararlanırlar.

2. Misyonun idarî ve teknik kadrosunun üyeleri, beraberlerinde oturan aile üyeleri ile birlikte, kabul eden Devletin vatandaşı olmamak veya daimî surette orada mukim bulunmamak şartıyla, 29 ila 35 inci maddelerde belirtilen ayrıcalık ve bağışıklıklardan

yararlanırlar; ancak 31 inci maddenin 1 inci fıkrasında öngörülen, kabul eden Devletin medenî ve idarî yargısından bağışıklık, görevin ifası dışında yapılan fiilleri kapsamaz. Bu kişiler, keza, ilk yerleşmeleri sırasında ithal olunan eşyaları için 36 ncı maddenin 1 inci fıkrasında belirtilen ayrıcalıklardan da yararlanırlar.

3. Misyonun, kabul eden Devletin vatandaşı olmayan veya daimî surette orada mukim bulunmayan hizmet kadrosunun üyeleri; görevlerinin ifası sırasında yapılan fiiller bakımından bağışıklıktan, işleri dolayısıyla aldıkları ücretlere ilişkin vergi ve resim bağışıklığından ve 33 üncü maddede belirtilen bağışıklıktan yararlanırlar.

4. Misyon üyelerinin özel hizmetçileri, kabul eden Devletin vatandaşı veya daimî surette orada mukim değilse, işleri dolayısıyla aldıkları ücretlere ilişkin vergi ve resim bağışıklığından yararlanırlar. Diğer bakımlardan, ayrıcalık ve bağışıklıklardan ancak kabul eden Devletin tanıdığı ölçüde yararlanırlar. Bununla beraber, kabul eden Devlet, bu gibi şahıslar üzerindeki yargı yetkisini misyonun görevlerinin ifasına gereksiz şekilde müdahalede bulunmayacak tarzda kullanmalıdır.

MADDE 38.

1. Kabul eden Devlet tarafından ek ayrıcalık ve bağışıklıklar tanınmadığı takdirde, bu Devletin vatandaşı olan veya orada daimî surette mukim bulunan bir diplomatik ajan, sadece görevlerinin ifası esnasında yapılan resmî işlemler bakımından yargı bağışıklığından ve dokunulmazlıktan yararlanır.

2. Kabul eden Devletin vatandaşı olan veya daimî surette orada mukim bulunan Misyonun kadrosunun diğer üyeleri ve özel hizmetçiler, ayrıcalık ve bağışıklıklardan ancak kabul eden Devlet tarafından tanınan ölçüde yararlanırlar. Bununla beraber, kabul eden Devlet bu gibi şahıslar üzerindeki yargı yetkisini misyonun görevlerinin ifasına gereksiz şekilde müdahalede bulunmayacak tarzda kullanmalıdır.

MADDE 39.

1. Ayrıcalık ve bağışıklıklar tanınan her şahıs, görevine başlamak üzere kabul eden Devletin ülkesine girdiği andan veya esasen bu Devletin ülkesinde bulunuyorsa, tayininin Dışişleri Bakanlığına veya mutabık kalınacak başka Bakanlığa bildirildiği andan itibaren bunlardan yararlanır.

2. Ayrıcalık ve bağışıklıklardan yararlanan bir şahsın görevi sona erdiği takdirde, bu ayrıcalıklar ve bağışıklıklar normal olarak ülkeyi terk ettiği anda veya terk etmek için kendisine tanınan makul sürenin bitiminde sona erer, bununla beraber silahlı çatışma halinde dahi bu ana kadar devam eder. Bununla beraber, böyle bir şahıs tarafından misyonun bir üyesi olarak yapılmış fiiller bakımından bağışıklıkların uygulanmasına devam olunur.

3. Misyonun bir üyesinin ölümü halinde, ailesi üyeleri memleketi terk edebilmeleri için gerekli makul bir sürenin bitimine kadar sahip oldukları ayrıcalık ve bağışıklıklardan yararlanmaya devam ederler.

4. Misyonun kabul eden Devletin vatandaşı olmayan veya daimî surette orada mukim bulunmayan bir üyesinin veya onun evine mensup ailesinin bir üyesinin ölümü halinde, kabul eden Devlet, müteveffanın, memleket içinde iktisap edilmiş ve ölüm anında ihracı yasak bulunan mallar dışındaki taşınır mallarının ülke dışına çıkartılmasına izin verir. Kabul eden Devlet dahilindeki mevcudiyeti, münhasıran müteveffanın orada misyonun bir üyesi olarak veya misyonun bir üyesinin ailesinin mensubu olarak bulunmasına bağlı bulunan taşınır mallardan emlak, veraset ve intikal vergileri alınmaz.

MADDE 40.

1. Bir diplomatik ajan, görevine başlamak veya görevi başına dönmek üzere veya kendi ülkesine dönerken, pasaport vizesi gereken hallerde kendisine vize vermiş bulunan bir üçüncü Devletin ülkesinden geçtiği veya bu ülke dahilinde bulunduğu takdirde, üçüncü Devlet kendisine geçişini veya dönüşünü sağlamak için dokunulmazlık ve gerekli diğer bağışıklıkları tanıyacaktır. Diplomatik ajana refakat eden veya kendisine katılmak veya memleketlerine dönmek için ayrı seyahat eden, ayrıcalık ve bağışıklıklardan yararlanan ailemi üyelerine de aynı uygulama yapılır.

2. Bu maddenin 1 inci fıkrasında belirtilenlere benzer hallerde, üçüncü Devletler, bir misyonun idarî ve teknik veya hizmet kadrosu üyelerinin ve bu kişilerin aile mensuplarının ülkelerinden geçişlerini engellemezler.

3. Üçüncü Devletler, kodlu veya şifreli haberler dahil olmak üzere, transit geçiş halindeki resmî yazışma ve diğer resmî haberleşmelere kabul eden Devlet tarafından tanınan aynı serbesti ve himayeyi tanırlar. Bu devletler, pasaport vizesi gereken hallerde vize almış

bulunan diplomatik kuryelere ve transit geçen diplomatik çantalara kabul eden Devletin tanımakla yükümlü bulunduğu dokunulmazlık ve himayenin aynını tanırlar.

4. Üçüncü Devletlerin bu maddenin 1, 2 ve 3 üncü fıkraları gereğince üstlendikleri yükümlülükler, aynı zamanda, üçüncü Devletin ülkesindeki mevcudiyetleri mücbir sebebe dayanan bu fıkralarda belirtilen şahıslar ile resmî haberleşmeler ve diplomatik çantalara da uygulanır.

MADDE 41

1. Kabul eden Devletin kanunlarına ve nizamlarına riayet etmek, ayrıcalıklarına ve bağımsızlıklarına hanel gelmeksiniz, bu gibi ayrıcalıklardan ve bağışıklıklardan yararlanan her şahsın görevidir. Anılan Devletin iç işlerine karışmamak da bu şahısların keza görevidir.

2. Gönderen Devlet tarafından kabul eden Devlet nezdinde yapılması misyonun uhdesine tevdi olunan bütün resmî işler, kabul eden Devletin Dışışleri Bakanlığı veya mutabık kalınacak başka Bakanlık ile veya aracılığıyla yürütölür.

3. Misyonun binaları, misyonun bu Sözleşmede belirtilen görevleri veya diğler genel uluslararası hukuk kuralları veya gönderen ve kabul eden Devlet arasında yürürlükte olan özel anlaşmalar ile bağdaşmayacak bir tarzda kullanılmaz.

MADDE 42.

Diplomatik ajan, kabul eden devlette şahsî kazanç maksadıyla herhangi bir meslekî veya ticarî faaliyette bulunamaz.

MADDE 43,

Bir diplomatik ajanın görevi, diğler haller dışında, aşağıdaki şekillerde son bulur :

a) Gönderen Devlet tarafından kabul eden Devlete diplomatik ajanın görevinin son bulduğunun bildirilmesi ile

b) 9 uncu maddenin 2 nci fıkrası gereğince, kabul eden Devletin gönderen Devlete diplomatik misyonun bir üyesi olarak tanımayı reddettiğini bildirmesi ile.

MADDE 44.

Kabul eden Devlet, silahlı çatışma halinde dahi, kendi vatandaşı olmamaları şartıyla ayrıcalıklar ve barişikliklerden yararlanan şahıslara ve tabiiyetlerine bakılmaksızın bu gibi şahısların aileleri üyelerine en kısa zamanda ülkesini terk edebilmeleri için kolaylıklar tanır. Kabul eden devlet, özellikle gerektiği takdirde kendilerini ve mallarını taşımak için gerekli nakil vasıtalarını sağlamak zorundadır.

MADDE 45.

İki Devlet arasında diplomatik ilişkiler kesildiği veya bir misyon sürekli veya geçici olarak geri çekildiği takdirde;

a) Kabul eden Devlet, silahlı çatışma halinde dahi, malları ve arşivleri ile birlikte misyonun binalarına saygı gösterir ve bunları korur;

b) Gönderen Devlet, malları ve arşivleri ile birlikte misyonun binalarının nezaretini, kabul eden Devletin rıza gösterdiği bir üçüncü Devletin uhdesine tevdi edebilir.

c) Gönderen Devlet kendisinin ve vatandaşlarının menfaatlerinin korunmasını, kabul eden Devletin rıza gösterdiği bir üçüncü Devletin uhdesine tevdi edebilir.

MADDE 46.

Gönderen Devlet, kabul eden Devletin peşin rızası ile ve bu Devlet dahilinde temsil edilmeyen bir üçüncü Devletin talebi üzerine üçüncü Devletin ve vatandaşlarının menfaatlerinin geçici olarak korunmasını yüklenabilir.

MADDE 47.

1. Kabul eden Devlet, bu Sözleşmenin hükümlerinin uygulanmasında Devletler arasında ayırım gözetmez.

2. Ancak, aşağıdaki hallerde ayırım yapılmış sayılmaz:

a) Kabul eden Devlet, bu sözleşme hükümlerinin herhangi birini, bu hükmün gönderen Devlet dahilindeki kendi misyonuna kısıtlamak uygulanması sebebiyle kısıtlamak olarak uyguladığı takdirde;

b) Devletler birbirlerine teamül veya anlaşma yoluyla bu sözleşme hükümlerinin gerektirdiğinden daha müsait muamele bahsettikleri takdirde.

MADDE 48.

Bu Sözleşme, Birleşmiş Milletler veya ihtisas teşekküllerinden herhangi biri veya Uluslararası Adalet Divanı Statüsüne taraf olan bütün Devletler ile Birleşmiş Milletler Genel Kurulunca Sözleşmeye taraf olmaya davet olunan başka herhangi bir Devlete aşağıda belirtilen şekilde imzaya açık olacaktır:

31 Ekim 1961'e kadar Avusturya Federal Dışişleri Bakanlığında ve bundan sonra, 31 Mart 1962'ye kadar Newyork' ta Birleşmiş Milletler Merkezinde.

MADDE 49.

Bu Sözleşme onaylamaya tabidir. Onay belgeleri Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine tevdi olunur.

MADDE 50.

Bu Sözleşme, 48 inci maddede sözü edilen dört kategoriden birine mensup herhangi bir Devletin katılmasına açık kalacaktır. Katılma Belgeleri Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine tevdi olunacaktır.

MADDE 51.

1, Bu Sözleşme yirmi ikinci onaylama veya katılma belgesinin Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine tevdi olunduğu tarihi izleyen otuzuncu gün yürürlüğe girer.

2. Yirmi ikinci onaylama veya katılma belgesinin tevdiinden sonra Sözleşmeyi onaylayan veya katılan her Devlet bakımından Sözleşme, onay veya katılma belgesinin tevdi tarihinden sonraki otuzuncu gün yürürlüğe girer.

MADDE 52.

Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri, 48 inci maddede belirtilen dört kategoriden herhangi birine mensup Devletlere aşağıdaki hususları bildirecektir:

a) 48, 49 ve 50 nci maddeler gereğince bu Sözleşmeye konan imzalan, onaylama veya katılma belgelerinin tevdi olunmasını;

b) 51 inci madde gereğince, bu Sözleşmenin yürürlüğe gireceği tarihi.

MADDE 53.

Bu Sözleşmenin, Çince, İngilizce, Fransızca, Rusça ve İspanyolca metinlerinin aynı derecede doğru ve geçerli olan asılları, Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine tevdi olunur ve bunların tasdikli örnekleri adı geçen tarafından 48 inci maddede belirtilen dört kategoriden herhangi birine mensup bütün Devletlere gönderilir.

YUKARIDAKİ HUSUSLARI TASDİKEN, aşağıda imzası bulunan ve Hükümetlerince tam yetkili kılınmış Temsilciler bu Sözleşmeyi imzalamışlardır.

Bin dokuzyüz altmışbir yılının Nisan ayının onsekizinci günü Viyana'da tanzim olunmuştur.

BU KANUNA AİT TUTANAKLAR

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Cilt Birleşim Sayfa

4 80 375

86 635

6 2 103,105,112:115

I - Gerekçeli 93 S. Sayılı basma yazı Türkiye Büyük Millet Meclisinin 2 nci Birleşim tutanağına bağlıdır.

II - Bu Kanunu; Türkiye Büyük Millet Meclisi Dışişleri Komisyonu görüşmüştür.

III - Esas No. : 1/496.

Taraf Devletler:

A.B.D, Afganistan, Almanya, Andorra, Angola, Arjantin, Arnavutluk, Avustralya, Avusturya, Azerbaycan, Bahama, Bahreyn, Bangladeş, Barbados, Belçika, Belize, Benin, Beyaz Rusya (Belarus), Birleşik Arap Emirlikleri, Birleşik Krallık(İngiltere), Bolivya, Bosna-Hersek, Botsvana, Brezilya, Bulgaristan, Burkina Faso, Burundi, Bhutan, Cezayir, Cibuti, Çad, Çek Cumhuriyeti, Çin Halk Cumhuriyeti, Danimarka, Dominik Cumhuriyeti, Ekvador, Ekvator Ginesi, El Salvador, Endonezya, Eritre, Ermenistan, Estonya, Etiyopya, Fas, Fiji, Fildişi Sahilleri, Filipinler, Finlandiya, Fransa, Gabon, Gine, Gine Bissau, Grenada, Guatemala,

Guyana, Güney Afrika, Güney Kore, Gürcistan, Haiti, Hırvatistan, Hindistan, Hollanda, Irak, İran, İrlanda, İspanya, İsrail, İsveç, İsviçre, İtalya, İzlanda, Jamaika, Japonya, Kamboçya, Kamerun, Kanada, Katar, Kazakistan, Kenya, Kırgızistan, Kolombiya, Kongo, Kosta Rika, Kribati, Kuveyt, Kuzey Kore, Küba, Laos, Lesotho, Letonya, Liberya, Libya, Lihtenştayn, Litvanya, Lübnan, Lüksemburg, Macaristan, Madagaskar, Makedonya, Malavi, Malezya, Mali, Malta, Marşal Adaları, Mauritius, Meksika, Mısır, Mikronezya, Moğolistan, Moritanya, Mozambik, Myanmar, Namibya, Nauru, Nepal, Nijer, Nijerya, Nikaragua, Norveç, Orta Afrika Cumhuriyeti, Özbekistan, Pakistan, Panama, Papua Yeni Gine, Paraguay, Peru, Polonya, Portekiz, Romanya, Ruanda, Rusya Federasyonu, Samoa, Saint Vincent ve Grenadinler, Santa Lucia, San Marino, Sao Tome ve Principe , Suudi Arabistan, Senegal, Seyşel Adaları, Sırbistan-Karadağ, Sierra Leone, Slovakya, Slovenya, Somali, Sri Lanka, Sudan, Surinam, Svaziland, Suriye, Şili, Tacikistan, Tanzanya, Tayland, Togo, Tonga, Trinidad Tobago, Tunus, Tuvalu, Türkmenistan, Uganda, Ukrayna, Umman, Uruguay, Ürdün, Vatikan, Venezuela, Vietnam, Yemen, Yeni Zelanda, Yeşil Burun, Yunanistan, Zambia ve Zimbabve²¹⁰

---

²¹⁰ 01/01/2006 tarihi verileridir.

EK-2

24 NİSAN 1963 TARİHLİ KONSOLOSLUK İLİŞKİLERİ HAKKINDA VİYANA SÖZLEŞMESİ

Bu Sözleşme'ye taraf olan Devletler, eski zamanlardan beri uluslararası konsolosluk ilişkilerinin kurulmuş olduğunu hatırlayarak,

Birleşmiş Milletler Andlaşması'nın Devletlerin egemen eşitliği, uluslararası barış ve güvenliğin idamesi ve uluslararası dostluk ilişkilerinin geliştirilmesi hususundaki amaç ve esaslarını müdrik olarak,

Birleşmiş Milletler Diplomatik İlişkiler ve Bağışıklıklar Konferansının 18 Nisan 1961 tarihinde imzaya açılmış bulunan Diplomatik İlişkiler Hakkında Viyana Sözleşmesi'ni kabul ettiğini göz önünde tutarak,

Konsolosluk ilişkileri, ayrıcalıkları ve bağışıklıkları hakkında uluslararası bir Sözleşme'nin anayasa ve sosyal sistemlerinin farklılığı ne olursa olsun, ülkeler arasındaki dostluk ilişkilerinin geliştirilmesine katkıda bulunacağına inanarak,

Bu gibi ayrıcalıklar ve bağışıklıkların amacının, bunlardan bireyleri yararlandırmak olmayıp, konsoloslukların, kendi Devletleri adına, görevlerini, etkili biçimde yerine getirmelerini sağlamak olduğuna kani olarak,

Bu Sözleşme hükümleriyle açıkça çözümlenmemiş sorunlara uluslararası teamül hukuku ilkelerinin uygulanmasına devam olunacağını teyit ederek,

aşağıdaki şekilde anlaşmışlardır:

Madde 1 - Tanımlamalar

1 - Bu Sözleşme'nin amaçları bakımından, aşağıdaki deyimlerden, aşağıda kendilerine verilen anlamlar anlaşılacaktır:

a) "Konsolosluk" deyiminden, tüm Başkonsolosluk, Konsolosluk, Muavin Konsolosluk veya Konsolosluk ajanlığı anlaşılır.

b) "Konsolosluk Görev Çevresi" deyiminden, bir konsolosluğa konsolosluk görevlerini yerine getirmesi için tahsis edilen bölge anlaşılır.

c) "Konsolosluk Şefi" deyiminden, bu sıfatla hareket etmekle görevlendirilen kişi anlaşılır.

d) "Konsolosluk Memuru" deyiminden, konsolosluk şefi dahil olmak üzere, konsolosluk görevlerini yerine getirmek üzere, bu sıfatla görevlendirilmiş herhangi bir kişi anlaşılır.

e) "Konsolosluk Hizmetlisi" deyiminden, bir konsolosluğun idarî veya teknik hizmetlerinde istihdam edilen herhangi bir kişi anlaşılır.

f) "Hizmet Personeli Mensubu" deyiminden, bir konsolosluğun iç hizmetlerinde görevlendirilen herhangi bir kişi anlaşılır.

g) "Konsolosluk Mensupları" deyiminden, konsolosluk memurları, konsolosluk hizmetlileri, hizmetleri ve hizmet personeli anlaşılır.

h) "Konsolosluk Personeli Mensubu" deyiminden, konsolosluk şefi dışındaki konsolosluk memurları, konsolosluk hizmetlileri ve hizmet personeli mensupları anlaşılır.

i) "Özel Personel" deyiminden, münhasıran konsolosluk mensuplarından birinin özel hizmetinde istihdam edilen kişi anlaşılır.

j) "Konsolosluk Binaları" deyiminden, maliki kim olursa olsun, münhasıran konsolosluk amaçları için kullanılan binalar veya binâ kısımları, müştemilâtı ve bunların üzerinde buldukları arsalar anlaşılır.

k) "Konsolosluk Arşivleri" deyimi, konsolosluğa ait tüm evrak, belgeler, yazışmalar, kitaplar, filmler, ses bandları, kayıt defterleri ve şifre malzemesi ile bunların korunmasına ve saklanmasına yarayan kartoteks ve mobilyayı kapsar.

2 - Konsolosluk memurları iki kategoriden oluşmaktadır: Meslekten konsolosluk memurları ve fahrî konsolosluk memurları. Bu Sözleşme'nin II. Bölümünün hükümleri, meslekten konsolosluk memurları tarafından yönetilen konsolosluklara uygulanır; III. Bölüm'ün hükümleri ise, fahrî konsolosluk memurları tarafından yönetilen konsolosluklara uygulanır.

3 - Kabul eden Devlet uyuğu veya bu Devlet'in devamlı sakini olan konsolosluk mensuplarının özel durumu bu Sözleşmenin 71. maddesi ile düzenlenmektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

GENEL OLARAK KONSOLOSLUK İLİŞKİLERİ

KESİM 1

KONSOLOSLUK İLİŞKİLERİNİN KURULMASI VE YÜRÜTÜLMESİ

Madde 2 - Konsolosluk ilişkilerinin kurulması

1- Devletler arasında konsolosluk ilişkilerinin kurulması karşılıklı muvafakat ile olur.

2 - İki Devlet arasında diplomatik ilişkilerin kurulması için verilen muvafakat, aksi varid olmadıkça, konsolosluk ilişkilerinin kurulmasına muvafakat anlamına gelir.

3 - Diplomatik ilişkilerin kesilmesi muhakkak surette konsolosluk ilişkilerinin kesilmesini gerektirmez.

Madde 3- Konsolosluk görevlerinin yerine getirilmesi

Konsolosluk görevleri, Konsolosluklar tarafından yerine getirilir. Konsolosluk görevleri bu Sözleşmenin hükümleri uyarınca diplomatik temsilcilikler tarafından da yerine getirilir.

Madde 4 - Bir konsolosluğun kurulması

1 - Bir konsolosluk kabul eden Devlet'in ülkesinde ancak bu Devlet'in muvafakatiyle kurulabilir.

2 - Konsolosluğun yeri, sınıfı ve konsolosluk görev çevresi gönderen Devlet tarafından tesbit olunur ve kabul eden Devlet'in tasvibine sunulur.

3- Konsolosluğun yeri, sınıfı ve konsolosluk görev çevresi ile ilgili olarak gönderen Devlet tarafından sonradan yapılacak değişiklikler, ancak, kabul eden Devlet'in muvafakatiyle olur.

4 - Bir başkonsolosluk veya bir konsolosluk bulunduğu yerden başka bir yerde bir muavin konsolosluk veya bir konsolosluk ajanlığı açmak istediği takdirde yine kabul eden Devlet'in muvafakati gereklidir.

5 - Mevcut bir konsolosluğun bir parçasını teşkil eden bir büronun konsolosluğun bulunduğu yerin dışında açılması için de, keza, kabul eden Devlet'in açık ve ön muvafakati gereklidir.

Madde 5 - Konsolosluk görevleri

Konsolosluk görevleri aşağıdaki hususlardan oluşur:

a) Devletler Hukukunca kabul edilen sınıflar çerçevesinde gönderen Devlet'in ve bu Devlet'in uyruğu bulunan gerçek ve tüzel kişilerin çıkarlarını kabul eden Devlet'te korumak;

b) Bu sözleşme hükümleri çerçevesinde, gönderen Devlet ile kabul eden Devlet arasında ticarî, ekonomik, kültürel ve bilimsel ilişkilerin gelişmesini kolaylaştırmak ve onlar arasındaki dostluk ilişkilerini teşvik etmek;

c) Kabul eden Devlet'in ticarî, ekonomik, kültürel ve bilimsel, hayat şartları ve gelişmeleri hakkında, her türlü kanuni yollarla bilgi edinmek ve bu hususlarda gönderen Devlet hükümetine rapor ve ilgili kişilere bilgi vermek,

d) Gönderen Devlet uyruklarına pasaport ve seyahat belgeleri ve keza bu Devlet'e gitmeyi arzu eden kişilere vize ve gerekli belgeler vermek;

e) Gönderen Devlet'in uyruğu bulunan gerçek ve tüzel kişilere yardım etmek;

f) Noter ve kişi halleri memuru sıfatıyla hareket etmek ve benzeri görevleri ve kabul eden Devlet'in kanun ve düzenlemelerine aykırı olmadığı ölçüde bazı idarî mahiyetteki görevleri yapmak;

g) Kabul eden Devlet'in kanun ve düzenlemeleri uyarınca, gönderen Devlet'in uyruğu bulunan gerçek ve tüzel kişilerin bu Devlet'te mirasla ilgili çıkarlarını korumak;

h) Özellikle haklarında bir velâyet veya kayımlık söz konusu olduğunda gönderen Devlet'in uyruğu bulunan küçük ve gayri mümeyyizlerin çıkarlarını kabul eden Devlet'in kanun ve düzenlemeleriyle saptanmış sınırlar çerçevesinde korumak;

i) Kabul eden Devlet'te yürürlükte bulunan uygulama ve usuller saklı kalmak üzere, gönderen Devlet uyrukları kabul eden Devlet'te bulunmadıkları veya tamamen başka bir nedenle zamanında hak ve çıkarlarını koruyamayacak durumda oldukları takdirde, bu uyrukların hak ve çıkarlarının korunması amacıyla, kabul eden Devlet kanun ve düzenlemeleri uyarınca, geçici tedbirlerin alınmasını talep etmek için söz konusu uyrukları kabul eden Devlet mahkemeleri veya başka makamlar önünde temsil etmek veya uygun şekilde temsil edilmelerini sağlamak üzere tertibat almak;

j) Yürürlükteki uluslararası anlaşmalar uyarınca veya böyle anlaşmalar bulunmadığı takdirde kabul eden Devlet'in kanun ve düzenlemelerine uygun olacak şekilde, adli ve gayri adli evrakı ulaştırmak veya istinabeleri yerine getirmek;

k) Gönderen Devlet'in uyrukluğunu taşıyan deniz ve nehir gemileri ile bu Devlet'te kayıtlı uçaklar üzerinde ve keza bunların mürettebatı üzerinde gönderen Devlet'in kanun ve düzenlemelerinde öngörülen kontrol ve teftiş haklarını kullanmak;

l) Bu maddenin (k) bendinde söz konusu gemi, vapur ve uçaklarla, bunların mürettebatına yardım etmek ve bu gemi ve vapurların seyahati ile ilgili beyanları kabul etmek, geminin kâğıtlarını incelemek ve vize etmek ve kabul eden Devlet makamlarının yetkilerine hâlel getirmeksizin yolculuk sırasında vuku bulan olaylar hakkında soruşturma yapmak ve gönderen Devlet'in kanun ve düzenlemelerinin verdiği yetki ölçüsünde kaptan, gemi zabitanı ve tayfalar arasında her çeşit anlaşmazlıkları çözümlmek;

m) Gönderen Devlet tarafından bir konsolosluga verilen ve kabul eden Devlet kanun ve düzenlemelerinin yasaklamadığı veya bu Devlet'in karşı çıkmadığı veya gönderen Devletle kabul eden Devlet arasında yürürlükte bulunan uluslararası anlaşmalarda belirtilen bütün diğer görevleri yapmak.

Madde 6 - Konsolosluk görev çevresi dışında konsolosluk görevlerinin yerine getirilmesi

Bir konsolosluk memuru, özel durumda, kabul eden Devletin rızasıyla, konsolosluk görev çevresi dışında da görevlerini yerine getirebilir.

Madde 7 - Konsolosluk görevlerinin üçüncü bir Devlette yerine getirilmesi

Gönderen Devlet ilgili Devletlere bildirdikten sonra bu Devletlerden birinden açıkça itiraz vaki olmadığı takdirde bir Devlette Kurulu bir konsolosluğu diğer bir Devlet'te de konsolosluk görevlerini yapması hususunda görevlendirebilir.

Madde 8 - Üçüncü bir Devlet hesabına konsolosluk görevlerinin yerine getirilmesi

Bir gönderen Devlet'in konsolosluğu, kabul eden Devlet'e usulüne uygun şekilde bildirdikten sonra ve bu Devlet tarafından itiraz vaki olmadığı takdirde, kabul eden Devlet'te üçüncü bir Devlet hesabına konsolosluk görevlerini yerine getirebilir.

Madde 9 - Konsolosluk şeflerinin sınıflar

Konsolosluk şefleri dört sınıfa ayrılırlar.

Şöyle ki:

a) Başkonsoloslar

b) Konsoloslar

c) Muavin Konsoloslar

d) Konsolosluk Ajanları

2. Bu maddenin 1. fıkrası, Akit Taraflardan herhangi bütün konsolosluk şeflerinden başka konsolosluk memurlarının tayinini saptamak hakkını hiçbir şekilde sınırlamaz.

Madde 10 - Konsolosluk şeflerinin atanması ve kabul olunması

1. Konsolosluk şefleri gönderen Devlet tarafından atanır ve görevlerine başlamaları, kabul eden Devlet'in kabulü ile olur.

2. Bu Sözleşme'nin hükümleri saklı kalmak üzere, konsolosluk şefinin atanması ve kabulü formaliteleri gönderen Devlet'in ve kabul eden Devlet'in kendi kanun düzenleme ve teamülleriyle tespit olunur.

Madde 11 - Atama belgesi veya atamanın yazılı olarak bildirilmesi

1. Konsolosluk şefi, gönderen Devlet tarafından, her bir atama için düzenlenen ve sıfatını tasdik eden ve genel bir kural olarak adını, soyadını, kategorisini ve sınıfı ile

konsolosluk görev çevresini ve konsolosluğun bulunduğu yeri gösteren atama belgesi şeklinde bir belge ile veya buna benzer belge ile teçhiz edilir.

2. Gönderen Devlet, atama belgesini veya buna benzer belgeyi konsolosluk şefinin ülkesi üzerinde görevlerini yerine getireceği Devlet'in Hükümetine diplomatik yolla veya uygun görülecek başka herhangi bir yolla intikal ettirir.

3. Gönderen Devlet, kabul eden Devlet kabul ettiği takdirde, atama belgesinin veya buna benzer belgenin yerine bu maddenin 1. fıkrasında öngörülen bilgileri kapsayan bir yazılı bildirimini ikame edebilir.

Madde 12 - Buyrultu

1. Konsolosluk şefi, görevine, kabul eden Devlet'in, şekli ne olursa olsun, "Buyrultu" diye isimlendirilen bir müsaadesiyle başlar.

2. Buyrultu vermeyi reddeden Devlet, red sebeplerini gönderen Devlet'e bildirmek zorunda değildir.

3. 13. ve 15. maddelerin hükümleri saklı kalmak üzere, konsolosluk şefi Buyrultu'yu almadan önce görevine başlayamaz.

Madde 13 - Konsolosluk şeflerinin geçici olarak kabulü

Buyrultu verilinceye kadar, konsolosluk şefinin geçici olarak görevine başlaması kabul edilebilir. Bu durumda bu Sözleşmenin hükümleri uygulanır.

Madde 14 - Konsolosluk görev çevresindeki makamlara bildirme

Konsolosluk şefinin geçici de olsa görevine başlaması kabul edilir edilmez, kabul eden Devlet, keyfiyeti konsolosluk görev çevresindeki yetkili makamlara hemen bildirmekle yükümlüdür. Kabul eden Devlet, ayrıca konsolosluk şefinin yüklendiği görevleri yerine getirebilmesi ve bu Sözleşme hükümlerinde öngörülen muameleden yararlanabilmesi için gerekli tedbirlerin alınmasına dikkat etmekle de yükümlüdür.

Madde 15 - Konsolosluk şefinin görevlerini geçici olarak yerine getirmesi

1. Eğer konsolosluk şefi görevlerini yerine getiremeyecek durumda ise veya makamı boş ise onun yerine bir vekil yönetici konsolosluk şefi sıfatıyla geçici olarak vazife görebilir.

2. Vekil yöneticinin adı ve soyadı, gönderen Devlet'in diplomatik temsilciliği, kabul eden Devlette bu Devletin diplomatik temsilciliği yok ise, konsolosluk Şefi bunu yapma durumunda olmadığı takdirde, gönderen Devlet'in herhangi bir yetkili makamı tarafından kabul eden Devlet'in Dışişleri Bakanlığına veya bu Bakanlık tarafından tayin edilmiş bir makama bildirilir. Genel bir kural olarak, bu bildirim önceden yapılmalıdır. Kabul eden Devlet, bu Devlet'te gönderen Devlet'in diplomatik statüyü haiz bir memuru veya konsolosluk memuru olmayan bir kişinin vekil sıfatıyla görev yapabilmesi için muvafakatini Őart koŐabilir.

3. Kabul eden Devlet makamları vekile yardım etmeli ve onu korumalıdır. Vekilin yönetimi sırasında, bu Sözleşme hükümleri konsolosluk Şefine uygulandığı şekilde aynen vekile de uygulanır. Bununla beraber kabul eden Devlet, Konsolosluk Şefi tarafından yararlanılması Şartlara bağlı olup, vekilin bu Şartları yerine getirmediği hallerde kolaylıkları, ayrıcalıkları ve bağışıklıkları vekile tanımakla yükümlü değildir.

4. Kabul eden Devlet'te gönderen Devlet'in diplomatik temsilciliğinin diplomatik personelinden biri, gönderen Devlet tarafından, bu maddenin 1. fıkrasında öngörülen Şartlarla vekil olarak atandığında, bu kişi, kabul eden Devlet karşı çıkmadığı takdirde, diplomatik ayrıcalık ve bağışıklıklardan yararlanmağa devam eder.

Madde 16 - Konsolosluk Şefleri arasında öncelik sırası

1. Konsolosluk Şefleri, her sınıfta, Buyrultu'nun verildiği tarihe göre sıra alırlar.

2. Bununla beraber, konsolosluk Şefinin Buyrultu'yu almadan önce geçici olarak göreve başlaması kabul edildiği takdirde, bu geçici kabul tarihi öncelik sırasını tayin eder. Bu sıra Buyrultu'nun verilmesinden sonra da devam eder.

3. Aynı tarihte Buyrultu'yu veya geçici kabul belgesini alan iki veya daha fazla konsolosluk Şefi arasındaki öncelik sırası, atama belgelerinin veya buna benzer belgeleri kabul eden Devlet'e sorulduğu veya 11. maddenin 3. fıkrasında öngörülen yazılı bildirim bu Devlet'e yapıldığı tarihe göre saptanır.

4. Vekiller bütün konsolosluk Şeflerinden sonra sıralarını alırlar. Onlar arasındaki sıra, 15. maddenin 2. fıkrası uyarınca verilen yazılı bildirimlerde gösterildiği şekilde bunların görevlerine başladıkları tarihe göre olur.

5. Konsolosluk Şefi olan fahrî konsolosluk memurları, her sınıfta, yukarıdaki fıkralardaki sıra ve kurallara göre, meslekten konsolosluk Şeflerinden sonra sıralarını alırlar.

6. Konsolosluk şefleri, bu sığata sahip olmayan konsolosluk memurlarından önce gelirler.

Madde 17 - Diplomatik görevlerin konsolosluk memurlar tarafından yerine getirilmesi

1. Gönderen Devlet'in diplomatik temsilciliği bulunmayan ve üçüncü bir Devlet'in diplomatik temsilciliği tarafından da temsil olunmayan bir Devlet'te, konsolosluk memuru, kabul eden Devlet'in muvafakati ile ve kendi konsolosluk statüsüne hanel gelmeksizin diplomatik görevleri yerine getirmekle görevlendirilebilir.

Bu görevlerin konsolosluk memuru tarafından yerine getirilmesi, ona hiç bir diplomatik ayrıcalık ve bağışıklık hakkı vermez.

2. Bir konsolosluk memuruna, kabul eden Devlet'e gönderilen yazılı bildirim müteakip, gönderen Devlet'i her türlü hükümetlerarası örgütte temsil etmek görevi verilebilir. Konsolosluk memurunun, bu sıfatla hareket ettiğinde uluslararası teamül hukukunun veya uluslararası anlaşmaların hükümetlerarası bir örgüt nezdindeki bir temsilciye tanıdığı her türlü ayrıcalık ve bağışıklıklardan yararlanmağa hakkı vardır. Bununla beraber, konsolosluk memurunun kendisi tarafından yerine getirilen her türlü konsolosluk görevi konusunda, bu Sözleşme uyarınca bir konsolosluk memurunun yararlandığından daha geniş bir yargı bağışıklığına hakkı yoktur.

Madde 18 - Aynı kişinin iki veya daha fazla Devlet tarafından konsolosluk memuru olarak atanması

İki veya daha fazla Devlet, kabul eden Devlet'in muvafakatiyle, aynı kişiyi bu Devlet'te konsolosluk memuru sıfatıyla atayabilirler.

Madde 19 - Konsolosluk personelinin atanması

1. 20, 22 ve 23. madde hükümleri saklı kalmak üzere, gönderen Devlet konsolosluk personelini istediğı şekilde atar.

2. Gönderen Devlet, konsolosluk şefinden başka bütün konsolosluk memurlarının ad ve soyadlarını, kategorisini ve sınıfını kabul eden Devlet arzu ettiğı takdirde 23. maddenin 3. fıkrasını kabul eden Devlet'e tanıdığı hakları kullanabilmesini teminen, bu Devlet'e yeter bir süre önceden bildirir.

3. Gönderen Devlet kendi kanun ve düzenlemeleri gerektiriyorsa, kabul eden Devlet'ten konsolosluk şefi olmayan bir konsolosluk memuruna da Buyrultu verebilir.

4. Kabul eden Devlet, kendi kanun ve düzenlemeleri gerektiriyorsa, konsolosluk şefi olmayan bir konsolosluk memuruna buyrultu verebilir.

Madde 20 - Konsolosluk personelinin sayısı

Konsolosluk personelinin sayısı hususunda açık bir anlaşmanın mevcut olmaması halinde, kabul eden Devlet, bu sayının, konsolosluk görev çevresindeki durum ve şartlarla söz konusu konsolosluğun ihtiyaçları göz önünde tutularak, kendisinin makul ve normal olarak addedeceği sınırlar içinde bulundurulmasını talep edebilir.

Madde 21 - Bir konsoloslukta bulunan konsolosluk memurları arasındaki öncelik sırası

Bir konsoloslukta bulunan konsolosluk memurları arasındaki öncelik sırası ile bu sırada vaki olacak bütün değişiklikler, gönderen Devlet'in diplomatik temsilciliği veya kabul eden Devlet'te böyle bir temsilcilik bulunmadığı takdirde, konsolosluk şefi tarafından kabul eden Devlet'in Dışişleri Bakanlığına veya bu Bakanlık tarafından tayin edilmiş makama bildirilir.

Madde 22 - Konsolosluk memurlarının uyrukluğu

Konsolosluk memurları, esas olarak gönderilen Devlet'in uyrukluğunu haiz olacaktır.

2. Konsolosluk memurları, kabul eden Devlet'in uyrukları arasından, ancak bu Devlet'in her zaman geri alabileceği açık muvafakatiyle seçilebilir.

3. Kabul eden Devlet, keza, gönderen Devlet uyruğu olmayan üçüncü bir Devlet uyrukları konusunda aynı hakkı mahfuz tutabilir.

Madde 23 - İstenmez ilan olunan kişi

1 . Kabul eden Devlet, her zaman, gönderen Devlet'e, bir konsolosluk memurunun istenmeyen kişi olduğunu veya konsolosluk personelinin başka herhangi bir mensubunun kabul edilmediğini bildirebilir. Gönderen Devlet o zaman söz konusu kişiye geri çekecek veya duruma göre bu konsolosluktaki görevine son verecektir.

2. Eğer gönderen Devlet bu maddenin 1. fıkrası hükümleri uyarınca, kendisine düşen yükümlülükleri yerine getirmeyi reddeder veya makul bir süre içerisinde yerine getirmemezse,

kabul eden Devlet, duruma göre, söz konusu kişiden Buyruktu'yu geri alabilir veya onu artık konsolosluk personelinden saymayabilir.

3. Konsolosluk mensubu olarak atanan bir kişi, kabul eden Devlet ülkesine gelmeden önce veya eğer orada daha önce bulunuyorsa, konsoloslukta göreve başlamadan önce istenmeyen kişi ilân edilebilir. Gönderen Devlet böyle bir durumda atamayı geri alır.

4. Bu maddenin 1. ve 3. fıkralarında zikrolunan hallerde, kabul eden Devlet gönderen Devlet'e kararının nedenlerini bildirmekle yükümlü değildir.

Madde 24 - Atamaların, varış ve ayrılışların kabul eden Devlet'e bildirilmesi

1. Aşağıdaki hususlar kabul eden Devletin Dışişleri Bakanlığı'na veya bu Bakanlıkça tayin olunan Makama bildirilir.

a) Konsolosluk mensuplarının atanması, konsolosluğa atanmalarından sonra varışları, kesin ayrılışları veya görevlerinin son bulması ve keza konsolosluktaki hizmetleri sırasında statüleri ile ilgili olarak vuku bulabilecek sair her türlü değişiklikler.

b) Bir konsolosluk mensubunun kendisiyle birlikte yaşayan ailesinden bir kişinin varışı ve kesin ayrılışı, gerektiğinde, bir kişinin aile efradına dahil olması veya aile efradına dahil olma durumunun sona ermesi;

c) Özel personel mensuplarının varışları ve kesin ayrılışları, gerektiğinde, bu nitelikteki hizmetlerin son bulması;

d) Ayrıcalıklardan ve bağışlıklardan yararlanmağa hakkı olan konsolosluk mensubu veya özel personel mensubu sıfatıyla kabul eden Devlet'te oturan kişilerin işe alınmaları ve işlerinin sona ermesi;

2. Keza mümkün olduğu takdirde, her defasında varış ve kesin ayrılışlar önceden bildirilmelidir.

KESİM II

KONSOLOSLUK GÖREVİNİN SON BULMASI

Madde 25 - Bir konsolosluk mensubunun görevinin son bulması

Bir konsolosluk mensubunun görevi özellikle:

a) Konsolosluk mensubunun görevinin son bulduğu hakkında gönderen Devlet'in kabul eden Devlet'e yapacağı yazılı bildirim ile

b) Buyruktu'nun geri alınması ile ve

c) Söz konusu kişinin artık konsolosluk personelinden sayılmadığı hakkında kabul eden Devlet'in gönderen Devlet'e yapacağı yazılı bir bildirim ile sona erecektir.

Madde 26- Kabul Eden Devlet ülkesinden ayrılışı

Kabul eden Devlet, hatta silâhlı bir çatışma halinde olsa bile, görevleri sona erince, konsolosluk mensuplarına ve kabul eden Devlet uyruğu olmayan özel personel mensuplarına ve keza bunların hangi uyruklukta bulunurlarsa bulunsunlar kendileriyle beraber yaşayan aileleri efradına yolculuğa hazırlanmaları ve en kısa zamanda memleketi terk etmeleri için gerekli zamanı ve kolaylıkları bahşetmelidir. Bilhassa kabul eden Devlet, gerekiyorsa, anılan kişilerin emrine, bu kişiler ve bunları kabul eden Devlet'te kazanılmış olup ayrılışları arasında ihracı yasaklanmış bulunanlar dışındaki eşyaları için gerekli taşıt araçlarını vermelidir.

Madde 27 -İstisnai durumlarda konsolosluk binalar ile arşivlerinin ve gönderen Devletin çıkarlarının korunması

1. İki Devlet arasında konsolosluk ilişkilerinin kesilmesi halinde:

a) Kabul eden Devlet, hatta silâhlı bir çatışma halinde olsa bile, konsolosluk binalarına ve konsolosluk eşyaları ile konsolosluk arşivlerine saygı göstermek ve bunları korumakla yükümlüdür.

b) Gönderen Devlet, konsolosluk binalarının ve binalarda bulunan eşyaların ve konsolosluk arşivlerinin muhafazasını kabul eden Devletçe kabul edilebilecek üçüncü bir Devlet'e tevdi edebilir.

c) Gönderen Devlet kendi çıkarlarının ve vatandaşlarının çıkarlarının korunmasını, kabul eden Devletçe kabul edilebilecek üçüncü bir Devlet'e bırakabilir.

2. Bir konsolosluğun geçici veya kesin olarak kapanması halinde, bu maddenin 1 fıkrasının (a) bendindeki hükümler uygulanır. Bundan başka,

a) Gönderen Devlet kabul eden Devlet'te bir diplomatik temsilcilikte temsil edilmese dahi, kabul eden Devlet ülkesinde başka bir konsolosluğu varsa, bu konsolosluk kapanan

konsolosluk binalarının bu binalarda bulunan eşyaların ve konsolosluk arşivlerinin muhafazası ve keza kabul eden Devlet'in rızası ile anılan konsolosluk görev çevresinde de konsolosluk görevlerinin yerine getirilmesi hususunda görevlendirilebilir veya

b) Gönderen Devlet'in kabul eden Devlet'te diplomatik temsilciliği veya başka konsolosluğu yok ise, o zaman bu maddenin 1. fıkrasının (b) ve (c) bentleri hükümleri uygulanır.

BÖLÜM II

KONSOLOSLUKLARLA, MESLEKTEN KONSOLOSLUK

MEMURLARI VE KONSOLOSLUĞUN DİĞER MENSUPLARI İLE İLGİLİ KOLAYLIKLAR, AYRICALIKLAR VE BAĞIŞIKLIKLAR

KESİM I

KONSOLOSLUKLA İLGİLİ KOLAYLIKLAR, AYRICALIKLAR VE BAĞIŞIKLIKLAR

Madde 28 - Konsolosluk faaliyetleri ile ilgili olarak konsolosluğa tannan kolaylıklar

Kabul edilen Devlet, konsolosluğun görevlerinin yerine getirilmesi amacıyla bütün kolaylıkları bahşeder.

Madde 29 - Ulusal bayrağın ve armanın kullanılması

1. Gönderen Devlet, bu madde hükümleri uyarınca, ulusal bayrağını ve Devlet armasını kabul eden Devlet'te kullanmak hakkına sahiptir.

2. Gönderen Devlet'in ulusal bayrağı ile Devlet arması, konsolosluk tarafından işgal edilen binanın üzerine, giriş kapısının üstüne ve keza konsolosluk şefinin ikametgâhı üzerine ve bir hizmetin görülmesi dolayısıyla kullanıldığında konsolosluk şefinin taşıt araçları üzerine çekilebilir ve konulabilir.

3. Bu madde ile tanınan hakkın kullanılmasında, kabul eden Devlet'in kanunları, düzenlemeleri ve teamülleri göz önünde tutulur.

Madde 30 - Mesken

1. Kabul eden Devlet kendi kanun ve düzenlemeleri çerçevesinde ve ülkesi içinde konsolosluga gerekli binalari gönderen Devlet'in iktisap etmesini kolaylaştırmalı veya binaların temini konusunda başka bir şekilde gönderen Devlet'e yardımda bulunmalıdır.

2. Kabul eden Devlet, keza gerektiğinde, Konsolosluk mensuplarına uygun mesken temini hususunda konsolosluga yardımcı olmalıdır.

Madde 31 - Konsolosluk binalarının dokunulmazlığı

1. Konsolosluk binalarının bu maddede öngörülen ölçüde dokunulmazlıkları vardır.

2. Kabul eden Devlet makamları, konsolosluk şefinin, onun tarafından tayin edilmiş kimsenin veya gönderen Devlet'in diplomatik temsilcilik şefinin muvafakati dışında, konsolosluk binalarının münhasıran konsolosluk işleri için kullanılan kısmına giremezler. Bununla beraber acil koruma tedbirleri alınmasını gerektiren yangın veya sair felâket halinde konsolosluk şefinin zımnî rızası alınmış sayılabilir.

3. Bu maddenin 2. fıkrasındaki hükümler saklı kalmak üzere, kabul eden Devlet'in, konsolosluk binalarına müsaadesiz girilmesine veya binaların tahrip edilmesine ve keza konsolosluğun huzurunun bozulmasına veya konsolosluğun onurunun kırılmasına engel olmak amacıyla gerekli her türlü tedbirleri almak gibi özel yükümlülüğü vardır.

4. Konsolosluk binaları, mobilyaları, konsolosluk malları ve keza ulaşım araçları millî savunma veya kamu yararı amaçlarıyla hiç bir çeşit el koymaya konu teşkil edemezler. Bu amaçlarla istimlak yapılması gerekli ise, konsolosluk görevlerinin yerine getirilmesinin sekteye uğramaması amacıyla uygun tedbirler alınır ve gönderen Devlet'e peşin, adil ve yeterli bir tazminat ödenir.

Madde 32 - Konsolosluk binalarının akçalı bağışıklığı

1 . Gönderen Devlet veya bu Devlet hesabına hareket eden her kişinin maliki veya kiracısı olduğu konsolosluk binaları ile meslekten konsolosluk şefinin ikametgâhı, yapılan özel hizmetler karşılığı bedeller dışındaki, ulusal, bölgesel veya belediyeye ait tüm vergi ve her nevi harçtan muaftırlar.

2. Bu vergi ve harçlar, kabul eden Devlet kanun ve düzenlemelerine göre, gönderen Devlet'le veya bu Devlet hesabına hareket eden kişi ile mukavele yapan kişiye ait olduğu

takdirde, bu maddenin 1. fıkrasında öngörülen akçalı bağışıklık söz konusu vergi ve harçlara uygulanmaz.

Madde 33 - Konsolosluk arşiv ve belgelerinin dokunulmazlığı

Konsolosluk arşiv ve belgelerinin nerede bulunurlarsa bulunsunlar her zaman dokunulmazlığı vardır.

Madde 34 Seyahat serbestliği

Ulusal güvenlik nedenleriyle girmesi yasaklanmış veya nizamla bağlanmış bölgelerle ilgili kanun ve düzenlemeler saklı kalmak üzere, kabul eden Devlet, ülkesi üzerinde konsolosluğun bütün mensuplarına yer değiştirme ve seyahat etme serbestliğini sağlar.

Madde 35 - Haberleşme serbestliği

1. Kabul eden Devlet, konsolosluğun her türlü resmî amaçlarla yaptığı haberleşme serbestliğine müsaade eder ve bunu korur. Gönderen Devlet'in Hükümetiyle ve nerede bulunurlarsa bulunsunlar diplomatik temsilcilikleri ve sair konsoloslukları ile haberleşmede, konsolosluk, diplomatik veya konsolosluk kuryelerini, diplomatik torbayı veya konsolosluk torbasını ve kriptö veya şifre olmak üzere uygun göreceği her türlü haberleşme vasıtalarını kullanabilecektir. Bununla beraber, konsolosluk ancak kabul eden Devlet'in muvafakatiyle telsiz cihazı koyabilir ve kullanabilir.

2. Konsolosluğun resmi haberleşmesine dokunulamaz, "Resmi haberleşme" deyiminden, konsoloslukla ve konsolosluk görevleri ile ilgili tüm haberleşme anlaşılır.

3. Konsolosluk torbası ne açılabilir, ne de ona el konulabilir. Bununla beraber kabul eden Devletin yetkili makamları, torbanın bu maddenin 4. fıkrasında istihdaf olunan yazışmalar, belgeler ve eşyalardan başka şeyler ihtiva ettiğine inanmak için ciddi nedenlere sahip oldukları takdirde, bu makamlar torbanın kendi önlerinde gönderen Devlet'in yetkili bir temsilcisi tarafından açılmasını isteyebilirler. Eğer gönderen Devlet'in makamları talebi reddederlerse torba çıkış yerine geri çevrilir.

4. Konsolosluk torbasını teşkil eden paketler niteliklerini belirten dış alâmetleri taşımalıdır. Bunlar ancak, resmi yazışmalar ve münhasıran resmi kullanmağa yönelmiş belge veya eşyaları ihtiva edebilirler.

5. Konsolosluk kuryesi, sıfatını gösteren ve konsolosluk torbasını teşkil eden paketlerin sayısını belirten bir resmi belgeyi hamil olmalıdır. Kabul eden Devlet'in razı olması hali hariç, kurye ne bu Devlet uyuğu olabilir, ne de gönderen Devlet'in uyuğu olması hariç kabul eden Devlet'in devamlı sakini olabilir. Kurye, görevlerini yerine getirirken kabul eden Devlet tarafından korunur. Kişi dokunulmazlığından yararlanır ve hiç bir şekilde tutuklanmaya ve göz altına alınmaya tabi tutulamaz.

6. Gönderen Devlet, diplomatik temsilcilikleri ve konsoloslukları özel konsolosluk kuryeleri tayin edebilirler. Bu durumda, bu maddenin 5. fıkrası hükümleri uygulanır. Şu şartla ki, kurye uhdesinde bulunan torbayı muhatabına teslim eder etmez anılan fıkarda zikredilen bağışlıkların uygulanması son bulur.

7. Konsolosluk torbası müsaade edilmiş bir giriş noktasına gelecek bir ticarî geminin veya uçağın kaptanına verilebilir. Bu kaptan torbayı teşkil eden paketlerin sayısını gösteren resmî bir belgeyi hamil olmalıdır. Fakat kaptan bir konsolosluk kuryesi sayılamaz. Konsolosluk, yetkili mahallî makamlarla varılacak mutabakatla, mensuplarından birini, torbayı doğrudan doğruya ve serbestçe gemi veya uçak kaptanından teslim almak üzere gönderebilir.

Madde 36 - Gönderen Devlet uyrukları ile temas

1. Gönderen Devlet'in uyruklarına ilişkin konsolosluk görevlerinin yerine getirilmesinin kolaylaştırılması amacıyla:

a) Konsolosluk memurları gönderen Devlet'in uyrukları ile görüşmek ve onları ziyaret etmek serbestisine sahip olacaklardır. Gönderen Devlet'in uyrukları da keza konsolosluk memurları ile görüşmek ve onları ziyaret etmek serbestisine sahip olacaklardır.

b) İlgili talep ettiği takdirde, kabul eden Devlet'in yetkili makamları gönderen Devlet'in bir uyuğunun gönderen Devlet Konsolosluğu görev çevresinde tutuklanmasından, hapsedilmesinden veya önleyici mahiyette veya herhangi bir şekilde göz altına alınmasından vakit geçirmeksizin söz konusu konsolosluğu haberdar edeceklerdir. Tutuklanmış, hapsedilmiş veya önleyici mahiyette veya herhangi bir şekilde gözaltına alınmış olan kişiden konsolosluğa hitaben sadır olmuş her türlü haber, kaza, anılan makamlarca derhal konsolosluğa intikal ettirilecek ve yine bu makamlar, bu bentle tanınmış olan haklar hakkında ilgili kişiye gecikmeksizin bilgi vereceklerdir.

c) Konsolosluk memurları, hapsedilmiş, önleyici mahiyette veya herhangi bir şekilde göz altına alınmış olan gönderen Devlet'in uyuğunu ziyaret etmek, onunla görüşmek ve muhaberatta bulunmak ve onun mahkemeler önünde temsilini sağlamak hakkına sahiptirler. Konsolosluk memurları, keza, kendi konsolosluk görev çevresinde, bu hükmün yerine getirilmesi amacıyla hapsedilmiş veya göz altına alınmış olan gönderen Devlet'in uyuğunu ziyaret etmek hakkına sahiptirler. Bununla beraber, konsolosluk memurları, hapsedilmiş veya önleyici mahiyette veya herhangi bir şekilde göz altına alınmış bulunan bir vatandaşın açıkça muhalefet etmesi halinde, bu vatandaş lehine müdahalede bulunmaktan kaçınacaklardır.

2. Bu maddenin 1. fıkrasında istihdaf olunan haklar, kabul eden Devlet'in kanun ve düzenlemeleri çerçevesinde kullanılacaktır. Bununla beraber, bu kanun ve düzenlemeler bu maddeyle tanınmış olan hakların tam olarak kullanılmasına imkân vereceklerdir.

Madde 37 - Ölüm, vesayet veya kayımlık ile deniz ve uçak kazaları hakkında bilgi verme

Kabul eden Devlet'in yetkili makamlarının elinde aşağıdaki hususlarla ilgili bilgiler bulunduğu takdirde şunları yapmaları gerekir:

a) Gönderen Devlet'in bir uyuğunun ölümü halinde ölümün vuku bulduğu görev çevresindeki konsolosluğu vakit geçirmeksizin haberdar etmek;

b) Gönderen Devlet'in bir küçüğü veya gayri mümeyyiz uyuğu için bir vasi veya kayımlık atanmasının bunların çıkarlarına olacağı her durumdan vakit geçirmeksizin yetkili konsolosluğa bilgi vermek, bununla beraber bu vasi veya kayımlık atanması konusunda, kabul eden Devlet'in kanun ve düzenlemelerinin uygulanması hakkı saklı kalmaktadır.

c) Gönderen Devlet'in uyrukluğunu taşıyan bir gemi veya vapur, kabul eden Devlet'in kara veya iç sularında battığı veya karaya oturduğu veya gönderen Devlet'te kayıt ve tescili bir uçak kabul eden devlet ülkesinde bir kazaya uğradığı takdirde, bundan kazanın vuku bulunduğu yere en yakın konsolosluğu vakit geçirmeksizin haberdar etmek.

Madde 38 - Kabul eden Devlet makamlarıyla temas

Konsolosluk memurları, görevlerinin yerine getirilmesinde,

a) Konsolosluk görev çevrelerindeki mahallî yetkili makamlara;

b) Kabul eden Devlet'in kanun, düzenleme ve teamülleri veya bu konudaki uluslararası anlaşmalarca müsaade olunan ölçüde kabul eden Devlet'in yetkili merkezî makamlarına, müracaatta bulunmak hakkına sahiptirler.

Madde 39 -Konsolosluk resim ve harçlar

1. Konsolosluk, gönderen Devlet kanun ve düzenlemelerinin konsolosluk işlemleri için öngördüğü resim ve harçları kabul eden Devlet'in ülkesinde tahsil edebilir.

2. Bu maddenin 1. fıkrasında öngörülen ve resim ve harç adıyla tahsil olunan meblağlar ile bunlara ilişkin makbuzlar kabul eden Devlet'te her türlü vergi ve harçtan muaftırlar.

KESİM II

MESLEKTEN KONSOLOSLUK MEMURLARI İLE KONSOLOSLUĞUN DİĞER MENSUPLARINA İLİŞKİN KOLAYLIKLAR, AYRICALIKLAR VE DOKUNULMAZLIKLAR

Madde 40 - Konsolosluk memurlarının korunması

Kabul eden Devlet, Konsolosluk memurlarına onlara gösterilmesi gereken saygı ile muamele eder ve onların şahıslarına, hürriyetlerine ve onurlarına yapılabilecek her türlü tecavüzleri önlemek amacıyla gerekli bütün tedbirleri alacaktır.

Madde 41 Konsolosluk memurlarının kişisel dokunulmazlığı

1. Konsolosluk memurlarının tutuklanmaları veya göz altına alınmaları, ancak, ağır bir suç halinde ve yetkili adli makamın kararı ile olur.

2. Bu maddenin 1. fıkrasında öngörülen hal saklı kalmak üzere kesinleşmiş adlî bir kararın uygulanması dışında, konsolosluk memurları hapsedilemez ve herhangi bir şekilde kişisel hürriyetleri kısıtlamaya tabi tutulamaz.

3. Aleyhine cezaî bir dava ikame edilen konsolosluk memuru yetkili makamların önüne çıkmak zorundadır. Bununla beraber, dava, konsolosluk memurunun resmî durumu icabı kendisine gösterilmesi gereken saygı ile ve bu maddenin 1. fıkrasında öngörülen hal hariç olmak üzere, konsolosluk işlemlerinin yerine getirmesini en az etkileyecek biçimde yürütülecektir: Bu maddenin 1. fıkrasında zikredilen hallerde, bir konsolosluk memurunun

gözaltına alınması kaçınılmaz olduğu takdirde, aleyhine ikame edilecek dava en kısa zamanda açılmalıdır.

Madde 42 - Tutuklama, gözaltına alma veya kovuşturma hallerinin yaz olarak bildirilmesi

Bir konsolosluk personeli mensubunun tutuklanması, gözaltına alınması veya cezaî bir kovuşturmaya tabi tutulması halinde, kabul eden Devlet durumunda konsolosluk şefini en kısa zamanda haberdar etmekle yükümlüdür. Eğer konsolosluk şefinin kendisi bu tedbirlerden birine muhatap tutulmuş ise, kabul eden Devlet bundan gönderen Devlet'i diplomatik yoldan haberdar eder.

Madde 43 - Yargı bağıışıklığı

1. Konsolosluk memurları ve konsolosluk hizmetlileri, resmî görevlerinin yerine getirilmesi sırasında işledikleri fiillerden dolayı kabul eden Devlet'in adlî ve idarî makamlarının yargısına tabi değildirler.

2. Bununla beraber, bu maddenin fıkrası hükümleri

a) Bir konsolosluk memurunun veya bir konsolosluk hizmetlisinin açıkça veya zımnen gönderen Devlet'in vekili sıfatıyla akdetmediği bir mukaveleden doğan veya

b) Kabul eden Devlet ülkesinde bir taşıt aracının, bir geminin veya bir hava taşıtının sebebiyet verdiği zarar yüzünden üçüncü bir kişi tarafından açılan hukuk davalarına uygulanmaz.

Madde 44 - Tanıklık yapmak yükümlülüğü

1. Konsolosluk mensupları adlî ve idarî davalar sırasında tanıklık yapmağa çağrılabilirler.

Konsolosluk hizmetlileri ve hizmet personeli mensupları bu maddenin 3. fıkrasında zikredilen durumlar dışında, tanıklık yapmayı reddetmemelidirler. Bir konsolosluk memuru tanıklık yapmayı reddettiği takdirde, ona hiçbir zorlayıcı tedbir veya başka müeyyide uygulanmaz.

2. Tanıklığı talep eden makam, konsolosluk memurunun görevlerinin yerine getirilmesini sekteye uğratmaktan kaçınmalıdır. Bu makam mümkün olduğu takdirde her

defasında, konsolosluk memurunun tanıklıkla ilgili ifadesini memurun ikametgâhında veya konsoloslukta alabilir veya konsolosluk memurunun yazılı beyanını kabul edebilir.

3. Bir konsolosluğun mensupları görevlerinin yerine getirilmesiyle ilgili olaylar hakkında tanıklık yapmak veya bununla ilgili resmî yazışma ve belgeleri göstermek zorunda değildirler. Konsolosluk mensupları, keza, gönderen Devlet'in ulusal kanunları hakkında bilirkişi olarak tanıklık yapmayı reddetmek hakkına da sahiptirler.

Madde 45 -Ayrıcalık ve bağışıklıklardan feragat

1. Gönderen Devlet, bir konsolosluk mensubu hakkında, 41, 43 ve 44. maddelerde öngörülen ayrıcalık ve bağışıklıklardan feragat edebilir.

2. Feragat daima açık olmalı ve bu maddenin 3. fıkrasındaki hükümler saklı kalmak üzere, kabul eden Devlet'e yazılı olarak bildirilmelidir.

3. Bir konsolosluk memuru veya bir konsolosluk hizmetlisi, 43. madde uyarınca yargı bağışıklığından yararlandığı bir konuda bir dava ikame ederse, esas talebe doğrudan doğruya bağlı herhangi bir mukabil talep hakkında yargı başkanlığını ileri süremez.

4. Hukukî veya idarî bir dava ile ilgili olarak yargı bağışıklığından feragat, kararın uygulanmasına ait tedbirlere ilişkin bağışıklıktan da feragat edildiği anlamına gelmez. Bunlar için de ayrı bir feragat gereklidir.

Madde 46 - Yabancıların kayıt ve oturma müsaadesinden bağışıklık

1. Konsolosluk memurları ve konsolosluk hizmetlileri ile bunların kendileriyle birlikte yaşayan aileleri efradı, yabancıların kaydı ve oturma müsaadesi konusunda kabul eden Devlet'in kanun ve düzenlemelerinde öngörülen tüm yükümlülüklerden muaftırlar.

2. Bununla beraber, bu maddenin 1. fıkrası hükmünce, gönderen Devlet'in devamlı hizmetlisi olmayan veya kabul eden Devlet'te kazanç getiren özel bir işte çalışan konsolosluk hizmetlisine ve bunun ailesi efradına uygulanmaz.

Madde 47 - Çalışma müsaadesi bağışıklığı

1. Konsolosluk mensupları, gönderen Devlet'e gördükleri hizmetlerle ilgili olarak, kabul eden Devlet'in yabancı emek gücü istihdamında çalışma müsaadesine ilişkin kanun ve düzenlemelerin koyduğu yükümlülüklerden muaftırlar.

2. Konsolosluk memurlarının ve konsolosluk hizmetlilerinin yanında çalışan özel personel mensupları kabul eden Devlet'e kazanç getiren bir başka işte çalışmadıkları takdirde bu maddenin 1. fıkrasında istihdaf olunan yükümlülüklerden muaftırlar.

Madde 48 - Sosyal sigorta rejiminden bağışıklık

. Bu maddenin 3. fıkrası hükümleri saklı kalmak üzere, gönderen Devlet'te gördükleri hizmetler konusunda konsolosluk mensupları ve onlarla birlikte yaşayan aileleri efradı, kabul eden Devlet'te yürürlükte bulunan sosyal sigorta hükümlerinden muaftırlar.

2. Bu maddenin 1. fıkrasında öngörülen bağışıklık, konsolosluk mensuplarının özel hizmetinde bulunan özel personel mensuplarına da keza aşağıdaki şartlarla uygulanır:

a) Kabul eden Devlet vatandaşı olmamaları ve kabul eden Devlet'te devamlı ikametgâhları bulunmaması ve

b) Gönderen Devlet'te veya üçüncü bir Devlet'te yürürlükte olan sosyal sigorta hükümlerine tabi olmaları.

3. Hizmetlerinde bu maddenin 2. fıkrasında öngörülen bağışıklığın uygulanmadığı kişiler bulunan konsolosluk mensupları, kabul eden Devlet'in sosyal sigorta mevzuatının işverene yüklediği yükümlülükler uymalıdır.

4. Bu maddenin 1. ve 2. fıkralarında öngörülen bağışıklık, kabul eden Devlet mevzuatının yer vermesi şartıyla bu Devlet'in sosyal sigorta rejimine isteyerek tabi olabilme olanağını ortadan kaldırmaz.

Madde 49 - Akçalı bağışıklık

1. Konsolosluk memurları ve konsolosluk hizmetlileri ve keza bunların kendileriyle birlikte yaşayan aileleri efradı, aşağıda yazılanlar dışında kişisel veya gerçek, ulusal, bölgesel ve belediyeye sit her türlü vergi ve resimlerden muaftırlar:

a) Normal olarak eşya veya hizmetlerin fiyatına dahil edilmiş bulunan dolaylı vergiler;

b) 32. madde hükümleri saklı kalmak üzere, kabul eden Devlet ülkesinde bulunan özel taşınmaz mallara sit vergi ve resimler;

c) 51. maddenin (b) fıkrasındaki hükümler saklı kalmak üzere, kabul eden Devlet tarafından tahsil olunan veraset ve intikal vergileri;

d) Kaynağı kabul eden Devlet'te bulunan sermaye kazançları dahil, özel gelirlerden alınan vergi ve resimler ile kabul eden Devlet'te kâin ticarî veya malî teşebbüslere yapılan yatırımlarda peşinen alınan sermaye vergileri;

e) İfa olunan özel hizmetler karşılığı olarak tahsil edilen vergi ve resimler;

f) 32. madde hükümleri saklı kalmak üzere, kayıt, mahkeme, ipotek ve pul harçları.

2. Hizmet personeli mensupları, hizmetleri karşılığı olarak aldıkları ücretlerden dolayı vergi ve resimlerden muaftırlar.

3. Kabul eden Devlet'te maaşları veya ücretleri gelir vergisinden muaf olmayan kişileri istihdam eden konsolosluk mensupları, bu Devlet kanun ve düzenlemelerinin, gelir vergisinin tahsili konusunda işverene yüklediği yükümlülöklere uymalıdırlar.

Madde 50 - Gümrük resminden ve gümrük muayenesinden bağışıklık

1. Kabul eden Devlet, kabul edeceği kanunlar ve düzenlemeler hükümleri uyarınca, aşağıda yazılı kalemlerin girişine müsaade eder ve depolama, ulaşım ve benzeri hizmetlerle ilgili masraflar dışındaki bütün gümrük resimleri, harçlar ve bununla ilgili sair vergilerde bağışıklık tanır:

a) Konsololuğun resmî kullanımına matuf eşyalar;

b) Yerleşme eşyaları dahil olmak üzere, konsolosluk memurunun ve kendisiyle birlikte yaşayan aile efradının kişisel kullanımına ait eşyaları. Tüketim malları, ilgililerin doğrudan doğruya kendi kullanmaları için gerekli miktarı geçmemelidir.

2. Konsolosluk hizmetlileri, ilk yerleşmeleri sırasında ithal etmiş oldukları eşyalar konusunda, bu maddenin 1. fıkrasında öngörölen ayrıcalık ve bağışıklıklardan yararlanırlar.

3. Konsolosluk memurlarına ve bunların kendileriyle birlikte yaşayan aile efradına ait kişisel bagajlar gümrük muayenesinden muaftırlar.

Söz konusu kişiler, ancak bagajların bu maddenin 1. fıkrasının (b) bendinde zikredilenlerden başka eşyalar veya kabul eden Devlet'in kanun ve düzenlemeleriyle ithali veya ihracı yasaklanmış veya karantina kanun ve düzenlemelerine tabi eşyalar ihtiva ettiği hususunda ciddi nedenlerin varlığı halinde gümrük muayenesine tabi tutulabilirler. Bu

muayene, ancak, konsolosluk memurunun veya ailesinin ilgili bir ferдинin huzurunda yapılabilir.

Madde 51 - Bir konsolosluk mensubunun veya ailesi efradından birinin mirası

Bir konsolosluk mensubunun veya kendisiyle birlikte yaşayan ailesi efradından birinin ölümü halinde, kabul eden Devlet:

a) Bu ülkede iktisap edilmiş olup müteveffanın ölümü sırasında ihracı yasaklanmış bulunanlar hariç olmak üzere müteveffaya ait taşınır malların ihracına müsaade etmelidir ve

b) Kabul eden Devlet'te müteveffanın konsolosluk mensubu veya konsolosluk mensuplarından birinin ailesi efradı olması nedeniyle bulunan taşınır malları miras, ferağ ve intikale ilişkin ulusal, bölgesel ve belediyeye ait vergi ve resimlere tabi tutmamalıdır.

Madde 52 - Kişisel yükümlülüklerden bağışıklık

Kabul eden Devlet, konsolosluk mensuplarıyla kendileriyle birlikte yaşayan aileler efradını her türlü kişisel yükümlülük ve hangi neviden olursa olsun kamu yararı hizmetleriyle, istimval, yardım ve konaklama gibi askerlikle ilgili yükümlülüklerden muaf tutacaktır.

Madde 53 - Konsolosluk ayrıcalık ve bağışıklıkların başlaması ve sona ermesi

1. Konsoloslüğün her mensubu, görev yerine gitmek için kabul eden Devlet'in ülkesine girişinden itibaren veya daha önceden bu ülkede bulunuyorsa konsolosluktaki görevine başlamasından itibaren, bu Sözleşme'de öngörülen ayrıcalık ve bağışıklıklardan yararlanır.

2. Bir konsolosluk mensubunun kendisiyle birlikte yaşayan ailesi efradı ve keza yanında çalışan özel personel mensupları da aşağıdaki tarihlerden, sonuncusundan itibaren bu Sözleşme'de öngörülen ayrıcalıklar ve bağışıklıklardan yararlanırlar:

Bu maddenin 1. fıkrası uyarınca konsolosluk mensubunun ayrıcalıklardan ve bağışıklıklardan yararlandığı tarihten, kabul eden Devlet'in ülkesine girişleri tarihinden veya o konsolosluk mensubunun ailesi efradına veya özel personel mensuplarına dahil oldukları tarihten itibaren.

3. Bir konsolosluk mensubunun görevi sona erdiği zaman, kendisinin ve keza kendisiyle birlikte yaşayan ailesi efradı ile yanında çalışan özel personel mensuplarının da ayrıcalık ve bağışıklıkları normal olarak aşağıdaki tarihlerden ilkinde son bulur: Anılan

konsolosluk mensubunun kabul eden Devlet'in ülkesini terk ettiği anda veya bu amaçla kendisine tanınan makul bir sürenin bitiminde. Fakat söz konusu kişiler ayrıcalık ve bağışıklıklarını, silâhlı bir çatışma hali dahil o ana kadar muhafaza ederler. Bu maddenin 2. fıkrasında belirtilen kişilere gelince, bunların ayrıcalıkları ve bağışıklıkları bir konsolosluk mensubunun ailesi efradına veya konsolosluk mensubunun hizmetine dahil olmak durumu ortadan kalkar kalkmaz sona erer. Bununla beraber eğer bu kişiler makul bir süre içinde kabul eden Devlet'in ülkesini terk etmek niyetinde iseler şüphesiz ayrıcalık ve bağışıklıkları hareketleri anına kadar devam eder.

4. Bununla beraber bir konsolosluk memuru veya bir konsolosluk hizmetlisi tarafından görevlerinin yerine getirilmesi sırasında yapılan işlerle ilgili olarak yargı bağışıklığı süresiz olarak devam eder.

5. Bir konsolosluk mensubunun ölümü halinde, kendisiyle birlikte yaşayan ailesi efradı, aşağıdaki tarihlerden ilkinde kadar daha önce yararlandıkları ayrıcalık ve bağışıklıklardan yararlanmaya devam eder: Kabul eden Devlet'in ülkesini terk ettikleri tarihe veya bu amaçla onlara tanınan makul sürenin bitimine kadar.

Madde 54 - Üçüncü devletlerin yükümlülükleri

1. Bir konsolosluk memuru, görevine başlamak, görevinin başına dönmek veya gönderen Devlet'e geri dönmek amacıyla, vizenin gerekli olduğu hallerde kendisine vize vermiş olan üçüncü bir Devlet'in ülkesinden geçiyor veya bu Devlet'in ülkesinde bulunuyor ise, söz konusu üçüncü Devlet kendisine geçişi ve dönüşü için gerekli olabilecek bu Sözleşme'nin diğer maddelerinde öngörülen bağışıklıkları bahşedecektir. Üçüncü Devlet, konsolosluk memuruna refakat eden ve ona iltihak etmek üzere veya gönderen Devlet'e geri dönmek amacıyla ayrı olarak seyahat eden söz konusu memurun kendisiyle birlikte yaşayıp ayrıcalık ve bağışıklıklardan yararlanan ailesi efradına da aynı bağışıklıkları bahşedecektir.

2. Bu maddenin 1. fıkrasında öngörülenlere benzer hallerde, üçüncü Devlet'ler konsolosluğun diğer mensupları ile bunların kendileriyle birlikte yaşayan aileleri efradının da ülkelerinden geçişlerini engellemeyeceklerdir.

3. Üçüncü Devletler, resmî yazışmalara ve kodlu ve şifreli mesajlar dahil olmak üzere diğer resmî transit haberleşmelere, kabul eden Devlet'in bu Sözleşme uyarınca bahşetmek zorunda bulunduğu aynı serbestliği tanıyacaklar ve bunları aynı şekilde koruyacaklardır.

Üçüncü Devletler, vizenin gerekli olduğu durumda kendilerine vize verilmiş olan konsolosluk kuryelerine ve transit konsolosluk torbalarına, kabul eden Devlet'in bu Sözleşme uyarınca bahsetmek zorunda bulunduğu aynı dokunulmazlık ve korumayı göstereceklerdir.

4. Bu maddenin 1., 2. ve 3. fıkralarında öngörülen üçüncü Devlet'in yükümlülükleri, keza, bu fıkralarda sırasıyla zikredilen kişilere ve resmî haberleşmeler ile konsolosluk torbalarına bunların Üçüncü Devlet ülkesinde bulunmaları bir mücbir sebepten ileri geldiği takdirde uygulanır.

Madde 55 - Kabul eden Devletin kanun ve düzenlemelerine saygı

1. Bu ayrıcalıklardan ve bağımsızlıklardan yararlanan her kişinin, ayrıcalıklarına ve bağımsızlıklarına hanel gelmemek üzere, kabul eden Devlet'in kanun ve düzenlemelerine saygı göstermek görevidir. Bunların keza bu Devlet'in işlerine karışmamak görevleridir.

2. Konsolosluk binaları, konsolosluk görevlerinin yerine getirilmesiyle kabili telif olmayacak şekilde kullanılmayacaktır.

3. Bu maddenin 2. fıkrası hükümleri, konsoloslüğün bulunduğu binaların bir kısmında, başka teşekküller, bürolar veya acenteler kurmak imkânını bertaraf etmez, şu şartla ki bu bürolara tahsis edilmiş binalar konsolosluk tarafından kullanılanlardan ayrı olmalıdır. Bu durumda anılan bürolar, bu Sözleşme bakımından konsolosluk binalarının ayrılmaz parçası sayılmayacaktır.

Madde 56 - Üçüncü kişilere vaki zararlar için sigorta

Konsolosluk mensupları, kabul eden Devlet'in kanun ve düzenlemelerince konulmuş bulunan, her türlü kara taşıt aracı ile gemi ve hava taşıtı kullanımına ilişkin hukukî sorumluluklara ait sigorta konusundaki yükümlülüklerine uymak zorundadırlar.

Madde 57 - Kazanç getiren nitelikte özel faaliyetlere ilişkin hükümler

1. Meslekten konsolosluk memurları, kabul eden Devlet'te, kendi çıkarları için, hiç bir meslekî veya ticarî faaliyette bulunmayacaklardır.

2. Bu bölümde öngörülen ayrıcalık ve bağımsızlıklar:

a) Kabul eden Devlet'te kazanç getiren nitelikte özel bir faaliyette bulunan konsolosluk hizmetlilerine ve konsolosluk hizmet personeli mensuplarına;

b) Bu fıkranın (a) bendinde belirtilen bir kişinin ailesi fertlerine ve o kişinin özel personel mensuplarına;

c) Konsolosluk mensuplarından birinin kabul eden Devlet'te kazanç getiren özel nitelikte bir faaliyette bulunan ailesi efradına tanınmaz.

BÖLÜM - III

FAHRİ KONSOLOSLUK MEMURLARINA VE BUNLAR TARAFINDAN YÖNETİLEN KONSOLOSLUKLARA UYGULANACAK REJİM

Madde 58 - Kolaylıklar, ayrıcalıklar ve bağışıklıklarla ilgili genel hükümler

1. 28., 29., 30., 34., 35., 36., 37., 38. ve 39. maddelerle 54. maddenin 3. fıkrası ve 55. maddesinin 2. ve 3. fıkraları, bir fahrî konsolosluk memuru tarafından yönetilen konsolosluklara da uygulanır. Bundan başka, bu konsolosluklara ait kolaylıklar, ayrıcalıklar ve bağışıklıklar 59., 60., 61. ve 62. maddelerle düzenlenir.

2. 42. ve 43. maddeler, 44. maddenin 3. fıkrası, 45. ve 53. maddeler ve 55. maddenin 1. fıkrası fahrî konsolosluk memurlarına uygulanır. Bundan başka, bu konsolosluk memurlarına ait kolaylıklar, ayrıcalıklar ve bağışıklıklar 63., 64., 65., 66. ve 67. maddelerle düzenlenir.

3. Bu Sözleşme'de öngörülen ayrıcalıklar ve bağışıklıklar, bir fahrî konsolosluk memurunun ailesi efradına veya bir fahrî konsolosluk memuru tarafından yönetilen bir konsoloslukta çalışan bir konsolosluk hizmetlisinin ailesi efradına bahşedilmez.

4. Aynı memleketlerde bulunan ve fahrî konsolosluk memurları tarafından yönetilen iki konsolosluk arasında konsolosluk torbasının teatisi ancak iki kabul eden Devlet'in rızasıyla olur.

Madde 59 - Konsolosluk binalarının korunması

Kabul eden Devlet, bir fahrî konsolosluk memuru tarafından yönetilen bir konsolosluğa ait binaları korumak ve bu binaların işgal edilmesine veya hasara uğratılmasına ve konsolosluğun sükûnunun bozulmasına veya onuruna hanel gelmesine engel olmak için gerekli tedbirleri alır.

Madde 60 - Konsolosluk binalarının akçalı bağışıklığı

1. Gönderen Devlet'in maliki veya kiracısı olduğu ve bir fahrî konsolosluk memuru tarafından yönetilen bir konsolosluğa ait binaları, yapılan özel hizmetler karşılığında alınanlar dışında her türlü ulusal, bölgesel veya belediyeye ait vergi ve resimlerden muaftır.

2. Bu maddenin 1. fıkrasında öngörülen akçalı bağışıklık, kabul eden Devletin kanun ve düzenlemeleri uyarınca gönderen Devlet'le bir mukavele akdeden kişi tarafından ödenmesi gereken vergi ve resimlere uygulanmaz.

Madde 61 - Konsolosluk arşiv ve belgelerin dokunulmazlığı

Bir fahrî konsolosluk memuru tarafından yönetilen bir konsolosluğun arşiv ve belgelerinin, diğer kağıt ve belgelerden ve özellikle konsolosluk şefinin ve kendisiyle beraber çalışan tüm kişilerin özel yazışmalarından ve keza meslekleri veya işleri ile ilgili eşya, kitap ve belgelerden ayrı tutulmaları şartıyla, nerede bulunurlarsa bulunsunlar, her zaman dokunulmazlıkları vardır.

Madde 62 - Gümrük bağışıklığı

Kabul eden Devlet, kabul edeceği kanun ve düzenlemeler hükümleri uyarınca, bir fahrî konsolosluk memuru tarafından yönetilen bir konsolosluğun münhasıran resmî kullanımına matuf olmaları şartıyla, depolama, taşıma ve benzeri hizmetlerle ilgili masraflar hariç olmak üzere, aşağıdaki maddelerin, her türlü gümrük resmi ile buna ilişkin vergi ve harçlardan muaf olarak girişine müsaade eder: Gönderen Devlet tarafından veya bu Devlet'in talebi üzerine konsolosluğa temin olunan armalar, bayraklar, tabelalar, mühürler, kitaplar, resmî matbua, büro mobilyası, büro malzemesi ve benzeri eşyalar.

Madde 63 - Ceza davası

Bir fahrî konsolosluk memuruna karşı bir ceza davası açıldığı zaman, bu memur yetkili merciler önüne çıkmakla yükümlüdür. Bununla beraber, tutuklanmış veya göz altına alınmış bulunması hali müstesna olmak üzere, dava, söz konusu memura resmî sıfatından ötürü gerekli saygı gösterilecek ve konsolosluk görevlerini en az aksatacak tarzda yürütülecektir.

Bir fahrî konsolosluk memurunun tutuklanması gerektiğinde, ona karşı dava mümkün olan en erken zamanda açılacaktır.

Madde 64 - Fahrî konsolosluk memurunun korunması

Kabul eden Devlet, fahrî konsolosluk memuruna resmî sıfatı nedeniyle gerekli olabilecek korumayı bahşetmekle yükümlüdür.

Madde 65 - Yabancıların kayıt ve oturma müsaadesinden bağışıklık

Fahrî konsolosluk memurları, kabul eden Devlet'te kendi çıkarları için meslekî veya ticarî bir faaliyette bulunanlar hariç olmak üzere, yabancıların kaydı ve oturma müsaadesi konusunda bu Devlet'in kanun ve düzenlemelerinde öngörülen tüm yükümlülüklerden muaftırlar.

Madde 66 - Akçalı bağışıklık

Fahrî konsolosluk memuru, konsolosluk görevlerinin yerine getirilmesi nedeniyle gönderen Devlet'ten aldığı tazminat ve aylıklar üzerinde her türlü vergi ve harçlardan muaftır.

Madde 67 - Kişisel yükümlülüklerden bağışıklık

Kabul eden Devlet fahrî konsolosluk memurlarını her türlü kişisel yükümlülük ve hangi neviden olursa olsun kamu yararı hizmetleriyle, istimval, yardım ve konaklama gibi askerlikle ilgili yükümlülüklerden muaf tutacaktır.

Madde 68 - Fahrî konsolosluk memurları müessesesinin ihtiyarî niteliği

Her Devlet fahrî konsolosluk memurlarını atayıp atamamağa veya kabul edip etmemeğe karar vermekte serbesttir.

BÖLÜM IV

GENEL HÜKÜMLER

Madde 69 - Konsolosluk şefi olmayan konsolosluk ajanları

1. Her Devlet, gönderen Devletin konsolosluk şefi olarak atamadığı Konsolosluk ajanları tarafından yönetilen Konsolosluk ajanlıklarını kurup kurmamaya veya kabul edip etmemeye karar vermekte serbesttir.

2. Bu maddenin 1. fıkrasında belirtilen konsolosluk ajanlıklarının faaliyette bulunabilmesi şartları ile bu ajanlıkları yöneten konsolosluk ajanlarının yararlanabilecekleri ayrıcalık ve bağışıklıklar gönderen Devlet ile kabul eden Devlet arasında anlaşmayla saptanır.

Madde 70 - Konsolosluk görevlerinin bir diplomatik temsilcilik tarafından yerine getirilmesi

1. Bu Sözleşme hükümleri, Sözleşme'nin metninin müsaade ettiği ölçüde, konsolosluk görevlerinin bir diplomatik temsilcilik tarafından yerine getirilmesi halinde de uygulanır.

2. Diplomatik temsilcilikte konsolosluk şubesine bağlı olan veya başkaca konsolosluk görevlerini yerine getirmekle görevlendirilmiş olan anılan temsilcilik mensuplarının isimleri kabul eden Devlet'in Dışişleri Bakanlığına veya bu Bakanlık tarafından tayin edilmiş olan makama bildirilecektir.

3. Diplomatik temsilcilik, konsolosluk görevlerinin yerine getirilmesinde:

a) Konsolosluk görev çevresindeki mahallî makamlara;

b) Kabul eden Devlet'in kanunları, düzenlemeleri ve teamülleri veya bu konudaki uluslararası anlaşmalar müsaade ediyorsa bu Devlet'in merkezî makamlarına başvurabilecektir.

4. Bu maddenin 2. fıkrasında zikredilen diplomatik temsilcilik mensuplarının ayrıcalık ve bağışıklıkları, diplomatik ilişkiler konusundaki Devletler Hukuku kurallarına tabi olmaya devam eder.

Madde 71 - 1. Kabul eden Devlet'in ek kolaylıklar, ayrıcalıklar ve bağışıklıklar tanınması hali müstesna olmak üzere, bu Devletin vatandaşı veya devamlı sakini olan konsolosluk memurları, sadece, görevlerinin yerine getirilmesi sırasında yapılan resmi işlemlerden dolayı yargı bağışıklığından ve kişi dokunulmazlığından ve 44. maddenin 3. fıkrasında öngörülen ayrıcalıktan yararlanırlar. Bu konsolosluk memurları ile ilgili olarak kabul eden Devlet'in de keza 42. maddede öngörülen yükümlülüğü yerine getirmesi gerekmektedir. Böyle bir konsolosluk memuruna karşı bir ceza davası açıldığı zaman, memurun tutuklanmış veya gözaltına alınmış bulunması hali hariç olmak üzere, daha konsolosluk görevlerinin yerine getirilmesini en az aksatacak surette yürütülecektir.

2. Kabul eden Devlet'in vatandaşı veya devamlı sakini olan konsolosluğun diğer mensupları ile bunların aileleri efradı ve keza bu maddenin 1. fıkrasında değinilen, konsolosluk memurlarının aileleri efradı, sadece, kabul eden Devlet'in onlara tanıdığı ölçüde, kolaylıklar, ayrıcalıklar ve bağışıklıklardan yararlanırlar. Kabul eden Devlet'in bizzat vatandaşı veya devamlı sakini olan bir konsolosluk mensubunun ailesi efradı ile özel personel

mensupları, keza sadece kabul eden Devlet'in onlara tanıdığı ölçüde, kolaylıklar, ayrıcalıklar ve bağışıklıklardan yararlanırlar. Bununla beraber, kabul eden Devlet, bu kişiler üzerinde yargı hakkını, konsolosluk görevlerinin yerine getirilmesini ifrat derecede engellemeyecek surette kullanmalıdır.

Madde 72 - Ayrım yapmama

1. Kabul eden Devlet, bu Sözleşmenin hükümlerini uygularken Devletler arasında ayrım yapmayacaktır.

2. Bununla beraber,

a) Bu Sözleşme'deki hükümlerden birinin gönderen Devlet'te kısıtlı biçimde uygulanması nedeniyle kabul eden Devletin anılan hükmü kısıtlı olarak uygulaması ve

b) Devletlerin birbirlerine teamül veya anlaşma ile bu Sözleşme hükümlerinin gerektirdiğinden daha müsait bir muamelede bulunması; halleri ayrım olarak nitelenmeyecektir.

Madde 73 - Bu sözleşme ile diğer uluslararası anlaşmalar arasında ilgi

1. Bu sözleşme hükümleri, yürürlükteki diğer uluslararası anlaşmalara taraf olan Devletler arasındaki ilişkilerde bu anlaşmaları haleldar etmeyecektir.

2. Bu Sözleşmenin hiç bir hükmü, Devletleri, Sözleşme hükümlerini teyid eden, tamamlayan veya ıslah eden veya bunların uygulanma alanını genişleten uluslararası anlaşmalar akdetmelerine engel olmayacaktır.

BÖLÜM V

SON HÜKÜMLER

Madde 74 - İmza

Bu Sözleşme, Birleşmiş Milletler Örgütü veya bir ihtisas kurumu üyesi bütün Devletlerin ve keza Uluslararası Adalet Divanı Statüsü'ne taraf her Devlet'in ve Birleşmiş Milletler Örgütü Genel Kurul'u tarafından bu Sözleşmeye taraf olması için davet olunan başka her Devlet'in imzasına, aşağıdaki şekilde müracaat edilmek üzere, açık olacaktır: 31 Ekim 1963 tarihine kadar Avusturya Cumhuriyeti Federal Dışişleri Bakanlığı'na ve bu tarihten 31 Mart 1964 tarihine kadar Birleşmiş Milletler Örgütü'nün New York'taki merkezine.

Madde 75 - Onay

Bu Sözleşme onaya tabidir. Onay belgeleri Birleşmiş Milletler Örgütü Genel Sekreteri'ne tevdi olunacaktır.

Madde 76 - Katılma

Bu Sözleşme, 74. maddede zikredilen dört kategoriden birine dahil olan her Devlet' in katılmasına açık kalacaktır.

Katılma belgeleri Birleşmiş Milletler Örgütü Genel Sekreteri'ne tevdi edilecektir.

Madde 77 - Yürürlüğe giriş

1. Bu Sözleşme, yirmi ikinci onay ve katılma belgesinin Birleşmiş Milletler Örgütü Genel Sekreteri'ne tevdi edilecek tarihi izleyen otuzuncu gün yürürlüğe girecektir.

2. Yirmi ikinci onay veya katılma belgesinin tevdiinden sonra Sözleşme'yi onaylayacak veya Sözleşmeye katılacak Devletlerden her birisi için Sözleşme onay veya katılma belgesinin bu Devlet tarafından tevdiini izleyen otuzuncu gün yürürlüğe girecektir.

Madde 78 - Genel Sekreterin bildirimini

1. Birleşmiş Milletler Örgütü Genel Sekreteri, 74. maddede zikredilen dört kategoriden birine dahil olan bütün Devletlere:

a) 74., 75. ve 76. maddeler uyarınca Sözleşme'ye konulan imzalarla onay veya katılma belgelerinin tevdiini; ve

b) 77. madde uyarınca Sözleşme'nin yürürlüğe gireceği tarihi bildirecektir.

Madde 79 - Metinlerin geçerliliği

Çince, Fransızca, İngilizce, İspanyolca ve Rusça metinleri aynı değerde geçerli olan bu Sözleşme'nin aslı Birleşmiş Milletler Örgütü Genel Sekreteri'ne tevdi olunacaktır. Genel Sekreter aslına uygunluğu tasdikli Sözleşme metninin örneklerini 74. maddede zikredilen dört kategoriden birine dahil olan bütün Devletlere gönderecektir.

Yukarıdaki hükümleri tasdiklen, aşağıda imzaları bulunan ve Hükümetleri tarafından usulüne uygun şekilde yetkili kılınmış olan temsilciler bu Sözleşme'yi imzalamışlardır. Bu Sözleşme, Viyana'da yirmidört nisan bindokuzyüzaltmışüç tarihinde düzenlenmiştir.

Taraf Devletler:

A.B.D. Afganistan, Almanya, Andorra, Angola, Antigua ve Barbuda, Arjantin, Arnavutluk, Avustralya, Avusturya, Azerbaycan, Bahama, Bahreyn, Bangladeş, Barbados, Belçika, Belize, Benin, Beyaz Rusya (Belarus), Birleşik Arap Emirlikleri, Birleşik Krallık (İngiltere), Bolivya, Bosna-Hersek, Brezilya, Bulgaristan, Burkina Faso, Bhutan, Cezayir, Cibuti, Çek Cumhuriyeti, Çin Halk Cumhuriyeti, Danimarka, Dominik Cumhuriyeti, Ekvador, El Salvador, Ekvator Ginesi, Endonezya, Eritre, Ermenistan, Estonya, Fas, Fiji, Fildişi Sahilleri, Filipinler, Finlandiya, Fransa, Gabon, Gana, Gine, Grenada, Guatemala, Guyana, Güney Afrika, Güney Kore, Gürcistan, Haiti, Hırvatistan, Hindistan, Hollanda, Honduras, Irak, İran, İrlanda, İspanya, İsveç, İsviçre, İtalya, İzlanda, Jamaika, Japonya, Kamerun, Kanada, Kazakistan, Kenya, Kırgızistan, Kolombiya, Kosta Rika, Kribati, Kuveyt, Kuzey Kore, Küba, Laos, Lesotho, Letonya, Liberya, Libya, Lihtenştayn, Litvanya, Lübnan, Lüksemburg, Macaristan, Madagaskar, Makedonya, Malavi, Maldiv Adaları, Malezya, Mali, Malta, Marşal Adaları, Mauritius, Meksika, Mısır, Mikronezya, Myanmar, Moğolistan, Moldova, Moritanya, Mozambik, Namibya, Nepal, Nijerya, Nikaragua, Norveç, Özbekistan, Pakistan, Panama, Papua Yeni Gine, Paraguay, Peru, Polonya, Portekiz, Romanya, Rusya Federasyonu, Ruanda, Saint Vincent ve Grenadinler, Samoa, Santa Lucia, Sao Tome ve Principe, Senegal, Seyşel Adaları, Sırbistan ve Karadağ, Slovenya, Slovakya, Somali, Sudan, Surinam, Suriye, Suudi Arabistan, Şili, Tacikistan, Tanzanya, Tayland, Togo, Tonga, Trinidad ve Tobago, Tunus, Tuvalu, Türkmenistan, Ukrayna, Umman, Uruguay, Ürdün, Vanuatu, Vatikan, Venezuela, Vietnam, Yemen, Yeni Zelanda, Yeşil Burun (Cape Verde), Yunanistan ve Zimbabve²¹¹

---

²¹¹ 01/01/2006 tarihli verilerdir.

EK-3

“AFGANİSTAN SEFARETİ BİNASININ AFGAN HÜKÜMETİNE TEMLİK EDİLDİĞİNE DAİR KANUN²¹²

Kanun No:2328

Kabul Tarihi: 26/10/1933

Madde 1 — Ankara’da Necati Bey caddesinde Devlete ait olup öteden beri Afganistan Sefareti tarafından işgal edilmekte olan sefaret binası Afganistan Hükümetine²¹³ temlik edilmiştir.

Madde 2 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

Madde 3 — Bu kanunun hükmünü icraya Hariciye ve Maliye Vekilleri memurdur.”

Bu örnekteki diplomatik temsilcilik binası,aslında mülkiyeti olmadan kullanılmış bu yasa ile ilgili taşınmaz artık resmen Afganistan Devletine devredilmiştir.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ İLE TUNUS CUMHURİYETİ HÜKÜMETLERİ ARASINDA BİRBİRLERİNİN ANKARA VE TUNUS ŞEHİRLERİNDEKİ DİPLOMATİK TEMSİLCİLİKLERİNİN YERLEŞİMLERİ AMACIYLA ARSA TAKASINA DAİR PROTOKOL²¹⁴²¹⁵

İki ülke arasında varolan geleneksel dostluk ve işbirliği ilişkilerini güçlendirmek isteği ile,

Aşağıda "Türk Tarafı" olarak anılan Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve,

Aşağıda "Tunus Tarafı" olarak anılan Tunus Cumhuriyeti Hükümeti,

²¹² R.G. tarih :4 TEŞRİNİSANİ 1933 CUMARTESİ ,sayı :2543

²¹³ Kanunun yazımında bize göre bir teknik hata yapılmış olup,"Afganistan Hükümeti" ibaresi ile Afganistan Devleti kast edilmek istenmiştir.

²¹⁴ R.G. tarih: 20 Ekim 1992 — Sayı : 21381

²¹⁵ Protokollerin imzalandığı tarihler ile bu protokollere ilişkin Bakanlar Kurulu Karar tarihleri bazı örneklerde farklılık gösterebilir.

Aşağıdaki hususlar üzerinde mutabık kalmışlardır:

MADDE 1 :

Tunus tarafı Türk tarafına, Tunus şehri, şehir merkezi kuzeyinde D 4 parsel numaralı takriben 3090 metrekare yüzölçümlü, Ek-1'deki parsel planında kayıtlı arsanın mülkiyetini karşılıklılık koşulu ile devreder.

MADDE 2 :

Türk tarafı Tunus tarafına Ankara'da OR-AN Sitesi güneyindeki yeni diplomatik sitede, 25010 Ada Numaralı ve 1 parsel numaralı takriben 4038 metrekare yüzölçümlü, Ek-2'deki parsel planında kayıtlı arsanın mülkiyetini karşılıklılık koşulu ile devreder.

MADDE 3 :

Her türlü emlak vergi, resim ve harcıdan muaf olarak takas edilen arsalar yalnız Tunus ve Türkiye Cumhuriyetlerinin Ankara ve Tunus'taki diplomatik temsilciliklerinin yerleşimi amacıyla hizmet edecektir.

MADDE 4:

Taraflar, işbu protokole konu teşkil eden arsaları, evsahibi ülke Dışişleri Bakanlığının açık izni olmaksızın, başka herhangi bir özel veya tüzel kişiye bedel karşılığı veya bedelsiz devretmemeyi taahhüt ederler.

MADDE 5:

Taraflar birbirleri ülkelerinde yürürlükte olan imar ve şehircilik alanlarındaki mevzuata riayet edeceklerdir.

MADDE 6:

Takas edilen arsalar ve üzerinde inşa edilecek binalar, Viyana Diplomatik Sözleşmesine uygun olarak, her türlü vergi, resim ve harçtan muaf tutulacaktır.

MADDE 7 :

İşbu Protokol, onay belgelerinin değişiminden itibaren yürürlüğe girecektir. Taraflar, yüzölçümlerinin kesin olarak saptanmasından sonra, takas edilen arsaların mülkiyet devrini, diplomatik yoldan somutlaştıracaklardır.

MADDE 8:

İşbu Protokol 15/7/1992 tarihinde Ankara'da Türkçe ve Arapça dillerinde ve her iki metin de geçerli olmak üzere 2 nüsha olarak tanzim ve imza edilmiştir.

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ İLE KATAR DEVLETİ HÜKÜMETLERİ
ARASINDA ANKARA VE DOHA ŞEHİRLERİNDE DİPLOMATİK
TEMSİLCİLİK BİNALARI İNŞASI AMACIYLA KARŞILIKLI ARSA
TAHSİSİNE DAİR PROTOKOL²¹⁶**

İki ülke arasında varolan geleneksel dostluk ilişkilerini daha da güçlendirmek arzusu ile,

Aşağıda "Türk tarafı" olarak anılan Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile,

Aşağıda "Katar tarafı" olarak anılan Katar Devleti Hükümeti,

müteakip hususlar üzerinde mutabık kalmışlardır:

MADDE 1 :

Türk tarafı Katar tarafına, 99 yıllığına ve yıllık 1 Dolar sembolik kira karşılığında, Ankara ORAN'daki Diplomatik Site'de, Ek-1 deki planda gösterilen, 25020/1, 25020/2 ve 25020/3 parsel numaralı toplam yüzölçümü takriben 12500 m olan 3 arsayı tahsis edecektir.²¹⁷

MADDE 2:

Katar tarafı Türk tarafına, 99 yıllığına ve yıllık 1 Dolar sembolik kira karşılığında, Doha'daki Diplomatik Site'de, Ek-2'deki planda kayıtlı, parsel numaraları 58 ve 68 olarak tespit edilen toplam alanı takriben 10.911 m²lik 2 arsa tahsis edecektir.

MADDE 3 :

²¹⁶ R.G. tarih: 7 Nisan 1995 CUMA sayı:22251

²¹⁷ Resmi gazetenin ilgili sayısı incelendiğinde, protokolün içerisinde, ilgili arazilerin paftalarının örnekleri sayısal koordinatları gibi bilgiler de görülmektedir.

Taraflar karşılıklı tahsis edilen arsalar için birbirlerine eşit miktarda borçlu olacağından fiiliyatta ödeme yapılmayacaktır.

MADDE 4:

Ankara ve Doha'daki bahsekonu arsalar münhasıran Kançılara ve Büyükelçi Konutu binaları ile diplomatlar, idari ve teknik personel için lojman binaları ve iki ülke temsilcilikleri için gerekli müstemilatın inşası amacıyla kullanılacaktır.

MADDE 5:

Taraflar, işbu protokola konu teşkil eden arsaları, arsanın bulunduğu ülke Dışişleri Bakanlığının açık izni olmaksızın, başka herhangi bir özel veya tüzel kişiye bedel karşılığı veya bedelsiz devretmemeyi taahhüt ederler.

MADDE 6:

İnşa edilecek binanın mülkiyeti gönderen devlete ait olacaktır.

MADDE 7:

Binaların mülkiyeti, 99 yıl nihayetinde, rayiç bedellerinin ödenmesi mukabilinde ev sahibi devlete devredilecektir.

MADDE 8:

Arsaların 99 yıllık tahsis süresi Tarafların mutabakatı üzerine yenilenebilir.

MADDE 9:

Taraflar birbirleri ülkelerinde yürürlükte olan imar ve şehircilik mevzuatına uymayı taahhüt ederler.

MADDE 10 :

Tahsis edilen arsalar ve üzerinde inşa edilecek binalar, özel hizmetler karşılığı alınanlar dışında, her türlü milli ve beledi vergi ve rüsumdan muaf tutulacaktır.

MADDE 11 :

İşbu Protokol, Tarafların yetkili makamlarınca onaylanmasından ve onay belgelerinin değişiminden itibaren yürürlüğe girecektir.

İşbu Protokol 15/10/1994 tarihinde Doha'da Türkçe, Arapça ve İngilizce dillerinde ve her üç metin de geçerli olmak üzere 3 nüsha halinde tanzim ve imza edilmiştir. Tefsirinde uyumsuzluk halinde İngilizce metin geçerli olacaktır.

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ İLE MAKEDONYA CUMHURİYETİ
HÜKÜMETLERİ ARASINDA BİRBİRLERİNİN BAŞKENTLERİNDE
DİPLOMATİK TEMSİLCİLİKLERİN YERLEŞİMLERİ AMACIYLA ARSA
TAKASI HAKKINDA PROTOKOL²¹⁸**

İki ülke arasında varolan geleneksel dostluk ilişkilerini daha da güçlendirmek arzusu ile,

Aşağıda "Türk tarafı" olarak anılan Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile,

Aşağıda "Makedonya tarafı" olarak anılan Makedonya Cumhuriyeti Hükümeti,

Aşağıdaki hususlar üzerinde mutabık kalmışlardır:

MADDE 1

Türk tarafı Makedonya tarafına, Ankara Oran'daki Diplomatik Şite'de, 25017/1 ve 2 parsel numaralı, yüzölçümü takriben 7794 metrekare olan iki arsanın mülkiyetini karşılıklılık koşulu ile devreder.

MADDE 2

Makedonya tarafı Türk tarafına, Üsküp'de Vodno semtinde, parsel numarası 2424/3 ve 2617/2 olan takriben 7962 m² metrekare yüzölçümündeki bir arsanın mülkiyetini karşılıklılık koşulu ile devreder.

MADDE 3

Ankara ve Üsküp'de bahsekonu arsalar münhasıran kançılara, Büyükelçi Konut binaları ile diplomatik, idari ve teknik personel için lojman binaları ve iki ülke temsilcilikleri için gerekli müstemilatın inşası amacıyla kullanılacaktır.

---

²¹⁸ R.G. tarih:1 Mayıs 1997 sayı: 22976

MADDE 4

Taraflar, işbu protokola konu teşkil eden arsaları, arsanın bulunduğu ülke Dışişleri Bakanlığının açık izni olmaksızın, başka herhangi bir özel veya tüzel kişiye bedel karşılığı veya bedelsiz devretmemeyi taahhüt ederler.

MADDE 5

Söz konusu arsalar üzerinde inşa edilecek binaların mülkiyeti arsanın sahibi devlete ait olacaktır.

MADDE 6

Taraflar birbirleri ülkelerinde yürürlükte olan imar ve şehircilik alanlarındaki mevzuata riayet edeceklerdir.

MADDE 7

Tahsis edilen arsalar ve üzerinde inşa edilecek binalar, özel hizmetler karşılığı alınanlar dışında, her türlü milli ve belediye vergi ve rüsumdan muaf tutulacaktır.

MADDE 8

Karşılıklı arsa takasında, taraflar anılan arsalara ilişkin altyapı katılma payı ödemeyeceklerdir

MADDE 9

İşbu Protokol, Tarafların yetkili makamlarınca onaylanmasından ve onay belgelerinin değişiminden itibaren yürürlüğe girecektir.

İşbu Protokol 21 Ocak 1997 tarihinde Ankara'da Türkçe, Makedonca ve İngilizce dillerinde ve her üç metinde geçerli olmak üzere 3 nüsha halinde tanzim ve imza edilmiştir. Tefsirinde uyuşmazlık halinde İngilizce metin geçerli olacaktır.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ İLE AZERBAYCAN CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ ARASINDA ANKARA VE BAKÜ'DE DİPLOMATİK TEMSİLCİLİK BİNALARI İNŞASI AMACIYLA KARŞILIKLI ARSA TAHSİSİNE İLİŞKİN PROTOKOL²¹⁹

MADDE 1

Türkiye tarafı, Azerbaycan tarafına 99 yıllığına ve yıllık 1 A B D Doları sembolik kira karşılığında, Ankara Oran Diplomatik Site'de, 25035/3, 25012/2, 25012/3, 25012/4, 25012/5, 25012/8 parsel numaralı toplam yüzölçümü 18.430 m2 olan altı arsayı tahsis edecektir.

MADDE 2

Azerbaycan tarafı Türkiye tarafına 99 yıllığına ve yıllık 1 A B D Doları sembolik kira karşılığında, Bakü, Nesimi bölgesi, Bakühanov sok.553. Mahalle adresindeki toplam yüzölçümü 16.700 m2 olan arsayı tahsis edecektir.

MADDE3

Taraflar karşılıklı tahsis edilen arsalar için birbirlerine eşit miktarda borçlu olacağından, fiiliyatta ödeme yapılmayacaktır.

MADDE 4

Söz konusu arsalar münhasıran kançılara ve büyükelçi konutu binaları ile diplomatlar, idari ve teknik personel için lojman binaları, kültür merkezi ve iki ülke temsilcilikleri için gerekli müştemilatın inşası amacıyla kullanılacaktır.

MADDE5

Taraflar, işbu protokolün konusu olan arsaları, arsanın bulunduğu ülkenin Dışişleri Bakanlığının açık izni olmaksızın, başka herhangi bir özel veya tüzel kişiye bedel karşılığı veya bedelsiz devretmemeyi taahhüt ederler.

MADDE 6

İnşa edilecek bina veya binaların mülkiyeti inşa eden devlete ait olacaktır.

MADDE 7

---

²¹⁹ R.G. tarih: 12 Ağustos 1999 sayı:23784

Binaların mülkiyeti, 99 yılın sonunda, Taraflar mutabık kaldıkları takdirde, rayiç bedellerinin ödenmesi karşılığında evsahibi devlete devredilir.

MADDE 8

Arsaların 99 yıllık tahsis süresi Tarafların mutabakatı ile aynı süre için yenilenebilir.

MADDE 9

Taraflar birbirlerinin ülkelerinde yürürlükte olan mevzuata, buna ilaveten imar ve şehircilik mevzuatına uymayı taahhüt ederler.

MADDE 10

Taraflar tahsis edilen arsalar için altyapı bedeli ödemeyeceklerdir.

MADDE 11

Tahsis edilen arsalar ve üzerinde inşa edilecek binalar, özel hizmet karşılığı alınanlar dışında, her türlü genel ve yerel vergi ve rüsumdan bağışık tutulacaktır.

MADDE 12

İşbu protokolün uygulanması ve yorumlanması sırasında ortaya çıkabilecek anlaşmazlıklar ve tartışmalı konular Taraflar arasında danışma ve görüşmeler vasıtasıyla halledilecektir.

MADDE 13

İşbu protokol, Tarafların yetkili makamlarınca onaylanmasından ve onay belgelerinin değişiminden itibaren yürürlüğe girecektir.

İşbu protokol, 25 Haziran . 1999 tarihinde Bakü'de Türkçe ve Azerbaycan dilinde her iki metin de aynı derecede geçerli olmak üzere iki nüsha halinde tanzim ve imza edilmiştir.

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ İLE TÜRKMENİSTAN CUMHURİYETİ
HÜKÜMETLERİ ARASINDA ANKARA VE AŞKABAD'DA DİPLOMATİK
TEMSİLCİLİKLERİN YERLEŞİMİNE İLİŞKİN PROTOKOL²²⁰**

İki ülke arasında geleneksel dostluk ilişkilerini daha da güçlendirmek arzusu ile,

Aşağıda "Türk tarafı" olarak anılan Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile,

Aşağıda "Türkmen tarafı" olarak anılan Türkmenistan Cumhuriyeti Hükümeti,

İzleyen hususlar üzerinde görüş birliğine varmışlardır :

MADDE 1

1. Türk tarafı, Ankara Oran Diplomatik Sitede 25035/2 sayılı 4 224 m2 yüzölçümlü ve 25035/1 sayılı 4 265 m2 yüzölçümlü parsellerin kullanım hakkını bedelsiz olarak Türkmenistan Büyükelçiliğine verecektir.

2. Türk tarafı, 1 inci maddenin 1 inci paragrafında belirtilen araziler üzerinde Aşkabad'da Türkiye Büyükelçiliğine tahsis edilene eşdeğerde bir bina inşa edecektir. Bina projesi için Türkmen tarafının muvafakati alınacaktır. Bina ve arsaların kullanım hakkı inşaat tamamlandığında Türkmen tarafına bedelsiz verilecektir.

3. Türk tarafı, 2 nci maddede belirtilen Büyükelçilik binası tamamlanıncaya kadar, Ankara'daki Türkmenistan Büyükelçiliği kançılıryasının halen yerleşik bulunduğu binanın kira giderini üstlenecek ve bedelsiz Büyükelçi konutu tahsis edecektir. Ankara'daki Türkmenistan Büyükelçiliğinin halen yerleşik bulunduğu binayı değiştirmek istemesi halinde, Türk tarafının yeni bina için ödeyeceği yıllık kira bedeli 130 000 ABD Dolarım aşmayacaktır.

MADDE 2

Türkmen tarafı, Aşkabad'daki Türkiye Büyükelçiliği kançılıryasının halen yerleşik bulunduğu, Aşkabad, Shevchenko Cad., 9 adresindeki (Shevchenko Cad. ile K. Kuliev Cad. kesiştiği köşe) bina ile arsasının ve Aşkabad, Novofiruzinskaya otoyolunun güney kısmındaki 24 000 m2 yüzölçümlü arsının kullanım hakkım, Ankara 'daki Türkmenistan Büyükelçiliği arsalarının ve binasının teslimiyle eşzamanlı olarak Türk tarafına verecektir.

MADDE 3

---

²²⁰ R.G. tarih: 15.4.2003 Sayı:25080

İşbu Protokolün konusu olan taşınmazlar, karşı tarafın yazılı izni olmaksızın üçüncü kişilere devredilemez.

MADDE 4

Taraflar birbirlerinin ülkelerinde yürürlükte olan imar ve şehircilik mevzuatına uymayı taahhüt ederler.

MADDE 5

İşbu Protokolün konusu olan diplomatik personelin yerleşiminde kullanılan taşınmazlara, diplomatik ilişkilere ilişkin 1961 Viyana Konvansiyonu hükümleri uygulanacaktır.

MADDE 6

Söz konusu binaların elektrik, su, ısıtma, gaz ve kanalizasyon giderleri, kabul eden ülke tarafından karşılanacaktır.

MADDE 7

İşbu Protokolün uygulama ve yorumundan dolayı çıkabilecek uyuşmazlıklar, taraflar arasında yapılacak karşılıklı görüşmeler yolu ile çözümlenecektir.

MADDE 8

İşbu Protokol, Tarafların yetkili makamlarınca onaylanmasından itibaren yürürlüğe girecektir. Taraflardan herbiri altı ay önceden yazılı bildirimde bulunmak suretiyle fesih yetkisine sahip olacaktır.

İşbu Protokol, 23 Aralık 1999 tarihinde Ankara'da Türkçe, Türkmençe, İngilizce ve Rusça dillerinde her dört metin de aynı derecede geçerli olmak üzere tanzim ve imza edilmiştir. Yorum farklılığı halinde, İngilizce metin esas alınacaktır.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ İLE TACİKİSTAN CUMHURİYETİ HÜKÜMETLERİ ARASINDA ANKARA VE DUŞANBE'DE DİPLOMATİK TEMSİLCİLİKLERİNİN YERLEŞİMİNE İLİŞKİN PROTOKOL²²¹

İki ülke arasında geleneksel dostluk ilişkilerini daha da güçlendirmek arzusu ile,
Aşağıda "Türk tarafı" olarak anılan Türki ye Cumhuriyeti Hükümeti ile,

Aşağıda "Tacikistan tarafı" olarak anılan Tacikistan Cumhuriyeti Hükümeti,

İzleyen hususlar üzerinde görüş birliğine varmışlardır :

MADDE 1

Türk tarafı, Ankara Oran Diplomatik Sitede Tacikistan Büyükelçiliğine bedelsiz arsa tahsis edecek ve üzerinde Duşanbe'deki Türkiye Büyükelçiliğine tahsis edilene eşdeğer bir bina inşa edecektir. Bina projesi için Tacikistan tarafının muvafakati alınacaktır. Söz konusu arsa ve üzerinde inşa edilecek olan binanın mülkiyeti eşzamanlı olarak Tacikistan tarafına devredilecektir.

Türk tarafı, Diplomatik Sitede Tacikistan Büyükelçiliği inşaatı tamamlanana kadar, Ankara'daki Tacikistan Büyükelçiliği kançılarya ve rezidansının halen yerleşik bulunduğu binanın kira giderini üstlenecektir. Ankara'daki Tacikistan Büyükelçiliğinin halen yerleşik bulunduğu binayı değiştirmek istemesi halinde, Türk tarafının yeni bina için ödeyeceği yıllık kira bedeli 96 000 ABD Dolarmı aşmayacaktır.

MADDE 2

Tacikistan tarafı; Duşanbe'deki Türkiye Büyükelçiliği kançılaryasının, halen yerleşik bulunduğu binayı bedelsiz tahsis edecek, Ankara'da Tacikistan Büyükelçiliği binasının teslimiyle eşzamanlı olarak bu binanın ve yerleştiği arsanın mülkiyetini Türk tarafına devredecektir.

MADDE 3

Taraflar, işbu Protokolün konusu olan taşınmazları, buldukları ülkenin Dışişleri Bakanlığının açık izni olmaksızın, başka herhangi bir özel veya tüzelkişiyeye bedel karşılığı veya bedelsiz devretmemeyi taahhüt ederler.

---

²²¹ R.G. tarih: 15.4.2003 Sayı:25080

MADDE 4

Taraflar bkbirlerinin ülkelerinde yürürlükte olan imar ve şehircilik mevzuatına uymayı taahhüt ederler.

MADDE 5

Tahsis edilen veya kiralanan binalar, özel hizmet karşılığı alınanlar dışında, her türlü genel ve yerel vergi ve rüsumdan bağışık tutulacaktır.

MADDE 6

Söz konusu binaların onarım, elektrik, su, ısıtma, haberleşme giderleri tarafların Büyükelçiliklerince karşılanacaktır.

MADDE 7

İşbu Protokolün uygulama ve yorumundan dolayı çıkabilecek uyuşmazlıklar taraflar arasında yapılacak karşılıklı görüşmeler yolu ile çözümlenecektir.

MADDE 8

İşbu Protokol, Tarafların yetkili makamlarınca onaylanmasından ve onay işlemlerinin tamamlandığını diplomatik yollarla bildirmelerinden itibaren yürürlüğe girecektir. Taraflardan her biri altı ay önceden yazılı bildirimde bulunmak suretiyle fesih yetkisine sahip olacaktır.

İşbu Protokol, 2000 yılında Duşanbe'de Türkçe ve Tacik dillerinde her iki metin de aynı derecede geçerli olmak üzere iki nüsha halinde tanzim ve imza edilmiştir.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ İLE BOSNA VE HERSEK BAKANLAR KURULU ARASINDA ANKARA VE SARAYBOSNA'DA DİPLOMATİK TEMSİLCİLİKLERİNİN YERLEŞİMİNE İLİŞKİN PROTOKOL²²²

İki ülke arasında geleneksel dostluk ilişkilerini daha da güçlendirmek arzusu ile, Aşağıda "Türk tarafı" olarak anılan Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile,

---

²²² R.G. tarih: 15.4.2003 Sayı:25080

Aşağıda "Bosna Hersek tarafı" olarak anılan Bosna ve Hersek Bakanlar Kurulu,
izleyen hususlar üzerinde görüş birliğine varmışlardır :

MADDE 1

Türk tarafı, Ankara'daki Bosna Hersek Büyükelçiliğinin halen yerleşik bulunduğu binanın kira giderini üstlenecektir. Ankara'daki Bosna Hersek Büyükelçiliğinin halen yerleşik bulunduğu binayı değiştirmek istemesi halinde, Türk tarafının yeni bina için ödeyeceği yıllık kira bedeli 66 000 ABD Dolarını aşmayacaktır.

MADDE2

Bosna Hersek tarafı, Saraybosna'daki Türkiye Büyükelçiliği kançılıryasının halen yerleşik bulunduğu arsa ve üzerindeki binayı bedelsiz tahsis edecektir.

MADDE 3

Taraflar, işbu Protokolün konusu olan taşınmazı, bulunduğu ülkenin Dışişleri Bakanlığının açık izni olmaksızın, başka herhangi bir özel veya tüzel kişiye bedel karşılığı veya bedelsiz devretmemeyi taahhüt eder.

MADDE 4

Taraflar birbirlerinin ülkelerinde yürürlükte olan imar ve şehircilik mevzuatına uymayı taahhüt ederler.

MADDE 5

Tahsis edilen veya kiralanan binalar, özel hizmet karşılığı alınanlar dışında, her türlü genel ve yerel vergi ve rüsumdan bağışık tutulacaktır.

MADDE 6

Söz konusu binaların onarım, elektrik, su, ısıtma, haberleşme giderleri tarafların Büyükelçiliklerince karşılanacaktır.

MADDE 7

İşbu Protokolün uygulama ve yorumundan dolayı çıkabilecek uyuşmazlıklar taraflar arasında yapılacak karşılıklı görüşmeler yolu ile çözümlenecektir.

MADDE 8

İşbu Protokol, Tarafların yetkili makamlarınca onaylanmasından ve onay işlemlerinin tamamlandığı diplomatik yollarla bildirmelerinden itibaren yürürlüğe girecektir.

İşbu Protokol, 28 Aralık 1999 tarihinde Ankara'da İngilizce dilinde Taraflar için birer nüsha olarak imza edilmiştir.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ İLE KAZAKİSTAN CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ ARASINDA DİPLOMATİK TEMSİLCİLİK BİNALARININ İNŞASI İÇİN KARŞILIKLI ARSA TAHSİSİNE İLİŞKİN ANLAŞMA²²³

Aşağıda "Türk tarafı" olarak anılan Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile, aşağıda "Kazakistan tarafı" olarak anılan Kazakistan Cumhuriyeti Hükümeti;

İki ülke arasındaki geleneksel dostluk ilişkilerini daha da güçlendirmek arzusu ile;

Türkiye Cumhuriyetinin Kazakistan Cumhuriyetinde ve Kazakistan Cumhuriyetinin Türkiye Cumhuriyetinde konsüler büro ve diplomatik temsilciliklerinin ikamet ve görevlerini ifa edebilmeleri için gerekli şartları sağlamak amacıyla;

18 Nisan 1961 tarihli Viyana Sözleşmesini göz önünde bulundurarak;

Aşağıdaki hususlar üzerinde görüş birliğine varmışlardır:

Madde 1

Türk tarafı, Ankara-Oran Diplomatik Sitede Kazakistan Büyükelçiliğine, 25016/3 sayılı 4.294 m2 yüzölçümlü, 25016/4 sayılı 4.066 m2 yüzölçümlü ve 25012/6 sayılı 2.810 m2 yüzölçümlü parselleri bedelsiz olarak 49 yıl süre ile ve bu dönem sonunda aynı süre ile uzatılabilme koşulu ile tahsis eder.

Yukarıda belirtilen Ankara'daki arsalar Kazak tarafına, üzerindeki yapılar arındırılmış olarak verilecektir.

---

²²³ R.G. tarih: 14 Şubat 2004 sayı:25373

Kazak tarafı söz konusu arsalar üzerine, Kazakistan Cumhuriyeti Büyükelçiliğinin görevini yerine getirebilmesi için gerekli gördüğü binaları inşa edebilir.

Türk tarafı, Kazak tarafınca Kazakistan Büyükelçiliği binası inşaatı tamamlanıncaya kadar, Martı Çıkmazı, 14 Bilkent/Ankara adresindeki 260 m2 yüzölçümündeki villayı Büyükelçi konutu olarak Kazakistan Büyükelçiliğine bedelsiz tahsis eder.

Türk tarafı, Kazakistan Büyükelçiliği binası inşaatı Kazak tarafınca tamamlanıncaya kadar, Ankara'daki Kazakistan Büyükelçiliğinin yerleşik bulunduğu Ebuziya Tevfik Sokak No. : 6, Çankaya/Ankara adresindeki 652 m2 yüzölçümlü binanın kira giderini üstlenir.

Ankara'daki Kazakistan Büyükelçiliğinin, yerleşik bulunduğu binayı değiştirmek istemesi halinde, Türk tarafının yeni bina için ödeyeceği yıllık kira bedeli 60.000 ABD Dolarını aşmayacaktır. Yeni bina, Kazak tarafınca Türk tarafı ile işbirliği içinde belirlenecektir.

Türk tarafı, Kazakistan'ın İstanbul Başkonsolosluguna uygun bir bina tahsisi konusunda yardımcı olmaya çalışacaktır.

Madde 2

Kazakistan tarafı, Astana'da Karaötkel semtindeki 13.600 m2 ve Molodejny semtindeki 17.600 m2 yüzölçümlü iki arsayı Türkiye Büyükelçiliğine bedelsiz olarak 49 yıl süre ile ve bu dönem sonunda aynı süre ile uzatılabilme koşulu ile tahsis eder.

Astana'daki anılan iki arsa Türk tarafına tamamiyle boş olarak teslim edilecektir.

Türk tarafı söz konusu arsalar üzerine, Türkiye Cumhuriyeti Büyükelçiliğinin görevini yerine getirebilmesi için gerekli bulunduğu binaları inşa edebilir.

Kazakistan tarafı, Almatı'daki Türkiye Büyükelçiliğine, Büyükelçiliğin Kañılaryasının yerleşik bulunduğu Tole Bi 29, Almatı adresindeki binayı 465 m2 ve arsasını (1.700 m2), bu binaya bitişik arsayı (2.200 m2) bedelsiz olarak 49 yıl süre ile ve bu dönem sonunda aynı süre ile uzatılabilme koşulu ile tahsis eder.

Madde 3

Taraflar, bu Anlaşmanın 1. ve 2. Maddelerinde belirtilen taşınmazları, tüm borç, yükümlülük ve üçüncü tarafların haklarından arındırılmış olarak devredeceklerdir.

Madde 4

Taraflar bu Anlaşmada belirtilen taşınmazları, buldukları ülkenin yazılı onayı olmaksızın üçüncü taraflara devredemeyeceklerdir.

Madde 5

Taraflar, birbirlerinin ülkelerinde yürürlükte olan imar ve şehircilik mevzuatına uymayı taahhüt ederler.

Madde 6

Bu Anlaşmanın 1. ve 2. Maddelerinde belirtilen taşınmazlar her türlü ulusal ve yerel vergi, harç ve rüsumdan bağışık tutulacaktır.

Madde 7

Anlaşma konusu binaların onarım, bakım, elektrik, su, ısıtma ve haberleşme giderleri bu hizmetlerden yararlanan Büyükelçilikçe karşılanacaktır.

Madde 8

Bu anlaşmanın uygulama ve yorumundan dolayı çıkabilecek uyuşmazlıklar taraflar arasında yapılacak karşılıklı görüşme ve danışmalar yolu ile çözümlenecektir.

Madde 9

Taraflar, karşılıklı rıza ile bu Anlaşmada, Anlaşmanın ayrılmaz bir parçası olarak kabul edilecek bir ek protokol yolu ile değişiklik yapabilirler.

Madde 10

Bu protokolün, Tarafların yetkili makamlarınca onaylanmasından ve onay işlemlerinin tamamlandığının diplomatik yollarla bildirilmesinden başlayarak yürürlüğe girecektir.

Bu protokol, 5 Aralık 2001 tarihinde Ankara'da Türkçe, Kazakça, İngilizce ve Rusça dillerinde, her dört metinde de aynı derecede geçerli olmak üzere ikişer kopya olarak düzenlenmiştir. Yorum farklılığı halinde, İngilizce metin esas alınacaktır.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ İLE BELARUS CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ ARASINDA DİPLOMATİK TEMSİLCİLİKLER İÇİN KARŞILIKLI ARSA TAHSİSİNE İLİŞKİN ANLAŞMA²²⁴

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Belarus Cumhuriyeti Hükümeti, bundan sonra "Türk Tarafı" ve "Belarus Tarafı" ve birlikte "Taraflar" olarak adlandırılacaktır;

Devletleri arasındaki geleneksel dostane ilişkilerini daha da güçlendirme arzusu;

Devletlerinin diplomatik temsilcilikleri için uygun çalışma koşulları yaratma arzusu ile;

karşılıklılık ilkesinden hareketle;

aşağıdaki şekilde görüş birliğine varmışlardır.

MADDE 1

Belarus Tarafı, Türk Tarafına, Minsk'te Gastello Caddesi No: 12'deki 3.681 m2 yüzölçümlü ve Orlovskaya Caddesinde 2.650 m2 yüzölçümlü arsaları, 99 yıllık uzun-vadeli kira dönemi için yılda 1 ABD Doları kira karşılığı verecektir.

Söz konusu arsaların kullanım koşulları, uygun bir şekilde ve bu Anlaşmanın yürürlüğe girmesinden sonra 2 ay içinde imzalanacak kira sözleşmesi ile belirlenecektir.

MADDE 2

Türk Tarafı, Belarus Tarafına, Ankara Oran'daki Diplomatik Sitede 25009/4 sayılı, 6.197 m2 yüzölçümlü arsayı, 99 yıllık uzun-vadeli kira dönemi için yılda 1 ABD Doları kira karşılığı verecektir.

Söz konusu arsaların kullanım koşulları, uygun bir şekilde ve bu Anlaşmanın yürürlüğe girmesinden sonra 2 ay içinde imzalanacak kira sözleşmesi ile belirlenecektir.

MADDE 3

Taraflar, bu Anlaşmanın geçerliliği süresince, 1. ve 2. Maddelerde belirtilen arsaların yüzölçümü, yeri ve kullanım koşulları ile ilgili birbirlerine yönelik taleplerinden vazgeçecektir.

---

²²⁴ R.G. tarih:13 Kasım 2004 sayı:25642

MADDE 4

Taraflar, bu Anlaşmanın 1. ve 2. Maddelerinde belirtilen arsalara ilişkin herhangi bir borç, mülkiyet iddiası, ipotek veya başka herhangi şerh olmadığını ve arsalara ilişkin irtifak hakkı veya iddiası bulunmadığını bildirirler. Eğer gelecekte herhangi bir hak talebi ortaya çıkarsa, arsaları tahsis eden Taraf bu talepleri kendi imkanları ile karşılayacaktır.

MADDE 5

Bu Anlaşmanın 1. ve 2. Maddelerinde belirtilen arsalar, Minsk ve Ankara'da, Belarus Cumhuriyeti nezdinde Türkiye Cumhuriyeti Büyükelçiliği ve Türkiye Cumhuriyeti nezdinde Belarus Cumhuriyeti Büyükelçiliğinin gereksinimlerine mahsus olmak üzere kullanılacak binaların yapımı için verilecektir.

Taraflar, yukarıda belirtilen arsalara yapılacak olan binaların, Türkiye Cumhuriyeti ve Belarus Cumhuriyeti'nin mülkü olarak onaylanacağını göz önünde tutacaklardır.

MADDE 6

Taraflar, bu Anlaşmanın 1. ve 2. Maddelerinde belirtilen arsaları, arsayı tahsis eden Tarafın onayı olmaksızın üçüncü bir devlete, tüzel veya gerçek kişilere bir ücret karşılığında veya ücretsiz olarak devretmeme yükümlülüğü altındadırlar.

MADDE 7

Her bir Taraf, proje çalışmaları ile 1. ve 2. Maddelerde belirtilen arsalar üzerindeki binaların yapımına başlama zamanına bağımsız olarak karar verme hakkına sahiptir.

Her bir Taraf, kiralanan arsaların kullanımı süresince olduğu gibi, proje çalışmaları ve yukarıda belirtilen arsalar üzerindeki binaların yapımı ve bakımı sırasında da, arsaları tahsis eden Tarafın Devletinin ilgili yasa ve düzenlemeleri ile teknik zorunluluklarına uyacaktır.

MADDE 8

Arsalar ve üzerlerinde inşa edilen binalar, arsaları tahsis eden Tarafın Devletinin tüm vergi, harç ve diğer zorunlu ödemelerinden bağımsız tutulacaktır.

MADDE 9

Taraflar, bu Anlaşma çerçevesinde kiralanan arsalar için altyapı bedeli ödemeyeceklerdir.

Bu Anlaşmada belirtilen arsaların bakım masrafları arsayı kullanan tarafça karşılanacaktır.

MADDE 10

Bu Anlaşma, Taraflarda yürürlüğe girmesi için gerekli tüm dahili işlemlerin tamamlandığına ilişkin yazılı son bildirim alınacağı tarihte yürürlüğe girecek ve 99 yıllık bir süre için yürürlükte kalacaktır. Taraflardan herhangi biri diğer Tarafa, bu Anlaşmayı sona erdirme niyetine ilişkin bir yıl öncesinden yazılı bildirimde bulunmadıkça, Anlaşma 99 yıl için daha kendiliğinden yenilenecektir.

29 Eylül 2004 tarihinde Minsk'de İngilizce olarak iki örnek halinde düzenlenmiştir.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ İLE MOĞOLİSTAN HÜKÜMETİ ARASINDA ANKARA VE ULAN BATOR'DA BULUNAN ARSALARIN DİPLOMATİK MİSYONLARA KARŞILIKLI KİRALANMASINA İLİŞKİN ANLAŞMA²²⁵

Ülkeleri arasındaki geleneksel dostluk ilişkilerini daha da geliştirmeyi arzu eden Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti (bundan böyle "Türkiye Tarafı" olarak anılacaktır) ve Moğolistan Hükümeti (bundan böyle "Moğolistan Tarafı" olarak anılacaktır) (bundan böyle "Taraflar" olarak anılacaklardır) mütekabiliyet, eşit haklar ve eşit sorumluluk ilkelerinden yola çıkarak, aşağıdaki konularda anlaşmışlardır.

MADDE 1

Türkiye Tarafı, mütekabiliyet esasında, Moğolistan Tarafına aşağıda belirtilen gayrimenkulleri kiralayacaktır:

1) Oran-Ankara Diplomatik Sitede 25019/4 no.lu parselde kayıtlı bulunan, toplam 3.004 m2 yüzölçümüne sahip ve Ek [1]'de yer alan kroki üzerinde özellikle belirtilen ve mavi renkle işaretli olarak gösterilen arsa;

²²⁵ R.G. tarih :14 EKİM 2005 CUMA - Sayı : 25966

2) Oran-Ankara Diplomatik Sitede 25019/6 no.lu parselde kayıtlı bulunan, toplam 2.965 m2 yüzölçümüne sahip ve Ek [1]'de yer alan kroki üzerinde özellikle belirtilen ve mavi renkle işaretli olarak gösterilen arsa.

MADDE 2

Moğolistan Tarafı, mütekabiliyet esasında, Türkiye Tarafına aşağıda belirtilen gayrimenkulleri kiralayacaktır:

1) Halihazırda Türkiye Cumhuriyeti Büyükelçiliği tarafından kullanılan, No. 5, Khoroo 1, Peace Avenue, Chingeltei District, Ulaanbaatar adresinde kayıtlı, toplam 4.158 m2 yüzölçümüne sahip ve Ek [2]'de yer alan kroki üzerinde özellikle belirtilen arsa;

2) Olympic Street, Sukhbaatar District, Ulaanbaatar adresinde toplam 1.800 m2 yüzölçümüne sahip ve Ek [2]'de yer alan kroki üzerinde özellikle belirtilen arsa.

MADDE 3

Kiralama süresi, 19 Temmuz 2005'de başlamak ve 18 Temmuz 2104'de sona ermek üzere, doksandokuz (99) yıldır. Bu sürenin sonunda Anlaşma, Tarafların karşılıklı mutabakatı üzerine yenilenebilir.

MADDE 4

Anlaşma süresi boyunca her bir Taraf, diğer Tarafa yıllık olarak bir ABD doları (1.00 ABD Doları) tutarında sembolik bir kira ödeyecektir; bununla birlikte, fiilen herhangi bir ödeme yapılmayacaktır. Taraflar, eşitlik ve mütekabiliyet ilkesine uyacaklardır.

MADDE 5

Taraflar, işbu Anlaşmanın 1. Maddesinde ve 2. Maddesinde belirtilen arsalar üzerinde herhangi bir borcun, mülkiyet iddiasının, ipoteğin ya da benzeri türde herhangi bir yükümlülüğün bulunmadığını ve söz konusu gayrimenkullerle ilgili herhangi bir istirdat hakkının ya da iddiasının bulunmadığını beyan ederler. Gelecekte bu konularla ilgili herhangi bir hak talebinin ortaya çıkması halinde, kiraya veren Taraf, kendi imkanlarını seferber ederek, söz konusu hak talebini çözüme ulaştıracaktır.

MADDE 6

İşbu Anlaşmanın 1. Maddesinde ve 2. Maddesinde belirtilen arsalar ve bunlar üzerinde inşa edilecek olan tesisler, sağlanan belirli hizmetler karşılığında tahsil edilecek ücretler dışında, ulusal ve mahalli her tür vergiden ve benzeri harçtan muaftır.

MADDE 7

Yukarıda bahsi geçen arsalar, münhasıran kançılırya ve/veya diplomatlar, idari ve teknik personele tahsis edilecek konut ve/veya lojmanlar ile, sırasıyla Ankara ve Ulan Bator'un diplomatik misyonları için gerekli olan diğer ek binaların inşası için kullanılacaklardır.

MADDE 8

Taraflar, Anlaşma konusu arsalar üzerinde inşa edilecek olan bina ve müştemilatının mülkiyetinin, ilgili arsayı kiralayan Tarafa ait olacağını ve söz konusu arsayı tahsis eden Tarafın yasaları ve yönetmelikleri uyarınca söz konusu gayrimenkullere ilişkin tapu belgelerinin ilgili Taraf adına düzenleneceğini kabul etmektedirler.

MADDE 9

Taraflar, diğer Tarafın önceden yazılı izni olmadan işbu Anlaşmanın 1. Maddesinde ve 2. Maddesinde belirtilen arsaların fiili, hukuki zilyetliğini/mülkiyetini ya da intifa hakkını, kısmen ya da tamamen herhangi bir üçüncü tarafa, gerçek ya da tüzel kişilere devredemezler.

MADDE 10

Taraflar, arsaların kullanımı, iskanı ya da imarı konularında, Ev Sahibi ülkenin yasalarına ve yönetmeliklerine tabi olacaklardır.

MADDE 11

İşbu Anlaşma, gerekli olan tüm dahili prosedürlerin ilgili Taraflarca tamamlandığına ilişkin olarak gönderilecek en son yazılı bildirim diğer Tarafça alındığı tarihte yürürlüğe girecektir.

İşbu Anlaşma, 19 Temmuz 2005 tarihinde, Türkçe, Moğolca ve İngilizce dillerinde ikişer nüsha halinde düzenlenmiş olup, her üç metin de eşit şekilde geçerlidir.

İşbu Anlaşmanın yorumunda ihtilafların ortaya çıkması halinde, İngilizce metin esas olarak alınacaktır.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ İLE MOLDOVA CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ ARASINDA DİPLOMATİK TEMSİCİLİKLER İÇİN ARSA VE BİNA TAKASINA İLİŞKİN ANLAŞMA²²⁶

Bundan böyle Taraflar olarak anılacak olan Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Moldova Cumhuriyeti Hükümeti;

Devletleri arasındaki dostane ilişkileri daha da geliştirmek arzusuyla ve Ankara ve Kişinev'deki diplomatik temsilciliklerinin çalışma koşullarını iyileştirmek amacıyla;

aşağıdaki hususlarda anlaşmışlardır:

MADDE 1

Bu Anlaşmanın amacı Türkiye Cumhuriyeti'nin Kişinev'deki ve Moldova Cumhuriyeti'nin Ankara'daki diplomatik temsilciliklerince kullanılacak olan arsaların ve binaların takas edilmesidir.

Türk Tarafı, Ankara, Oran Diplomatik Site'de, 4.480 metrekare yüzölçümündeki 25018/2 numaralı parselde kayıtlı arsanın mülkiyet haklarını Moldova Tarafına devredecektir.

Moldova Tarafı, A. Mateevici Caddesi 55 numara, Kişinev adresindeki, iki bina (916,4 metrekare) ve dört garajı (100,5 metrekare) havi, 4.130 metrekare yüzölçümüne sahip arsanın mülkiyet haklarını Türk Tarafına devredecektir.

MADDE 2

Taraflar, bu Anlaşmanın geçerlilik süresince, yukarıda bahsedilen arsalar ve binaların, büyüklükleri, değerleri, buldukları yerler ve kullanım şartları ile ilgili olarak yekdiğerine karşı herhangi bir hak iddiasında bulunmayacaklardır.

MADDE 3

Taraflar, söz konusu arsalarla ilgili olarak herhangi bir borç, mülkiyet iddiası, ipotek veya diğér sınırlamaların bulunmadığını ve bunların iade haklarına ve iddialarına konu

---

²²⁶ R.G. tarih: 2 Mayıs 2006 SALI - Sayı : 26156

olmadığını beyan ederler. Gelecekte herhangi bir hak iddiası ortaya çıktığı takdirde, tahsis eden Taraf bu tür hak taleplerini kendi olanaklarıyla çözüme kavuşturacaktır.

MADDE 4

Söz konusu arsalar ve binalar, bu Anlaşmanın yürürlüğe girmesini takiben tahsis eden Tarafça kabul eden Tarafa devredilecektir.

Taraflar, söz konusu arsalar ile bunların üzerinde mevcut ve inşa edilecek binaları sırasıyla Türkiye Cumhuriyeti'nin ve Moldova Cumhuriyeti'nin mülkü olarak tescil edecektir. Mülkiyet haklarının kaydına ilişkin masraflar tahsis eden Tarafça karşılanacaktır.

MADDE 5

Taraflar söz konusu arsalar üzerindeki binaların kamu hizmetleri ve bakımına dair tüm masraflarının bu Anlaşmanın yürürlüğe girdiği andan itibaren, mülkün devredildiği Tarafça karşılanacağı hususunda anlaşmışlardır.

MADDE 6

Taraflar takas edilen arsaları ve binaları, münhasıran diplomatik binaların inşaatı ve faaliyeti için kullanacaktır. Taraflar, yukarıda belirtilen gayrimenkulleri, üçüncü taraflara, gerçek veya tüzel kişilere, bedeli karşılığında veya ücretsiz olarak devretmeden, satmadan, kiralamadan, tahsis etmeden, temlik etmeden, intifa, irtifak, sükna veya kat mülkiyeti hakkı vermeden önce yekdiğerinin yazılı iznini alacaktır.

MADDE 7

Her bir Taraf, söz konusu arsalarda bulunan mevcut binaların onarımı veya bakımı ile başka bina ve müştemilatların projesinin yapımında ve inşaatında, kabul eden Devletin ilgili kanun, tüzük ve teknik nizamnamelerine, imar ve iskan mevzuatına uyacaktır.

MADDE 8

1961 tarihli Diplomatik İlişkiler Hakkındaki Viyana Sözleşmesinin ilgili hükümlerine uygun olarak, yukarıda sözü edilen arsa ve binalar, özel hizmetler için ödenen bedel ve harçlar dışında tüm ulusal ve belediye vergilerinden, harç ve diğer mecburi ödemelerden muaf tutulacaktır.

MADDE 9

Bu Anlaşma çerçevesinde Taraflar arasındaki ilişkilerde yürürlükteki uluslararası anlaşmalar ve Tarafların mevzuatlarına uygun olarak eşgüdüm sağlanacaktır.

Bu Anlaşmanın hükümlerinin uygulanmasından veya yorumlanmasından kaynaklanan herhangi bir anlaşmazlık danışma ve müzakereler yoluyla çözülecektir.

MADDE 10

Bu Anlaşmanın üzerindeki herhangi bir değişiklik, Tarafların ortak rızasıyla ve bu Anlaşmanın ayrılmaz bir parçasını oluşturacak ek bir Protokol yapılmak suretiyle gerçekleştirilebilir. Söz konusu Protokol Madde 11'deki hükümlere uygun olarak yürürlüğe girer.

MADDE 11

Bu Anlaşma, Taraflarca, Anlaşmanın yürürlüğe girmesi için gereken ulusal işlemlerin tamamlandığına dair son yazılı bildirim diplomatik yollardan alındığı tarihte yürürlüğe girer ve süresiz olarak yürürlükte kalır.

Bu Anlaşma Ankara'da 8 Şubat 2006 tarihinde, Türkçe, Moldovanca ve İngilizce olarak her üç metin de eşit derecede geçerli olmak üzere ikişer nüsha düzenlenmiştir. Bu Anlaşmanın yorumlanmasında farklılık bulunması halinde İngilizce metin esas alınacaktır.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ İLE BAHREYN KRALLIĞI ARASINDA DİPLOMAT TEMSİLCİLİK BİNALARININ İNŞASI İÇİN ARSA TAKASINA İLİŞKİN OLARAK NOTA TEATİSİ SURETİYLE AKDEDİLEN ANLAŞMA'NIN ONAYLANMASI HAKKINDA KARAR²²⁷

BAHREYN KRALLIĞI

DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI

17/21/27-55445

²²⁷ R.G. tarih: 10 Mayıs 2006 ÇARŞAMBA - Sayı : 26164

13 Kasım 2005

Bahreyn Krallığı Dışişleri Bakanlığı Türkiye Cumhuriyeti Büyükelçiliğine saygılarını sunar ve Ankara ve Manama'daki Büyükelçilik binalarının inşası için karşılıklı arsa tahsisi konusunda sürdürülen temas ve görüşmelere atıfla, karşılıklı tahsisin aşağıda kayıtlı esaslar tahtında gerçekleştirilmesini önermekten onur duyar:

1. (a) Bahreyn Hükümeti, Bahreyn'deki Türk diplomatik temsilcilik binalarının inşası için Seef Mahallesi, No: 10 adresindeki 5.683 m2 yüzölçümlü arsayı tahsis edecektir.

(b) Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti, Ankara'daki Bahreyn diplomatik temsilcilikleri binalarının inşası için Ankara/Oran Diplomatik Site'de 25010 ada, 5 parsel numaralı ve 4.054 m2 yüzölçümlü arsayı tahsis edecektir.

2. Taraflar tahsis edilen arsaların tapu belgelerini diplomatik kanallardan eşzamanlı olarak teati edeceklerdir.

3. Arsalar karşılıklılık ve eşitlik temelinde tahsis edilecek ve birbiriyle eşdeğer olarak değerlendirilecektir.

4. Taraflar tahsis edilen arsalar üzerinde herhangi bir borç, mülkiyet iddiası, ipotek veya başka türde kısıtlamaların bulunmadığını tasdik eder.

5. Taraflar kendilerine tahsis edilen arsaları münhasıran diplomatik temsilcilik binalarının inşası ve işletimi için kullanacaklar ve diğer Tarafın rızası olmaksızın üçüncü taraflara devredemeyecek, satamayacak, kiralayamayacak veya bağışlayamayacaklardır.

6. Arsalar ve üzerinde inşa edilecek binalar, 1961 tarihli Diplomatik İlişkiler Hakkında Viyana Sözleşmesi uyarınca, alınan özel hizmetlere ilişkin bedeller hariç, tüm milli, bölgesel veya beledi harç ve vergilerden muaf tutulacaktır.

Yukarıda kayıtlı hususlar Büyükelçilikçe de kabul edilebilir bulunduğu takdirde, Bakanlık, işbu Notanın ve Büyükelçiliğin bu hususları kabul ettiğine dair cevabi Notasının Taraflar arasında yukarıdaki şartlar dahilinde bir Anlaşma oluşturmasını teklif etmekten şeref duyar.

Bahreyn Dışışleri Bakanlığı Türkiye Cumhuriyeti Büyükelçiliği'ne bu vesileyle en derin saygılarının teminatını yineler.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ BÜYÜKELÇİLİĞİ

MANAMA

No: 2005/3926/226

Türkiye Cumhuriyeti Büyükelçiliği, Bahreyn Krallığı Dışışleri Bakanlığı'na saygılarını sunar ve Bakanlığın 13 Kasım 2005 tarihli ve 17/21/27-55445 sayılı Notasına atıfla, Ankara ve Manama'daki Büyükelçilik binalarının inşası için karşılıklı arsa tahsisinin aşağıda kayıtlı esaslar tahtında gerçekleştirileceğini tasdik etmekten onur duyar.

1. Karşılıklı tahsise konu arsalarla ilişkin bilgiler:

(a) Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti, Ankara'daki Bahreyn diplomatik temsilcilikleri binalarının inşası için Ankara/Oran Diplomatik Site'de 25010 ada, 5 parsel numaralı ve 4.054 m² yüzölçümlü arsayı tahsis edecektir.

(b) Bahreyn Hükümeti, Bahreyn'deki Türk diplomatik temsilcilik binalarının inşası için Seef Mahallesi, No: 10 adresindeki 5.683 m² yüzölçümlü arsayı tahsis edecektir.

2. Taraflar tahsis edilen arsaların tapu belgelerini diplomatik kanallardan eşzamanlı olarak teati edeceklerdir.

3. Arsalar karşılıklılık ve eşitlik temelinde tahsis edilecek ve birbiriyle eşdeğer olarak değerlendirilecektir.

4. Taraflar tahsis edilen arsalar üzerinde herhangi bir borç, mülkiyet iddiası, ipotek veya başka türde kısıtlamaların bulunmadığını tasdik eder.

5. Taraflar kendilerine tahsis edilen arsaları münhasıran diplomatik temsilcilik binalarının inşası ve işletimi için kullanacaklar ve diğer Tarafın rızası olmaksızın üçüncü taraflara devredemeyecek, satamayacak, kiralayamayacak veya bağışlayamayacaklardır.

6. Arsalar ve üzerinde inşa edilecek binalar, 1961 tarihli Diplomatik İlişkiler Hakkında Viyana Sözleşmesi uyarınca, alınan özel hizmetlere ilişkin bedeller hariç, tüm milli, bölgesel veya beledi harç ve vergilerden muaf tutulacaktır.

Türkiye Cumhuriyeti Büyükelçiliği, Bahreyn Dışişleri Bakanlığı'na bu vesileyle en derin saygılarının teminatını yineler.

Manama, 14 Kasım 2005

Bahreyn Krallığı

Dışişleri Bakanlığı

Hukuk İşleri Müdürlüğü

İkili İlişkiler Müdürlüğü

Manama

TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ İLE MALEZYA HÜKÜMET ARASINDA ANKARA VE PUTRAJAYA'DA DİPLOMATİK TEMSİLCİLİK BİNALARININ İNŞA EDİLMESİ İÇİN KARŞILIKLI ARSA TAHSİSİNE İLİŞKİN PROTOKOL²²⁸

TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ (bundan sonra "Türk Tarafı" olarak anılacaktır) ve MALEZYA HÜKÜMETİ (bundan sonra "Malezya Tarafı" olarak anılacaktır),

İki ülke arasındaki geleneksel dostane ilişkilerin daha da geliştirilmesi arzusu,

Diplomatik Temsilciliklerinin yerleşim koşullarının iyileştirilmesi dileği ve

Karşılıklılık, eşit haklar ve eşit sorumluluklar ilkelerinden hareketle,

Aşağıdaki hususlarda mutabık kalmışlardır:

MADDE 1

Türk tarafı, karşılıklılık ilkesi çerçevesinde, Ankara'daki Oran Diplomatik Site'de yer alan 25034/2 ve 25034/3 ada/parsel sayılı ve toplam yüzölçümü yaklaşık 7.901 metrekare olan arsaların mülkiyetini Malezya tarafına verecektir. Söz konusu arsalar, bu Protokolün EK 1 'ini oluşturan planda ayrıntılı olarak gösterilmiş ve kırmızı renkte işaretlenmiştir.

²²⁸ R.G. tarih: 26 Haziran 2007 SALI – Mükerrer sayı: 26564

MADDE 2

Malezya Tarafı, karşılıklılık ilkesi temelinde, Putrajaya Diplomatik Bölgede bulunan LOT C18 sayılı ve yaklaşık 8.053 metrekare yüzölçümlü arsanın mülkiyetini Türk Tarafına verecektir. Söz konusu arsa bu Protokolün EK 2'sini oluşturan planda ayrıntılı olarak gösterilmiş ve kırmızı renkte işaretlenmiştir.

MADDE 3

Bu Protokolün 1. ve 2. maddelerinde bahsedilen arsalar, birbirine eşit olarak değerlendirilecek ve eşitlik temelinde verilecektir. Taraflar, yukarıda bahsedilen arsalarla ilişkin olarak herhangi bir hak iddiasında bulunmayacaklardır.

MADDE 4

Taraflar, bu Protokolün 1. ve 2. maddelerinde bahsedilen arsaların, ipotekten veya yasa ya da teamül çerçevesindeki her türlü sınırlamalardan muaf olduklarını ve zilyetlerinin bulunmadığını beyan ederler. İleride herhangi bir hak iddiası veya ipotek ortaya çıkarsa, arsayı veren taraf bu tür hak iddialarını veya ipotekleri kendi mali imkanları ile çözüme kavuşturacaktır.

MADDE 5

1. Bu Protokol, aşağıdaki öncelikli şartların yerine getirilmesine tabi olacaktır;

1.1. Türk Tarafı usulüne uygun olarak, bu Protokolün yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde 2. maddede bahsedilen arsanın maliki olarak tescil edilecektir;

1.2. Malezya Tarafı, usulüne uygun olarak, bu Protokolün yürürlüğe gireceği tarihten itibaren altı ay içinde 1. maddede bahsedilen arsanın maliki olarak tescil edilecektir.

2. Öncelikli şartların taraflardan herhangi biri tarafından yerine getirilmemesi ve yukarıdaki paragrafta bahsedilen zamanın uzatılması konusunda bir mutabakat sağlanamaması halinde, bu Protokol sona ermiş sayılacaktır ve tarafların hiçbirinin diğerine karşı bu Protokolden doğan hak ve yükümlülüğü kalmayacaktır.

MADDE 6

1. Bu Protokolün 1. ve 2. maddelerinde bahsedilen arsalar tapuda mülkiyet hakkı ile kayıtlı olacaktır ve bina yapılmak üzere kullanılacaktır.

2. Söz konusu arsalar, sadece Tarafların Ankara'daki ve Putrajaya'daki diplomatik temsilciliklerine kançılara ve/veya rezidans ve/veya diplomatlara, idari ya da teknik çalışanlara lojman ve gerekli müştemilat inşası için kullanılacaktır.

MADDE 7

1. Hafriyat çalışmaları veya inşaat sırasında tarihi ve kültürel kalıntılar bulunması halinde, buluntular arsayı veren tarafa teslim edilecek ve ona ait olacaktır. Tarihi ve kültürel kalıntılar bulunması inşaaata devam edilmesini engellemeyecektir.

2. Arsayı veren Tarafın teşebbüsü ile inşaatın devam etmemesi halinde, söz konusu Taraf, diğer tarafın kayıp ve zararlarını karşılayacak ve inşaatın durdurulduğu arsaya eşdeğer bir arsa verecektir.

MADDE 8

Taraflardan hiçbiri 1. ve 2. maddelerde bahsedilen arsaları tamamıyla veya kısmen, fiilen, hukuken ve imtiyaz şeklinde zilyetlik/mülkiyet hakkını, tüzel veya gerçek üçüncü bir tarafa, diğer tarafın rızasını almadan devredemez.

MADDE 9

Taraflar, söz konusu arsalar üzerinde inşa edilecek binaların mülkiyetinin arsanın sahibine ait olduğunu ve bir mülkiyet belgesi veya ruhsatının arsaları veren Tarafın ilgili mevzuat ve yasaları çerçevesinde düzenleneceğini teyit ederler.

MADDE 10

Oran Diplomatik Sitenin ve Putrajaya Diplomatik Bölgenin imar çalışmalarında, Taraflar, birbirlerinin yürürlükte bulunan yönetmelikler dahil olmak üzere arsaların imarına ve kullanımına ilişkin yasa ve düzenlemelerine uyacaklardır.

MADDE 11

Söz konusu arsalar ve üzerlerinde inşa edilecek binalar, satın alınan özel hizmetler için ödenecek karşılıklar hariç tüm ulusal ve yerel vergi ve harçlardan muaf olacaktır.

MADDE 12

Taraflar, bu Protokol çerçevesinde sağlanan arsalar için altyapı masrafları ödemeyeceklerdir.

MADDE 13

Bu Protokolün uygulanmasına veya yorumuna ilişkin her türlü anlaşmazlık, herhangi bir üçüncü tarafa veya uluslararası yargı organına gitmeden, taraflar arasında karşılıklı müzakere ve görüşme yoluyla dostça çözümlenecektir.

MADDE 14

Taraflardan her biri, bu Protokolün veya bu Protokolü müteakiben yapılacak diğer anlaşmaların uygulanması sırasında, karşı taraftan aldığı veya karşı tarafa sunduğu belgelerin, bilgilerin ve diğer verilerin gizliliğine riayet etmekle yükümlüdür. Taraflar, bu madde hükmünün, Protokol sona erse bile aralarında kararlaştıracakları bir dönem boyunca bağlayıcı olmaya devam edeceği konusunda mutabıktırlar.

MADDE 15

Taraflardan her biri, ulusal güvenlik, ulusal çıkar veya kamu düzeni nedenleri ile tamamen veya kısmen, bu Protokolün uygulanmasını geçici olarak erteleme hakkını haizdir; erteleme, karşı tarafa diplomatik kanallarla yazılı bildirimde bulunulmasından hemen sonra geçerli olacaktır.

MADDE 16

1. Taraflardan hiçbiri, ulusal veya yerel bir makamının eylem veya eylemsizliğinden, Tarafların kontrolünü aşan doğal sebeplerden veya insan kaynaklı felaketlerden dolayı, burada belirtilen yükümlülüklerinden herhangi birini yerine getirmede doğrudan veya dolaylı olarak göstereceği muvaffakiyetsizliklerden mesul olmayacaktır.

2. Mücbir Sebep durumunda, etkilenen taraf diğer tarafa yazılı olarak teferruatlı bir şekilde Mücbir Sebep meydana gelen olayı bildirecektir.

3. Eğer taraflardan biri Mücbir Sebep kaynaklı olayın, burada belirtilen yükümlülüklerinden hiçbirini yerine getiremeyecek derecede ciddi olduğunu değerlendirirse, bu Protokol karşılıklı mutabakatla sona erdirilebilir.

MADDE 17

Taraflardan her biri, yazılı olarak bu Protokolün tamamının veya bir bölümünün değiştirilmesini talep edebilir. Taraflarca mutabık kalınan bir değişiklik, ayrı protokoller şeklinde yazılı hale getirilecek ve bu Protokolün ayrılmaz bir parçasını oluşturacaktır. Bu şekildeki bir değişiklik, taraflarca belirlenecek bir tarihte yürürlüğe girecektir ve bu değişiklik tarihi Öncesinde veya bu tarihe kadar, bu Protokolden doğan ya da bu Protokole dayanan hakları ve sorumlulukları etkilemeyecektir.

MADDE 18

Bu Protokol, diplomatik kanallardan, Protokolün yürürlüğe girmesi için gerekli tüm dahili sürecin tamamlandığına ilişkin son yazılı bildirim alınacağı tarihte yürürlüğe girecektir.

Bu Protokol 8 Mart 2007 tarihinde Putrajaya'da Türkçe, Malayca ve İngilizce dillerinde, her üç metin de aynı derecede geçerli olmak üzere ikişer nüsha olarak düzenlenmiştir. Yorum farklılığı halinde, İngilizce metin esas alınacaktır.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ İLE TUNUS CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ ARASINDA ANKARA VE TUNUS ŞEHİRLERİNDEKİ DİPLOMATİK MİSYONLARIN YERLEŞİMLERİ AMACIYLA ARSA TAHSİSİNE İLİŞKİN EK PROTOKOL²²⁹

Bundan böyle, "Türk Tarafı" olarak anılan Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile, "Tunus Tarafı" olarak anılan Tunus Cumhuriyeti Hükümeti,

15 Temmuz 1992 tarihinde Ankara'da imzalanan "Türkiye Cumhuriyeti ile Tunus Cumhuriyeti Hükümetleri Arasında Birbirlerinin Ankara ve Tunus Şehirlerindeki Diplomatik Temsilciliklerinin Yerleşimleri Amacıyla Arsa Takasına İlişkin Protokol"ün (bundan sonra Protokol olarak anılacaktır) hükümlerine dayanarak.

---

²²⁹ R.G. tarih: 31 Ekim 2007 Sayı : 26686 Tunus Cumhuriyeti ile imzalanmış olan protokolde değişiklik yapan ek protokoldür

Protokol ile tahsisi kararlaştırılan arazilerin sınırlarının kesin olarak belirlenmesini takiben, karşılıklı mülkiyet devrinin yerel tapu idareleri nezdinde kayıt altına alınmasını temin etmek üzere,

Aşağıdaki hususlar üzerinde görüş birliğine varmışlardır:

Madde-1

1. maddede kayıtlı hükümler iptal edilmiş ve aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

Madde 1 (Yeni):

Tunus Tarafı. Tunus Şehir Merkezinin Kuzey bölümünde bulunan, 138393 parsel numaralı ve 3212 m2 yüzölçümlü arsanın mülkiyetini Türk Tarafına devredecektir. Türk Tarafı bunun karşılığında Ankara İli, Çankaya İlçesi, Dikmen Mahallesi sınırları içerisinde bulunan Oran Diplomatik Site'de, 25010/1 parsel numaralı ve 4038 m2 yüzölçümlü arsanın mülkiyetini Tunus Tarafına devredecektir.

Madde-2

Protokolün işbu Ek Protokol ile değiştirilmeyen hükümleri yürürlükte kalmaya devam edecektir.

Madde-3

İşbu Ek Protokol, Protokolün 7. maddesinde öngörülen yöntemlere uygun bir şekilde yürürlüğe konulacaktır.

İşbu Ek Protokol, 14/9/2007 tarihinde Ankara'da Türkçe ve Arapça olarak, her iki metin de aynı derecede geçerli olmak üzere, ikişer asıl nüsha olarak düzenlenmiş ve imzalanmıştır.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ İLE SUDAN CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ ARASINDA DİPLOMATİK TEMSİLCİLİKLER İÇİN ARSA TAKASINA İLİŞKİN ANLAŐMA²³⁰

---

²³⁰ R.G. tarih: 1 Mayıs 2008 sayı: 26863

Bundan böyle Taraflar olarak anılacak olan Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Sudan Cumhuriyeti Hükümeti;

Devletleri arasındaki dostane ilişkileri daha da geliştirmek arzusuyla ve Ankara ve Hartum'daki diplomatik temsilciliklerinin çalışma koşullarını iyileştirmek amacıyla;

aşağıdaki hususlarda anlaşmışlardır:

MADDE 1

Bu Anlaşmanın amacı Türkiye Cumhuriyeti'nin Hartum'daki ve Sudan Cumhuriyeti'nin Ankara'daki diplomatik temsilciliklerince kullanılacak olan arsaların takas edilmesidir.

Türk Tarafı, Ankara, Oran Diplomatik Site'de, 5.604 metrekare yüzölçümündeki 25010/2 numaralı parselde kayıtlı arsanın mülkiyet haklarını Sudan Tarafına devredecektir.

Sudan Tarafı, Hartum, Kfourı Bölgesi'nde, 6.400 metrekare yüzölçümüne sahip 127, 132, 149 ve 150 numaralı parsellerde kayıtlı arsanın mülkiyet haklarını Türk Tarafına devredecektir.

Sudan Tarafı, Türk Tarafına devredilen ana parsellerin (127, 132, 149 ve 150) kuzeybatısında ve güneydoğusunda yer alan bitişik iki parselin yeşil alan olarak kalacağını garanti eder.

MADDE 2

Taraflar, bu Anlaşmanın geçerlilik süresince, yukarıda bahsedilen arsalar ve binaların, büyüklükleri, değerleri, buldukları yerler ve kullanım şartları ile ilgili olarak yekdiğerine karşı herhangi bir hak iddiasında bulunmayacaklardır.

MADDE 3

Taraflar, söz konusu arsalarla ilgili olarak herhangi bir borç, mülkiyet iddiası, ipotek veya diğer sınırlamaların bulunmadığını ve bunların iade haklarına ve iddialarına konu olmadığını beyan ederler. Gelecekte herhangi bir hak iddiası ortaya çıktığı takdirde, tahsis eden Taraf bu tür hak taleplerini kendi olanaklarıyla çözüme kavuşturacaktır.

MADDE 4

Söz konusu arsalar ve binalar, bu Anlaşmanın yürürlüğe girmesini takiben tahsis eden Tarafça kabul eden Tarafa devredilecektir.

Taraflar, söz konusu arsalar ile bunların üzerinde mevcut ve inşa edilecek binaları sırasıyla Türkiye Cumhuriyeti'nin ve Sudan Cumhuriyeti'nin mülkü olarak tescil edecektir. Mülkiyet haklarının kaydına ilişkin masraflar tahsis eden Tarafça karşılanacaktır.

MADDE 5

Taraflar söz konusu arsalar üzerindeki binaların kamu hizmetleri ve bakımına dair tüm masraflarının bu Anlaşmanın yürürlüğe girdiği andan itibaren, mülkün devredildiği Tarafça karşılanacağı hususunda anlaşmışlardır.

MADDE 6

Taraflar takas edilen arsaları ve binaları, münhasıran diplomatik binaların inşaatı ve faaliyeti için kullanacaktır. Taraflar, yukarıda belirtilen gayrimenkulleri, üçüncü taraflara, gerçek veya tüzel kişilere, bedeli karşılığında veya ücretsiz olarak devretmeden, satmadan, kiralamadan, tahsis etmeden, temlik etmeden, intifa, irtifak, süknâ veya kat mülkiyeti hakkı vermeden önce yekdiğerinin yazılı iznini alacaktır.

MADDE 7

Her bir Taraf, söz konusu arsalarda bulunan mevcut binaların onarımı veya bakımı ile başka bina ve müştemilatların projesinin yapımında ve inşaatında, kabul eden Devletin ilgili kanun, tüzük ve teknik nizamnamelerine, imar ve iskan mevzuatına uyacaktır.

MADDE 8

1961 tarihli Diplomatik İlişkiler Hakkındaki Viyana Sözleşmesinin ilgili hükümlerine uygun olarak, yukarıda sözü edilen arsa ve binalar, özel hizmetler için ödenen bedel ve harçlar dışında tüm ulusal ve belediye vergilerinden, harç ve diğeri mecburi ödemelerden muaf tutulacaktır.

MADDE 9

Bu Anlaşma çerçevesinde Taraflar arasındaki ilişkilerde yürürlükteki uluslararası anlaşmalar ve Tarafların mevzuatlarına uygun olarak eşgüdüm sağlanacaktır.

Bu Anlaşmanın hükümlerinin uygulanmasından veya yorumlanmasından kaynaklanan herhangi bir anlaşmazlık danışma ve müzakereler yoluyla çözülecektir.

MADDE 10

Bu Anlaşmanın üzerindeki herhangi bir değişiklik, Tarafların ortak rızasıyla ve bu Anlaşmanın ayrılmaz bir parçasını oluşturacak ek bir Protokol yapılmak suretiyle gerçekleştirilebilir. Söz konusu Protokol Madde 11'deki hükümlere uygun olarak yürürlüğe girer.

MADDE 11

Bu Anlaşma, Taraflarca, Anlaşmanın yürürlüğe girmesi için gereken ulusal işlemlerin tamamlandığına dair son yazılı bildirim diplomatik yollardan alındığı tarihte yürürlüğe girer ve süresiz olarak yürürlükte kalır.

Bu Anlaşma Hartum'da 15 Aralık 2007 tarihinde, Türkçe, Arapça ve İngilizce olarak her üç metin de eşit derecede geçerli olmak üzere ikişer nüsha düzenlenmiştir. Bu Anlaşmanın yorumlanmasında farklılık bulunması halinde İngilizce metin esas alınacaktır.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ İLE KARADAĞ HÜKÜMETİ ARASINDA DİPLOMATİK TEMSİLCİLİKLER İÇİN ARSA TAKASINA İLİŞKİN ANLAŞMA²³¹

Bundan böyle Taraflar olarak anılacak olan Karadağ Hükümeti ile Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti;

Devletleri arasındaki dostane ilişkileri daha da geliştirmek arzusuyla ve Ankara ve Podgorica Maki diplomatik temsilciliklerinin çalışma koşullarını iyileştirmek amacıyla;

aşağıdaki hususlarda anlaşmışlardır:

MADDE 1-

---

²³¹ R.G. tarih: 29 Nisan 2011 sayı:27919 mükerrer

Bu Anlaşmanın amacı Karadağ'ın Ankara'daki ve Türkiye Cumhuriyeti'nin Podgorica'daki diplomatik temsilciliklerince kullanılacak olan arsaların ve binaların takas edilmesidir.

Türk Tarafı, Ankara, Oran Diplomatik Site'de, 3.335 metrekare yüzölçümündeki 25027/14 numaralı parselde kayıtlı 4.190.758,02 Avro değerindeki arsanın mülkiyet haklarını Karadağ Tarafına devredecektir.

Karadağ Tarafı, "Sporhen park KruSevac" Podgorica adresindeki ve Detaylı Bölge Planının E4 ve 135 bölümlerini içeren 1275/23 parsel ve 177 tapu nolu arsa ile 1275/11 parsel ve 4319 tapu nolu olmak üzere toplam 7.434,93 metrekare yüzölçümüne sahip ve toplam değeri 4.609.700,00 Avro olan Başkent Belediyesine ait iki parsel arsanın mülkiyet haklarını, Karadağ Devleti ve Başkent Belediyesi arasında yapılan düzenleme çerçevesinde Türk Tarafına devredecektir.

MADDE 2-

İşbu Anlaşmanın 1. ve 3. Maddeleri uyarınca, taşınmazların değer farkı olan 418.941,98 Avronun Başkent (Podgorica) Belediyesine ödenmesi, Taraflarca kabul edilmiştir. Söz konusu değer farkı, işbu Protokolün yürürlüğe girmesinden sonra, Başkent Belediyesinin Podgorica'daki (550-3574-31) nolu Bütçe Transfer Hesabına yatırılacaktır.

MADDE 3-

Taraflar, bu Anlaşmanın geçerlilik süresince, yukarıda bahsedilen arsaların, büyüklükleri, değerleri, buldukları yerler ve kullanım şartları ile ilgili olarak yekdiğerine karşı herhangi bir hak iddiasında bulunmayacaklardır.

MADDE 4-

Taraflar, söz konusu arsalarla ilgili olarak herhangi bir borç, mülkiyet iddiası, ipotek veya diğer sınırlamaların bulunmadığını ve bunların iade haklarına ve iddialarına konu olmadığını beyan ederler. Gelecekte herhangi bir hak iddiası ortaya çıktığı takdirde, tahsis eden Taraf bu tür hak taleplerini kendi olanaklarıyla çözüme kavuşturacaktır.

MADDE 5-

Söz konusu arsalar, bu Anlaşmanın yürürlüğe girmesini takiben, tahsis eden Tarafça kabul eden Tarafa devredilecektir.

Taraflar, söz konusu arsalar ile bunların üzerinde inşa edilecek binaları sırasıyla Karadağ'ın ve Türkiye Cumhuriyeti'nin mülkü olarak tescil edecektir. Mülkiyet haklarının kaydına ilişkin masraflar tahsis eden Tarafça karşılanacaktır.

MADDE 6-

Taraflar takas edilen arsaları münhasıran diplomatik binaların inşaatı ve faaliyeti için kullanacaktır. Taraflar, yukarıda belirtilen gayrimenkulleri, üçüncü taraflara, gerçek veya tüzel kişilere, bedeli karşılığında veya ücretsiz olarak devretmeden, satmadan, kiralamadan, tahsis etmeden, temlik etmeden, intifa, irtifak, sükna veya kat mülkiyeti hakkı vermeden önce yekdiğerinin yazılı iznini alacaktır.

MADDE 7-

Her bir Taraf, söz konusu arsalarda yapılacak bina ve müştemilatların projesinin yapımında ve inşaatında, kabul eden Devletin ilgili kanun, tüzük ve teknik nizamnamelerine, imar ve iskan mevzuatına uyacaktır.

MADDE 8-

1961 tarihli Diplomatik İlişkiler Hakkındaki Viyana Sözleşmesinin ilgili hükümlerine uygun olarak, yukarıda sözü edilen arsalar, özel hizmetler için ödenen bedel ve harçlar dışında tüm ulusal ve belediye vergilerinden, harç ve diğeri mecburi ödemelerden muaf tutulacaktır.

MADDE 9-

Bu Anlaşma çerçevesinde Taraflar arasındaki ilişkilerde yürürlükteki uluslararası anlaşmalar ve Tarafların mevzuatlarına uygun olarak eşgüdüm sağlanacaktır.

Bu Anlaşma hükümlerinin uygulanmasından veya yorumlanmasından kaynaklanan herhangi bir anlaşmazlık danışma ve müzakereler yoluyla çözülecektir.

MADDE 10-

Bu Anlaşma üzerindeki herhangi bir değişiklik, Tarafların ortak rızasıyla ve bu Anlaşmanın ayrılmaz bir parçasını oluşturacak ek bir Anlaşma yapılmak suretiyle gerçekleştirilebilir. Söz konusu ek Anlaşma, Madde 11'deki hükümlere uygun olarak yürürlüğe girer.

MADDE 11-

Bu Anlaşma, Taraflarca, Anlaşmanın yürürlüğe girmesi için gereken ulusal işlemlerin tamamlandığına ilişkin son yazılı bildirim diplomatik yollardan alındığı tarihte yürürlüğe girer ve süresiz olarak yürürlükte kalır.

Bu Anlaşma Podgorica'da 17 Aralık 2010 tarihinde, Karadağca, Türkçe ve İngilizce olarak her üç metin de eşit derecede geçerli olmak üzere iki asıl nüsha olarak düzenlenmiştir. Bu Anlaşmanın yorumlanmasında farklılık bulunması halinde İngilizce metin esas alınacaktır.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ İLE BANGLADEŞ HALK CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ ARASINDA DİPLOMATİK TEMSİLCİLİKLER İÇİN ARSA TAKASINA İLİŞKİN PROTOKOL²³²

Bundan böyle Taraflar olarak anılacak olan Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Bangladeş Halk Cumhuriyeti Hükümeti;

Devletleri arasındaki dostane ilişkileri daha da geliştirmek arzusuyla ve Ankara ve Dakka'daki diplomatik temsilciliklerinin çalışma koşullarını iyileştirmek amacıyla;

aşağıdaki hususlarda anlaşmışlardır:

MADDE 1-

Bu Protokolün amacı Türkiye Cumhuriyeti'nin Dakka'daki ve Bangladeş Halk Cumhuriyeti'nin Ankara'daki diplomatik temsilciliklerince kullanılacak olan arsaların takas edilmesidir.

Türk Tarafı Ankara, Oran Diplomatik Site'de, 4.609 m2 yüzölçümündeki 25013/3 numaralı parselde kayıtlı arsanın kullanım hakkını bedelsiz olarak 99 yıllığına ve süre bitiminde aynı süre için uzatılmasını mümkün kılacak şekilde Bangladeş Tarafına devredecektir.

Bangladeş Tarafı, Madani Avenue, Baridhara Diplomatic Zone, Block K, Plot No. 6, Dhaka adresindeki, 4.741 m2 yüzölçümüne sahip arsanın kullanım hakkını bedelsiz olarak 99 yıllığına ve süre bitiminde aynı süre için uzatılmasını mümkün kılacak şekilde Türk Tarafına devredecektir.

---

²³² R.G. tarih: 24.10.2011 sayı: 28094

Madde 2-

Taraflar, bu Protokolün geçerlilik süresince, yukarıda bahsedilen arsaların, büyüklükleri, değerleri, buldukları yerler ve kullanım şartları üe ilgili olarak yekdiğerine karşı herhangi bir hak iddiasında bulunmayacaklardır.

MADDE 3-

Taraflar, söz konusu arsalarla ilgili olarak herhangi bir borç. mülkiyet iddiası, ipotek veya diğer sınırlamaların bulunmadığını ve bunların iade haklarına ve iddialarına konu olmadığını beyan ederler. Gelecekte herhangi bir hak iddiası ortaya çıktığı takdirde, tahsis eden Taraf bu tür hak taleplerini kendi olanaklarıyla çözüme kavuşturacaktır.

MADDE 4-

Söz konusu arsalar bu Protokolün yürürlüğe girmesini takiben tahsis eden Tarafça kabul eden Tarafa devredilecektir.

Taraflar, söz konusu arsalar ile bunların üzerinde inşa edilecek binaları sırasıyla Bangladeş Halk Cumhuriyeti'nin ve Türkiye Cumhuriyeti'nin mülkü olarak tescil edecektir. Mülkiyet haklarının kaydına ilişkin masraflar tahsis eden Tarafça karşılanacaktır.

MADDE 5-

Taraflar takas edilen arsaları münhasıran diplomatik binaların inşaatı ve faaliyeti için kullanacaktır. Taraflar, yukarıda belirtilen gayrimenkulleri, üçüncü taraflara, gerçek veya tüzel kişilere, bedeli karşılığında veya ücretsiz olarak devretmeden, satmadan, kiralamadan, tahsis etmeden, temlik etmeden, mülkiyet, intifa, irtifak, sükna veya kat mülkiyeti hakkı vermeden önce yekdiğerinin yazılı iznini alacaktır.

MADDE 6-

Her bir Taraf, söz konusu arsalarda yapılacak bina ve müştemilatların projesinin yapımında ve inşaatında, kabul eden Devletin ilgili kanun, tüzük ve teknik nizamnamelerine, imar ve iskan mevzuatına uyacaktır.

MADDE 7-

1961 tarihli Diplomatik İlişkiler Hakkındaki Viyana Sözleşmesinin ilgili hükümlerine uygun olarak, yukarıda sözü edilen arsalar, özel hizmetler için ödenen bedel ve harçlar dışında tüm ulusal ve belediye vergilerinden, harç ve diğer mecburi ödemelerden muaf tutulacaktır.

MADDE 8-

Bu Protokol çerçevesinde Taraflar arasındaki ilişkilerde yürürlükteki uluslararası anlaşmalar ve Tarafların mevzuatlarına uygun olarak eşgüdüm sağlanacaktır.

Taraflar arasında, bu Protokolün hükümlerinin uygulanmasından veya yorumlanmasından kaynaklanan herhangi bir anlaşmazlık danışma ve müzakereler yoluyla çözülecektir

MADDE 9-

Bu Protokolün üzerindeki herhangi bir değişiklik. Tarafların ortak rızasını ortaya koyacak ve bu Protokolün ayrılmaz bir parçasını oluşturacak ek bir Protokol yapılmak suretiyle gerçekleştirilebilir. Söz konusu ek Protokol Madde 10'daki hükümlere uygun olarak yürürlüğe girer.

MADDE 10-

Bu Protokol, Taraflarca, Protokolün yürürlüğe girmesi için gereken ulusal işlemlerin tamamlandığına dair son yazılı bildirim diplomatik yollardan alındığı tarihte yürürlüğe girer ve süresiz olarak yürürlükte kalır.

Bu Protokol Dakka'da 14 Kasım 2010 tarihinde, Türkçe ve İngilizce olarak her iki metin de eşit derecede geçerli olmak üzere ikişer nüsha düzenlenmiştir. Bu Protokolün yorumlanmasında farklılık bulunması halinde İngilizce metin esas alınacaktır.

**HÜKÜMETİMİZLE ALMANYA HÜKÜMETİ ARASINDA AKİT VE İMZA
EDİLMİŞ OLAN KONSOLOSLUK MUKAVELESİNİN TASDİKİ HAKKINDA
KANUN**

Kanun N°: 1634 Kabul tarihi: 221511930

Madde 1 — Almanya Devletile Ankarada 28 mayıs 1929

tarihinde akit ve imza edilmiş olan konsolosluk mukavelesi ve
merbutu tasdik edilmiştir.

Madde 2 — Bu Kanun neşri tarihinden muteberdir.

Madde 3 — Bu Kanunun icrasına Hariciye Vekili memurdur.

**Türkiye Cumhuriyeti ile Almanya Devleti arasında konsolosluk
mukavelenamesi²³⁴**

Türkiye Cumhuriyeti ile Almanya hukuku umumiye-i düvel esasları ve mütekabiliyet prensibi üzerine her iki memleket arasındaki konsolosluk münasebetlerini tesis arzusu ile mütehassis olarak bir konsolosluk mukavelenamesi aktine karar vermişler ve bu hususta murahhasları olarak:

Türkiye Cumhuriyeti Reisi:

Sabık Hariciye Müsteşarı ve Tokat Meb'usu Ali Şevki

Beyefendiyi,

Almanya Devleti Reisi:

²³³ Konsolosluk kuruluşuna dair sözleşme örneği olarak biri eski tarihli biri güncel sayılabilecek iki örnek verilmiştir. Daha fazla sözleşme örneği için sözleşmelerin resmi gazete bilgilerinin verildiği tablo incelenebilir.

²³⁴ R.G. tarih: 8 Haziran 1930 sayı:1514

Almanyanın Türkiyedeki fevkalâde Murahhası ve Büyük Elçisi Her Rudolf Nadolny Cenaplarını ve Almanya Devletinin Müşaviri Has sıfatını haiz İzmir birinci sınıf Jeneral Konsolosu Herr Wilhelm Padelı tayin eylemişlerdir.

Müşarünileyhim salâhiyetnamelerini birbirlerine tebliğ ile usulüne muvafık bulduktan soma aşağıdaki ahkâmı kararlaştırmışlardır.

Birinci fasıl

Konsolosların kabulü

Madde 1 — İşbu mukavelenamede başka tabirler kullanılmadıkça (konsolos, kelimesinden konsoloslukların reisi bulunan Başkonsolos Konsolos ve Muavin konsoloslar anlaşılacaktır.)

«Konsolos ve konsolosluk memurları» tabirinden Konsoloslukların reisinden maada bir konsoloshanede bulunan bilcümle meslek memurları anlaşılacaktır.

Madde 2 — Âkit taraflardan her biri diğer tarafın kendi mevzuatı dairesinde tayin edeceği konsolosları ülkesindeki liman, şehir ve mevkilere kabul etmeği taahhüt eder. Bununla beraber her bir taraf, bazı mevkilerini veya ülkesinin bazı kısımlarını bundan istisna etmek hakkını muhafaza eder, ancak bu istisnaların diğer bütün devletlere de aynı zamanda tatbik edilmesi meşruttur.

Meslekten olan konsolos ve konsolosluk memurlarını tayin eden tarafın tebaasından olmaları lâzımdır.

Fahri konsoloslar, iki âkit taraftan her hangi birinin tebaası arasından intihap edileceklerdir. Bunların tayinlerinden evvel diplomasi tarikile, memleketinde memuren bulunacakları hükümetin muvafakati alınmak lâzımdır.

Madde 3 — Konsoloslar memuren bulunacakları memlekette mer'i eşkâl ve merasim mucibince kabul edildikleri andan itibaren vazifelerini ifa edebileceklerdir.

Beratlarının ibrazı üzerine buyrultu (Exequatur) veya diğer bir kabul vesikasını mümkün olduğu kadar sür'atle ve bilâ harç alacaklardır.

İşbu buyrultunun ibrazını müteakip memuren buldukları mahallin salâhiyettar makamı konsolosların vazifelerini ifaya başlamaları için derhal lâzım gelen tedbirleri

alacaktır.Konsoloslukların memuriyetleri havzası konsolosları tayin eden taraf canibinden tesbit ve diğler tarafa tebliğ olunacaktır. Evvelce tesbit edilmiş olan konsolosluk memuriyet havzalarında yapılacak bilcümle tadilât içinde ayni suretle hareket olunacaktır.

İşbu memuriyet havzaları hiç bir zaman konsoloshane tesisine müsaade edilmeyen mevkileri ve ülke kısımlarını ihtiva edemez.

Eğer konsolosun nezdinde memuren bulunduğu devlet ahvali mahsusada buyrultu veya kabul vesikasının ita edilmeyeceği ve yahut geri alınması lâzımgeldiği kanaatinde bulunursa bunun takdir hakkı yalnız kendine ait olan sebeplerini konsolosu tayin eden devlete tebliğ edecek ve ikinci halde işbu tebliği buyrultu veya kabul vesikasının geri alınmasından evvel icra edecektir.

Madde 4 — Konsolosların vefatı, mazereti veya gaybubetleri halinde konsolosluk memurları (konsolos, konsolos muavini, kañçılar ve kâtipler) mertebe nazarı dikkate alınarak vekâleten konsolosluk vazifelerinin ifasına salâhiyettardırlar. Şu şartlaki bunların resmî sıfatları daha evvel mahallî salâhiyettar makamata bildirilmiş olmalıdır.

Fahrî konsolosluk reisinin vefatı mazereti veya gaybubeti halinde yerine kaim olan zat meslekten olmadığı takdirde ancak memur bulunduğu mahal hükümetinin rizasile tayin olunabilir.

Konsolosların yerine kaim olan zevat vekâleten ifayı vazife ettikleri müddetçe asillere bahşedilmiş olan bilcümle imtiyaz ve muafiyetlerden istifade edeceklerdir. Maazalik meslekten olmayıpta meslekten konsolosların yerine kaim olacak olan kimseler, vazifelerinin devamı müddetince meslek konsoloslarına ibraz olunan hürmet ve nezaket muamelesinden müstefit olmakla beraber ancak fahrî konsolosların imtiyaz ve muafiyetlerinden istifade edeceklerdir.

İkinci fasıl

Konsolosların imtiyaz ve masuniyetleri

Madde 5 — Konsoloslar daire ve kañçılıyalarının bulunduğu binaya kendilerini tayin etmiş olan tarafın armasile sıfatlarını irae eyliyen bir levha vazedebilirler. Konsoloslar ayni zamanda bu binaya umumî merasim ve mutat olan diğler ahvalde işbu Devletin bayrağını çekebilirler. Şurası eyice mukarrerdir ki haricî alâmetler hiç bir zaman melce hakkı bahşeder surette tefsir edilmeyecektir.

Konsoloslar bilhassa Hükümetlerini temsil eyledikleri bilcümle ahvalde mahallî âdetler mucibince resmî sıfatlarının icap ettireceği hürmetlere mazhar olacaklardır.

Madde 6 — Konsoloshane evrakı her zaman müdahaleden masun olacak ve mahallî makamat hiç bir behane ile bu evraka ait varakaları muayene ve müsadere edemeyecektir. Bu varakalar konsolosluk memurlarının şahsî evrakından tamamile ayrı tutulacaktır.

Mahallî memurlar konsolosu veya yerine kaim olan zati evvelce haberdar etmeksizin kaçırlara ve evrak odalarına giremeyeceklerdir. Meğerki bir mahkeme tarafından verilen bir hükmün infazı ve yahut idamı, ağır cezayı veya asgarî bir sene hapsi müstelzim bir cürmün takibi mevzubahis ola. Daire ve kaçırlar hiç bir zaman melce olmayacaktır

Madde 7 — Meslskte olan (konsoloslar ve konsolosluk memurları konsolos, konsolos muavini, kaçırlar ve kâtipler) tekâlifi harbiye mükellefiyet veya ibatei askeriyeden ve kezalik şahsî hizmetleri mutazammın herhangi bir mükellefiyetten muaftırlar.

Şu kadarki işbu muafiyetler kendilerini tayin eden Devlet tebaasından olmıyan veya kendilerini kabul etmiş olan memlekette bir ticaret veya san'atla meşgul bulunan Konsolos veya Konsolosluk memurlarına şamil değildir. Bunlar buldukları memleket tebaası gibi tekâlifi harbiye ve askerî mükellefiyetlere tabidirler.

Birinci fıkrada mevzubahis muafiyetlerin meslektan olan konsolos ve konsolosluk memurlarının gayri menkul mâllarına şamil olması, işbu gayri menkullerin bunların ikametgâhı olması veya konsoloshane hizmetinde kullanılması hallerine münhasır olup fahrî konsolosların gayri menkul mallarına şamil değildir. Fahrî konsoloslardan gayri meslekten olan konsoloslar ve konsolosluk memurları kendilerini tayin eden devlet tebaasından olmak ve kendilerini kabul eden Devlet dahilinde hiçbir san'at ve ticaret ifa etmemek şartile bilvasıta şahsî vergilerden muaftırlar.

Dördüncü fıkrada zikredilen muafiyetler, vergiye tabi eşyanın mahiyeti ve bu eşyanın konsolosların ve konsolosluk memurlarının memur buldukları Devlet arazisine iktisat noktai nazarından merbut bulunması hasebile mükellefin tabiiyet, ikametgâh veya bulunduğu mahal bakılmıyarak tahsil edilen neviden bulunan bilvasıta şahsî vergilere şamil değildir.

Madde 8 — Âkit taraflar arasında siyasî münasebetlerin inkıtai takdirinde konsolos ve konsolosluk memurları ve kendilerile birlikte ikamet eden aileleri efradile konsolosluk memurlarını tayin eylemiş alan Devlet tebaasından bulunan ve bu memurlar tarafından

bilhassa getirilmiş olan müstahdemin altı gündən aşağı olmamak üzere münasip bir mühlet zarfında memleketi serbestçe terkedebile: eklerdir.

Birinci fıkrada zikredilen kimselerle kendilerini tayin eden Devlet tebaasından bulunan konsoloshane maiyyet memurlarının konsolos, memur ve maiyyet memuru sıfatile icra eyledikleri hizmetin mukabili olarak aldıkları memuriyet maaşları memuren buldukları memlekette her zaman vergiden muaftır.

Madde 9 — Âkit taraflardan her biri konsoloshane dairelerinin resmî istimaline mahsus ilk tesis mobilye ve eşyasını ve kezalik arma, bayrak, defter başlıklı kâğıt, koçanlı defter, pasaport, pul ve resmî vesikaları ve konsoloslara kendilerini tayin eden Devlet tarafından vazifelerinin ifası için gönderilen bilûmum yazıhane malzemesinin gümrük resminden muaf olarak duhulüne müsaade etmeği taahhüt ederler.

Yedinci maddede zikredilen konsolos ve konsolosluk memurları, memuriyetlerine ilk defa geldikleri esnada veya geldiklerinden itibaren altı ay zarfında ithal edecekleri şahıslarına ve ailelerine ait kullanılmış mobilye, elbise ve ev eşyası ve edevatı ile şahsî istimallerine mahsus olarak beraberlerinde getirecekleri her nevi ve hatta yeni eşyayı muayene edilmek şartile gümrük resminden muaf olarak ithale mezundurlar.

İşbu muafiyetin yenecek şeylere şümulü yoktur.

Madde 10 — Konsoloslar, salâhiyetleri hududu dahilinde olarak ifa ettikleri memuriyetlerine müteallik ef'alden dolayı buldukları memleket mahkemelerinde muhakeme olunamazlar.

Madde 11 — Hukukî ve ticarî hususatta gerek icra sureti ve gerek ihtiyatî bir tedbir olarak kendilerini tayin eden Devlet tebaasından bulunan konsoloslarla konsoloshane memurları aleyhine hapis cezası hükmolunamaz.

Bunlar ancak bir mahkeme tarafından hükmedilen cezanın infazı veya mahallî kanunlara nazaran en az üç sene hapsi müstelzim bir cürüm ikamdan dolayı takibat icrası halinde tevkif veya muvakkaten hapsedilebilirler.

Eğer bir konsolos veya konsolosluk memuru tevkif edilir veya sair bir suretle takip olunursa işbu memurun mensup bulunduğu memleketin siyasî mümessili burilaría memuren buldukları mahal hükümeti tarafından derhal haberdar edilecektir.

Madde 12 — Konsoloslar ve konsolosluk memurları, memuren buldukları memleket adlî makamatının resmen ve tahriren talebi vaki olduğu takdirde işbu makamat huzurunda şehadet etmeğe mecburdurlar. Bununla beraber vazifelerinin ifasile alâkadar bulunan hususatta kendilerini tayin eden hükümetin muvafakati alınmadan şehadette bulunmaları talep edilemez. Şahit olarak istimal icap eden meslekten bir konsolos gerek hastalık dolayısıyla ve gerekse vazifesinin zaruretleri itibarile mahkemede ispatı vücut etmekte mazur olursa adlî makamat memleket kavaninile mevzu eşkâl dairesinde şehadetini istima için ikametgâhına giderler ve yahut işbu şehadeti tahriren talep ederler. Bu ikinci halde mevzubahis memurun bu talebe riayet etmesi ve imza ve resmî mühürünü havi şehadetini tayin edilen müddet zarfında memleketin adlî makamatına göndermesi lâzımdır.

Eğer cezaî bir mes'eledede meslekten bir konsolosun adlî bir makam huzurunda ispatı vücudu, mezkûr konsolosun bulunduğu memleket kanununa nazaran zarurî ve bu memurun ikametgâhında istimaı mümkün değil ise, adlî makam, işbu memurun vazifesi zaruretleri itibarile mazereti halinde mumaileyh ile isticvabın tarih ve saati hususunda anlaşacak ve kararlaştırılan tarihte mumaileyhi mümkünse bilâ teahhur isticvap ederek en kısa müddet zarfında serbest bırakacaktır.

Madde 13 — Bir konsolosun vefatı halinde usulü dairesinde salâhiyyetar bir vekil mevcut değilse, mahallî makam konsoloshane evrakının vakit geçmeden mühürlenmesi için müteveffanın mensup bulunduğu devletin en yakın konsolos veya elçiliğine müracaat edecektir. En yakın konsolosluk mümessilinin veya elçiliğinin mazereti halinde mahallî makamat eğer mevcutsa dost bir devletin konsolosluk mümessilile müteveffayı tayin eden devletin iki tebaası muvacehesinde evrakı mühürliecektir.

Alınan tedbirlere mütedair zabıt varakası iki nüsha olarak tanzim kılınacak ve bir nüshası müteveffayı tayin eden devletin en yakın konsolos veya elçiliğine gönderilecektir. Evrakın yeni konsolosa teslimi için mühürlerin kaldırılması esnasında mühürlerin vaz'ı esnasında yapıldığı gibi hareket olunacaktır.

Madde 14 — Her iki âkit tarafın konsolosları ve konsolosluk memurları bundan maada diğerinin ülkesinde mütekabiliyet şartile en ziyade mazharı müsaade milletin aynı sıfatı ve rütbeyi haiz konsolos ve konsolosluk memurlarına bahş edilmiş ve edilecek olan masuniyet ve imtiyazlardan istifade edeceklerdir.

Şurası mukarrerdirki âkit taraflardan hiç biri bizzat kendi tarafından diğer taraf konsolos ve konsolosluk memurlarına bahşedilmiş olan masuniyet ve imtiyazlardan başka veya daha vasi masuniyet ve imtiyaz talebi için yukarıda mezkûr en ziyade mazharı müsaade millet kaydına istinat edemiyecektir.

Üçüncü fasıl

Konsolosların salâhiyeti

Madde 15 — Konsoloslar memleketleri tebaalarının menfaatlerini himayeye ve bilhassa işbu tebaanın ticaretini ve gemiciliğini korumağa ve teşvik etmeğe salâhiyettardılar. Bunlar memuriyetlerinin ifası sırasında havzai memuriyetlerindeki salâhiyettar makamlara müracaatla işbu makamlar nezdinde mer'i muahedat ve mukavelâtın ihlâlîne ve tebaalarının hukukunu muhil harekâta karşı mutalebede bulunabileceklerdir. Eğer bu mutalebat mezkûr makamlar tarafından nazarı itibare alınmazsa memleketlerinin siyasî bir mümessili bulunmadığı takdirde bu husus için kendilerini kabul eden hükümete müracaat edebileceklerdir.

Madde 16 — Konsoloslar memleketleri kanunlarının verdiği mezuniyet dairesinde aşağıdaki hususâtı ifaya salâhiyettar olacaklardır:

1 - Temsil eyledikleri memleket tebaasının veya sefaının mürettebat ve yolcuları tarafından vaki olacak beyanatı gerek kançılıryalarında veya ikametgâhlarında gerekse alâkadarların ikametgâhlarında veya kendi memleketlerine mensup sefinelerde ahzylemek,

2 - Temsil eyledikleri memleket tebaasının vasiyetnamelerini tanzim, tasdik ve bunların sıhhatini tevsik etmek,

3 - Memuren buldukları memleketteki emvale veya orada takip ve icra olunacak hususata müteallik olmamak şartile temsil eyledikleri memleket tebaasının senedatını ve onlar arasında aktolunmuş mukavelâtı tanzim, tasdik veya bunların sıhhatini tevsik etmek,

4 - Konsolosu tayin etmiş olan memleket tebaasının imzalarını tasdik etmek,

5 - Yalnız temsil eyledikleri memleket ülkesinde bulunan emvale veya orada takip ve icra olunacak hususata müteallik olmak şartile alâkadarlar her hangi tabiiyette olursa olsun her nevi mukavelât ve senedatı tanzim, tasdik ve bunların sıhhatini tevsik etmek,

6 - Temsil eyledikleri memleket makamat ve memurları tarafından verilen her nevi vesaik ve senetleri tercüme ve tasdik etmek.

Konsolos tarafından tanzim, sıhhati tevsik veya tasdik olunan ve konsolosluğun mühürile mühürlenmiş bütün bu senedat ve mukaveleleriyle bunların aslına mutabakatı tasdik ve mühürile mühürlenmiş suret, hulâsa ve tercümeleri mumaileyhin memuren bulunduğu memlekette işbu memleketin resmî bir memuru tarafından tanzim ve sıhhati veya aslına mutabakatı tevsik veya tasdik edilmiş olanların aynı kıymeti ve aynı ispat kuvvetini haiz mevsum vesikalar mahiyetinde olacaklardır. Yukarda mezkûr kıymet ve ispat kuvveti, senet veya mukavelenamenin esasına ve icra kuvvetini haiz olmasına, değil, yalnız şekline aittir.

İşbu senedat veya diğer vesikalar mezkûr memleketteki işlere ait buldukça o memleket kanunlarının vazettiği harç, pul ve sair rüsum ve kezaik o hususa ait bilcümle eşkâl ve muamelâta tabi olacaklardır.

İki taraf konsoloshanelerinden birinin kaçırlıyasından(tanzim veya tescil edilmiş olan bir senedin sıhhati veya yukarda mezkûr suret, hulâsa ve tercümelerin aslına mutabakatı ve doğruluğu hakkında şüphe edildiği takdirde alâkadarın aslile mukabele olunması ve lüzumlu görüldüğü takdirde mukabele esnasında bizzat hazır bulunması hususundaki talebi reddedilemez.

Madde 17 — Konsoloslar kendilerini tayin eden devletin nizamâtı mucibince pasaport ita ve vizesine salâhiyettardırlar.

Madde 18 — Konsoloslar kendilerini tayin eden devletin kanunlarına göre mezun oldukları takdirde, iki taraf mezkûr devlet tebaasından olursa nikâh aktedebileceklerdir.

Konsoloslar yukarda mezkûr evlenmeleri derhal buldukları memleket makamatına bildirmeğe mecburdurlar.

Madde 19 — Konsoloslar kendilerini tayin eden memleket tebaasının tevellüdat ve vefat ilmühaberlerini mezkûr memleket kanunlarında müaderiç şekillere nazran tanzim etmek hakkını haizdirler.

İşbu madde ahkâmının alâkadarların buldukları memleket kanunları mucibince tevellüdat ve vefiyatı mahallî makamata bildirmek hususundaki mecburiyetlerine bir tesiri yoktur.

Madde 20 — Âkit taraflardan birinin tebaasının diğerk taraf ÷lkesindeki terekesi hakkında konsoloslar işbu mukavelename merbutunda zikredilen salâhiyetleri haizdirler.

Madde 21 — Konsoloslar mensup buldukları memleket gemilerinin duhul ve şevkini teshil ve havzai memuriyetleri dahilindeki sularda kaldıkları müddetçe onlara yardım edebileceklerdir.

Bu maksatla, serbest pratika almalarını müteakip işbu gemilere bizzat gidebilecekler veya vekiller gönderebilecekler, mürettebatı isticvap, sefine evrakını muayene, manifesto tanzim ve geminin seyahat ve mahalli azimetine ve sefer esnasında vukubulan hadiselerle dair mürettebat ve yolcuların beyanatını on oaltmcı maddenin bir numaralı fıkrasına tevfiikan ahzedebileceklerdir.

Madde 22 — Konsoloslar temsil eyledikleri memleketin ticaret gemilerinde dahilî intizamın muhafazası ile münhasıran mükellef olacaklar ve mezkûr memleketin kanunlarile mezun buldukları takdirde mürettebat arasındaki ihtilâfları ve bilhassa ücretler ve karşılıklı olarak aktedilmiş olan taahhütlerin hallü faslına salâhiyettar olacaklardır.

Mahallî memurlar gemide hadis olan kargaşalıklara, karada veya limanda sükûn veya umumî asayişini ihlâl edecek bir mahiyette olmadıkça ve yahut konsolosun memuren bulunduğu memleket tebaasından veya mürettebattan olmayan şahıslar karışmış bulunmadıkça müdahale edemez.

Sefinede hadis olan bütün diğerk kargaşalık vak'alarında mahallî memurlar konsolos veya vekiline ve mumaileyh orada bulunmadığı takdirde, talep vukuunda geminin kaptanına müzaheretle iktifa edeceklerdir. Bilhassa mahallî tebaadan olmıyan mürettebatı aşğıdaki maddede münderiç aynı şartlar tahtında gemiye teslim veya derdest edeceklerdir.

Madde 23 — Konsoloslar harp gemilerinden ve diğerk gemilerden kaçmış olan mürettebatı işbu gemilere veya bunların sancağını taşıdıkları memlekete iade için tevkif ettirebileceklerdir.

Bu maksadın temini için konsolosların mahallî makamata tahriren müracaat ile resmî vesaik ve bilhassa taife defterlerinden çıkarılmış aslına mutabık hulâsalar ibraz ederek talep edilen şahsın filhakika mürettebattan olduğunu ispat etmeleri lâzımdır. Hiç bir konsolosun bulunmadığı bir yerde işbu talep ,ayni şartlar dahilinde bizzat kaptan tarafından vaki olabilir. Bu suretle muhik olduğu sübut bulan işbu talep üzerine kaçakların teslimi reddedilmeyecektir.

Mahallî makamat, konsolosun talebi üzerine derdest edilen eşhası mumaileyhin masrafına olarak buldukları memleket hapishanelerinde tevkif edeceklerdir. Eğer konsolos kaçakların derdestlerini takip eden iki ay zarfında bunları gemilere veya gemilerin sancağını taşıdığı memlekete iade edemez ve yahut mevkufiyet masrafları muntazaman tesviye edilmemiş bulunursa, konsolosa, üç gün evvel vaki olacak bir ihbardan sonra mezkûr kaçaklar serbest bırakılacak ve aynı sebepten dolayı yeniden tevkif edilmeyeceklerdir.

Eğer kaçak bulunduğu Devlet ülkesinde işbu Devlet kanunlarının hükmüne tâbi bir cinayet veya cürüm işlemiş olursa, teslim keyfiyeti mahallî mahkemenin karar vermesine ve işbu kararın tamamile infazına kadar tecil olunabilir.

Âkit taraflar gemi mürettebatından olup kaçmış oldukları memleket tebaasından bulunan kimselerin işbu madde ahkâmından istisna edilmelerini kararlaştırmışlardır.

Madde 24 — Tarafeynden birinin sancağını taşıyan bir gemi diğer tarafın sahillerinde kazaya uğrar veya karaya oturursa mahallî memurlar geminin sancağını hükümetin en yakın konsolosunu sür'ati mümkün ile haberdar edeceklerdir. Mahallî memurlar muavenet veya tahlisiye hizmetleri için ancak aynı vaziyette bulunan kendi memleketleri gemileri tarafından verilmesi mecburî olan meblağı talep edebileceklerdir. Kurtarılan emtea ve sair mevat dahilde serbest ticarete ithal edilmedikleri halde gümrük resminden muaf olur.

Madde 25 — Gemi ve hamulesinde alâkadar taraflar ve hususile gemiyi teçhiz edenler, yükletenler ve sigorta edenler beyninde bunun aksi bir itilâfname mevcut olmadığı takdirde âkit Hükümetlerden birinin gemisine yolda vuku bulan haşarat gemi havzai memuriyeti dahilindeki bir limanda tevakkuf eylediği halde bu Hükümetin konsolosu tarafından halledilecektir.

Maamafih konsolosun mukim bulunduğu memleket veya bir üçüncü Devlet tebaası meselede alâkadar oldukları ve meselenin sureti muslihanede bütün alâkadar taraflar beyninde tesviyesi imkânı mevcut olmadığı halde bu haşarat mahallî memurlar tarafından hal ve tesviye edilecektir.

Madde 26 — Konsoloslar seyrisefain bahsinde balâde gösterilen vezaifden maada yalnız memleketleri kanunları mucibince kendilerine mevdu idarî ve hesabî ve teknik mahiyeti haiz olan diğer vezaifi ifa edebileceklerdir. Şurası mukarrerdir ki evvelki

maddelerde mevzubahis «mürettebat» tabiri kaptan, zabitan, taifeler, ateşçiler ve gemide müstahdem olan diğer kimseleri ihtiva eder.

Madde 27 — Tarafeyni âkideynden her birinin konsolosu ve konsolos memurları mütekabiliyet şartile diğer taraf arazisinde en ziyade mazharı müsaade olan milletin aynı derecedeki konsolos ve konsolos memurlarının ifa eyledikleri aynı vezaifi yapabileceklerdir.

Şurası mukarrerdir ki âkit taraflardan hiç biri kendi konsolos veya konsolos memurları için diğer tarafın konsolos veya konsolos memurlarına tanıdığı salâhiyetlerden başka veya daha vasi salâhiyet talebinde bulunmak üzere balâda mezkûr en ziyade mazharı müsaade millet kaydını serdedemiyecektir.

Düördüncü fasıl

Nihaî ahkâm

Madde 28 — Bu mukavelenamenin ikinci ve üçüncü fasıllandaki ahkâm, hukuku düvel kavaidi mucibince haiz oldukları imtiyazat ve muafiyete hâlel vermemek şartile memurini siyasiyeden olupta konsolosluk vazifesini ifaya memur edilen memurlar hakkındada tatbik olunacaktır.

Madde 29 — Bu mukavelenamenin ahkâmı mahsusasile tasrih edilmemiş olan ahvalde âkit taraflar hukuku düvel prensiplerine mugayir harekette bulunmamağı kararlaştırmışlardır.

Madde 30 — Türkçe ve Almanca lisanlarda aktolunan işbu mukavelename tasdiknamelerin teatisinden bir ay sonra mevkii meriyete girecek ve beş sene muteber olacaktır. Tasdiknamelerin teatisi Berimde icra olunacaktır.

Mevzubahis beş senelik müddetin hitamında bir sene evvel mukavelename bir veya diğer âkit tarafından fesh edilmediği takdirde iki taraftan bir veya diğeri canibinden feshedildiği günden itibaren bir sene daha mer'i olacaktır.

Kararların tasdikan murahhaslar işbu mukavelenameyi imza ve mühürleriyle mühürlemişlerdir.

Ankarada 28 mayıs 1929 tarihinde iki nüsha üzerinde tanzim edilmiştir.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ İLE UKRAYNA ARASINDA KONSOLOSLUK SÖZLEŞMESİ²³⁵

Türkiye Cumhuriyeti ve Ukrayna, bundan sonra "Akit Taraflar" olarak adlandırılacaklardır,

Aralarındaki konsolosluk ilişkilerinin geliştirilmesini, her iki devletin, vatandaşlarının ve tüzel kişilerin haklarının ve çıkarlarının korunmasını sağlamak, Akit taraflar arasındaki dostluk ve işbirliğini güçlendirmek arzusundan hareketle,

24 Nisan 1963 tarihli Konsolosluk İlişkilerine Dair Viyana Sözleşmesi hükümlerini izleyerek, Bu Sözleşme'de belirtilmemiş konularda, Akit taraflarca imzalanmış çok taraflı uluslararası andlaşmaların ve uluslararası genel hukuk kaidelerinin uygulanacağını teyid ederek,

Bu Konsolosluk Sözleşmesini akdetmeye karar vermişler ve aşağıdaki hususlarda mutabık kalmışlardır:

BÖLÜM I

TANIMLAR

Madde 1

İşbu Sözleşmede, aşağıdaki deyimlerden şu anlamlar anlaşılacaktır:

1. "Konsolosluk!", tüm Başkonsolosluk, Konsolosluk, Muavin Konsolosluk ve Konsolosluk Ajanlığı;
2. "Konsolosluk Görev Çevresi", bir Konsolosluğa, Konsolosluk görevlerini yerine getirmesi amacıyla tahsis edilen bölge;
3. "Konsolosluk Şefi" bu sıfatla hareket etmekle görevlendirilen kişi;
4. "Konsolosluk Memuru", Konsolosluk Şefi dahil olmak üzere, Gönderen Devlet tarafından konsolosluk görevlerini yerine getirmek üzere görevlendirilen tüm kişiler;
5. "Konsolosluk Hizmetlisi", bir konsolosluğun idari veya teknik hizmetlerinde istihdam edilen kişiler;

---

²³⁵ R.G.tarih: 30 Kasım 1999

6. "Hizmet Personeli", bir konsolosluğun iç hizmetlerinde istihdam edilen kişiler;
7. "Konsolosluk Mensupları" tüm konsolosluk memurları, konsolosluk hizmetlileri ve hizmet personeli;
8. "Aile Fertleri", bir konsolosluk mensubunun eşi, çocukları, ebeveynleri ve bakmakla yükümlü oldukları ve kendisi ile birlikte oturan ve geçimini sağladığı diğer bireyler;
9. "Vatandaş", Gönderen Devlet kanunlarına göre bu Devletlerin uyrukluğunu haiz kişiler;
10. "Tüzel Kişi", Gönderen Devlet kanunlarına göre tüzel kişiler;
11. "Konsolosluk Binaları", maliki kim olursa olsun, münhasıran konsolosluk amaçları için kullanılan binalar veya bina tasımları, müstemilatı ve bunların üzerinde bulunduktan arsalar;
12. "Konsolosluk Arşivleri", konsolosluğa ait tüm evrak, belgeler, yazışmalar, kitaplar, filmler, enformasyon toplama, depolama ve uygulamasında kullanılan donanım, kayıt defterleri ve şifre malzemesi ile bunların korunmasına ve saklanmasına yarayan kartoteks ve mobilya;
13. "Gemi", Gönderen Devlette kayıtlı olan, savaş gemileri dışındaki, tüm deniz taşıtları;
14. "Uçak", Gönderen Devlette kayıtlı olan, Devlete ait uçaklar dışındaki, tüm hava taşıtları;

BÖLÜM II

GENEL OLARAK KONSOLOSLUK İLİŞKİLERİ

Madde 2

Bir Konsolosluğun Kurulması

1. Kabul Eden Devletin ülkesinde bir Konsolosluk, ancak bu Devletin muvafakati ile kurulabilir.

2. Konsolosluğun yeri, sınıfı ve konsolosluk görev çevresi, bunlarda yapılacak tüm değişiklikler ancak Gönderen Devletin ve Kabul Eden Devletin mutabakatı ile yapılabilir.

Madde 3

Konsolosluk Şefinin Atanması ve Kabul Edilmesi

1. Gönderen Devlet, Kabul Eden Devletin Dışişleri Bakanlığına konsolosluk şefinin atandığına dair atama belgesini gönderecektir.

2. Kabul Eden Devlet, atama belgesini almasını müteakip konsolosluk şefine mümkün olan en kısa sürede "Buyrultu" verecektir.

3. Kabul Eden Devlet, "Buyrultu" vermeyi reddederse, Gönderen Devlet'e bu kararının sebeplerini bildirmek yükümlülüğü altında değildir.

4. Konsolosluk şefi, Kabul Eden Devlet tarafından kendisine "Buyrultu" verilmesinden sonra görevinin ifasına başlayabilir.

5. Kabul Eden Devlet "Buyrultu" belgesinin verilmesine değin konsolosluk şefinin görevini geçici olarak ifa etmesine izin verebilir.

6. Konsolosluk Şefine "Buyrultu" verildikten veya görevini geçici olarak ifa etmesine izin verildikten sonra, Kabul Eden Devlet durumu vakit geçirmeden konsolosluk görev çevresindeki yetkili makamlara bildirecek ve konsolosluk şefinin görevlerini yapabilmesi ve işbu Sözleşmede belirtilen tüm haklardan, imkanlardan, dokunulmazlık ve ayrıcalıklardan yararlanabilmesi için gerekli tüm tedbirlerin alınmasını sağlayacaktır.

Madde 4

Konsolosluk Misyon Şefinin Görevlerinin Geçici Olarak ifası

1. Konsolosluk Şefinin herhangi bir nedenle görevini ifa edemeyecek durumda kaldığı veya konsolosluk şefliği makamı boşaldığı takdirde, bir vekil yönetici konsolosluk şefi sıfatıyla geçici olarak vazife yapabilir.

2. Konsolosluğun vekil yöneticisinin tam ismi, konsolosluk şefi veya kendisi bunu yapamayacak durumdaysa Gönderen Devletin yetkili makamları tarafından Kabul Eden Devletin Dışişleri Bakanlığına bildirilecektir. Bu bildirim, genel bir kural olarak, önceden yapılacaktır.

3. Kabul Eden Devletin yetkili makamları, vekil yöneticiye gerekli yardımı yapacak ve bu kişiyi koruyacaktır. Konsolosluk görevlerini vekaleten yürütecek kişiye, anılan görevi süresince, işbu Sözleşmenin hükümleri, Gönderen Devlet tarafından atanan konsolosluk şefine uygulandığı şekilde uygulanacaktır.

Madde 5

Atama, Varış ve Ayrılışlara ilişkin Olarak Kabul Eden Devlete Yapılacak Bildirim

1. Gönderen Devlet, Kabul Eden Devletin Dışişleri Bakanlığına önceden ve yazılı olarak aşağıdaki hususları bildirecektir:

1.1. Konsolosluk mensuplarının tam isimlerini, uyrukluğunu, rütbelerini ve görevlerini, varış ve nihai ayrılış tarihlerini veya görevlerinin sona erişini ve bu kişilerin görevleri süresince meydana gelebilecek ve statülerini etkileyebilecek tüm değişiklikleri,

1.2. Konsolosluk mensuplarının herbirinin aile fertleri ile aile efradına dahil olan veya dahil olma durumu sona eren kişilerin tam isimlerini, uyrukluğunu, varış ve nihai ayrılış tarihlerini.

2. Kabul Eden Devletin yetkili makamları, Kabul Eden Devletin uyrukluğunu taşıyan veya o ülkede sürekli mukim kişiler dışındaki konsolosluk mensuplarına ve aile fertlerine, bu Devletteki mevcut usule uygun olarak, ücret almadan "kimlik kartı" verecektir.

Madde 6

Konsolosluk Memurlarının Uyrukluğu Konsolosluk memurları Gönderen Devletin uyrukluğunu haiz olmalı, ancak Gönderen Devlette mukim olmamalıdır.

Madde 7

İstenmeyen veya Kabul Edilmeyen Adam Ban Edilen Kişiler Kabul Eden Devlet herhangi bir zaman, Gönderen Devlete, konsolosluk mensuplarından birisinin istenmeyen kişi olduğunu veya kabul edilmediğini, kararına bir gerekçe göstermek zorunda olmaksızın bildirebilir. Bu durumda, Gönderen Devlet söz konusu kişiyi geri çekecektir. Eğer Gönderen Devlet makul bir sürede bu yükümlülüğü yerine getirmemezse, Kabul Eden Devlet bu kişiyi konsolosluk mensubu saymaktan vazgeçebilir.

B Ö L Ü M III

KONSOLOSLUK GÖREVLERİ

Madde 8

Genel Hükümler

Konsolosluk memuru aşağıdaki yetkilerle donatılmıştır:

1. Gönderen Devletin, vatandaşlarının ve tüzel kişilerinin haklarını ve çıkarlarını korumak, bu kişilere yardım etmek.

2. Gönderen Devlet ile Kabul Eden Devlet arasında ticaret, ekonomi, kültür, enformasyon, eğitim, bilim, çevre, turizm, spor ve diğer alanlarda mevcut ilişkilerin, keza Akit Taraflar arasındaki dostane ilişkileri ve işbirliğini geliştirmek.

3. Kabul Eden Devletin yukarıda belirtilen alanlardaki şartları ve gelişmeleri hakkında tüm kanuni yollardan bilgi edinmek ve bu bilgilerden Gönderen Devlet'i haberdar etmek.

4. Gönderen Devlet tarafından bir konsolosluğa verilen ve Kabul Eden Devlet'in kanun ve düzenlemelerinin yasaklamadığı veya bu Devlet'in karşı çıkmadığı veya Gönderen Devletle Kabul Eden Devlet arasında yürürlükte bulunan uluslararası anlaşmalarda belirtilen bütün diğer görevleri yapmak.

Madde 9

Uyrukluk ve Şahsi Hallere Diskin Görevler

1. Bir Konsolosluk Memuru aşağıdaki hususlarda yetkilidir:

1.1. Gönderen Devletin vatandaşlarının kaydını tutmak.

1.2. Vatandaşlık konusundaki tüm başvuruları kabul etmek.

1.3. Kabul Eden Devletin yetkili makamlarından Gönderen Devletin vatandaşlarıyla ilgili bildirimleri kabul etmek, ilgili vatandaşların doğum ve ölüm kayıtlarını yapmak ve bunlara uygun belgeler düzenlemek.

1.4. Gönderen Devlet kanunlarına göre, vatandaşları arasındaki evlilikleri ve boşanmaları kaydetmek.

2. Bu maddenin 1. paragrafı hükümleri, ilgili vatandaşların Kabul Eden Devletin Kanun ve düzenlemelerine uyma yükümlülüğüne hanel getirmez.

Madde 10

Pasaport ve Vize ile ilgili İşler

Bir Konsolosluk memuru aşağıdaki hususlarda yetkilidir:

1. Gönderen Devlet vatandaşlarına pasaport vermek, yenilemek ve iptal etmek, bu pasaportların geçerlilik süresini uzatmak, pasaportlara gerekli şerhleri koymak, keza vatandaşlarına sının geçmelerini sağlayacak diğler belgeleri vermek.

2. Gönderen Devlet'e giriş-çıkış yapmak üzere vize vermek, süresini uzatmak ve iptal etmek ve keza ülkeden'transit geçmeyi sağlayacak vize vermek.

Madde 11

Noter İşlemleri ve Konsolosluk Onayları

1. Konsolosluk memurları, Gönderen Devlet'in yürürlükteki yasalarına uygun şekilde, aşağıdaki işlemleri gerçekleştirme hakkına sahiptirler:

1.1. Herhangi bir vatandaşın müracaatı üzerine, Kabul Eden Devlette ve dışarıda kullanılacak her türlü hukuki belge ve dokümanı düzenlemek.

1.2. Belgelerin gerçekliğini, üzerindeki imzaların geçerliliğini ve tercüme edilmiş belgelerin orijinal belgeye uygunluğunu tasdik etmek.

1.3. Konsolosluk görev çevresindeki makamlara katılımıyla hazırlanan, keza konsolosluk tarafından hazırlanan belge ve dokümanları onaylamak. Akit Tarafların yetkilileri, bu belge ve dokümanları, Akit Tarafların mevzuatında veya Akit Taraflarca imzalanan uluslararası andlaşmalarda aksi belirtilmediği takdirde, sadece konsolosluk onayının mevcudiyeti halinde dikkate alacaklardır.

1.4. Gönderen Devlet mevzuatına uygun olarak diğler noterlik görevlerini yapmak.

2. Gönderen Devletin Konsolosluk memuru tarafından düzenlenen, onaylanan ve gerektiği takdirde aslına uygunluğu tasdik edilen belgeler, Kabul Eden Devletin mevzuatına

aykırı olmamak şartıyla, Kabul Eden Devletin yetkili makamları tarafından düzenlenmiş, onaylanmış gerektiği takdirde tasdik edilmiş belgelerle aynı geçerliliği haizdirler.

Madde 12

Gözaltına Alma, Tutuklama veya Hapsetmeye İlişkin

Bildirim ve Ziyaret

1. Kabul Eden Devletin yetkili makamları, Gönderen Devletin konsolosluğunu, Gönderen Devlet vatandaşlarından birisinin gözaltına alınması, tutuklanması veya hürriyeti kısıtlayıcı diğer herhangi bir tedbire tabi tutulması halinde en kısa zamanda, en geç 3 gün içinde, haberdar edeceklerdir. Aynı zamanda, Kabul Eden Devletin yetkili makamları böyle bir kişinin konsolosluğa gönderdiği mektupları derhal iletceklerdir.

2. Kabul Eden Devletin yetkili makamları, Gönderen Devlet vatandaşının gözaltına alınmasından, tutuklanmasından veya hürriyeti kısıtlayıcı herhangi bir diğer tedbire tabi tutulmasından itibaren en geç 5 gün içinde, konsolosluk memurunun ilgili kişiye gerekli yardımı yapmak için ziyaret etme veya temas kurma hakkını gerçekleştirmesini sağlayacaktır,

3. Kabul Eden Devletin yetkili makamları ilgiliye bu maddenin 1 ve 2. Fıkraları uyarınca sahip olduğu haklarını bildireceklerdir.

4. Bu maddenin 1 ve 2. fıkralarında belirtilen haklar, Kabul Eden Devletin kanun ve düzenlemelerine uygun olarak kullanılacaktır.

Madde 13

Gönderen Devlet Vatandaşlarına Yardım

1. Konsolosluk memuru aşağıdaki hakları haizdir:

1.1. Gönderen Devletin konsolosluk görev çevresi dahilindeki herhangi bir vatandaşıyla ilişki kurmak ve bu kişiyi ziyaret etmek. Kabul Eden Devlet konsoloslukla Gönderen Devlet arasındaki iletişimi ve bu kişilerin konsoloslukla temasını kolaylaştıracaktır.

1.2. Kabul Eden Devletin kanun ve düzenlemeleriyle çelişmediği takdirde, Gönderen Devlet'in özel ve tüzel vatandaşı herhangi bir kişinin mallarını, parasal varlıklarını, değerli eşyalarını ve belgelerini geçici olarak muhafaza etmek üzere kabul etmek.

1.3. Kabul Eden Devletin yetkili makamlarından maddi hasar ve ölümlle sonuçlanan tüm kazalar, motorlu ulaşım araçlarının alıkonulması ve Kabul Eden Devletin vatandaşlarının da dahil olduğu kazalarla ilgili olarak gecikmeksizin bilgi talep etmek.

1.4. Kabul Eden Devletin yetkili makamlarından Gönderen Devletin kayıp olduğu bildirilen vatandaşlarının aranması için yardım talebinde bulunmak.

2. Gönderen Devletin vatandaşının, Kabul Eden Devletin kanun ve düzenlemelerine uygun olarak haklarını ve çıkarlarını vaktinde koruyamaması durumunda, konsolosluk memuru bu kişiyi Kabul Eden Devletin adli veya yetkili makamları önünde temsil edebilir veya söz konusu kişi kendi çıkarlarını şahsen savunabileceği ana veya bir temsilcisini atayana kadar yeten şekilde temsil edebilir.

Madde 14

Vesayet ve Kayımlık

1. Kabul Eden Devletin yetkili makamları, reşit olmayanlar dahil, yasal olarak kendi adına hareket etme ehliyeti sınırlı veya bu ehliyetten yoksun olduğu kabul edilen bir Gönderen Devlet vatandaşı ile ilgili olarak vasi veya kayyım tayin edilmesinin gerekli olduğu tüm hallerde, bunu gecikmeksizin konsolosluga bildirecektir.

2. Konsolosluk memuru Kabul Eden Devletin kanunlarına ve mevzuatına uygun olarak, reşit olmayanlar dahil, yasal olarak kendi adına hareket etme ehliyeti sınırlı veya bu ehliyetten yoksun olduğu kabul edilen bir Gönderen Devlet vatandaşının haklarını ve çıkarlarını korumak ve bu kişiler için bir vasi veya kayyım teklif ve tayin etmek veya vasilik ve kayımlık görevleriyle ilgili gözetimde bulunmak hakkına sahip olacaktır.

Madde 15

Ölüm Halinde Bilgi Verme

Gönderen Devletin bir vatandaşının Kabul Eden Devlette ölümü halinde, Kabul Eden Devletin yetkili makamları durumu gecikmeksizin konsolosluga bildireceklerdir ve konsoloslugun talebi üzerine ölüm belgesi veya başka bir belgenin örneğini konsolosluga göndereceklerdir.

Madde 16

Mirasla İlgili Görevler

1. Gönderen Devlet Vatandaşlarından birinin konsolosluk görev çevresinde ölümü ve miras veya vasiyet bırakıp bırakmadığı hususlarında Kabul eden Devletin yetkili makamları konsolosluğu en kısa zamanda haberdar ederler.

2. Konsolosluk memuru, bu maddenin 1. fıkrasında belirtilen şekilde bir terekenin mevcudiyeti halinde, Kabul Eden Devlet yetkili makamları tarafından tereke muhtevasını belirtir envanterin hazırlanması sırasında hazır bulunmak ve terekeyi güvence altına almak üzere gerekli önlemleri almak haklarına sahiptir.

3. Gönderen Devletin bir vatandaşının Kabul Eden Devlet ülkesinde ölen kişinin mirasında hak sahibi olması durumunda, ölen kişinin vatandaşlığı ne olursa olsun, bu devletin yetkili makamları, bundan konsolosluğu gecikmeksizin haberdar ederler.

4. Gönderen devletin bir vatandaşının Kabul Eden Devletteki mirasta hak sahibi olduğu veya hak iddia ettiği fakat kendisinin veya temsilcisinin mirasla ilgili muamelelere katılamamaları durumunda, konsolosluk memuru, şahsen veya temsilcisi aracılığıyla vatandaşını Kabul Eden Devletin adli ya da yetkili makamları önünde temsil edebilir.

5. Konsolosluk Memuru, ilgili şahıslara göndermek amacıyla Gönderen Devletin Kabul Eden Devlette sürekli mukim olmayan vatandaşları adına mirastan ilgili şahıslara düşen miktarı kabul etmek hakkına da sahiptir.

6. Kabul Eden Devlette, bu devlette sürekli mukim olmayan bir vatandaşın ölümü halinde, konsolosluk memuru zaman geçirmeksizin vefat eden kişiye ait belgeleri, parasal varlıkları ve kişisel eşyaları geçici olarak almak ve bunları mirasçılarına, kayyıma veya diğer yetkili kişilere transfer etmek haklarını haizdir.

7. Konsolosluk memuru, Kabul Eden Devlette mukim olmayan bir Gönderen Devlet vatandaşı adına, bu vatandaşa bir kişinin ölümüne bağlı olarak tereke, kazalara ilişkin tazminat ödemelerini düzenleyen mevzuata uygun ödemeler ile hayat sigortası ödemeleri dahil olmak üzere tahakkuk eden para veya menkulleri mahkemelerden, yetkili makamlardan veya bireylerden alma hakkını haizdir.

Bu maddenin 4, 5, 6 Ve 7. paragrafları hükümlerinde sayılan işlemlerin yerine getirilmesi sırasında, bir konsolosluk memuru Kabul Eden Devletin kanun ve düzenlemelerine uygun olarak hareket edecektir.

Madde 17

Gönderen Devlet Gemilerine Yardım

1. Konsolosluk memuru, görev çevresi dahilinde, Kabul Eden Devletin karasuları ve iç sularında buldukları süre zarfında Gönderen Devletin gemilerine ve bu gemilerin mürettebatına her türlü yardımda bulunmak hakkını ve keza aşağıdaki hakları haizdir:

1.1. Gemiye çıkmak, gemi kaptanından veya gemi mürettebatının diğer mensuplarından bilgi almak, keza geminin faaliyetleri, yükü ve yolculuğu ile ilgili bilgi almak.

1.2. Yolculuk esnasında meydana gelen olaylar hakkında, Kabul Eden Devlet makamlarının haklarına hâlel getirmediği, sorgulama yapılmasına yardımcı olmak.

1.3. Kaptan ve mürettebat arasındaki anlaşmazlıkları, iş anlaşmasında belirlenen yükümlülükler ve ücretler konusunda çıkan anlaşmazlıklar da dahil çözmek, keza gemide güvenlik önlemleri almak.

1.4. Gemi kaptanı veya mürettebattan birinin tedavi görmesi veya anayurda geri gönderilmesini sağlamak üzere önlemler almak.

1.5. Gemiyle ilgili her türlü belgeyi kabul etmek, düzenlemek, imzalamak veya tasdik etmek.

1.6. Gemiyle ilgili diğer sorunları Gönderen Devlet talimatları doğrultusunda çözmek.

2. Gemi kaptanı ve mürettebatı Kabul Eden Devlet kanun ve düzenlemelerini ihlal etmeksizin konsolosluk memuruyla irtibat kurma hakkını haizdir.

Madde 18

Gönderen Devletin Gemisine Karşı Zorlayıcı Tedbir Alınması Durumunda Koruma

1. Kabul Eden Devletin mahkemeleri ya da yetkili makamları Gönderen Devlet gemisinde herhangi zorlayıcı tedbir almak veya gemide herhangi bir eylemde bulunmak niyetinde buldukları takdirde, önce konsolosluk, konsolosluk memurunun veya bir temsilcisinin anılan müdahaleler sırasında hazır bulunmasına imkan verecek şekilde, haberdar edecektir. Acil hallerde, önceden duyuru yapılması imkansızsa, konsolosluk en kısa sürede

Kabul Eden Devletin yetkili makamları tarafından alınan önlemlerden ve konsolosluk memurunun talebi üzerine, alınan önlemlerin sonuçlarından haberdar edilecektir.

2. Bu maddenin 1. paragrafı hükümleri geminin kaptanı ve mürettebatının herhangi bir üyesine ilişkin olarak Kabul Eden Devlet yetkili makamları tarafından karada alınacak tedbirler için de geçerli olacaktır.

3. Bu maddenin 1. ve 2. paragrafları, Kabul Eden Devletin yetkili makamları tarafından Hudut Kapılarında, liman idarelerindeki olağan denetimlerde, keza suda insan hayatı kurtarmaya, seyrüsefer güvenliğini sağlamaya, su kirliliğini önlemeye veya karantina mevzuatını uygulamaya yönelik önlemlerde geçerli değildir.

4. Kabul Eden Devletin yetkili makamları herhangi bir geminin içişlerine, bunlar Kabul Eden Devlet kamu düzenine, güvenliğine ve asayişine halel getirmedikçe müdahale edemez, fakat bu durumlarda dahi, gemi kaptanının talebi veya muvafakati veya Gönderen Devlet konsolosluk memurunun onayı ile müdahale edebilir.

Madde 19

Gemilere Yapılacak Yardım

1. Gönderen Devletin uyrukluğunu taşıyan bir gemi karaya oturur, kaza yapar, batır veya herhangi diğer bir sebeple özgürce seyahatine devam edemezse, Kabul Eden Devletin yetkili makamları konsolosluk memuruna gecikmeksizin gemideki yolcuların, yükün ve diğer malların korunması için alınan tedbirler hakkında bilgi vereceklerdir.

2. Kabul Eden Devletin yetkili makamları, konsolosluk memurunun karaya oturan, kaza yapan veya batır ya da herhangi başka bir sebeple seyahatine özgürce devam edemeyecek herhangi bir gemiye, gemi mürettebatına ve yolcularına yardım etmesini engelleyemez ve konsolosluk memuru bu amaçla Kabul Eden Devlet yetkili makamlarından yardım başvurusunda bulunabilir.

3. Gönderen devletin uyrukluğunu haiz bir gemi karaya oturduğu, kaza yaptığı, battığı veya herhangi bir nedenle seyahatine serbestçe devam edemediği veya gemiye ait herhangi bir nesne keza yükü Kabul Eden Devlet sahili veya yakınlarında bulunduğu veya limanına teslim edildiği takdirde, gemi sahibi, kaptanı, gemicilik acentası, sigorta şirketinin temsilcisinin hazır olmadığı veya bu eşyaların muhafazası veya idarisinde önlem almadığı durumlarda Kabul

Eden Devlet makamları gecikmeksizin konsoloslugu haberdar eder. Bu durumda konsolosluk memuru bu kişiler adına gerekli tedbirleri almaya yetkilidir.

4. Karaya oturmuş, kaza yapmış, batmış veya herhangi bir sebeple seyahatine özgürce devam edemeyen Gönderen Devlet gemisinden, yükü ve malı nedeniyle gümrük alınamaz, fakat bunlar satıldığı veya Kabul Eden Devlet tarafından kullanıldığı takdirde gümrük alınabilir.

5. Konsolosluk memuru, kazaya uğrayan geminin, kaza, batış veya yoluna serbestçe devam edemeyiş sebepleri yetkili makamlar tarafından belirlenirken, bulunma hakkını haizdir.

Madde 20

Gönderen Devletin Hava Taşıtları

Gönderen Devlet hava taşıtları bakımından, bu anlaşmanın hükümleri, Gönderen Devlet hava taşıtlarına, Kabul Eden Devlet ve Gönderen Devlet arasındaki diğer ikili anlaşmalar veya her iki tarafın da üye olduğu çok taraflı anlaşmaların hükümleriyle çelişmediği takdirde uygulanır.

Madde 21

Yasal Belgelerin Transferi

Konsolosluk memuru Kabul Eden Devlet kanun ve düzenlemelerinin izin verdiği durumlarda, yasal ve diğer belgeleri transfer etme hakkını haizdir. Eğer Kabul Eden Devlet ve Gönderen Devlet arasında başka anlaşmalar yürürülükteyse, bu anlaşmaların hükümleri uygulanacaktır.

Madde 22

Konsolosluk Görev Çevresi

Konsolosluk memuru konsolosluk görevlerini konsolosluk görev çevresi dahilinde ifa edecektir. Konsolosluk memuru Kabul Eden Devletin muvafakati ile bu görevleri konsolosluk görev çevresinin dışında da ifa edebilir.

Madde 23

Kabul Eden Devlet Makamlarıyla Temas

Konsolosluk memuru konsolosluk görev çevresindeki yerel makamlarla ve gerektiğinde, Kabul Eden Devletin kanun, yönetmelik ve teamüllerinin müsaade ettiği ölçüde, Kabul Eden Devletin yetkili merkezi makamları ile temas edebilir.

Madde 24

Kabul Eden Devletin Yasalarında Gönderen Devletin Vatandaşları ile ilgili Olabilecek Değişikliklere İlişkin Bildirim

Kabul Eden Devlet, yasalarında Gönderen Devletin vatandaşlarının hakları ve çıkarları ile ilgili olabilecek değişiklikleri konsolosluğa bildirecektir.

BÖLÜM IV

KOLAYLIKLAR, AYRICALIKLAR VE BAĞIŞIKLIKLAR

Madde 25

Konsolosluğa ve Konsolosluk Memurlarına Tanınan Kolaylıklar

1. Kabul Eden Devlet, konsolosluğa görevlerini yerine getirebilmesi için gerekli her türlü kolaylığı gösterir.

2. Kabul Eden Devlet, konsolosluk mensuplarına gerekli saygıyı gösterecektir ve konsolosluk memurlarının resmi görevlerini ifa edebilmelerini sağlamak için bu anlaşmaya uygun olarak her türlü uygun tedbiri alacaktır.

Madde 26

Konsolosluk Binaları ve Meskenler

1. Kabul Eden Devlet, kendi mevzuatı ve düzenlemeleri çerçevesinde, Gönderen Devletin konsolosluğuna gerekli binaları iktisap etmesini kolaylaştıracak veya bu devletin herhangi bir şekilde mesken edinmesine yardımcı olacaktır.

2. Kabul Eden Devlet, keza, gerekli olduğunda, konsolosluk mensuplarına uygun mesken temini hususunda konsolosluğa yardımda bulunacaktır.

Madde 27

Ulusal Bayrağın ve Armanın Kullanılması

1. Konsolosluk, devlet armasını ve konsolosluğun ismini belirtir armayı konsolosluk binasında Gönderen Devlet ve Kabul Eden Devlet dillerinde kullanabilir.

2. Konsolosluk, Gönderen Devletin ulusal bayrağı konsolosluk binasına, konsolosluk şefinin ikametgahının üzerine ve görev gereği kullanıldıkları zaman, konsolosluk şefinin taşıtlarına da çekebilir.

Madde 28

Konsolosluk Binalarının ve Konsolosluk Memurlarının İkametgahlarının Dokunulmazlığı

1. Konsolosluk binaları ve konsolosluk memurlarının ikametgahları dokunulmazdır. Kabul Eden Devletin makamları konsolosluk görevleri için kullanılan binalara ve konsolosluk memurlarının ikametgahına, konsolosluk şefinin veya gönderen devletin diplomatik misyon şefinin veya bunların yetkili kıldığı bir kişinin izni olmadıkça giremezler.

2. Kabul Eden Devlet, konsolosluk binalarına ve konsolosluk memurlarının ikametgahlarına girilmesine veya bunların tahrip edilmesine engel olmalı ve konsolosluğun huzurunun bozulmasını veya onurunun kırılmasını önlemek için gerekli her türlü tedbirleri almalıdır.

Madde 29

Konsolosluk Binalarının Müsadereden Bağışıklığı

Konsolosluk binaları, konsolosluğa ait tüm mallar, keza konsolosluğun ulaşım araçları Kabul Eden devletin milli savunması ve kamu yararı uyarınca alabileceği her türlü müsadere kararından muaftır. Eğer bu amaçlarla kamulaştırma gerekliyse, konsolosluk görevlerinin ifa edilmesinin kesintiye uğramasını önlemek için gerekli her türlü tedbir alınacak ve Gönderen Devlet'e adil ve yeterli bir tazminat ödenecektir.

Madde 30

Konsolosluk Arşivlerinin Dokunulmazlığı

Konsolosluk arşivlerinin, nerede bulunurlarsa bulunsunlar her zaman dokunulmazlıkları vardır.

Madde 31

Seyahat Serbestliği

Ulusal güvenlik nedeniyle girilmesi yasaklanmış veya nizamla bağlanmış bölgelerle ilgili kanun ve düzenlemeler saklı kalmak üzere, Kabul Eden Devlet, ülkesi üzerinde konsolosluğun bütün mensuplarına yer değiştirme ve seyahat etme serbestliğini sağlar. Bununla beraber, her halükarda Kabul Eden Devlet, konsolosluk memurlarına resmi görevlerini ifa etme imkanı hazırlamalıdır.

Madde 32

Haberleşme Serbestliği

1. Kabul Eden Devlet, Konsolosluğun her türlü resmi amaçla yaptığı haberleşme serbestliğine müsaade eder ve bunu korur. Konsolosluk, Gönderen Devletin Hükümeti diplomatik temsilcilikleri ve diğer konsoloslukları ile haberleşmede, konsolosluk kuryeleri, konsolosluk torbası, kripto veya şifre de dahil olmak üzere, uygun göreceği her türlü haberleşme vasıtalarını kullanabilir. Konsolosluk, ancak kabul eden devletin muvafakati ile telsiz cihazı kurabilir ve kullanabilir.

2. Konsolosluğun resmi haberleşmesine dokunulamaz. Resmi haberleşme deyiminden konsoloslukla ve konsolosluk görevleri ile ilgili tüm haberleşme anlaşılır.

3. Konsolosluk torbası ne açılabilir, ne de buna el konulabilir. Bununla beraber kabul eden Devletin yetkili makamları, torbanın bu maddenin 4. fıkrasında istihdaf olunan yazışmalar, belgeler ve eşyalardan başka şeyler ihtiva ettiğine inanmak için ciddi nedenlere sahip oldukları takdirde, bu makamlar torbanın kendi önlerinde açılmasını isteyebilirler. Eğer gönderen Devlet'in makamları talebi reddederlerse torba çıkış yerine geri çevrilir.

4. Konsolosluk torbasını teşkil eden paketler niteliklerini belirten dış alametleri taşımalıdır . Bunlar ancak, resmi yazışmalar ve münhasıran resmi kullanılmaya yönelmiş belge veya eşyaları ihtiva edebilirler.

Ş. Konsolosluk kuryesi, sıfatını gösteren ve konsolosluk torbasını teşkil eden paketlerin sayısını belirten bir resmi belgeyi hamil olmalıdır. Kabul eden Devlet' in razı olması hali hariç , kurye ne bu Devlet uyuğu olabilir, ne de gönderen Devlet' in uyuğu olması hariç kabul eden Devlet'in devamlı sakini olabilir. Kurye, görevlerini yerine getirirken kabul eden Devlet tarafından korunur. Kişi dokunulmazlığından yararlanır ve hiçbir şekilde tutuklamaya ve gözaltına alınmaya tabi tutulamaz.

6. Gönderen devlet veya konsolosluk, özel konsolosluk kuryeleri atayabilirler. Bu gibi durumlarda, bu maddenin 3. fıkrası hükümleri uygulanır. Şu şartla ki , kurye uhdesinde bulunan torbayı alıcıya teslim eder etmez, anılan fıkrada belirtilen bağışlıkların uygulanması son bulur.

7. Konsolosluk torbası Gönderen Devletin bir gemi veya uçak kaptanına teslim edilebilir . Bu kaptan torbayı oluşturan paketlerin sayısını gösteren resmi bir belge taşıyacak fakat konsolosluk kuryesi sayılmayacaktır. Konsolosluk memurları , yetkili yerel makamlarla varılacak mutabakatla, torbayı doğrudan doğruya ve serbestçe gemi veya uçak kaptanına teslim edebilir veya aynı şekilde bu kişilerden geri alabilir.

Madde 33

Konsolosluk Resim ve Harçları

1. Konsolosluk, Gönderen Devletin kanun ve düzenlemelerinin konsolosluk işlemleri için öngördüğü resim ve harçları Kabul Eden Devletin Ülkesinde tahsil edebilir.

2. B u maddenin 1.fıkrasında sözü edilen konsolosluk hizmetleri için alınan bedeller,Kabul Eden Devletin her türlü vergi ve harcından muaftır.

Madde 34

Konsolosluk Memurlarının Kişisel Dokunulmazlığı

1. Konsolosluk memurlarının tutuklanmaları veya gözaltına alınmaları , ancak, ağır bir suç halinde ve yetkili adli makamın kararı ile olur.

2. B u maddenin 1.fıkrasında öngörülen hal saklı kalmak üzere kesinleşmiş bir adli kararın uygulanması dışında, konsolosluk memurları hapsedilemez ve herhangi bir şekilde kişisel hürriyetleri kısıtlamaya tabi tutulamaz.

3.Aleyhine cezai bir dava ikame edilen konsolosluk memuru yetkili makamların önüne çıkmak zorundadır . Bununla beraber, dava, konsolosluk memurunun resmi durumu icabı kendisine gösterilmesi gereken saygı ile bu maddenin 1.fıkrasında öngörülen hal hariç olmak üzere, konsolosluk işlemlerinin yerine getirilmesini en az etkileyecek biçimde yürütülecektir . B u maddenin 1. Fıkrasında zikredilen hallerde, bir konsolosluk memurunun gözaltına

alınması kaçınılmaz olduğu takdirde, aleyhine ikame edilecek dava en kısa zamanda açılmalıdır.

Madde 35

Yargı Bağışıklığı

1. Konsolosluk memurları ve hizmetlileri, konsolosluk görevlerinin ifası sırasında işledikleri fiillerden dolayı Kabul Eden Devletin adli veya idari yargısına tabi değildir.

2. Bu maddenin 1. paragrafı hükümleri aşağıda belirtilen hukuk davalarında uygulanmaz:

2.1. Bir konsolosluk memurunun veya bir konsolosluk hizmetlisinin açıkça ve zımmen gönderen Devletin vekili sıfatıyla akdetmediği bir mukaveleden doğan davalarda veya,

2.2. Kabul eden Devlet ülkesinde, bir taşıt aracının, bir geminin veya hava taşıtının sebebiyet verdiği zarar yüzünden üçüncü kişi tarafından açılan davalarda,

Madde 36

Tanıklık Yapma Yükümlülüğü

1. Konsolosluk mensupları adli veya idari davalar sırasında tanıklık yapmaya çağırılabilirler. Konsolosluk hizmetlileri ve hizmet personeli bu maddenin üçüncü fıkrasında belirtilen durumlar dışında, tanıklık yapmayı reddedemezler. Bir konsolosluk memuru tanıklık yapmayı reddettiği takdirde, ona hiçbir zorlayıcı tedbir veya başka bir müeyyide uygulanmaz.

2. Tanıklık talep eden makam, konsolosluk memurunun görevlerinin yerine getirilmesini sekteye uğratmaktan kaçınmalıdır. Bu makam mümkün olduğu takdirde her defasında, konsolosluk memurunun tanıklıkla ifadesini memurun ikametgahında veya konsoloslukta alabilir veya konsolosluk memurunun yazılı ifadesini kabul edebilir.

3. Bir konsolosluğun mensupları görevlerinin yerine getirilmesiyle ilgili olaylar hakkında tanıklık yapmak veya bununla ilgili resmi yazışma ve belgeleri göstermek zorunda değildirler. Bu kişiler ayrıca, Gönderen Devletin ulusal mevzuatı hakkında bilirkişi olarak tanıklığı reddetme hakkına da sahiptirler

Madde 37

Yasal ve Kişisel Yükümlülüklerden Muafiyet

Kabul Eden Devlet, konsolosluk mensuplarını her türlü kişisel ve kamu hizmetlerle ilgili yükümlülüklerden ve askerlik görevinden, ayrıca Kabul Eden Devletin kanunları ve düzenlemelerinin yabancıların kayıt ve ikametleri konusunda öngördüğü bütün yükümlülüklerden muaf tutacaktır.

Madde 38

Konsolosluk Rinalarının Akçalı Bağışıklığı

1. Gönderen Devlet veya bu Devlet hesabına hareket eden her kişinin maliki veya kiracısı olduğu konsolosluk binaları ile meslekten konsolosluk şefinin ikametgahı, yapılan özel hizmetler karşılığı bedeller dışındaki, ulusal, bölgesel veya belediyeye ait tüm vergi ve her nevi harçtan muafırlar.

2. Bu vergi ve harçlar, Kabul Eden Devlet kanun ve düzenlemelerine göre, Gönderen Devlet'le veya bu Devlet hesabına hareket eden kişi ile mukavele yapan kişiye ait olduğu takdirde, bu maddenin 1. paragrafında öngörülen akçalı bağışıklık söz konusu vergi ve harçlara uygulanmaz.

Madde 39

Konsolosluk Mensuplarının Vergilerden Muafiyeti

1. Konsolosluk mensupları aşağıdakiler dışında, her türlü kişisel, emlak, ulusal, bölgesel ve belediyeye ait vergi ve resimlerden muafırlar:

1.1. Normal olarak eşya ve hizmetlerin fiyatına dahil edilmiş olan dolaylı vergiler;

1.2.38. madde hükümleri saklı kalmak şartıyla Kabul Eden Devlet ülkesinde bulunan özel taşınmaz mallara ait vergi ve resimler.

1.3.43. madde 2. paragraf hükümleri saklı kalmak şartıyla, emlak, veraset ve intikal resimleri ve Kabul Eden Devlet tarafından tahakkuk ettirilen transfer resimleri.

1.4. Kaynağı Kabul Eden Devlette bulunan, sermaye gelirleri dahil her türlü özel gelirler üzerinden alınan vergi ve harçlar ile Kabul Eden Devlette kain ticari veya mali teşebbüslere yapılan yatırımlarda peşinen alınan sermaye vergileri.

1.5.38. madde hükümleri saklı kalmak şartıyla, belirli tür hizmetler için muaf vergi ve resimler, kayıt mahkeme ipotek ve pul harçları.

2. Hizmet personeli mensupları, çalışmaları karşılığında elde ettikleri maaş veya ücretlerden dolayı vergi ve harçlardan muaftırlar.

3. Kabul Eden Devlette maaşları veya ücretleri gelir vergisinden muaf, olmayan personel istihdam eden Konsolosluk mensupları, Kabul Eden Devlet kanun ve düzenlemelerinin gelir vergisi tahakkuku konusunda işverenlere yüklediği yükümlülüklerle uymalıdır.

Madde 40

Gümrük Resimlerinden ve Gümrük Muayenesinden Bağışıklık

1. Kabul Eden Devlet, kanun ve düzenlemeleri hükümleri çerçevesinde, aşağıda yazılı kalemlerin girişine ve çıkışına müsaade eder ve depolama, ulaşım ve benzeri hizmetlerle ilgili masraflar dışındaki bütün gümrük resimleri harçlar ve sair vergilerde bağışıklık tanır:

1.1. Konsoloslukun resmi kullanımına yönelik eşyalar.

1.2. Bir konsolosluk memurunun şahsi kullanımına yönelik eşyalar.

1.3. Ev eşyaları dahil olmak üzere, konsolosluk hizmetlilerinin ve hizmet personelinin ilk yerleşimleri sırasında ithal ettikleri eşyalar.

2. Bu maddenin 1. paragrafının ikinci ve üçüncü bentlerinde söz konusu edilen eşyalar, ilgililerin kendi şahsi kullanımları için gerekli miktarı geçmemelidir.

3. Konsolosluk memurlarının ve bunların aile efradına ait kişisel bagajlar gümrük muayenesinden muaftırlar. Bu bagajlar, ancak bu maddenin 1. fıkrasının 2. Bendinde söz konusu edilen eşyalardan başka eşyalar veya Kabul Eden Devletin kanun ve düzenlemeleriyle ithali veya ihracı yasaklanmış veya karantina kanun ve düzenlemelerine tabi eşyalar ihtiva ettiği konusunda ciddi nedenlerin varlığı halinde gümrük muayenesine tabi tutulabilirler. Bu muayene, konsolosluk memurunun veya yetkili temsilcisinin huzurunda yapılabilir.

Madde 41

Aile Üyelerinin Ayrıcalık ve Basıklıkları

1. Konsolosluk mensuplarının aile üyeleri, ilgili konsolosluk mensubu ile aynı ayrıcalık ve bağışıklıklardan yararlanırlar.

2. Bu maddenin 1. paragrafı, Kabul Eden Devletin uyruğu olan veya bu Devlette sürekli ikamet eden veya kazanç sağlama amacıyla Kabul Eden Devlette ticari faaliyette bulunan aile üyeleri için uygulanmayacaktır.

Madde 42

Ayrıcalık ve Basıklıkları Bulunmayan Kişiler

1. Kabul Eden Devletin uyruğunda olan veya bu Devlette sürekli ikameti bulunan konsolosluk hizmetlileri ve konsolosluk hizmet personeli, 36. maddenin 2. Paragrafı hükümleri hariç, bu Sözleşmede söz konusu edilen ayrıcalık ve bağışıklıklardan yararlanamayacaklardır.

2. Bu maddenin 1. paragrafında sözü edilen kişilerin aile fertleri bu Sözleşmede açıklanan ayrıcalık ve bağışıklıklardan yararlanamayacaklardır.

3. Kabul Eden Devlet, bu maddenin 1. ve 2. paragrafında sözü edilen kişiler üzerindeki yargı yetkisini, konsolosluğun görevlerini yerine getirmesini sekteye uğratmaktan kaçınacak bir biçimde kullanacaktır.

Madde 43

Konsolosluk Mensubunun veya Ailesi Efradından Birisinin Mirası

Bir konsolosluk mensubunun, veya bir aile ferdinin ölümü halinde, Kabul Eden Devlet:

1. Bu Devlette iktisap edilmiş olup, müteveffanın ölümü sırasında ihracı yasaklanmış bulunanlar hariç olmak üzere, müteveffaya ait taşınır malların ihracına müsaade edecektir.

2. Müteveffanın taşınır mallarına herhangi bir veraset vergisi tahakkuk ettirmeyecektir.

Madde 44

Konsolosluk Ayrıcalık ve Bağışıklıklarının Başlaması ve Sona Ermesi

1. Konsolosluğun her mensubu, görev yerine gitmek için Kabul Eden Devletin ülkesine girişinden itibaren veya daha önceden bu ülkede bulunuyorsa konsolosluktaki görevine başlamasından itibaren, bu Sözleşmede öngörülen ayrıcalık ve bağışıklıklardan yararlanır.

2. Bir konsolosluk mensubunun kendisiyle birlikte yaşayan ailesi efradı, konsolosluk mensubunun Kabul Eden Devletin ülkesine girişi tarihinden veya o konsolosluk mensubunun ailesi efradına dahil oldukları tarihten itibaren bu Sözleşmede öngörülen ayrıcalıklar ve bağışıklıklardan yararlanırlar.

3. Bir konsolosluk mensubunun görevi sona erdiği zaman, kendisinin ve kendisiyle birlikte yaşayan aile efradının da ayrıcalık ve bağışıklıkları normal olarak anılan konsolosluk mensubunun Kabul Eden Devletin ülkesini terkettiği anda veya bu amaçla kendisine tanınan makul bir sürenin bitiminde son bulur. Konsolosluk mensubunun kendisiyle birlikte yaşayan aile efradının ayrıcalıkları ve bağışıklıkları, konsolosluk mensubunun ailesi efradına dahil olmak durumu ortadan kalkar kalkmaz sona erer.

Bununla beraber, eğer bu kişiler makul bir süre içinde Kabul Eden Devletin ülkesini terketmek niyetinde iseler ayrıcalık ve bağışıklıkları hareketleri anına kadar devam eder.

4. Bir konsolosluk mensubunun ölümü halinde, kendisiyle birlikte yaşayan ailesi efradı, Kabul Eden Devletin ülkesini terkettikleri tarihte veya bu amaçla onlara tanınan makul sürenin bitimine kadar, daha önce yararlandıkları ayrıcalık ve bağışıklıklardan yararlanmaya devam ederler.

Madde 45

Ayrıcalık ve Bağışıklıklardan Feragat

1. Gönderen Devlet bir konsolosluk mensubu hakkında bu Sözleşmenin 34., 35. ve 36. maddelerinde öngörülen ayrıcalık ve bağışıklıklardan feragat edebilir. Her halukarda bu feragat açık olmalı ve Kabul Eden Devlete yazılı olarak bildirilmelidir.

2. Eğer bir kimse bu Sözleşme uyarınca yargı bağışıklığından yararlandığı bir konuda dava ikame ederse, esas talebe doğrudan doğruya bağlı herhangi bir mukabil talep hakkında yargı bağışıklığını ileri süremez.

3. Hukuki veya idari bir dava ile ilgili olarak yargı bağışıklığından feragat, kararın uygulanmasına ait tedbirlere ilişkin bağışıklıktan da feragat edildiği anlamına gelmez. Bunlar için de ayrı bir feragat gereklidir.

Madde 46

Konsolosluk Görevlerinin diplomatik temsilcilikler tarafından yerine getirilmesi

1. Bu Sözleşmenin hükümleri, Sözleşme metninin müsaade ettiği ölçüde, konsolosluk görevlerinin bir diplomatik temsilcilik tarafından yerine getirilmesi halinde de uygulanır.

2. Konsolosluk görevlerini tedvir etmekle görevlendirilmiş diplomatik temsilcilik mensuplarının isimleri Kabul Eden Devletin Dışişleri Bakanlığına veya bu Bakanlıkça tayin edilmiş olan makama bildirilecektir.

3. Diplomatik Temsilcilik, görevlerinin yerine getirilmesinde,

3.1. Konsolosluk görev çevresindeki mahalli makamlara,

3.2. Kabul Eden Devletin merkezi makamlarına, Kabul Eden Devletin yasaları ve düzenlemeleri veya ilgili uluslararası hukuk kurallarının izin vermesi halinde başvurabilecektir.

4. Bu maddenin 2. paragrafında zikredilen diplomatik temsilcilik mensuplarının ayrıcalık ve bağışıklıkları, diplomatik ilişkiler konusundaki uluslararası hukuk kurallarına tabi olmağa devam eder.

BÖLÜM V

KABUL EDEN DEVLETİN YASA VE DÜZENLEMELERİNE SAYGI

Madde 47

1. Ayrıcalık ve bağışıklıklardan yararlanan herkes, bu anlaşmayla kendilerine sağlanan ayrıcalık ve bağışıklıklardan zaman geçirmeksizin, Kabul Eden Devletin yasa ve düzenlemelerine trafik kuralları da dahil olmak üzere, saygılı olmakla yükümlüdür.

2. Konsolosluk binaları, konsolosluk görevleri ile bağdaşmayacak amaçlar için kullanılmayacaktır.

3. Konsolosluk, konsolosluk mensupları ve bu kişilerin aile fertleri ulaşım araçlarının sigortalanması ile ilgili olarak Kabul Eden Devletin yasa ve düzenlemelerine saygılı olmakla yükümlüdür.

BÖLÜM VI

NİHAİ HÜKÜMLER

Madde 48

Onaylanma, Yürürlüğe Girme, Fesih

1. Bu Sözleşme onaya tabi olacak ve onay belgelerinin teatisini izleyen otuzuncu günde yürürlüğe girecektir.

2. Bu Sözleşme, Akit taraflardan birinin diğerine işbu Sözleşmeyi feshetmek istediğini yazılı olarak bildirmesini izleyen altıncı ayın bitiminde yürürlükten kalkacaktır.

Kiev'de, 21 Mayıs 1998 tarihinde, Türkçe, Ukraynaca ve İngilizce dillerinde ikişer nüsha halinde imzalanmış olup, her üç metin de aynı şekilde geçerlidir. İşbu Sözleşmenin hükümlerinin yorumlanmasında uyuşmazlık çıkması halinde, İngilizce metin geçerli olacaktır.

EK-5

Bakanlar Kurulu Kararı²³⁶

Karar Sayısı : 92/3444

22/8/1991 tarihli ve 91/2219 sayılı Kararnameye ektir.

1 — Kamu kurum ve kuruluşlarının yurtdışı teşkilatının kurulması, bunların niteliği,görevleri ve görev alanları ile bağlı buldukları misyonlar hakkındaki Karara bağlı, Dışişleri Bakanlığı'na ait (1), (3), (4) ve (5) sayılı cetvellerde ekte belirtildiği şekilde değişiklik yapılması;

2 — T.C. Beyrut Büyükelçiliği'ne bağlı olarak, görev çevresi merkezi Tripoli olmak üzere, Kuzey Lübnan'ı kapsayacak şekilde Tripoli'de bir Fahri Konsolosluk kurulması;

Adıgeçen Bakanlığın 9/6/1992, 15/6/1992 tarihli ve 3094, 3729 sayılı yazıları üzerine,13/12/1983 tarihli ve 189 sayılı Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Yurtdışı Teşkilatı Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 4 üncü ve 6 ncı maddelerine göre, Bakanlar Kurulu'nca 24/8/1992 tarihinde kararlaştırılmıştır.

---

²³⁶ R.G. tarih:02/101992 sayı:21363

EK-6²³⁷

Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına Dair Yürürlükte Olan Anlaşmalar	Resmi Gazete Tarihi	Resmi Gazete Sayısı
Türkiye Cumhuriyeti ile Almanya Devleti Arasında Konsolosluk Mukavelesinin Tasdiki Hakkında Kanun	08.06.1930	1514
Türkiye Cumhuriyeti ile İtalya Krallığı Arasında Akit ve İmza Olunan Konsolosluk Mukavelesinin tasdiki Hakkında Kanun	07.04.1931	1768
Türkiye ile Lehistan Arasındaki Konsolosluk Mukavelesinin Tadiline Mütedair Olup Ankara'da 19 Kanunusani 1938 Tarihinde İmza Olunan Protokolün Tasdiki Hakkında Kanun	09.07.1938	3955
Türkiye Cumhuriyeti ile Macaristan Krallığı Arasında Konsolosluk Mukavelesi	27.12.1939	4395
Türkiye Cumhuriyeti ile Yugoslavya Federatif Sosyalist Cumhuriyeti Arasındaki Konsolosluk Sözleşmesi. Türkiye ile (eski) Yugoslavya Federal Cumhuriyeti arasında akdedilen konsolosluk ve hukuk alanlarında akdedilen anlaşmaların, Türkiye ile Hırvatistan arasında halefiyet yolu ile yeniden yürürlüğe konulmasına ilişkin Bakanlar Kurulu Kararı (Karar Sayısı: 97/9773) için bkz RG 02.09.1997/23098	05.02.1971	13745
Türkiye Cumhuriyeti ile Romanya Sosyalist Cumhuriyeti Hükümeti Arasında İmzalanmış Bulunan Konsolosluk Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun	03.05.1973	14524
6 Ekim 1970 yılında Sofya'da İmzalanan Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Bulgaristan Halk Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Konsolosluk Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun	03.05.1973	14524
Türkiye Cumhuriyeti ile Belçika Krallığı Arasında İmzalanan Konsolosluk Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun	04.05.1975	15226

²³⁷ Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Taşınmaz Geliştirme Anabilim Dalı TÜRKİYE'DE YABANCILARIN TAŞINMAZ EDİNİMİ VE ETKİLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ isimli çalışmanın 2.Gelişim raporu s.914 ten istifade edilmiştir.Raporda yanlış verilen r.g. sayıları düzeltilmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti ile Çekoslovakya Sosyalist Cumhuriyeti Arasında İmzalanan Konsolosluk Sözleşmesi	15.01.1979	16520
Türkiye Cumhuriyeti ile Suriye Arap Cumhuriyeti Arasında Konsolosluk Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun	14.10.1986	19251
Suriye-Türkiye Arasında Akdolan Konsolosluk Sözleşmesinin Onaylanması Hakkında Karar	18.01.1987	19345
Türkiye Cumhuriyeti ile Polonya Halk Cumhuriyeti Arasında Konsolosluk Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun	27.04.1988	19797
Türkiye Cumhuriyeti ile Mısır Arap Cumhuriyeti Arasında Konsolosluk Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun	05.11.1988	19980
Türkiye Cumhuriyeti ile Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği Arasında Konsolosluk Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun	05.11.1988	19980
Mısır ile Türkiye Arasında İmzalanan Konsolosluk Sözleşmesinin Onaylanması Hakkında Karar	05.03.1989	20099
Türkiye Cumhuriyeti ve Bangladeş Halk Cumhuriyeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına Dair Anlaşma*	27.05.1989	20177
Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği İle Türkiye Arasında Konsolosluk Sözleşmesinin Onaylanmasına Dair Karar	11.06.1989	20192
Türkiye Cumhuriyeti ile Cezayir Demokratik Halk Cumhuriyeti Arasında Konsolosluk Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun	08.05.1990	20512
Türkiye Cumhuriyeti ile Çin Halk Cumhuriyeti Arasında Konsolosluk Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun	20.06.1990	20554
Cezayir-Türkiye Arasında Konsolosluk Sözleşmesinin Onaylanması Hakkında Karar	07.10.1990	20658
Çin Halk Cumhuriyeti ile Yapılan Konsolosluk Sözleşmesinin Onaylanması Hakkında Karar	15.04.1991	20846

Türkiye Cumhuriyeti ile Arnavutluk Sosyalist Halk Cumhuriyeti Arasında Konsolosluk Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun	21.03.1993	21531
Türkiye Cumhuriyeti ve Azerbaycan Cumhuriyeti Arasında İmzalanan Konsolosluk Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun	21.04.1993	21559
Türkiye Cumhuriyeti ile Türkmenistan Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşması*	15.01.1995	22172
Azerbaycan Cumhuriyeti ile İmzalanan Konsolosluk Sözleşmesinin Onaylanması Hakkında Karar	17.09.1995	22407
Arnavutluk ile Türkiye Arasında Konsolosluk Sözleşmesi ile Eki Notaların Onaylanması Hakkında Karar	17.09.1995	22407
Türkiye Cumhuriyeti ve Kazakistan Cumhuriyeti Arasında Konsolosluk Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun	22.05.1997	22996
Türkiye Cumhuriyeti ve Özbekistan Cumhuriyeti Arasında Konsolosluk Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun	22.05.1997	22996
Türkiye Cumhuriyeti ve Kırgız Cumhuriyeti Arasında Konsolosluk Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun	22.05.1997	22996
Türkiye Cumhuriyeti ve Litvanya Cumhuriyeti Arasında Konsolosluk Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun	22.05.1997	22996
Türkiye Cumhuriyeti ve Gürcistan Cumhuriyeti Arasında Konsolosluk Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun	10.07.1997	23061
Türkmenistan ve Türkiye Arasında Konsolosluk Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun	26.07.1997	23061
Gürcistan ile Türkiye Arasında Konsolosluk Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun	26.07.1997	23061
Türkiye Cumhuriyeti ve Türkmenistan Arasında Konsolosluk Sözleşmesinin Uygun Bulunduğuna Dair Kanun	26.07.1997	23061

Kazakistan ile Türkiye Arasında Konsolosluk Sözleşmesinin Onaylanmasına Dair Karar	14.08.1997	23080
Özbekistan ile Türkiye Arasında Konsolosluk Sözleşmesinin Onaylanmasına Dair Karar	14.08.1997	23080
Litvanya ile Türkiye Arasında Konsolosluk Sözleşmesinin Onaylanmasına Hakkında Karar	22.08.1997	23088
Kırgızistan ile Türkiye Arasında Konsolosluk Sözleşmesinin Onaylanmasına Hakkında Karar	22.08.1997	23088
Hırvatistan-Türkiye Arasında Konsolosluk ve Hukuk Alanlarında Akdolunan Anlaşmanın Yürürlüğe Konulması Hakkında Karar	02.09.1997	23097
Türkmenistan ile Türkiye Arasında İmzalanan Konsolosluk Sözleşmesi'nin Onaylanması Hakkında Karar	12.11.1997	23168
Gürcistan ile Türkiye Arasında imzalanan Konsolosluk Anlaşmasının Onaylanması Hakkında Karar	12.11.1997	23168
Ukrayna ile Türkiye Arasında İmzalanan Konsolosluk Sözleşmesinin Onaylanması Hakkında Kanun	10.07.1999	23751
Ukrayna ile Türkiye Arasında İmzalanan Konsolosluk Sözleşmesinin Onayı Hakkında Karar	30.11.1999	23892
Romanya ile Türkiye Arasında Konsolosluk Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun	12.03.2000	23991
Romanya ile Türkiye Arasında İmzalanan Konsolosluk Anlaşmasının Onaylanması Hakkında Karar	22.05.2000	24056
Türkiye Cumhuriyeti ile Moldova Cumhuriyeti Arasında Akdolunan Konsolosluk Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun	06.03.2001	25040
Türkiye Cumhuriyeti ile Libya Arap Halk Sosyalist Cemahiriyesi Arasında Konsolosluk Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun	28.01.2003	25007
Türkiye Cumhuriyeti ile Bosna-Hersek Arasında konsolosluk Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun	17.06.2003	25141
Moldova Cumhuriyeti ile Türkiye Cumhuriyeti Arasında Akdolunan Konsolosluk Anlaşmasının Onayına Dair Karar	11.08.2003	15196

Bosna-Hersek ile Türkiye Arasında Konsolosluk Sözleşmesi'nin Onaylanması Hakkında Karar	12.08.2003	25197
Libya Arap Halk Sosyalist Cemahiriyesi ile Türkiye Cumhuriyeti Arasında İmzalanan Konsolosluk Sözleşmesinin Onaylanması Hakkında Karar	09.09.2003	25224
Türkiye Cumhuriyeti ve Makedonya Cumhuriyeti Arasında Konsolosluk Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun	13.01.2004	25345
Türkiye Cumhuriyeti ile Makedonya Cumhuriyeti Arasında Konsolosluk Anlaşması'nın Onaylanması Hakkında Karar	18.03.2004	25406
Türkiye Cumhuriyeti ve Lübnan Cumhuriyeti Arasında Konsolosluk Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun	07.07.2004	25515
Türkiye Cumhuriyeti ve Lübnan Cumhuriyeti Arasında İmzalanan Konsolosluk Anlaşması'nın Onaylanması Hakkında Karar	01.09.2004	25570